ALİ YILDIRIM

ateşte semaha durmak

YURT

81 ateşte semaha durmak ALİ YILDIRIM YURT

"Kalktık Horasandan sökün eyledik. Parlar omzumuzda uzun şelfeler. Kurt sürüleri gibi dağıldık dünyaya, yayıldık mağrıptan maşrıka dek. Kırmızı yakut gözlü, uzun boyunlu atlarımızı Sind suyana, Nil suyuna sürdük. Memleketler, kaleler, şehirlerr aldık, devletler kurduk. Haran ovasına, Mezopotamyaya, Arabistan çölüne, Anadoluya, Kafkas dağlarına, geniş Rus bozkırlarına, on bin, yüz bin kara çadırla kartallar gibi indik. Uzun yedi direkli, keçi kılından kara çadırlarımız... Her birisinin içi insan hünerinin en büyük, en güzel, en ince renkleri, nakışlarıyla işlenmişti. Ya şelfelerimiz, ya kılıçlarımız, hançerlerimiz, fildişi sapları altın işleme tüfeklerimiz, dibeklerimiz, hırızma gerdanlık, tepeliklerimiz, kilim, keçe, çullarımız... Haran ovasında ceylanlara karışıp semah döndük. Ulu şahinler gibi. ... Bir aydınlık su gibi bu toprağın üstünden aktık. Geldik Anadoluda da karşımıza çıktı Kayseri dağı. Ulu, temiz, alımlı, yakışıklı, ışığa batmış. Kırmızı yakut gözlü, uzun boyunlu atlarımız... Haran ovasında, Mezopotamyada yüz bin ulu kartal konmuş gibi kıl kara çadırlarımız. Binlerce kişi, ceylanla birlikte semah tuttuk üç gün üç gece, kırk gün, kırk gece..."

(Yaşar Kemal'in Binboğalar Efsanesi'nden)

YURT KİTAP-YAYIN: 81
Birinci baskı: Kasım 1993

Dizgi: Yurt Kitap-Yayın
Baskı: Aydınlar Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Kapak Fotoğraf: Serdar

YURT KİTAP-YAYIN

GMK Bulvarı Onur İşhanı Kat: 7 No: 176
Tel, fax: 417 35 49 KIZILAY-ANKARA

ALİ YILDIRIM

ateşte semâha durmak

YURT
KİTAP—YAYIN

ATEŞTE SEMAHA DURANLAR İÇİN

Ateş vardı. Can vardı. Canlar vardı.
Yangın ve ölüm vardı.
Onlar ateşte semaha durdular.
Benim Kabem insandır diyerek
Dost senin derdinden
Ben yana yana
Ali Ali Ali
Ben yana yana diyerek
Canlar katledildiler
2 Temmuz'da
Madımak'ta, Sivas'ta
Öldüler!
Canalar "ölümü güzel kıldılar."

Sivas katliamı tüm emekçi kesimleri derinden sarstı. Kıyıma karşı her alanda yoğun tepkiler gösterildi. Öfkeler dile getirildi. İşçiler iş bıraktılar, memurlar iş bıraktılar. Kontaklar kapandı, kepenkler indi. Misillemede bulundu gerilla. Ve hep bir ağızdan katliam lanetlendi ve hep bir ağızdan "hesabının sorulacağı" andı içildi. Zor günde dost düşman belli oldu. Katliam sırasında, katliam sonrasında emekçilerin, Alevilerin dost ve düşmanları çok açık bir biçimde saflaştılar...

Ve sorular, sorular! Katliam. Plan-program. Tahrik. Devlet. Şeriat. Kontra. Madımak. Yangın. Can. İktidar... Yanıt bekleyen, çözüm bekleyen sorular...

Bu kitapta Sivas katliamı bütün yönleriyle incelenip tartışılmıştır. Öncelikle olayı bizzat yaşayan insanlarla görüşülüp, konuşulmuştur. Çeşitli anlatımlar süzgeçten geçirilerek; gelişmelerin, olup bitenlerin eksiksiz bir biçimde aktarılmasına çalışılmıştır. 2 Temmuz öncesi Sivas irdelenerek katliamın nasıl planlı, programlı bir şekilde gerçekleştirildiği belgeler, tanıklar ile ortaya konulmuş, "tahrik" yalanı deşifre edilmiştir.

Sivas katliamında devletin aldığı tutum ise son derece önemlidir. Katliam öncesinde, katliam sırasında ve katliam sonrasında, devlet, takındığı tavır ile katliamın tam da orta yerinde olduğunu göstermiştir. Kitapta ortaya konulan kanıtlar, bu konuda hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak niteliktedir. Bu nedenledir ki sorunun kökenine eğilerek, devletin laiklik iddiasının bir aldatmaca, bir yalan olduğunu, Türk Devleti'nin laik olmadığını, devletin kendisine bir mezhebi resmi din olarak seçtiğini, olayın can alıcı noktasının burası olduğunu gösterdik.

Ortada ilginç bir durum vardır. Devlet kendi oyununa gelmiştir. Katliama yönelik protesto hareketleri ve katledilen insanlar için yapılan cenaze törenleri, devlete, siyasal iktidara karşı gösterilere dönüşmüştür. Devletin "Alevileri ehlileştirme", "köylerine camiler dikerek" asimile etme, Aleviliği yedeğine alma girişimleri suya düşmüş, katliam Aleviler ile devlet arasında bağların çözülmesi, kopması sonucunu doğurmuştur. 2 Temmuz katliamı bir dönüm noktasıdır. Şu Aleviler açısından çok net bir şekilde anlaşılmıştır ki, devlete güvenin sonu ölümdür, keni öz gücüne dayanmaktan başka seçenek yoktur.

Bu kitabın hazırlanması benim için bir ödev, bir zorunluluk olmuştur. Katliamda akrabalarını, köylülerini yitirmiş bir insan olarak, Alevi kökenli bir aileden gelen bir Marksist olarak bu ödevi yerine getirmeye çalıştım. İstedim ki 2 Temmuz, Sivas unutulmasın! İstedim ki insanlarımız gerçekliği görsün. İstedim ki genç ölülerimiz, canlarımız yaşasınlar, anılsınlar.

Kitap, Ünsal'ın fikriydi. Sohbet arasında "Sivas için bir kitap yapma"nın önemi üzerinde duruldu. Ben de, "böyle bir kitap olursa içerisinde "şunlar, şunlar bulunmalı" diye fikir yürütüyordum, benim kitabın yazarı olacağımı hiç düşünmeden. Ünsal, "bunu yapsan yapsan sen yaparsın" dedi ve ortaya Ateşte Semaha Durmak çıktı!

Bu olay üzerine yüzlerce kitap yazılsa azdır. Yazılacak her söz mücadele için ileriye atılmış bir adımdır. Bunu unutmamak gerekiyor.

Bu kitap, kolektif bir çalışmadır, onlarca arkadaşın emeği ile ortaya çıkmıştır. Hepsine teşekkürlerimi iletiyorum. Eksiklerse bana aittir.

Dostlukla.
Kasım 1993

Ali Yıldırım

dervişim
gerçeğin gizine ermişim
havaya toprağa suya
ateşe gönül vermişim
şimdi yollar boyunca
içtiğim ayrılık şerbeti
sıla eyledim gurbeti
inandım aşka
özüme uydum
ayağıma giydim
demir çarığı
yürüdüm

Ozan Telli

KALKTIK HORASAN'DAN SÖKÜN EYLEDİK

Kayseri'yi geçen otobüsler hızla ilerliyor Sivas'a doğru. Sivas'a Yozgat yolundan gidiliyor. Şoförler aralarında konuşup Kayseri üzerini tercih ediyorlar, Yozgat yolu bozuk diyerek. Oysa onları, Sivas'ın Yozgat girişinde bekleyenler olacaktı. Bu yol da umdukları gibi değil. Stabilize bir bölüme giriyorlar ve yarım saatte ancak çıkılıyor. Yolcular heyecanlı. Otobüsler heyecanlı. Bir an önce Sivas'a, Pir Sultan'a kavuşma isteği her şeye ağır basıyor.

Semahçılar, tiyatrocular coşkulu. Keyifli bir yolculuğun tadını çıkarıyorlar. İşte İnci ile Muammer. Hemen yanlarındaki koltukta Yeşim'le Sait. Özlem, Nurcan, Elif... Türküler türkülere ekleniyor, deyişler marşlara. Yeşim kalkıp uyuyakalan Nurcan'ın üzerini örtüyor üşümesin diye. Sait elindeki küçük şişme yastığı Elif'e uzatıyor.

Otobüsler hızla ilerliyorlar. Birazdan Şarkışla'ya varacaklar. Şimdi Yeniçubuk köprüsünden geçiyorlar. Gemerek Yeniçubuk arasındaki taş köprüden... İşte Deniz Gezmiş'in tutsak düştüğü yer. Köprünün

hemen sağ tarafındaki taşlı tarla. Deniz 1971'in 16 Martı'nda sabaha kadar çatışmıştı bu tarlada. Teslim olmamıştı, teslim olmak yoktu kitabında. Kurşunu bitmeden teslim alamadılar onu.

Nurcan merakla soruyor Özlem'e, "madem burada yakalandı Deniz, öyle ise neden 'Şarkışla'ya düşürmesin Allah sevdiği kulunu' diye türkü söylüyoruz? Doğrusu Gemerek değil mi?" Özlem bir yanıt bulma telaşına düşüyor. Otobüsler hızla ilerliyorlar.

Gün ışımaya başlıyor. Yeryüzü aydınlanıyor. Yol boyu otobüslerle birlikte yürüyen tepeler boş, çıplak, kül renginde. Düzlükler, tarlalar yemyeşil. Henüz buğdaylar yeni sararmaya başlamış. Ilık bir rüzgâr esiyor pencere aralığından. Rüzgârla birlikte toprağın ve bozkırın keskin kokusu da giriyor içeriye. Yalayıp geçiyor genç yüzleri...

Mehmet, elindeki dünya işçi marşlarından seçmeler kasetini teybe sürüyor. Her dilden halk şarkıları. Devrimci marşlar. Merhaba gürül gürül akan hayat. Merhaba proletarya. Mehmet'in slayt gösterilerine fon yaptığı o coşkulu müzik. Yayılıyor işçi marşları otobüsün boşluğunda. Gözlerini oğuşturarak günü selamlıyor Pir Sultan yolcuları. Otobüsler hızla ilerliyor...

Şarkışla'ya uğramıyor otobüsler. Şehrin alt tarafından geçip gidiyor anayol. En küçük bir sıkıntı dahi yok otobüsün içinde. Şarkışla ve köyleri ne kadar da tanıdık. Aşık Veysel, yarım saatlik bir mesafede Sivralan'da yatıyor. Ağustos'ta Veysel şenlikleri var. Gelecek ay da oraya gidilecek, orada semaha durulacak. Şuradan Yapıaltın'a gidiliyor. Aydınlanma savaşçısı Turan Dursun'un köyüne.

Şarkışla, ertesi gün onca evladı katledilecek bahtsız kasaba! Köyler, köyler, köyler... Saraç, Ortaköy, Hüyük, Kavak... Şehitler, şehitler... Şehit köyleri!.. Otobüsler hızla ilerliyor Sivas'a doğru.

İşte Sivas. Otobüs duruyor. Geride kalan diğer otobüsler beklenecek. Fotoğraf makinasının deklanşörüne basıyor Nurcan, Sivas sabahı donuyor fotoğrafta. Yangın, otel, 3. kat, ölüm. Yanmayan, yıpranmayan makinanın içinde donan Sivas sabahı. Tarih kitabının sayfalarını çevirir gibi, geçiyor tarih. Pir Sultan, Aşık Veysel, Deniz... Yapıaltın'dan Turan Dursun... Merhaba Sivas... Günaydın kanlı Sivas.

Bu Kez Sivas'ta

Anadolu köylüsünün direniş simgesi Pir Sultan. Zulme, zorbalığa başkaldırı. Devrimciler 12 Eylül öncesinde keşfedip, sahip çıkıyorlar bu isyan damarına. Pir Sultan ve Banaz'a sahip çıkıyorlar. Başkaldırıda, insanca yaşamak uğrunda 500 yıl öncesiyle köprü kuruyorlar aralarında... Pir Sultan anıtı ve bütün siyasi çevrelerin katılımıyla gerçekleşen anma törenleri...

On yıl aradan sonra, yere düşen bayrağı alıp yürüyen Pir Sultan Derneği oluyor. Sazla, sözle, semahla, cemle, kurbanla, Banaz'da Pir Sultan bayrağı göndere çekiliyor. Akın akın Banaz'a koşuyor Pir Sultan dostları, Pir Sultan yoldaşları.

1993... Pir Sultan Kültür Etkinlikleri'nin 4.'sü yapılacak. Ankara'da Sivas'ta, İzmir'de, İstanbul'da hazırlıklar başlıyor. Etkinlik içeriği daha da zenginleşsin, daha da görkemli olsun diye çaba harcanıyor. Bir öneri: Bu kez etkinlikleri Sivas'a da taşıyalım! Neden olmasın? Dedem Pir Sultan'ı asmadılar mı "Kanlı Sivas"ta. Yoğun tartışmalar yaşanıyor, Sivas'ı da katma konusunda.

Ali Balkız, etkinlikleri Sivas'a da kaydırmanın gerekçeleri konusunda konuşuyor:

"Etkinlikleri Banaz'da yapıyorduk. Oraya varıp cemimizi, törenimizi yapıp dönüyorduk. Biz dönünce Banaz eski Banaz, Sivas eski Sivas. Yaptığımız etkinliklerin Sivas'taki demokratik harekete bir katkısının olup olmadığını düşündük, olumlu yanıt veremedik. Banaz'da yaptığımız, bir anlamda, korsan mitingti. Bu korsan mitingleri kalıcı kılmalıydık. Bunu da etkinlikleri Sivas'a taşıyarak, Sivas'taki insanları etkinliklere katarak gerçekleştirebilirdik. Bu gerekliydi çünkü. 12 Eylül sonrasında Sivas'ta demokratların bir yaprağı sallayacak kadar dahi eylemlilikleri yoktu. Oysa gerici güçlerin, bütün fraksiyonlarının her hafta bir etkinliği oluyordu. Koşu düzenlemeden, güzel Kuran okumaya, açık oturumdan, el işlerinin satıldığı kermeslere kadar akla gelebilecek her yolu kullanıyorlardı. Koca vilayet ekonomiden, kültüre, sokaktaki yaşama kadar işgal altındaydı.

Sivas'ta bir şey yapılamaz anlayışını, koşullanmışlığını kırmak

gerekiyordu. Biz bu etkinlikleri Sivas'tan başlatırsak hem Sivas'ta bir şeylerin yapılabileceğini kanıtlarız, hem de oradaki demokrat insanlara moral veririz diye düşündük."

Kuşkusuz bu gerekçelere, bu yaklaşıma katılmamak mümkün değil. Düşünce güzel. Fakat orta yerde bir de Sivas'ın somut gerçekliği var. Sivas'taki dinci gerici örgütlenmenin boyutları var. Ayrıca etkinlikleri organize eden Pir Sultan Derneği bir sivil örgüt. Siyasal bir yapı değil. Yani kararlı, savaşçı militanları olan, güvenlik birimleri kurulmuş, saldırıları göğüsleyebilecek nitelikte bir örgütsel yapıya sahip değil. O nedenle de fiziki bir güç olarak, varlığıyla düşmanlık tohumları eken gerici güçlere karşı bir tavır geliştirmesi mümkün görülmüyor. Bir "kültür derneği" olarak kendileri de güçlerinin farkında, durumun bilincindeler. Öyle ise?

Evet öyle ise etkinlikleri Sivas'tan başlatma kararı nasıl verilebiliyor?

Devlete Güvenin Sonu

Ne yazık ki, bu sorunun yanıtı son derece trajik. Bu yanıtta solcuların, Alevilerin 70 yıllık bir zaaflarının varlığı yatıyor. Aleviler Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni laik bir devlet olarak görüyorlar. Bu nedenle de, dinci gericilerin saldıları karşısında laik devletin kendilerini koruyacağına, kendi yanlarında yer alacağına inanıyorlar. Safca inanıyorlar. Devletin niteliğini kavrayamamanın, görememenin körlüğü ile inanıyorlar.

Ali Balkız etkinliklere Sivas'tan başlama kararı sürecindeki bu devlete güvenme olgusunu, bu ölümcül inancı anlatıyor:

"Saldırılarla, güçlüklerle karşılacağımızı düşünmedik mi? Çok düşündük. Peki ne yapmalıyız? Şu tesbiti yaptık. Biz orada devrimci ve demokrat kesim adına sağın en uç iki kesimiyle şeriatçılarla ve kafatasçılarla burun buruna olacağız. Bu burun buruna geliş çok tehlikeli. Oradan kolayca bu etkinliğimizi yaparak çıkamayız... Şöyle düşündük. Biz oraya insanları tahrik etmeye değil panel yapmaya, yazarlarla söyleşi yapmaya, semah dönmeye, türkü söylemeye, saz çalmaya gidi-

yoruz. Kaldı ki biz bu işi devletle birlikte yapıyoruz. Kültür Bakanlığı bu etkinliğe 40 milyon lira katkıda bulundu. Üyelerimizin çoğu da SHP'li. SHP ise iktidar ortağı. Kültür Bakanı oraya gelip heykelin açılışını yapacak. Vali konuşma yapacak. Etkinlik devletin mekânlarında, Buruciye Medresesi'nde, Kültür Merkezi'nde yapılıyor. Düşündük ki, etkinliğimizi birlikte yapıyoruz. Devlet kendi yapacağı bir işi sabote etmez ve ettirmez. Üç beş it ürürse de polisleri var bunların, jandarması var, def ederler. Bu inanış bizi hiçbir önlem almadan Sivas'a götürdü. Bu, devlet bilincimizin zaafa uğramasıdır. SHP'nin hükümet ortağı oluşunun, devlet gerçeği konusunda gözlerimizi karartmasıdır. Son ana kadar hep devlete güvendik. Bu yanlışta Alevilerin genel olarak devlete güvenmelerinin de payı oldu."

Devlete güven, ölümcül bir yanlış oluyor. Devlet ve dinci gericiliğin içiçe geçmiş olmasının bilincine varmamak ölüm getiriyor. Pir Sultan Abdal'ın sazının çalındığı Sivas ellerinde, saz ve söz susuyor. Devletin egemen sınıfın hizmetinde olduğunun unutulmasının bedeli korkunç oluyor.

2 Temmuz katliamı emekçiler açısından devlete güvenmenin ölüm olduğunu gösteriyor. "Sosyal demokrasi"nin emekçilerin, Alevilerin tercihleri olamayacağını gösteriyor...

Devlet bekleniyor. Ölüm anına dek bekleniyor. 7 saat taş altında bekleniyor. Ateş ve duman altında, yangın içinde devlet bekleniyor. Ve devlet geliyor, ölümle, 37 insanın ölümüyle....

Derin Bir Sessizlik

Sabah, Sivas'ta derin bir sessizlik olarak başlıyor. Dikkat çekecek kadar sessiz caddeler, sokaklar. Kesme taş döşeli yolların sessizliği. Otobüsler hükümet meydanında duruyor. Sanki şehre can veriyor Pir Sultan Etkinlikleri. Şehir onlarla canlanıyor. Şehrin damarlarına kan yürüyor onlarla. İniyorlar otobüslerden. Sivas adeta bambaşka bir şehir. Kaygı verici en küçük bir işaret dahi yok..!

Dört bir yan etkinlik afişleri ile donatılmış. Göze çarpan her duvarda, her direkte afişler. Pankartlar caddeleri kesiyor; Gelin Canlar

Bir Olalım. Direkler arasına gerili pankartlar; Dönen Dönsün Ben Dönmezem Yolumdan. Tatlı tatlı süzülen pankartlar; Halktan Büyük Ne Olaki/Yaradandan Özge. Pankartlar bombasız. Bomba süsü verilmiş kutular da yok uçlarında. Sivas caddelerinde asılı duruyor, "yasal" pankartlar... Haldun, Cüneyt'e "Sivas değişiyor herhalde" diyor. "Sivas'a gidiyoruz, bu iş nasıl olacak demiştim, anıt dikildiğine göre, şehir pankartlarla donatıldığına göre herhalde değişiyor Sivas" diyor. Cüneyt sabahın sessizliğini belirtmeden geçemiyor. Henüz bir tek afiş yırtılmamış. Bir tek pankart indirilmemiş yerinden. Sivas değişiyor muydu acaba?

Cem bu kanıda değildi. Son ana dek terminalde gidip gitmemek tereddütü içindeydi Cem. Şu bileti geri versem nasıl olur diyordu. Sivas Tur otobüsünden sabah indiğinde şaşırmadan yapamamıştı. Garip bir hava ile sıkıcı, boğucu bir hava ile karşılaşmıştı. O farklı insanların dünyasına geldiğini duyumsamıştı. Yalnız gitmiştir. Anadolu şehirlerinin sıcaklığından eser bulamamıştı. Gözler üzerindeydi. Şehir merkezine nasıl gidilir sorusuna bile yanıt bulamamıştı.

Şaşkınlık duyan bir diğer kişi de Ertan'dı. Arabaların, motosikletlerin üzerindeki Arapça çıkartmalar gözüne takılmıştı. 5-6 yıl önce de gelmişti Sivas'a, ama şimdi gördükleri çok farklıydı. Eraftaki bakışların üzerinde toplandığını hissetmişti adeta. Sanki gözler otobüsten inen insanlara dikilmişti. Fısıltıyla birbiriyle konuşan esnaflar, yercesine bakıyordu. Sivas dendiğinde aydınlık, mücadeleci bir kent düşünürdü Ertan. Ama bu kez çok farklıydı şehir. Kültür Merkezi'ne yürüdüler. Semah ekibinden gençler, kızlı-erkekli. Caddeden Kültür Merkezi'ne dönülen köşede ilk laf atılmasıyla karşılaştılar. Bir taksi şoförü, sakalını sıvazlayarak "İslamın yolundan ayrılmayın, Allahtan ayrılmayın, erkekli kızlı gezmeyin, yolunuza gidin" diyor arkalarından. Ne kadar tuhaflarına gidiyor bu sözler. Ahmet Özyurt çok sinirleniyor. Sivas bu hale mi gelecekti diyor arkadaşlarına. Moralim çok bozuldu diyor.

Sabahtı. 1 Temmuz'du. Atılan laftı. Ahmed'i yaralayan sözlerdi..! Çünkü henüz 1 Temmuz'du...

Duygular, düşünceler farklı farklıydı. Kimi çevrede olup biten

hiçbir şeyin farkında değildi, kimi ise çok tedirgin. 1 Temmuz'du. Sabahtı. Kafalarda hep aynı soru vardı. Sivas nasıl bir şehir?..

Sivas gereğinden fazla sessizdi Halil için. Bir arkadaşı "Sivas'a hep gelir giderim ilk kez bu kadar sessiz olduğunu görüyorum" dediğinde," evet, gereğinden fazla sessiz" diye geçirmişti içinden. İnsanlar sinsi sinsi gidiyordu. Sanki caddeden sokak aralarına kaçıyor, sanki pencere aralıklarından bakıyorlardı. Dükkânlar açılıyordu. Uzun etekli, çember sakallı esnaflar, dükkânların önünü sular gibi onları izliyorlardı. Bu kentte yabancı adamları gizli gizli süzüyorlardı. Bunlardı demek, o dağıtılan bildiride sözü edilenler. Şu pankartların, şu afişlerin müsebbibi bunlardı. Süzüyorlardı. Vitrinlerin ardından. Dükkânların karanlık köşesinden. Çarşı esnafının onlarca gözü üzerlerindeydi. Sessiz ve gizlice yapıyorlardı işlerini. Coşkulu, şehre şenlik katan bu insanlar kafirlerdi (!)

Derin, büyük bir sessizlik. Çarşıda, Hükümet Meydanı'nda Atatürk Caddesi'nde. Şehrin dili yok. Sivas bu, ne olur ne olmaz. Bırakalım devleti biz kendi önlemlerimizi alalım diyenler dahi, sabahın mahmurluğuyla böyle düşünmüş olmaktan dolayı bir garip duyguya kapılıyorlar, yanıldıklarını düşünüyorlardı bir an için.

Elif'se bu duyguyu, yanılmışlık düşüncesini doğruluyordu adeta. Çınlayan, coşkulu sesleri gereğinden fazla sessiz bir şehir için çok gerekliydi. Şehre can vermek için gerekliydi. Şehri ayaklandırmak için gerekliydi, sessizliği bozmak için gerekliydi. Yüze yakın insan Hükümet Meydanı'nda yürüdüler, Kültür Merkezi'ne doğru. Şehir onlarındı, caddeler onların. Erkekli-kızlı kolkolaydılar. Sevgililer birbirlerinin elini sıkıca tutuyordu, bir eylemcinin sevinciyle tutuyordu. Sanki geldikleri şehre hakim olmuşlardı. Onlarındı şehir.

Sanki Ankara'da, sanki Kızılay'dalar. Ya da bir deniz kenarına gitmiş gibi rahat giysilerle dolaşıyordu gençler. Elif'in giysilerine hayretle bakmışlı bir esnaf. Yarım tişört, hasır şapka, güneş gözlüğü ve şortu ile Elif. O gün öğle üzeriydi. Caddeden sokağa girecekti ki, tam köşebaşında yüzyüze geldi bir adamla; "Köşeyi dönünce birden karşıma bir adam çıktı. Sanki Ortaçağ Osmanlısı'ndan fırlamış gibi. Uzun etekli giysili. Çember sakallı. Adamı görünce irkildim. Hıı! dedim.

Adam da beni görünce irkildi. İki ayrı dünyanın insanı gibiydik. Birbirimizi garipsedik." Birbirlerini garipsediler. Henüz 1 Temmuz'du. Garipsemekle yetinilebilirdi. İki ayrı dünya insanı mı idiler, bu, görülecekti.

Alibaba'dan... Gökçebostan'dan...

Gereğinden fazla sessiz kente gerektiği kadar ses kattılar. Suskun şehre bir hayat damarı da onlar açtı. Alibaba'dan, Gökçebostan'dan akan insan Seli. Şehrin yerlisiydi onlar. İki ayrı dünya varsa ki, dünyanın da sahibi vardı. Yaşlı-genç, kadın-erkek yüzlerce insan doldurdular Kültür Merkezi'ni. Sabahtı. Daha saat ondu. Dolmuştu Kültür Merkezi Pir Sultan aşkına. Beşikteki bebesini alıp gelen gelinler doldurmuştu. Komşusunun omuzuna yaslanarak yürüyebilen dedeler. Ve daha niceleri doldurmuştu. Koltuklar dolmuştu. Koltuk araları dolmuştu. Sahne dolmuştu. Düğüne gider gibi, bayrama gidir gibi. Susamışlardı dost meclisine. Allı yeşilli doldurmuşlardı salonu. Pir Sultan için gelmişlerdi. Ocağına yüzün sürmeye gelmişlerdi. Semaha durmaya gelmişlerdi. Bir lokmayı kırka bölmeye gelmişlerdi. Canlar, hoş gelmişler, sefa gelmişlerdi. Bir coşku, büyük bir sevinç, büyük bir heyecan vardı. Pir Sultan Etkinlikleri'nin 4.'sü açılıyordu. Sivas'ta açılıyordu. Az şey değildi bu. 13 yıl sonra ilk kez demokrasi deniliyor, devrim deniliyor, sosyalizm sözü ifade ediliyordu. Ne büyük açlıktı. Ne büyük mutluluktu. Sosyalizm tartışılıyor, Alevi kültür ve geleneği takdim ediliyordu. Kimin konuşmasında geçerse geçsin, her devrim ve sosyalizm sözü geçtiğinde, alkışlarla salon ayağa kalkıyordu. Büyük bir susamışlık vardı. 13 yıl sonra bir randevüye ulaşmış olmanın sevinci vardı, büyük bir coşku vardı. İnsanların gözlerinin içi gülüyordu. Alibaba'dan, Gökçebostan'dan gelmişlerdi...

13 Yıl Sonra Yeniden

Heyecandan titriyordu Ali Balkız. Açılışı yapacaktı. Saat 10'a geliyordu. Kültür Merkezi'ni dolduran yüzlerce insan coşku içinde bekliyordu. Hoşgeldiniz dedi. Ve devrim şehitleri için bir dakikalık saygı

duruşuna çağırdı insanları. Tüm salon ayağa kalktı. Genç insanlar yumruklarını sıktılar. Devrim şehitleri ölümsüzdür, sloganı bir sabah esintisi gibi yankılandı salonda. Yayıldı dalga dalga. Ardından Musa Eroğlu'nun gür sesi ve sazı... Dernek Başkanı Murtaza Demir "Gelecek yıl Pir Sultan Etkinlikleri'ni evrensel düzeyde yapmak istediklerini" söyledi. Sivas Valisi de konuşmacıydı. Pir Sultan'ı astıran Sivas'ın valisi de. Balkız'ın valiyi sunuşu trajikti. "Ne ilginçtir ki 400 yıl önce bir ilin valisi tarafından asılan ozan için, aynı ilin valisi etkinlik düzenliyor..." Devletin valisinin yanlarında olmasından, kendileriyle birlikte olmasından doğan bir "sevinç" vardı bu sözlerde. Devlete "güven" duygusu daha bir capcanlı idi. Vali geldi kürsüye, devlet Alevilere, demokratlara el uzatıyordu! "O devrin karakadıları, sarıkadıları yanlışlık yapmış olabilir. Bu yanlışı düzeltmekteyiz" dedikten sonra bir sınır çizmeyi de ihmal etmedi. Şöyle bitirdi sözlerini, "En büyük onur, en büyük sevinç Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktır"... Kimse, Pir Sultan TC vatandaşı mıydı? diye sormadı. Kimse vatandaş olmanın neden övünülecek bir şey olduğunu sormadı. Kimse vatandaşı olunması nedeniyle onur duyulması istenilen TC'nin nasıl bir zulüm makinası gibi insanları ezdiğini hatırlatmadı valiye. Devletin valisi konuştu ve devletiyle onur duyulmasını istedi... Onur duyulması istenilen devletin nasıl bir devlet olduğu 24 saat geçmeden anlaşılacaktı. Ama çok pahalı bir bedelle. Çok acı bir şekilde...

Aziz Nesin Kürsüde

Beyaz saçlı tombul adama gelmişti sıra. Mikrofonun yanına bir masa konuldu. O, diğerleri gibi ayakta konuşmayacaktı. Söyleyecekleri vardı uzun uzun. Dernek adına yazarlarla, sanatçılarla ilişkiyi Ali Balkız yürütmüştü. Nesin'i davet eden de oydu. Yazarlar Sendikası Genel Kurulu'nda çağrıyı iletmiş, ardından mektupla çağrıyı yinelemişti. Altı ay kadar önce. Nesin'in gelmesini çok istemişti. Çünkü Nesin'in gelmesi şenliği kültürel anlamda renklendirecekti. Taçlandıracaktı. Güçlü kılacaktı. Balkız'a göre, 70-80 kitaba imzasını atmış, dünya çapında bir yazarın Pir Sultan Etkinlikleri'ne katılması Aleviler için, demokratlar için bir onurdu.

Aziz Nesin masaya oturdu. Konuşmaya başladı. Salon pür dikkat onu dinliyordu. Konuşması alkışlarla, gülüşlerle kesiliyordu. Ve O, konuşmasını sürdürüyordu. Üzerinde hep konuşulacak konuşmasını... Bir panel konuşmasından öte derinliği olmayan sözleri, olay olacaktı. O sırada, kendisi de dahil, salondaki hiç kimse bunun farkında değildi. Oysa sokaklarda birkaç gündür bildiriler dağıtılıyor, "Gün müslümanlığın gereğini yerine getirme günüdür" çağrısı yapılıyordu. "Aziz Nesin köpeği, yanında kendisiyle beraber bir ekiple şehirde müslümanlarla alay edercesine geziyor" diye yazılıyordu bildiriye. Aziz Nesin, konuşmasını henüz yapıyordu. Ve daha henüz 1 Temmuz'du...

Sepekülasyonlara, suçlamalara neden olan, üzerinde onca yorum yapılan bu konuşma, "olay konuşma" niteliğine kavuştu. Nesin'in ne konuştuğu değil, neden konuştuğu noktasına varıldı. Çoğu kişinin medyanın ve devletin yönlendirmesi, direktifleri doğrultusunda olay vesilesi olarak algıladığı konuşmayı tarihsel bir belge olarak okumakta yarar var.

Olay Konuşma

"Hepinize saygılarımı, sevgilerimi sunarım. Mahdum Kuli adında bir Azeri yazar var. Onun 100. doğum ya da ölüm yıldönümünde bir jübile yapılıyor Bakü'de. Nazım Hikmet'i de çağırıyorlar elbette. O toplantıya gidiyor. Ama Mahdum Kuli hakkında hiçbir bilgisi yok. Toplantıdan önce, resmi toplantıdan önce, çağırılı yazarlar kendi aralarında konuşurlarken Nazım sık sık Mahdum Kuli hakkında bilgiler edinmeye çalışıyor. Ve her konuşmacıdan en canalıcı noktaları saptıyor.

Ve ilk konuşmacı kendisi olduğu için orada öğrendiği Mahdum Kuli hakkındaki bilgileri dinleyicilere anlatıyor. Fakat dinleyicilerden Mahdum Kuli hakkında en canalıcı noktaları öğrendiği için onları söylüyor. Zaten daha önceden başka bilgisi yok. Öbür konuşmacılara aşağı yukarı önemli söyleyecek bir şeyler kalmıyor böylece. Yalnız yanlış bir şey yapıyor. Türkçe'de 'Mahdum' adı olmadığı için, Mahdum yani 'oğul' adı olmadığı için, konuşmasında Mahmut Kuli diyor. Ve Mah-

mut Kuli'nin, dünyada olmayan Mahdum Kuli'nin hayatını anlatmış oluyor. Şimdi ben, Pir Sultan Abdal için buraya konuşmaya gelirken aynı durumda idim. Elbette Pir Sultan Abdal'ı genel olarak, bir aydın olarak biliyorum tabii, ama bu konuşmaya hazırlıklı gelmem gerekirdi.

Ben programı da bilmiyordum doğrusu. Onun için başka çarem yoktu, kitap aramaya kalktık. Tam buraya geleceğim gün, havaalanında, sağa sola bakarken kitap yerine daha değerli olan Asım Bezirci ile karşılaştım. Aman dedim, bana bir Pir Sultan Abdal kitabı; hemen çantasından çıkardı, kendi kitabını bana verdi.

Ben de Nazım gibi yalnız tabii 'Mahmut Kuli' dememe koşuluyla Pir Sultan Abdal hakkında onun kitabından öğrendiğimi kendi eski bilgilerime dayanarak sizlere aktarmak istiyorum. Önce Pir Sultan Abdal, bu abdal adı nereden geliyor? Kitapta yazılı değil ama ben de henüz bilmiyorum. Etimolojik olarak 'Abdal' sözü gezgin dervişlere verilen bir ad, ama çok aptal var, bizim öbür aptallar gibi değil, yüde 60 aptallar gibi değil...

14 yaşında idim. Babam beni Cafer Ağa, Kadıköy'deki Cafer Ağa Camisi'ne götürürdü. Bir Cuma günü, demek 14 yaşında olduğuma göre 64 yıl önce orada imam, hutbeden sonra vaaz ederken bu abdal konusuna değindi. Onun yorumuna göre, ki ben bugün katılmıyorum ama bir yorumdur. Bilmiyorum siz ne düşünüyorsunuz bu abdal sözü için, etimolojik anlamda nereden geldiği konusunda. 'Abdal' dedi, 'Ab-ü Dil'dir; Ab-ü Dil, gönlü su gibi akan anlamına gelir. Oradan dağılmıştır, oradan yayılmıştır. Bu sözcük ya da bu deyim' demişti. Ben hâlâ ona da inanmıyorum.

Gönlü su gibi akan Ab-ü Dil'den abdal olduğu lafına inanmıyorum. Tıpkı şey gibi; bu bizim maydanoz midenovazdan gelir, pırasa pürhasadan gelir gibi kaynakları hep Arapça'ya, Farsça'ya bağlamaktan gelen bir yorumdu. Ama böyle; bugün de ben henüz bilmiyorum, tabii içinizde bilenler vardır, niçin bu abdal sözcüğü giriyor, 'ab-ü dil' doğru mudur, değil midir bilemiyorum, ama doğruluğuna pek inanmıyorum. Bana göre Pir Sultan Abdal'ın iki büyük özelliği var. Asım'ın kitabında 4 ağırlık gösteriliyor. Ama en önemli ağırlığı propagandacı

olması, ki Asım buna katılmıyor, ama bana göre bir propagandacı. Ve iyi bir şairin ve iyi bir yazarın başlıca özelliği, bulunduğu toplumun ve koşullarının propagandasını, ilerici propagandasını yapmasıdır. Ancak bu propagandayı nasıl yaparsa iyi bir şair olabilir?

Sanat ve estetik değeri ağır basan propaganda olursa; yoksa salt propaganda olursa o kupkuru bir şair demektir. Propaganda şairdir, çünkü Türkiye İşçi Partisi bile kuruluşundan sonraki ilk meclise 15 milletvekili gönderdiği zamanki toplantılarında, ev toplantılarında, özel toplantılarında bile 'gelin dostlar bir olalım ve tevekketül taala Allah' diye sonu, dörtlüklerin sonu böyle biten şiirini okurlardı. Demek ki 400 yıl propagandası sürebiliyor ve ona yeni bir yöntem getirmişler. Ama nasıl Allah'a, şu koşullarla gelin dostlar bir olalım; efendim, kılıç çalalım filan o koşulda ne olursa olsun, yani sen eşeğini iyi bir yere bağla da sonra Allah'a güven. O anlamda bir tevekkül.

Propaganda, birinci şeyi bence vasfı propaganda, bugün o propagandadan bize kalan ya da kalması gereken Alevilik propagandası değil, sanat değeri olan propagandadır. Estet değeri olan propagandadır, öyle olması gerekir. İkinci büyük yanı kavga şairi olmasıdır. Ki, bu kavga şairi sürmüştür. Kavgalı, kavgacılığı sürmüştür. Kendi ölümünden sonra da bugüne kadar sürmüştür. Kötüye karşı savaşın vermektir. Ve köylü başkaldırılarında, Türkiye'de köylü başkaldırılarında çok büyük etken olmuştur bu kavgacı şair. Pir Sultan Abdal'ın bir özelliği, birçok Pir Sultan Abdallar olması. Asım'ın kitabında 4-5 tane filan gösteriliyor. Bana kalırsa, nereden seziniyorum, çünkü bu kavgacılığı ve propagandasının sürmesi birçok Pir Sultan Abdalların yaşamış olduğunu gösteriyor. Ölümünden sonra da, ölümünden önce de. Ve lejander bir kahraman oluyor böylece. Yani halkın malı olmak, özellikle de o dönemde. 15-16. yüzyıllardaki bu anonim şairlerde güç buradan geliyor. Halk onu özümsüyor, halkın içinde eriyor ve birçok şairler çıkıyor. Aynı adı taşıyan, bu şu demektir:

Aynı felsefe doğrultuda yazan şairler, oraya herhangi bir şair alınmaz, örneğin Nasreddin Hoca fıkralarına herhangi bir adamın fıkrası alınamaz. Ama Nasreddin Hoca, söylememiş, yazmamış bile olsa, o doğrultuda, o felsefe doğrultusunda -ki fıkralar girebilir bana göre- Pir

Sultan şiirleri de bizzat tarihsel Pir Sultan'ın asılan Pir Sultan'ın şiirleri olamaz, onlardan fazla ek olarak da o doğrultuda, o felsefi doğrultuda, o inançta yazmış şairlerin şiirlerinden oluşur gibi geliyor. Bugün propagandası Alevilik üzerine, fakat bu Alevilik üzerinde olan paropaganda aslında bir araç olarak kullanmış bunu, yine benim yorumum.

Aslında insancıllığının propagandasını yapmış, hoşgörünün propagandasını yapmış ve Alevilik ile hoşgörülük bu nedenle birleşmiş. Aleviliğin Türkiye'de ve sürekli olarak hoşgörüyü ortaya çıkarmasının nedeni bana göre, muhalefette olmuş olmasıdır. Çünkü muhalefetin şirketlerde olduğu gibi daima yüzde 50'den fazla şansı vardır. Yüzde 51, yüzde 52'dir. Türkiye'de hiçbir zaman Aleviler iktidar olamamışlardır. Acaba iktidar olsalardı ne olurdu. Bu bir kuşkudur bende. Çünkü iş iktidarda olmayınca hep muhalefette kalıyor. Şirketlerde olduğu gibi yüzde 51 onda. Onun için muhalefette olan hep doğruyu, kendine göre hep doğruyu söyler. Aleviler hep doğruyu söylemişlerdir, hoşgörüde yanılmışlardır.

İktidar olarak iktidar vermek zorundadır. Verebildiği ölçüde. Ama Aleviler hep muhalefette kaldıkları için hep istemişlerdir, isteyen daha çok haklıdır. En az yüzde 51 hak sahibi olmuşlardır. Tıpkı şirketlerde olduğu gibi bana göre, aslında konu kaynağı, Aleviliğin kaynağı, beni doğrusu hiç ilgilendirmiyor. Size aykırı gelebilir bu düşünce, ama ne yapayım ki böyle, ben Ali ile Muaviye arasındaki 1000 yıl önceki çekişmenin bugün hâlâ sürmesini hiç anlayamıyorum...

Biz ilkokulda iken, ben Darülşafaka'da okudum. 4. sınıfta Siyer-il Nebi ya da Siyer-i Enbiya denilen bir ders vardı. Din dersi vardı. Aslında din dersi değil de peygamberler tarihi Siyer-i Nebi, peygamber Nebi, Muhammed Peygamber'in hayatı. Siyer-i Enbiya peygamberler tarihi. Orada bu Muaviye ve Ali çatışması bize çok uzun ders olarak anlatılmıştı, öğretilmişti.

Ve bu dersi veren hoca tabii. Muaviye'yi haklı bulmuyordu, kendisi Alevi de değildi. Zaten Muaviye'yi haklı bulan Türkiye'de Sünniler arasında pek yoktur.

Orada bağnaz, o zamanki bağnaz Alevilerin helalarını Muaviye adına benziyor diye maviye boyattıklarını söylemişti. Çok ilginç bir saptamadır bu. Yani helasının duvarını maviye boyarsa hiçbir ilişkisi yok Muaviye'ye hakaret etmiş olacak. İş bu noktaya kadar gelmiştir ve devam ediyor. Kahramanmaraş olaylarında bunu gördük, can almaya kadar bu düşmanlık varabiliyor. Benim çocuklarımdan, vakıf çocuklarımdan bir tanesi, bir kız, Akşehirli bir kız, öğretmen okulunu bitirdi. Sevdiği erkek Alevi. Çok büyük bir olay oldu, Akşehir'de, bir Alevi delikanlıyı bir kızın sevmesi. Bir Sünni kızın sevmesi.

Oysa o delikanlı ne Aleviliği biliyordu ne de gerçek Aleviydi. O Sünni denilen kız da ne Sünniydi ne de Sünniliği biliyordu. İki tane Türk insanıydı. Türkiyeli iki insandı. Ve bu büyük şeyler birçok yerlerde varmıştır, cinayetlere kadar, ama o tatlıya bağlandı, aileler dargın kalmak koşulu ile onlar evlendiler ve 3 tane çocukları oldu. Bu bende çok büyük bir izlenim bıraktı. Bu olay etkilemiştir beni. Bu şey hakkında, bu düşmanlık hakkında, doğrusu beni 12 imam da, bu size aykırı gelebilir, bağışlayın beni lütfen çünkü çoğunuz sanıyorum ki Alevisiniz ve benim de bütün inanmış insanlara saygım olduğu gibi Alevilere biraz daha çoktur saygım, neden söyleyim...

Çünkü....

Hangi tarihsel neden olursa olsun en çok hoşgörüye dayanan bir inançtır. Ama dinsel inançlara karşı ve dinsiz bir insan olarak... Bu anlamda, Aleviliği tutmuyorum. İnsancıl yanını ve hoşgörü yanını tutuyorum. Ona çok değer ve önem veriyorum. Şiilikle ben onu da anımsıyorum ve muharremlerde 10 muharrem mi öyle bir şeydir, matem günündeki Şiilikle kaynak olarak Aleviliğin yakınlığı da elbette vardır, hatta şöyle diyebilirim. Yanlış da olabilir, ama böyle bir düşünce var kafamda; Alevilik, Şiiliğin Türkiyelileşmişidir. Türkiyelileşmişidir, çünkü aslında bizim Türkiye Müslümanları, Arap Müslümanlarına benzemiyorlar.

Türkiye Müslümanlığı başka bir çizgiye sokmuştur genelde, bunu anlamak için 'Cami-ül Eser'in içine girmek bile yetiyor, ben 'Cami-ül Eser'e birkaç kez girdim. Medreselerini de gezdim gördüm.

Örneğin caminin içerisinde, o büyük caminin içerisinde çocuklar

koşmaca oynarlar ve entarili Arap yere yatmıştır, uyuyordur, horlaya horlaya ve entarisi açılmıştır. Cinsel organı şişe şişe kabarmaktadır, onu ben gözümle gördüm. Türkiye'de camide böyle bir şey olmaz, ister Sünni olsun ister başka şeyden olsun. Yani Türkiye İslamlığı Türkiyelileştirmiştir, Alevilik de bana göre Şiiliğin Türkiyelileştirilmişidir.

Türkleştirmiş demek istemiyorum, çünkü Türk olmayan Aleviler de vardır, Kürt Aleviler vardır ama, Türkiyelileştirmiştir ve insancıllığı da buradan geliyor zannediyorum. Bir de başka bir şey var, tabii ırk etkisini öne almayan bir insanım bildiğiniz gibi, ama en öz Türklerdir onlar; nereden anlıyoruz, çünkü gelenekleri, Türk gelenekleri hâlâ sürmektedir, gelenek ve görenekleri onlarda sürmektedir.

Oysa Türkiye çok karışmış bir ülkedir. Çok iyi karışmış ayrıca, ama Aleviler o kadar, onlar kadar karışmamışlardır. Bulundukları daha çok toprak insanları oldukları için. Yani örneğin Bektaşiler gibi şehirleşmemiş, daha çok köy insanlarına dayandığı için daha gelenekleri ile Türklüğü sürdürmüş insanlar olarak görüyorum onları.

Şimdi bugün Aleviliği nasıl yorumlamak gerekir. Ben düşüncemi söyleyeceğim. Önce Musa idi galiba bu saz çalan arkadaşımız, bu kohmiren kohmirem diyen Sabir'in yine Azerbaycanlı Sabir'in şiirini okudu, aslında korhiir, bu kohmirin filan yalan... Hem de adam akıllı korhiir, çünkü şurdan belli, Sabir'in şiirini bozdu. "Nerede yobaz görirem korhirem." Öyle değil ki "Harda Müselman görirem korhirem." Korktu Müslüman görmekten korkmaktan...

Hatta bütün dillerde atasözü haline gelmiş bir deyim vardır. 'Kork Allah'tan korkmayandan' derler. Onun için allahtan kormayan biri başa geldiği zaman ondan Türk halkı korkar. O deminki Sabir de şiirini okuyan, şiiri okunan Sabir de Şia mezhebinden. Ben bizim din ateşeleriyle konuştuğum ve tartıştığım zaman bana sık sık Aleviliğin mezhep olmadığını söylüyorlar. Doğru, Alevilik mezhep değildir. Ama bir tarikat mıdır, bilmiyorum, siz daha iyi biliyorsunuz. Elbette, ne olduğunu doğrusu Aleviliğin; önemli değerli bir şey olduğunu biliyorum.

Ama tarikat desem tarikat değil, çünkü bir şeyhten şeyhe geçmiyor. Bektaşilik gibi bir ruhsat alınarak yeni bir şeyh olmuyor, efendim, haa, mertebe o filan böyle şeyler, yani biraz somut olarak fiilen varolan, ama adı mezhep olmayan, tarikat olmayan bir şeydir. Ve daha çok tabii, Aleviler daha çok başka yerlerde, tabii Arnavutluk şurda burda var, ama daha çok Türkiye'ye özgü bir durumdur. Mertebe derseniz ne derseniz deyin, ama adı bence adı pek konmamış gibi yanlış şeyler söyleyebilirim. Ama mezhep olmadığına, tarikat olmadığına göre, bünyesi bakımından olmadığına göre bir ad bulunması gerekir. Mertebe uygunsa mertebe denilebilir.

Ama mertebe cumhurbaşkanlığı da mertebe, Alevi değil, ama onun için onlar başka bir şey vardır ya da vardır, belki ben bilmiyorum. Bugün nasıl yorumlanmalıdır. Ben genelde 400 yıl önceki ne olursa olsun, en doğru sözler olsun, bugün aynen onların yürürlükte kalmasından yana değilim. 700 yıl önce, 750 yıl önceki Mevlana da öyle, tabii bunların içindeki ölümsüz değerler sözler elbette vardır. Ama o felsefe bütünüyle bugüne ait uygulanamaz ve o yüzden ben Müslüman değilim, yoksa Kuran'da da güzel sözler var. Ama 1300-1400 yıl önceki sözlerin, kimin sözü olursa olsun, eskiyeceğine inanıyorum. eskimiştir...

Bugün Pir Sultan'ı yaşatmak, ondaki gerçeklerin çağcıllaştırılmasıyla olabilir çağcıllaştırma, bugünkü çağa uyar hale getirebilirsek, o zaman ondaki nedir onlar, insancıllık başta olmak üzere bir de haksızlığa karşı ayaklanmak ya da karşı gelmek yoluyla olabilir. Bunu sazda, sözde, şiirde yeni Pir Sultan Abdallar, çağcıl Pir Sultan Abdallar, yeni demelerle, yeni deyişlerle ortaya koyabilirler ancak. Aynen tekrarında bilimsel yararlar vardır, tarihsel yararlar vardır. Ama bugünün koşullarına hepsi uymaz, uyamaz zaten. Bu mümkün değildir. Değişime aykırı bir olaydır.

Onda değişmeyen sözleri bulup onları sürdürmek gerekir. Şimdi çok aykırı gelecek size, zannediyorum ki aykırı gelecek, ben saza da karşı bir insanım. Bu saz böyle devam ettikçe Türk milleti bir adım ileri gidemez. Yunus zamanında bu saz böyle çalınıyordu, 770 yıl önce Pir Sultan Abdal zamanında da böyle çalınıyordu, bugün de böyle

çalınıyor. Bu sazı alıp da Pir Sultan Abdal'ın demeleriyle bunu çalarsak bu olamaz;. hiçbir ilerleme olmamış demektir. Türkiye, bir adım ileri gitmemiş demektir. Sazda bir hamle, bir atılım, bir modernlik, bir çağcılık yaratırsak şiirlerinde ve şarkılarında türkülerinde yaratabilirsek bunu başarabiliriz. Bu çok güç bir iştir. Ama bu güç işin altında kalmak zorunda Türkiye. Kalkamıyor bu güne kadar.

Almanya'ya giden, Avrupa'ya giden delikanlıları görüyorum, hepsinin elinde bir siyah torba içinde saz. Düşünün ki bu saz hiçbir öğretim görmeden kendiliğinden öğreniliyor. Olabilir mi böyle bir şey? Haa sazda yenilik yapanlar yok mu? Birkaç tane çok önemli yenilik yapanlar. Bunları tanıdık, yaşadık bunlarla. İşte o yenilikleri ya da başka yenilikleri getirmezsek saza, bu saz bizim kendimizin kendi ayakbağımız olacaktır gibi geliyor bana. Hiçbir çağcıl olay değildir bu. Tıpka cami mimarisinde Süleyman, Mimar Sinan'ı taklit ederek onun yaptığı camiler gibi cami yapmaya benzer. Kocatepe Camisi böyle bir örnektir. Bir zaman sonra bu camiler bir anıtsal ören olarak kalsa, yani cami kalmasa da diyelim ki 1000 yıl sonra 3000 yılında bunlar yerin altında kalsa, arkeologlar orayı kazıp çıkarsalar, bakacaklar bu ne camisi, Ankara'da Kocatepe Camisi. Allah Allah, bu cami diyecekler ki yav Kanuni Sultan Süleyman'ın yaptığı caminin kötü bir kopyası, hiç Türkler ilerlememiş mi, bunu soracaklar, sazda da böyle. Türküde de böyle, şiirde de böyle, biz nereye geldik, işte o zaman Pir Sultan ve onun gibi bunlar toplumsal ve lejander kahramanlardır, onun yoluna bağlı kalmış oluruz. Yoksa aynen yinelcyerek değil.

Aynen yinelemenin yeri tarihtir. Tarih dersidir, tarih bilgisidir. Bu atılımı yapmamız yine onlara dayanarak olabilir. Pir Sultan'ın gerçek değerini vererek. Örneğin bu etkinlik 4.'süymüş galiba, burada görüyorum, 400 yıllık Pir Sultan'ın 4. kutlama töreni olabiliyor. Türkiye'deki ağır siyasi baskılardan dolayı Pir Sultan Abdal Derneği'nin Başkanı'nı kutluyorum, candan çok güzel birçok değerli bir konuşma yaptı, Sayın Vali'mizi de kutluyorum. Ondan ben Vali'yi kutlamaya alışık değilim, ama bu Vali'yi elbette kutlayacağım, böyle bir Vali'yi...

İşte benim kısaca Pir Sultan Abdal hakkında söyleyeceklerim bunlardır. Özet olarak tekrarlamak istediğim şu: Pir Sultan Abdal bir

kişi değildir, Türk halkının büyük çoğunluğudur. O nereden belli, çünkü birçok Pir Sultan Abdallar vardır, onu benimsemişlerdir, onun felsefesi doğrultusunda yazmışlardır şairler.

Onlar hepsi, tıpkı bu şeye benzer; market, mahalle bakkallarını nasıl kaldırırsa bir tane Pir Sultan Abdal çıkar öbürlerinin aynı yolda olanlarının adını siler. İşte bu bizim tarihimde çok var. Özellikle hak şairlerinde pek çok var. İkincisi de Pir Sultan felsefesinin doğrultusunda yenilikler ve atılımlar yapmak zorundayız. Yoksa biz gene biz oluruz, yüzde 60 'mı yüzde 90'mı Aptal oluruz belli olmaz.

Sağolun, teşekkür ederim..."

Aziz Nesin konuşmasını bitirdiğinde bazı Alevi izleyicilerin konuşmadan fazlaca memnun kalmadıkları yüzlerinden okunuyordu. Belki de onlar Nesin'in Alevilik övgüsü yapmasını bekliyordu. Hatta "ben de Aleviyim" demesini bekliyordu. Yani sözün açığı beklediklerini bulamamışlardı onun sözlerinde. Yine de yoğun bir alkış yükseldi salondan. Alkışları valininkinden, Murtaza'nınkinden az değildi.

Görülmeye Değer Manzara

Anadolu Sanat Ortamı-Halkevi Halkoyunları Ekibi'nin gösterisinden sonra sıra semaha gelmişti.

İsmail hoca salondaki yerini aldı. Sazende İsmail Kaya... Kısa saplı bağlamasının tellerine vurmaya başladı. Yine dertli dertli iniliyorsun/sarı turnam sinen yaralandı mı?... Tüm salon ayaklanmıştı. Islıklarla, alkışlarla, haykırışlarla. Yeşil başlı ördekler gibi, kızıl başlı turnalar gibi ipeksi giysilerle, Pir Sultan semahçıları salonun kapısından göründüğünde tüm salon ayaktaydı. Manzara müthişti. Coşku korkunç. Semah yürekleri yüreklere bağlamış, elleri ellere ulanmıştı. Salonun tamamı bir yürek gibi çarpıyor, hep bir ağızdan nefes alıyordu. Görmeye değerdi doğrusu. Yaşamaya değer...

Emeklerine değmişti Asuman'ın. Gösteriyi bitirdiklerinde sevinç gözyaşlarını tutamıyorlardı. Tüm ekip birbirine sarılmış ağlıyordu. Gösteri bitmişti. Ama salondan hâlâ "dost senin derdinden ben yana

yana/ Ali Ali Ali ben yana yana/ Haydar Haydar Haydar ben yana yana" diye turnalar uçuşuyordu. Semahın ritmiyle insanlar omuz omuza... Ve insanlar ağlıyordu birlikte olmanın coşkusuyla. Yılların susamışlığıyla...

kazanın kapağı kapanmış bir kez
kaynamakta güne bulanmış bulut
gök göğünmüş
yer dokuzun sancısında
can dostlarım doğuş günü
gelip çatmıştır artık
erenlerin ocağı
yanıp tütmüştür artık...

Ozan Telli

"KURU KÜTÜK YANMAYINCA TÜTER Mİ"

Açılışın coşkusu tüm kaygıları ortadan kaldırmıştı. Demek ki Sivas'ta muazzam bir değişiklik vardı. Gelişim vardı. Pir Sultan şehri Sivas hiç gericilere papuç bırakır mıydı? Açılışa gelenler Alibaba'nın, Gökçebostan'ın insanları sahip çıktı konuklara. Sarılıp bırakmıyorlardı semaha duran gençleri. Sıraya girmişlerdi bir konuk almak için. Sizi biz misafir etmek istiyoruz. Evimizde ağırlamak istiyoruz. Evimiz, yatağımız varken sizi devletin misafirhanelerinde, otellerde yatırır mıyız hiç diyor, akşam için söz alıyorlardı. Salon boşalıp, izleyiciler sokağa çıktıklarında Sivas yabancı bir havayı soludu. Canların dost havasını. İnsanlar birbirlerine "ne iyi ettik de geldik" diye mutluluklarını dile getiriyordu. Henüz 1 Temmuz'du... Mutlu olmak, birbirlerini kutlamak insanların hakkıydı...

İşte İstasyon Caddesi'nden hükümet meydanına yürüyorlardı. Şehir onlarındı. Serdar'ın, Mehmet'in, Muammer'in, İnci'nin, Nurcan'ın, Özlem'in, Murat'ın, Belkıs'ın.... Bağıra çağıra yürüyorlardı. Şakalaşıyor, elele tutuşup koşuyor, Cumartesi Banaz'a sevinçlerini taşımak istediklerini iletiyorlardı birbirlerine.

Öğle yemeklerini Sivas Lokantası'nda yedi semahçılar, tiyatrocular, kitap standı görevlileri. Ödemeyi derneğin verdiği fişlerle yapıyorlardı. Yemekler iyi mi kötü mü umurlarında değildi. Hatta ne yedikleri de. Küsenler barışıyor, aynı yemek masasını paylaşıyordu. Yemek fişlerini al sen kullan, diyen oluyordu. Lokantanın asma katında, lokantaya bakan bir masada Muammer, arkadaşlarını süzüyordu. Yazarlar, çizerler, biraz daha yaşlıca olanlar ise yemeklerini Cumhuriyet Lokantası'nda yiyorlardı.

Asaf, Haydar, Aydoğan, Hidayet Karakuş ilk yemeklerini birlikte yediler. Haydar, Asaf'ın yemekte sabırsızlandığını, bir an önce yemek gelsin dediğini hatırlıyor. Ellerinde yemek kartları. Limiti 27 bin lira. İki kart verip Sivas'ın özel yemeği sebzeli kebap istiyorlar. İki kartla anca doyuyor Asaf. Lokantalar birbirinin çaprazında, aralarında 50-100 metre ya var, ya yoktu...

Günün ikinci randevusu Buriciye Medresesi'ndeydi. Medrese 700 yıllık bir bilim merkeziydi. 1218 yılında Selçuklu veziri Burici tarafından yaptırıldığı söyleniyordu. Hastalıkların müzikle tedavi edildiği ilk medrese olduğu da...

Görkemli tarihe sahip bir mekânda, Pir Sultan için etkinlik düzenlemek iki tarihsel olayı birleştirmek demekti.

Daha sabahtan kitap standında görevli gençler renk renk kitapları özenle dizmişler, ortalığı düzenleyip pırıl pırıl yapmışlardı. Yazarların okurlarıyla söyleşip, kitaplarını imzalayacağı masalar yerlerine konmuş, üzerleri çiçekli örtülerle örtülmüştü. Serdar kaset-kitap bölmünde görevliydi. Murat, Elif'le kitaplara bakıyordu. Yasemin yazarların yanıbaşındaydı, bir istekleri var mı diye soruyordu, koşturuyordu. Nurcan yaptığı el işlerini sergilediği masanın başındaydı. Bir kızı oturtmuş, bir tutam saçına boncuk örüyordu. Yanında Özlem, Pir Sultan mendili yapmışlı, Che mendili, Nazım mendili. Kırmızı üzerine siyah işlemelerle...

Yazarlar masada yerlerini aldılar. 21 yazar tarihi medresenin dört odasını doldurmuştu. Aziz Nesin bağımsız bir bölümde, bir kemer altında oturuyordu. Hemen yanıbaşında Asım Bezirci, Lütfi Kaleli, Battal Pehlivan, Cengiz Gündoğdu, Öner Yağcı, Behçet Aysan, Metin Altıok, Hidayet Karakuş, Aydoğan Yavaşlı, Ali Yüce, Uğur Kaynar, Haydar Ünal, İlham Cem Erseven, Burhan Günel, Lütfiye Aydın, Zerrin Taşpınar, Ali Balkız, Cahit Külebi yerlerini almıştı. İmza ve söyleşi için.

Aziz Nesin'in başı kalabalıktı. Nesin gazete imzalıyor, kitap imzalıyordu. Görmek isteyenler, kitap imzalatmak isteyenler, sesini duymak isteyenler, büyük bir meraklı grubu, etrafını sarmıştı. Gericiler de vardı Nesin'i merak edip gelen. Tahrik etmeye, sataşmaya gelen sakallı, uzun etekli orta yaşlı bir şahıs, el kol hareketi yaparak Nesin'e bağırmaya başladı. Ortalığı velveleye vermekti derdi. Sözlerinden anlaşılabilen yalnızca, "senin inkâr ettiğin Allah seni yakacak"tır olmuştu. Görevli polisler yaka paça medresenin dışına attılar saldırganı. Sözlü de olsa bu sataşma bir işaretti farkına varılmayan. Çünkü henüz 1 Temmuz'du. Güneş gözleri alıyordu. Hava ılık, kent sakindi, 1 Temmuz'du...

Yarım daire şeklinde oturan yazarlar birbiriyle sohbet halindeydi. Küme küme olmuşlardı. Asaf da katılmıştı bir kümeye. Hasret Gültekin'le Nesimi Çimen de, Mehmet Özer, Gülağ Öz, Ali Rıza Koçyiğit de yalnız bırakmamıştı yazarları. Gülüşüyor, bari biz bize kitaplarımızı imzalayalım diye takılıyorlardı birbirlerine. Tarihi binayı fon yaparak durmaksızın fotoğraf çektiriyorlardı. Kitap imzalamaktan bileklerimiz yoruldu abi diye gülüşüyorlardı. Haydar "sinek avladık" o gün diyor, öğle sonrasını hatırlarken.

Asım Bezirci de katılmıştı takılmalara. Zerrin Taşpınar anlatıyor:

"Medresede genellikle imzalar Aziz Nesin'e, birkaçı Cahit Külebi'ye ve Asim Bezirci'ye idi. Biz şair arkadaşlar masada oturuyorduk. Bezirci havada şöyle bir sinek kapar gibi yapıp önümüze atıyor, takılıyordu bize. Ben girişi tuttum, onun kitap satıyorum. Onun için de siz de burada sinek avlayın, iyi avlamalar diyordu gülüşüyorduk.

Saat 5'e doğru geliyordu. Kültür Merkezi'nde önce Hasret'in din-

letisi vardı. Ardından da "Çağların Pir Sultan'larından Günümüz Pir Sultanlarına" konulu açık oturum. Asım Bezirci konuşmacılar arasındaydı. Öncr Yağcı da. Yavaş yavaş Kültür Merkezi'nc doğru yola koyulmanın zamanı gelmişti.

Yaşlıca bir adam kitapların başında duran Elif'e yanaştı. Dikkatli dikkatli süzdü Elif'i. Şaşırmıştı, aklı şaşmışu adeta. Elif'in başında komando şapkası, ayağında şort, kolsuz tişörtü adamı şok etmişti. "Sen daha burada mısın kızım" dedi usulca, Elif'ten buradayım amca sözünü duyduktan sonra "karımı ve çocuklarımı çağırayım da sana bir baksınlar olur mu?" diye soruyordu. Sanki ayrı bir dünyadan gelen yaratığa bakar gibi söylemişti sözlerini. Ayrı dünyanın yabancı insanını gösterecekti karısına, çocuklarına. Gözlerine inanamıyordu anlaşılan..."

Çağın Yaşayan Pir Sultanları...

Kültür Merkezi'nin salonu yine hınca hınç doluyor. Ekinlik, düzenleyicilerinin acaba salon dolar mı kaygısı boşa çıkıyor. Bine yakın her yaştan insan, kadın-erkek-çocuk... Aleviler, aydınlar, doktorlar, memurlar, öğretmenler ve çevre ilçelerden, illerden gelen izleyiciler. Tıklım tıklım salon. Asım Bezirci'yi kalabalık, coşkulu salon çok etkiliyor. İyi ki ısrar ettiniz de geldim demekten kendini alamıyor.

Önce Hasret'in dinletisi izleniyor. Koçgiri ayaklanmasının önderi Alişer'in torunu Hasret Gültekin'in dinletisi... Kızılırmak kıysında İmranlı'nın Han köyünden... Sağ elinde sazı çıkıyor sahneye. Sol elini kaldırıp izleyicileri selamlıyor. Coşkun alkışlar arasında başlıyor dinletisine. Vurdu mu mızrabını bağlamaya, Kızılırmak Kızılırmak akıyor bağlama, bent dinlemiyor. Pir Sultan'dan, Karacaoğlan'dan, Kaygusuz Abdal'dan söylüyor. Bir de Hayyam'dan...

"Kalk çengin nağmesini/ çeng ile artıralım/ Adımız kötü çıkmış/ İçerek kurtaralım/ Seccadeyi satalım/ Şarapçı dükkânında/ sofralık şişesini/ taştan taşa çalalım.../ coşuyor bağlama. Coşuyor Hasret. Coşuyor izeyenler, erenler. Her türkünün başlangıcında alkışlıyorlar coşkuyla, bitiminde alkışlıyorlar. Dinleti bitmesin, saatlerce sürsün diye alkış tutuyorlar.

Ertan, Serkan'a, "sen tanıyorsun Hasret abiyi söyle de bir resim çektirelim" diyor. Hasret soyunma odasına giderken Serkan sesleniyor "Hasret abi." Hasret dönüyor "merhaba" diyor. "Hasret abi bizimle resim çektirir misin", "tabi, olur, şu gömleğimi değiştireyim geliyorum." Gömleği terden sırılsıklam olmuş... Değşitirip geliyor. Etrafında insanlar, kutlamak için akın etmişler... Orda Serkan ile Hasret'in genç ömürleri fotoğrafta donuyor. Ama önce fotoğrafta. Çünkü henüz 1 Temmuz...

Hasret'in dinletisi bitiyor. Şimdi bir açık oturum başlayacak:

Çağların Pir Sultanlarından, Günümüz Pir Sultanlarına... tek bir insan bile salondan ayrılmıyor. Düzenleyenler "panelin izleyicisi az olur, konser gibi olmaz" düşüncesinde yanılıyorlar. Salon hâlâ hınca hınç dolu... Sıcak onların umurunda değil. Susamışcasına dinlemek, izlemek istiyorlar. Paneli Sami Karaören yönetecek. Komuşmacılar sunuluyor teker teker. İşte Asım Bezirci. Birgün sonra artık bu dünyada olmayacak. İşte Metin Altok...

Ali Balkız, Bezirci hocayı "ömrünü gerçeği aramaya adamış, araştırmacı yazar" olarak sunuyor. Altıok'u şiirinden bir dize ile. Diğer konuşmacılar Öner Yağcı ile Hüseyin Gülkanat.

Yoğun şekilde alkışlanıyor sağ elini sol göğsünün üstüne koyup eğilerek verdiği selamla Bezirci. Sonra sözleriyle. Altıok yine takım elbiseli, bir şairden beklenmeyecek kadar şık. Yine saçlarını yapıştırırcasına geriye taramış. Gülümsüyor, bir merak var bakışlarında.

Konuşmalarda geçen devrim, sosyalizm, Deniz Gezmiş sözleri alkışlarla kesiliyor. Alkışlarla, alkış tufanıyla karşılanıyor. Aleviliğin sosyalist özleri dile getiriliyor. Günün Pir Sultanları sosyalistlerdir, devrimcilerdir deniliyor... Salonda bir başlan diğer başa yankılanıyor, anlam buluyor bu sözler...

İşte Asım hoca, konuşmaya başlıyor, son konuşmasına. Ne kendi farkında bunun, ne masanın etrafındakiler, ne salondakiler. Asım hoca bir daha capcanlı çıkmayacak kürsüye, bir daha seslenmeyecek. Bir daha devrim, sosyalizm sözleri duyulmayacak ağzından. Bir daha konuşmayacak, yaşamayacak. Kimse farkında değil bunun. Çünkü henüz 1 Temmuz... İşte Asım hoca konuşuyor:

"BUGÜNÜN PİR SULTANLARI

Pir Sultan dostları, merhaba! Zulme ve baskıya, sömürüye karşı kardeşlik, barış özgürlük, demokrasi ve bağımsızlık ülküsüne inananlar merhaba!

Karacaoğlan, Köroğlu ve Dadaloğlu gibi, Pir Sultan da halk edebiyatının en önemli şairlerinden biri sayılıyor. Yedi yüz yıl süren halk şiiri süreci içinde saydığım isimlerden biri de Pir Sultan. Peki, Pir Sultan'ın önemi nerden geliyor? Kısaca aktarmaya çalışayım. Bana göre birçok şeyden. Sözgelimi, adı geçen şairler gibi değerli bir sanatçı olmasında. Değerli bir sanatçı olmasaydı, yani estetik düzeyi yüksek olmasaydı, düşünceleri ne kadar doğru olursa olsun, bugüne gelemezdi. Sayın ustam Aziz Nesin de bu noktaya parmak bastı. Güzel düşünceleri, doğru düşünceleri olması yetmiyor. Sanatçı için bunları ileriye götürmek, olgun, yüksek düzeyde bir estetik içerisinde sergilemek önde geliyor. İşte Pir Sultan bunu başarmış önemli sanatçılardan biridir. Ayrıca Pir Sultan, Alevi-Bektaşi edebiyatı denilen edebiyatın, etkin şairleri arasındadır. İnancıyla yaşamı ve sanatını başarı ve tutarlılıkla birleştiren, yiğit bir sanatçı olmasından geliyor önemi. Bir sanatçının doğru düşünceleri, güzel biçimler arasında sergilenmesi yetmiyor. Bunları kendi yaşamına ve şiirine de katması onlarla birleştirmesi gerekiyor. Tıpkı Nazım Hikmet gibi, tıpkı Sabahattin Ali gibi, tıpkı Aziz Nesin gibi, Rıfat Ilgaz gibi, Sivas'lı Hasan Hüseyin gibi. Ayrıca, toplumda halkın gözü kulağı ve dili olmasından kaynaklanıyor önemi. Yani halkın yaşadıklarını, sorunlarını, özlemlerini, acılarını görmesinden, dinlemesinden ve onları dile getirmesinden. Pir Sultan, böyle bir sanatçıdır. Yaşadığı çağa ve çevreye karşı, günümüz içinde geçerli bazı düşünceleri, savunmuş olmasından. 'Hangi düşünceleri' diyeceksiniz. Kısaca özetleyeyim; öbür dünya yerine bu dünyaya bağlılık, yaşamı ve doğayı sevme, insana değer verme, sevgi göstermek, bencilliğe karşı özgeciliği, yobazlığa karşı hoşgörüyü savunma, kardeşliği önerme, baskı ve sömürücülere karşı çıkma, rüşvet yiyen ve adaleti kötüye kullanan, çiğneyen kadıları eleştirme, işkence yapan devlet görevlilerine karşı çıkma, acı çeken yoksul halktan yana olma. Bugün de Türkiye halkının ve dünya halklarının başlıca özlemleri bunlar değil midir?

İşte Pir Sultan taşıdığı bu özelliklerinden ötürü bugün hâlâ aramızda yaşıyor. Pir Sultan dörtyüzyıl önce gelmiş, ama özeliliklerini bugüne taşımış değerli bir sanatçı. Örnek bir insan, örnek bir kavga adamı. Yönetıcilerimiz, parti büyüklerimiz durmadan Pir Sultan'ın anlattığı bu sözleri televiyonlardan seçim kürsülerinden bize tekrarlamıyorlar mı? Onlar tekrarlıyorlar, ama hangisini gerçekleştirdiler? Ben 1945 yılında öğrenciydim. Çok partili yaşama geçildi. O zaman, sosyalist ve sol partiler kuruldu ve bunlar altı ay gıuneden sıkıyönetimlerce kapatıldı ve eğer partiler kapatılmasaydı ülkede gerçek bir demokraki olsaydı, bugün hâlâ demokrasi sözü eder miydik? İşte parti yöneticilerimizin -hepsini demiyorum- ve hükümet yönetıcilermizin çoğu, Pir Sultan'ın özlemlerini gerçekleştiremedikleri için Pir Sultan hâlâ yaşıyor. Onlara rağmen yaşıyor.

Pir Sultan sadece insanı değil, doğayı da sever, onu kendinden ayırmaz. Boş bulunup attığı taşa ölen bülbül için ağıt yakar, özür diler ondan. Bir dörtlük var okumak istiyorum.

Her sabah ankayı devran nehu
Dertli dertli ötersin bülbül
Vahidimle bir taş çıktı elimden
Vadem tekmil imiş yatarsın bülbül

Yanlılışlıkla bir kuş öldürüyor; ondan duyduğu üzüntüyü belirtiyor. Öküzü anlatırken, bu konu enikonu bir arkadaş sevgisine dönüşüyor sanki. Sözü edilen bir hayvan değil de, bir arkadaş, tarlada çalışan insan onun için. Pir Sultan içi titreyerek çiftçilere öğüt verir;

Öküzün damını alçakça yapın
Yaş koman altında, kuruluk serpin
Koşumdan koşuma gözünden öpün
İreçberler hoşça görün öküzü

Bu doğa sevgisinden, hayvan sevgisinden sık sık söz ediliyor. Yeşillik, güzellik öğülüyor ama dörtyüz yıl önce yaşamış Pri Sultan öküzüne gösterdiği bu büyük sevgiyle ne kadar ibret dersi veriyor bize. Türkiye'nin halkına, sömürülen insanlarına. Pir Sultan'ın hayvana

gösterdiği sevgiyi gösteremeyen yöneticilere ne demeli? Ben bir şey demek istemiyorum. Siz hepiniz ne demek istediğimi iyi biliyorsunuz.

Öküze gösterdiği sevgiyi ağaca da gösterir Pir Sultan, niteliklerini öve öve bitiremez.

Öt benim sarı tanburam
Senin aslın ağaçtandır
Ağaç dersem gönüllenme
Kırmızı gül ağaçtandır.

Halkı savuma, adalet, özgürlük, kardeşlik ve barışı savunma, insanı sevme ve yüceltme, insanlara hoşgörüyle yaklaşma. Bütün bunlar sadece Türkiye toplumunun değil, insanlığın ortak özlemidir. Bu bakımdan Pir Sultanlar ölmez, yaşıyor.

Geçen yıl Avrupa'ya gitmiştim, Avrupa'da 68 kuşağı için etkinlik düzenlenmişti. Orada bulundum. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının yaptığı eylemin, edebiyata yansımalarını tartışıyorduk. Öner Yağcı arkadaşım çok alçak gönüllü bir kardeş; Pir Sultanların açtığı yoldan yürüdüğünü biliyoruz. Yıllarca hapiste yattı, işkence gördüğü bilinen bir sanatçı var aramızda. Lütfen sanatçılarımıza karşı insaflı olalım, Nazım Hikmetler, Sabahattin Aliler, Rıfat Ilgazlar, Aziz Nesinler, Hasan Hüseyinler, işkence altında sağlıklarını yitirip ondan sonra da Pir Sultan'ın yanında halktan yana olmak, acıyı ve savaşı ortadan kaldırmak yolunda çok acılar çekmişlerdir. Eğer Pir Sultan bugün yaşıyorsa, onun savunduğu düşünceleri bu değerli sanatçılarımızın yapıtlarında, sanatlarında ve yaşamlarında uygulamaya çalıştıkları için vardır. Mustafa Kemal diyor ki, 'Ben Cumhuriyet devrimlerini Namık Kemallerin, Tevfik Fikretlerin eserlerini okuyarak gerçekleştirdim.' 'Eğer bu sanatçılar olmasaydı, ben bu devrimleri gerçekleştiremezdim' diyor. Sanatçılar çok önemlidir. Pir Sultan bu açıdan çok önemlidir. Namık Kemal'in Gedikpaşa Tiyatrosu'nda bugün hepimizin bildiği, 'Vatan ve Silistre' oyunu oynanıyor ve oyun çok alkış alıyor. O kadar çok alkışlanıyor ki hafiyeler hemen saraya jurnallerini iletiyorlar. Namık Kemal çok alkışlanan oyunu yüzünden Magosa zindanında 36 ay yatıyor. Tevfik Fikret içeri atılıyor. Nazımlar, Sabahattin Aliler... Birçok sanat-

çı bu uğurda çaba gösteriyorlar. İnsanların bilincini oluşturan bunları halk yolunda, kitlerere ulaştırma yolunda çaba gösteren sanatçıların değeri büyüktür.

Şimdi Paris'e geliyorum. Orada 68'lilerin edebiyattaki yerini anlatıyordum. Benim de Pir Sultan adlı bir kitabım vardı masanın üzerinde. Yanıma ak sakallı birisi, bembeyaz, tertemiz yüzlü birisi geldi, oturdu. 'Merhaba dost' dedi. Ben de ona 'merhaba' dedim. Eline Pir Sultan kitabını aldı karıştırdı karıştırdı. 'Sen bu akşam bize davetlisin' dedi. Dedim ki 'Ben grup halinde geldim. Bizi buraya çağıranlardan ayrılamam. Beni bağışla.' Bu arada gelen elini öpüyor; Dede elini uzatıyor; 'Al kitabı' diyor. Gelen elini öpüyor; bir kitap. Ben o arada içeri gitmek zorunda kaldım. Geri döndüğümde, -gelen elini öpüyor, o bir kitap imzalıyor-, döndü, şöyle dedi: 'Biliyor musun ya' dedi, 'Asım kadeşim, içerde sosyalizm sosyalizm deyip duruyorlar. Aleviliğin adı değişmiş, aslında bunları istiyoruz.' Ben bu söz üzerinde çok düşündüm. Elbette, sosyalizm Alevilik değildir. Ama Pir Sultan'ın şiirinde ve Aleviliğin temelinde yatan özlemler halkın, ezilen insanların özlemidir. Bence bu özlemi karşılayan en yetkin öğreti de sosyalizmdir. Bence Pir Sultan'ın yerine ve öğretisine bu açıdan yaklaşmak gerekiyor. Çağdaş Pir Sultanlar derken ben böyle düşünüyorum. Eğer Pir Sultan yaşasaydı, bugün o da sosyalist olurdu. Böyle bir tahminim var. Belki yanılıyorum, belki yanılmıyorum. Ama özü buna dayalı, baskıya, sömürüye, haksızlığa, zulme, işkenceye karşı çıkmak, halkın esenliğini, mutluluğunu, barış içinde yaşamasını istemek, Pir Sultan'ın özlemi olduğu gibi sosyalistlerin de özlemidir. Sosyalizm, bu gün Sovyetler'de çözüldü ama sosyalizmin bu ilk ve son denemesi olmayacaktır. Vahşi kapitalizmin dünyaya saldığı kanı görüyoruz. Sovyetler çöktü de ne oldu? İşte Yugoslavya'da kan gövdeyi götürüyor. Azerbaycan'da kan gövdeyi götürüyor. Bize 'yeni dünya düzeni' dedikleri bu kan gövdeyi götüren için mi bekliyoruz. Şunu diyorum; kapitalizm ve sömüre varoldukça zulüm ve sömürü varoldukça, sosyalizm önümüzde tek seçenek, tek umut olarak kalacaktır. Vahşi kapitalizme karşı, bizim ve insanlığın başka umudu yoktur. Orada 'çöktü' diye savunanlar yanılıyorlar. Çok daha kuvetli, çok daha sağlıklı gelecektir.

Vahşi kapitalizmin ezdiği insanları kurtaracak tek yol budur. Başka yol yoktur.

Şimdi bir yazı geldi. İşçi kardeşlerim yazmışlar. Bir kısmını okuyorum.

'Sınıf mücadelelerinin tarihine çentik atanlar, sınıfın ve emekçi halkların iş alanlarında, direniş barikatlarında, isyanlarda, işkence tezgâhlarında, onurlu direniş neferi olmaya devam edecektir. 'Dönen dönsün, ben dönmezem yolumdan' şiarını çağlar önce, baskıcı Osmanlı despotluğuna karşı, can bedeli haykıran Pir Sultan, bugün de işçi sınıfımızın, emekçi halkımızın iş, ekmek, özgürlük, demokrasi mücadelelerinde ilham kaynağı olmaya devam ediyor. İşçi sınıfı, tüm emekçilerin coşkulu şenliklerini kutlar. Tarih önünde hiçbir kaygıya kapılmadan, emekçi halkımızı, toplumu altın çağa ulaştırmak göreviyle, Marksizmin ışıklı yolunda zafere doğru emin adımlarla yürünecektir. Yaşasın sosyalizm!'

Kağıtta bunlar yazıyor. İşçi kardeşlerimin düşüncelerini paylaşıyorum. Saygıyla ve sevgiyle."

Açık oturum bitiyor. İzleyenler memnun. İzleyicilerin sevgi gösterisi konuşmacıları derinden etkiliyor. Asım Hoca, Öner'e "şu çoşkuya, şu heyecana bak", diyor. Konuşanlar memnun. Sarılıp kutluyorlar birbirlerini. Hepsinin gözlerinin iç gülüyor.

Halk Gecesi ve Slayt

Toplantı bittiğinde hava kararmaya başlamıştı. Ne var ki gün daha bitmemişti. Etkinlik programı akşam da doluydu. 4 Eylül Spor Salonu'nda halk gecesi yapılacaktı. Buruciye Medresesi'nde ise slayt gösterisi.

Yürümek için uygun bir hava vardı. Ortalık sakindi. Evet en iyisi yürümekti. Kültür Merkezi'nden medreseye doğru yolun solunda 4 Eylül konge binası, sağında Çifte Minare yükseliyordu. İki yanda iki tarih. Onlarca, yüzlerce yılların içinden gelen.

Halk gecesi uzun sürerdi. Önce açık havada slayt gösterisini izlemek daha makul gelmişti, Haydar'a, Cüneyt'e, Haldun'a, Hidayet Karakuş'a...

Tarihi mekânda slayt gösterisi yapmanın ince, güzel bir yanı vardı, değişik bir duygu ortaya çıkarıyordu. Öyle hissediyordu Mehmet. Perdeyi duvar dibine gerdi. Makinayı yerleştirdi. Asaf'a teslim etti. Asaf karikatürlerini slayta çekmişti. Borç harç yaptırmıştı bunu. Duvarlarda, sergide izlemenin yanısıra slayt olarak gösterilirken daha bir yoğun izlendiğini keşfetmişti kendince. Konusu yine devekuşlarıydı. Devekuşu aydınlar... 1985'den beri özel bir şekilde bu "yok devenin kuşu"larını çiziyordu. Devekuşunun toplumda, dünyada yaşanan maskaralıklara karşı edilgenliğini tuvale aktarıyordu. Dışarıda fırtına koparken, şimşekler çakıp, yıldırımlar düşerken "kuş"un hiçbir şey yokmuşçasına kafasını kuma sokması, içinde yaşadığı ortama kayıtsızlığı Asaf'ı çileden çıkartmıştı. Ve onları çiziyordu yıllardır. Şimdi ise Buruciye Medresesi'ne gerdiği perdenin üzerindeydi kuşlar. İzleyiciler kadar kendi de eğleniyordu. Kaseleri ileri geri alıyor, keyfini çıkarıyordu akşamın.

Asaf kutlamaları kabul ederken, Mehmet geçiyor slayt makinasının başına. Mehmet proletaryanın adanmış fotoğrafçısı. Proletaryanın emekçisi, profesyoneli. Mağma grubu olrak hazırlamışlardı gösteriyi. Adını "Bugünü yarına taşıyacak olan çağdaş Pir Sultanlara selam olsun" koymuşlardı gösterinin. O gümbür gümbür dünya devrim şarkıları eşliğinde Kağıthane direnişçileri geçiyordu, Zonguldak madencileri, Aselsan emekçileri... Her bir karesi yaşanan mücadelenin somut bir anını belleklere kazıyordu. İzleyenler bir kez daha görmek istediklerini söylemekten sakınmıyordu. Gülnaz ve Ayşe'nin slaytlarıyla ortam daha da renkleniyordu. Akşama renk katanlar tatlı tatlı izlenmişti.

Şimde artık gönül rahatlığıyla spor salonuna gidilebilirdi. Halk gecesine. Öyle de yapıldı...

* *
*

4 Eylül Spor Salonu. Dört bin insan. Salon giriş kapılarına kadar dolu. ağzına kadar dolu. Sahnenin çevresine de oturuluyor sıra sıra. Unutulacak bir gün değil, gece değil. Sabahtan beri her etkinliğe coşkuyla katılıyor, bir tek fire vermeden katılıyor canlar. Açılışta varlar.

Buruciye'de varlar. Dinletide, açık oturumda varlar. Şimdi kendi gecelerindeler. Halk gecesinde... Birazdan saz, söz ustalarının resmi geçidi başlayacak. Tanıdık aşıklar bir kez daha selamlanacak. Seslerinden tanınanların yüzü görülecek. Bilinecek, tanınacak. İzlenecekler kadar salonun havası da sarhoş edici güzellikte. Omuz omuza, kol kola, yan yana dörtbin insan, Sivas'ta. Sivas'ın orta yerinde. Korkusuzca. Buluşmanın, biraraya gelmenin hasretini giderircesine. Hasrete son verircesine. Gurbetten dönenlerin kavuşma sevincine. Nasıl anlatılabilir bu salon, nasıl unutulabilir?

Bir bir çıkıyorlar sahneye. Bağlamanın, curanın üstadları. Her ozanla, her sanatçıyla, ateşe benzin dökmüşcesine salonun coşkusu daha da alevleniyor.

İşte Musa Eroğlu, adı bağlama ile özdeşleşen büyük usta. Elinde kısa saplı bağlaması. Devam edelim mi diye soruyor. Büyük bir koro oluyor, salon birlikte söylüyorlar:

Sarı saçlarını deli gönlüme
Bağlamışım çözülmüyor mihriban
Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor mihriban

Yar deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor
Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk kağıda yazılmıyor mihriban

Alkış tufanı arasında aşık Sefil Selimi geliyor. Ayakta okuyor şiirlerini, ayakta alkışlanıyor. İşte Ali Çağan, geceyi sunmayı bırakıp, şimdi de türkü söylüyor. Devrimci, coşkulu, genç türküler. Sinan Cemgil'in anısına Nurhak...

Yetmişbir sıcağında canım nurhak dağında
Üç yiğidim vurulmuş on Mayıs sabahında
Mayısın karlı günü Hazirana dönüyor
Kavga isyanı, alev alev yanıyor

Adalılar türkü söyler susar bütün namlular
Cevahirim vurulmuş kan ağlıyor yürekler
Adalının türküsü düşmeyecek dillerden
Geliyor adalılar sarp yamaçlı yollardan

Ali'den sonra Edibe Sulari. İsviçre'den koşup canlara gelmiş, can şenliğine. "Ağacımızın tohumu dibine düşer. Aramızdan ayrılan Davut Sulari kardeşimizin yadigarı sizlerle" diye sunuluyor. Edibe önce elini göğsüne koyup eğiliyor, sonra elini öpüp alnına koyarak selam veriyor. "Büyük ozanımız, önderimiz, edebiyatımızın, kültürümüzün temel direği olan Pir Sultan Abdal'ın ve sizlerin önünde saygı ile eğiliyor, ayak turabı oluyor, hürmetlerimi bildiriyor, "hoşgeldiniz, sefa geldiniz diyorum." Babasının türküleri ile başlıyor, deyişlerle tamamlıyor. Alkışlarla tamamlıyor.

Davut Sulariyim gördüm didarı
Muhabbeti baldır kendisi arı
Hazreti Ali'nin sır Zülfikârı
İnkârın boynuna vuralım hele

Ve Muhlis Akarsu, ellisini aşmış ama sazı sözü hâlâ dipdiri.

"Bunun sonu ip olsa da/ Kula kulluk yakışır mı?" Baskıya, sömürüye karşı 1960'lardan beri sazını silah yapan ozan. Salon alkıştan çınlıyor, ıslıktan, sevinç çığlıklarından sahne gittikçe daralıyor, gelip sahneye oturuyor yer bulamayanlar... İç içe, can cana. Sahne kenarlarında Pir Sultandan sözler, yaşam ve insanlık üstüne... Bu coşkuyu çekmek için kameramanlar birbirleriyle yarışıyorlar adeta. Kimi izleyiciler de katılıyor gazeteci ordusuna. O geceyi ebedi kılmak, ölümsüzleştirmek için küçücük kameralarıyla çekiyorlar devlerin görüntüsünü, kendi görüntülerini.

İşte Nesimi Çimen geliyor sahneye. İri gövdesi, uzun beyaz saçları, pos bıyığı ve küçücük curasıyla Nesimi Çimen. Alkışlar dinmek bilmiyor. Nesimi usta, curanın tellerine vuruyor parmaklarıyla. Alkış sağnağı devam ediyor hâlâ, bırakıyor çalmayı. Salona girişte elini göğsüne koyup dört bir tarafı selamlayan Nesimi baba kızgın biraz.

"Dostlar, canlar, hepinize selam. Bizde bir atasözü var. Meşhur. Bizim toplumda iki insana saygı duyulur. Bir yaşlı insana, bir de küçük bebeye. Ben ise yaşlıyım, sazımsa küçük. Eğer bana saygınız varsa beni dinleyin. Bir de şu var. Halk ozanı halkı hiçbir zaman eğlendirmez. Halk ozanı halkı düşündürür, eğer düşünebiliyorsa bu halk... Islık çalmayın, şaplak çalmayın, alkış yapmayın. Ben burada size türkü, deyiş, Ali, Muhammed söylemiyorum. Benim size bir mesajım var, mesajımı dinleyin. Dinlemeyen, anlamayan toplumun sonu her zaman hüsrandır, hiçbir zaman acıdan çıkamaz. Benim sazımı dinleyin. Alkış yok. Beni burada, bu toplum ilk kez görüyor, ben bu halkın ozanıyım. Avrupa'nın dörtte biri tanıyor ama siz tanımıyorsunuz. Niye tanımıyorsunuz? Çünkü size tanınmamı engellediler. Her düzen, halkla halkın ozanı arasına duvar koyar. Çünkü halk ozanı düzenin ihanetini, açığını söyler. Bu gece burda bu duvarı yıkıyoruz. Merhaba canlar..." diyor.

Mesajını almış salon. Daha güçlü bir alkış yükseliyor bu sözlerin ardından. Vuruyor-curanın tellerine bu küçük "nasihattan" sonra yeniden. Keramet takkede değil/ Dervişlik sadece tekkede değil/ Arama Kudüs'te, Mekke'de değil/ Beytullah arayan kula gelmeli, kendin bilmeli.../

Sonra birkaç gün önce yazdığı deyişini söylüyor. Salonun, tüm dinleyenlerin duygularını dile getiren bir deyiş bu. Pirimizsin sana geldik Pir Sultan:

Bir er yatar Sivas Banaz köyünde
Pirimizsin sana geldik Pir Sultan
Nesli Ehli Beyt Ali soyundan
Pirimizsin sana geldik Pir Sultan

Mansur gibi hak yolunda kesildin
Serini verdin halkın için asıldın
Hırkan darda kaldı kendin sır oldun
Pirimizsin sana geldik Pir Sultan

Yedi yolda yedi cana göründün
Hak ile hak olup hakka yürüdün
Şah dedin de Şah-ı Merdan'dı Pirin
Pirimizsin sana geldik Pir Sultan

Senin vasfın asla sığmaz kaleme
Ünün yayılmıştır bütün aleme
Ali gibi karşı durdun zalime
Pirimizsin sana geldik Pir Sultan

Şeyh Muhiddin gibi tutuldun taşa
Lanet olsun ona, o Hızır Paşa
İkrarbendiz sana dönmeyiz haşa
Pirimizsin sana geldik Pir Sultan

Nesmi her zaman tutkundur sana
Nasip oldu geldik durduk divana
Niyazım var benin Pir ayağına
Pirimizsin sana geldik Pir Sultan

Ateşte Semaha Duranlar

Gece yine semaha durularak tamamlanacak. Asuman hoca sahne girişinde hazırlıyor ekibi. Salondaki muhteşem kalabalık, görkemli coşku gençlerin heyecanını kat kat arturıyor. Ayakları titriyor. Asuman'ın "hazır mıyız?" sorusu ile kendilerine geliyorlar. Asuman semahın her şeyi. Çalıştırıcısı, keşifçi, baş oyuncusu. Her şeyi...

Asuman'ın en yakınındaki insanlardan Kamber Çakır anlatıyor:

"Bizim semah ekibi 1991 sonuna doğru Çorumluların bir gecesine çıkmıştı. Üç genç kız karşıma gelip biz semah öğrenmek istiyoruz dediler. Peki dedim, gelin derneğe görüşelim. 20 Kasım'da Kızılırmak gösterimiz vardı. Kızlar geldiler. Bakın 20 gün sonra gösterimiz var.

Çalışırsanız sizi gösteriye koyarım dedim. İçlerinden biri boyu, 1.70'in üzerinde 14 yaşında bir çocuktu. Asuman.

Asuman'a ekibin o zamanki çalıştırıcısı, başı, Şermin'in bu işi çok iyi bildiğini, Şermin'e gidip kendisinden özel ders almak istediğini söylemesini söyledim. 20 günde öğrendi ve gösteriye çıktı. Altı ay içinde semahı bütünü ile kavramıştı Asuman. 1992 Banaz dönüşü Şermin ayrıldı. 15 Haziran'da onu semah hocalığına getirdim. Hoca olduktan sonra üç grupta 100'e yakın kişiye semah eğitimi vermeye başladı. Kafasıyla, bedeniyle bir dakika boş durmadan çalışıyordu. Bu tempodan dolayı iki kez zatüreye yakalanmıştı."

İsmail Kaya semahın sazendesi. Sahnede yerini alıyor. Başlıyor Ali Yâr semahı ile. 12 Turna dizilmiş sahnede uçmak için. Asuman, Hüseyin, Belkıs, Tuncer, Elif, Cengiz, Çiğdem, Ahmet, Birsen, Cevat, Huriye, Ertan... 12 turna dizilmiş dara durmak için.

O anı Ertan'dan dinleyelim:

"Sıranın bize gelmesini bekledik. Sahnenin arkasında bekliyorduk. Arada perde vardı, görünmüyorduk. İsmail Kaya sazımızı çalıyordu. Önce o çıktı. Biz hüzünlendik bayağı. Çünkü halk çoktu. Alkış çoktu. İnsanlar bir bağırış içindeydi. İşte yaşayan Pir Sultanlar diye. O ana kadar baskı altında kalmış Aleviler, Sivas'ta böyle bir olay olduğu için heyecanlıydı ve coşa geldi orada bütün insanlar."

Her gösteri için farklı semahlardan bir demet hazırlamışlardı. O nedenle de şimdiki gösterileri sabah yaptıkları gösteriden farklı olacaktı. Bir tekrar yapıyor değillerdi. Her çıkışları değişik bir sunuşla oluyordu. Son bir aydır özel olarak Banaz için hazırlanıyorlardı. Saat gece birlere değin çalıştıkları günler olmuştu.

Yoğun bir biçimde uğraşmışlar, yeni semahlar katmışlardı. Asuman semah kasetleri getirtiyor, yerinde izliyor, yeni figürler keşfediyor, programa katıyordu. Malatya'dan getirttiği kaset oldukça işlerine yaramıştı.

Değişik, özgün, zaman zaman tiyatral niteliği olan bir semah düzenlemesi ortaya çıkarmışlardı. Tam oynandığında 1 saate yakın süren bir programdı. Özveriyle çalışmışlardı ve sonuç mükemmeldi.

Banaz için üç ayrı program hazırlamışlardı. İşte bu sabahkiler farklıydı. Şimdi de farklı olacaktı. Cumartesi günü Banaz'da sunacakları ise daha da farklı, düşünmüşlerdi. Dedesi ile cemaati ile tam bir cem töreni içinde olacaktı.

Sabahki gösteride ekip on candı, şimdi oniki... Sivas'a onsekiz kişilik bir kadroyla gelinmişti. Gösteriye "en iyiler" çıkıyordu. Kimse alınmıyordu bu seçimden, seçen Asuman'dı ve tüm ekip arkadaşlarının ona güveni tamdı.

Bu akşam ilk kez gösteriye çıkacaklar olacaktı. Asuman, Ahmet ile Tuncer'e görev vermişti. Şimdi onları sakinleştiriyor, heyecanlarını yenmelerine yardımcı oluyordu. Ahmet Özyurt... Yüz metre koşar da, hiç heyecan duymazdı. Ama bu gece çok başkaydı onun için, Yüz metreyi bitirirken arkasına dönüp, bakmışlı gelen var mı diye. Ve yarışı kaybetmişti, ne denli sakin bakmıştı geriye. Şimdi damarlarındaki kanın çıkışı hızlanmıştı, yüreği göğsünü parçalayacakmış gibi çarpıyordu. Kimseye fark ettirmeden arkadaşlarına "çakırmadan" geriye dönüp derin derin soluk alıyordu. Birazdan semah başlayacak... Birazdan semah başlayacak... Birazdan semah başlayacak..

Fotoğraf çektiriyorlar... Her anı fotoğrafta donduruyor Serkan. Bu akşam Serkan'a fotoğraf çekmek düşüyor. Hiçbir ayrıntıyı kaçırmak istemiyor, işin ciddiyetinde. Biraz buruk bu gösteride olmadığından. Ama aldırmıyor. Cumartesi Banaz'da mutlaka çıkacak, gösteride yerini alacak, bunu çok istiyor. Basıyor deklanşöre. Kare kare fotoğraflar...

İsmail Kaya bitirecek konserini. İçeri girecekler. Bir buluş yapıyorlar, güç ve destek vermek için birbirlerine. Gösteriye çıkmadan ellerini birbirinin elinin üzerine koyup eğiliyor ve Pir Sultan diyerek kalkıyorlar. Bu bir güven aşılama hareketi oluyor. İşte şimdi hazırlar, sıradalar. İlhan Cem, Asuman'ın önünde, hemen sahnenin kapısında, Kamber Çakır... Coşkulu ve gurur duyuyorlar ekipleri ile, heyecanlılar da. Yüzlerinden okunuyor bu.

Vakit tamam. İsmail hoca /yine dertli dertli iniliyorsun/ Sarı turnam sinen yaralandı mı/ yı çalmaya başlıyor. Ertan anlatıyor:

"Zamanımız geldi. Sıraya girdik ve içeri girdik. Asuman en önde

yine. Bütün seyircilere göründü. Çünkü ilk giriyor. Seyirciler hep birlikte ayağa kalkarak alkışladılar. Tezahüratlar, sloganlar attılar, coşa geldiler. Çok büyük bir coşkuydu. 1988'den beri belki de gerçekleştirilen en büyük gösteriydi. Sırayla hepimiz niyaza durduk dedeye. Başladık. O sırada arkadaşlarımızdan ağlama sesleri geliyordu. Figürler sırasında ağlama sesleri vardı. O anda, o coşkudan ağlamamak mümkün değildi. Hepimizin gözlerinden yaş geliyordu, ağlıyorduk. Çok büyük coşku vardı. Müzik çok iyiydi, döndüğümüz alan büyüktü, çok rahat dönüyorduk. İsmail hoca da bu coşkuyu görünce parçayı iyice uzatıyordu, bütün parçaları. Ve semah iyice uzuyordu. Sonunda semah bitti, niyaza durduk, niyazlama semahıyla çıktık..."

Giriyorlar salona. Dört bir yanı yıkılıyor alkıştan salonun. Giriyorlar salona yeşil başlı turnalar gibi Asuman, Belkıs, Huriye... Yalın ayaklar. Başlarında yeşil örtü üstünde kırmızı bağ, kızıl saten şalvarları... Libas gömlekleri bordo, yakasız, şalvarları siyah... Giriyorlar, niyazlama çalıyor İsmail Kaya

Sorma be bilader mezhebimizi
Biz mezhep bilmeyiz yolumuz vardır

Salona giren gelip dedeyi selamlıyor. Sağ el göğüs üstünde ve önc eğilerek. Selama duran yerini alıyor. Sonra bir kız, bir oğlan, ikişerli birbirlerini selamlıyorlar, sağ ve sol yanlarından. Alkış temposu dinmeksizin sürüyor. Kaya "yine dertli dertli"yı çalmaya başlıyor ki alkışın dozu daha da artıyor. Alkış tufanı arasında süzülüp dönüyorlar, yavaş yavaş, usul usul.

Yine dertli dertli iniliyorsun
Sarı turnam sinen yaralandı mı
Hiç el değmeden de iniliyorsun
Yoksa ciğerlerin parelendi mi, paralendi mi

Önce ağır ayak. Sonra sağ el göğüste daha hızlı. Dedenin, yani İsmail Kaya'nın önüne gelen ona yüzün dönüp selam vererek sürdürüyor semahı. Dedeye arkalarını dönmek yok. Sonra yeldirme. Daha da daha da hızlı. Keklik gibi sekiyorlar, kayıp gidiyorlar. Yeldirmeye

korkunç bir alkış tufanı eşlik ediyor, çığlıklar yükseliyor izleyenlerden.

Kuru kütük, kuru kütük yanmayınca tüter mi.

Şimdi tekrar yavaş. Semah tam bir senfoni. Önce yavaş sonra hızlı sonra daha da hızlı. Doruk noktasına çıkıyor, coşkuyu yakalıyor. Ve sonra yavaş adımlarla bitiyor.

Alkışlar dinmek bilmiyor. Asuman, Hüseyin, Belkıs... Belkıs'ın gözlerinden yaşlar boşanıyor. Döndükçe saçılıyor damlalar. Belkıs bu akşam kardeşiyle birlikte dönüyor. Tuncer'le. Bu Tuncer'in ilk gösterisi. Bir yandan da farkettirmeden süzüyor onu. Kamber hemen İsmail hocanın yanında. Gururlanıyor ekibi alkışa tutuldukça. Gururlanıyor bu akşam iki yavrusu birden var göstcride. Sevinci katmerli bu akşam.

Kırat bu dağları aşmalı bu gün
Ömrüm, ömrüm, ömrüm, ömrüm,
Hele nenni nenni hele nenni hele nenni
Has nenni nenni de dost nenni nenni

Önce yine ağır. Kırat semahı da ağır ve yeldirmeli. Döneni, semaha duranı coşturan figürleri var. "Bu yıl bu dağların karı erimez"le yeldirmeye geçiyorlar. Yeldirmede tüm izleyenler onlarla uçuyor. Coşku akıl alır gibi değil, Ve adeta kayıyorlar, kayıyorlar, yürümüyorlar, coşuyorlar, uçuyorlar. Yavaş ve bitiş. Ardından "Aliyar." Her semah diğerinden güzel, etkileyici.

Yemen ellerinden beri gelirken
Turnalar Ali'yi görmediniz mi
Havanın yüzünde semah dönerken
Turnalar Ali'yi görmediniz mi

On iki can. On iki canyoldaş. Turna olup dönüyorlar 4 Eylül salonunun orta yerinde. Havanın yüzünde semaha duruyorlar adeta. Belkıs, pos bıyıklı Kamber'in biricik kızı. Güne Umut'un genç solisti. Önce gruba giriyor, sonra semaha. Babası nasıl da seviniyor onun semahı seçmesine. Belki de babasının semah tutkusu cezbediyor Belkıs'ı. Se-

maha katılıyor ve büyüleniyor. Önce hocasına hayran kalıyor, Asuman'a. Kendisinden hocası yalnızca bir yaş büyük olmasına karşın, dikkatle onu izliyor, ona özeniyor. Semahta da onu örnek alıyor, günlük yaşantıda, davranışlarda da. Onun gibi sekiyor, kollarını onun gibi açıyor, onun gibi turna oluyor... Hocası da farkında bunun. Asuman'ın da nazı en çok ona geçiyor. Birisini gösteriden çekmesi gerekse bunu rahatlıkla Belkıs'dan isteyebiliyor. Semahta kendisinden sonra gelenin o olmasına rağmen. Dostluktan, arkadaşlığın gücünden. Dönüyor Belkıs semahta. Dönüyor Belkıs gökyüzünde.

Aman turnam aman aman
Ali misin sen
Yoksa Hünkar Hacı Bektaş
Veli misin sen
Ali sevilmez mi deli misin sen

Öyle hızlı başlıyor ki semah. İzleyenlerin başını döndürüyor güzellikten, hızdan. Ekip ikiye ayrılıyor. Altışarlı iki grup olarak dönüyorlar. Alkışlarda soluklanmak yok, durmak yok. Alkış haykırış bir sağnak, bir tufan. Semahın başlangıcından bitimine kadar aynı ritimle, paylaşma duygusuyla... Semaha sıcak ilgi, semaha gönül bağı... Huriye'ninki de semaha gönül bağı. Sevinçle gülümsüyor, dedenin karşısında sıralanırken. Babasının izlemesini ne kadar isterdi şimdi. Hikmet, "Ali sevilmez mi deli misin sen" dendikçe gözyaşlarını tutamazdı. Evet seviniyor Alevi kültürüne ilginin, saygının yoğun olduğu bir evde yetiştiğine. Tiyatroda anlatıcı ozan, semahta 12 turna, kim öğünmez ki böyle kızla. Huriye bir an eczacılık fakültesini, diploma törenini, eczaneyi, ilaçları, her şeyi unutuyor. Babam diyor "uçan" kızını görebilseydi şimdi. Dedenin karşısına dizilecek biçimde bitiriyorlar semahı. Sağ eller göğüste, sağ ayaklar solun üstünde. Niyaza duruyorlar. İsmail hoca bitiş duasını okuyor:

Allah Allah Allah Allah
Üçlerin beşlerin
Gerçek erenlerin ve şehitlerin

Yüzü suyu hürmetine
Akşamlar hayrola
Şerler defola
Yiğitler safola
Yardımcımız halkola
Varlığımıza
Birliğimize
Birolmamıza
Merhaba
Merhaba

Dua bitiyor. Niyazlama semahı başlıyor. Haykırışlar, ıslıklar, alkışlar arasında. "Sabahtan uğradım ben bir figana, Bülbül ne ötersin nedir feryadın..." Tek tek eğilip dedeyi selamlıyor, niyaza duruyor ve semaha katılarak, semahla salondan çıkıyorlar. Tek sözcükle harika bir gösteri. Yirmi dakikalık nefis bir şölen. Onlar... Asuman, Ahmet, Huriye, Belkıs akşam ateş üstünde semah dönüyorlar. Ateşte semaha duruyorlar, genç, umutlu coşkulu. Binlerce insanın sevgisi eşliğinde. Sivasta, 4 Eylül Spor Salonu'nda, 1 Temmuz akşamında.

Semah bitmeden insanlar Kamber Çakır'a geliyor. Bu genç semahçıları biz konuk etmek istiyoruz diyor. Bir, on, yüz insan. Israr ediyorlar, dostluklarını sunuyorlar...

Çıkıyorlar.. Birbirlerini kutluyorlar. Sarılıp öpüşüyorlar. Bu, anlar da fotoğraflanmalı. Bu sevinçler yüzlerde somutlanmalı. Önce kutluyorlar, sonra hatalarını, eksiklerini konuşuyorlar, kendilerini Alibaba'ya götüren otobüste. O kaşam Alibabalıların konukları olacaklar. Can konuğu. Yürekten yüreğe köprü, dost köprüsü, aşk köprüsü.

Halk gecesini bitiriyorlar. Sivaslılar, Alibabalılar, Gökçebostanlılar, işçiler, öğretmenler, Divriğililer, Şarkışlalılar... susamışlar, açlar... Tutkuyla, içercesine izliyorlar geceyi. Hararetlerini doya doya giderek. 13 yılın karanlığını, ezilmişliğini, sinmişliğini bir gecede yırtıp atmak için.

Minübüsler salonun önünden Alibaba'ya, Gökçebostan'a, Madımak'a can taşıyor. Canları taşıyor. Ayrılıyorlar yarın buluşmak üzere...

Akşam: Otel Madımak

Halk gecesinden, slayt gösterisinden otele dönüyorlar. Kimi ikie tek atmış, kimi akşam serinliğini fırsat bilip dolaşmış sokakları. Kimi sohbet telaşında.

Haydar anlatıyor:

"Otele geldik. Bizim o akşamki düşüncemiz Aydoğan Yavaşlı, Hidayet Karakuş, bir yere gidip bir iki kadeh bir şey içerken sohbet etmek. Kafamızdan o geçiyor. Önce otele uğrayalım dedik. Baktık arkadaşlar oturuyorlar. Oturduk, sohbet koyulaştı. Asım abi geldi, sohbet daha tatlılaştı. O sırada Asaf geldi. İki tek atmışlar. Seni ektik, Haydar dedi. Sohbetimiz yarıma kadar sürdü. Odalara giderken keyfimiz yerindeydi."

Hidayet Karakuş anlatıyor:

"Otele döndüğümüzde girişteki koltuklarda biraz daha söyleştik aramızda. Asım Bezirci geldi. Günümüzdeki edebiyat eleştirisinden, yeni şiirlerden, şiirimizin en çok tartışılan konusu ikinci yeniden sözettik. Yeni eleştirmenlerin neden yetişmediğini bir tümceyle anlattı. Asım ağabey; eleştiri nankör bir iş kimseye yaranamazsın. Herkes övgü bekler. Genç yazarları, romanımızı, sindirimsiz sanatçıları konuştuk. Kimilerinin 'küpe girmeden turşu olduklarını' söyledim ben. Asım ağabey 'bir daha söyle' dedi. 'Küpe girmeden turşu olmak' bizim orada söylenen bir deyimdir. Çok hoşuna gitti. Duymamıştım dedi..."

Koçyiğit anlatıyor:

"Önce Mehmet Özerlerin slayt gösterisini izledik. Ardından spor salonundaki halk konserine gittik. Otele geldiğimde vakit hayli ilerlemişti... Biz o gece Asaf'la aynı odayı paylaşıyorduk. O adı hep geçecek 109'u. Son gecesi oldu Asaf'ın, kim düşünebilirdi?"

Son geceleri oldu canların, Yaşadıkları, güldükleri, soluk alıp verdikleri son gece. Semahçılar Alibaba'da, dostların arasındaydı. Tiyatrocular DSİ misafirhanesinde... Diğerleri Madımak'ta... Soluk alıp verdikleri son gece oldu... Yolun, günboyu koşturmanın yorgunluğu, geceyi öyle tatlı kılıyordu ki...

duyuverdik tenimizde
öyle ki canımızda
baba ishak soluğundan
bir yeğin yel esmiştir
yaprak kıpırdamakta
kuşlar kanat çırpmakta
aşkı akmaktadır su
bir uzun türküdür bu
yayık vuran yayı geren
davul çalan ellerde
nice nice dillerde

Ozan Telli

"TAHRİK"

3 Temmuz günlü Hürriyet gazetesi birinci sayfasından sekiz sutuna "Sivas'ta 'Aziz Nesin' İsyanı" manşetini atıyordu. Başlığın altında "Cuma namazından çıkan üçbin kişilik grup Sivas'ta bulunan Aziz Nesin'i linç etmek istedi" denildikten sonra Aziz Nesin'in önceki gün yaptığı konuşmada "bin yıl önce yazılan Kuran'a neden inanayım" şeklindeki sözlerinin halkta büyük tepki uyandırdığı yazılıyordu. Konuşmanın yerel basında da yer aldığı belirtiliyordu.

Sabah ise, Nesin'in Perşembe günü yaptığı dikkatsiz konuşmanın herkesi rencide ettiği, hem Sünnilerin hem de Alevilerin konuşmayı saygısızlık olarak nitelediği görüşündeydi.

Bu yorumlar yapılırken, olayların Nesin'e tepkiden çıktığı ileri sürülerken, nedense hiç kimse Nesin'in konuşma kasetini dinlemiyor, konuşma yapılırken salonda bulunanların görüşüne başvurmuyordu. Tek referans Sivas'ın yerel basınında yer alan çarpıtılmış haberlerdi. Tahrik meyvelerini vermiş, Aziz Nesin hedef tahtasına yerleştirilmişti.

Günlerdir gizliden gizliye şeriatçıların yapmış olduğu propaganda amacına ulaşmıştı.

Hırsızın Hiç mi Suçu Yok?

İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu, 2 Temmuz akşamı Sivas'a geldi. Madımak Oteli'nde dumanlar tütmeye devam ediyordu. Olup bitenlerden, ölümlerden zerre kadar etkilendiğini gösteren bir iz ne sesinde vardı, ne de yüzünde. Ayağının tozuyla önüne konulan metinden devletin resmi açıklamasını yaptı. Ona göre olay açık ve netti. O da Cumhurbaşkanı Demirel gibi, Başbakan Tansu Çiller gibi katilleri vatandaş, halk olarak mazur görüyordu.

Milyonlarca insanın, gözünün içine baka baka, devlet sorumluluğuna (!) uygun olarak kafasından geçenleri söyledi, gerçekleri değil. Olup bitenlere ilişkin en küçük somut bir bilgi dahi vermedi.

Bakan'a göre katiller, "Aziz Nesin'in halkın inançlarına karşı, bilinen tahrik ve tahkir edici konuşması ve Türk halkını aşağılayıcı deyimlerinin yanında her ne sebeptense Kültür Sarayı önüne dikilen ozan heykeline tepki duyan topluluk"tu. 37 insanı yakan, saatlerce taşlayan katiller, masum, tahrik edilmiş zavallı inanmış kişilerdi. Suçlu, gerçek suçlu ise "konuşarak" bu kişileri tahrik edenlerdi.

Bütün devlet çarkı, devletin paralı-gönüllü "aydınları", televizyon yorumcuları ağız birliği etmişçesine olayı açıklamanın kolayını buldular. Sonuç; 37 insan, "Aziz Nesin'in tahrikleri sonucu öldürüldü." Ne gerek vardı konuşmaya? Ne gerek vardı Sivas'a gitmeye? Sivas gözden çıkarılmıştı? Ne gerek vardı Pir Sultan'ı anmaya?

Ne olayın arka planına bakılıyordu, ne de Aziz Nesin'in ne söylediğine!

Katillerin Burnu Kanamadı (!)

Madımak Oteli'nde 37 insanın katledilmesini İçişleri Bakanı gibi Cumhurbaşkanı da, Başbakan da büyük bir pişkinlikle karşıladı.

Olay gecesi bayan Çiller, katledilen insanlarla, katledilen insanla-

rın yakınlarıyla, yüreği yanan insanlarla alay edercesine konuşuyordu. Ölenler için, ne üzüntüsünü ifade ediyor ne de başsağlığı diliyordu. Tersine katili koruyan, onlara sahiplenen, katillerin analığına soyunan bir tavırla "otelin çevresindeki vatandaşlarımıza bir şey olmamıştır" diyebiliyordu. Katiller, bayan Çiller'in sevgili vatandaşlarıydı.

Babası Demirel de Çiller'den farklı değildi. "Güvenilk güçleriyle vatandaşları karşı karşıya getirmeyin" diye Sivas'a emirler yağdırıyordu. 37 insanı diri diri yakan gözü dönmüş canilerdi Demirel'in umurunda olan. Gözettiği, koruduğu, burnunun kanamasını istemediği, 37 insan değildi, canilerdi.

Görülüyordu ki devlet, bir safta yerini almıştı. Katillerin safında. İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu ile, Başbakan Tansu Çiller ile, Cumhurbaşkanı Demirel ile...

Tahrik edilen halk, bir vahşet hali içinde cinayet de işlemiş olsa devlet tarafından bağrına basılarak mazur görülüyordu.

Çünkü Aziz Nesin onları "tahrik" etmişti. Tahriklere kapılan "vatandaşlar" da cinayet işlemişti, olay bundan ibaretti.

Sıradan insanlar, hatta solcular dahi bu "tahrik" şarlatanlığına inanmaktan kendilerini alamadılar. Gazete, radyo ve hele hele televizyon ile tüm medya, insanları öyle bir bombardımana tuttu ki, zihinler bulandı, bilinçler karıştı. Çoğu insan yüksek sesle olmasa da "Ne işi vardı Aziz Nesin'in Sivas'ta?" şeklinde söylenmeye başladılar.

Zihinleri çarpıtan bir yalan her şeye egemen olmuştu.

Aziz Nesin'in konuşması mı idi katliama neden olan? Aziz Nesin'in konuşmasında insanların dini inançlarına herhangi bir saldırı söz konusu mu idi?...

Bu soruların tek yanıtı vardı: Hayır...

Planlı Programlı Katliam

Olayları yerli yerine oturtabilmek için, kısa bir tarihçe yazmak gerekiyor. Tarihçdce iki önemli durak var. Bunlardan birincisi, 1978 Sivas olayları, ikincisi ise 1989 yerel seçimlerinde Refah Partisi'nin kazanması.

Orta Anadolu'da en şiddetli göç olayı Sivas şehir merkezinde yaşanıyor. 1980 öncesinde başlıyor ve giderek artıyor göç.

Sivas'ta genellikle Alevilerin yaşadığı, Sivaslıların Alevi oldukları konusunda yaygın bir inanç var. Yakın zamana kadar bir kişi "Sivaslı" olduğunu söylese karşısındaki hemen onun Alevi olduğunu ima ederdi. Bu durum hızla değişti ve kent merkezinde Alevi nüfus oldukça azaldı. 1978 Sivas olayları burada bir başlangıç oluşturdu...

Tarih 3 Eylül 1978 arife günü... Yarın Ramazan Bayramı... Alibaba Mahallesi'nde iki çocuk kavga ediyor. Bu kavga olayın başlaması için bir kıvılcım oluşturuyor. Önce kavgayı ayırmaya çalışan yaşlı bir insan faşistlerin saldırısına uğruyor. Ardından faşistler saldırıya geçiyor. Faşistler karanlık yüzlü. Tanınmaktan korktuklarından, yaptıkları çirkinlikleri savunma cesaretleri olmadıklarından yüzlerine maske takıyorlar. Sloganları da yüzleri gibi kara: Kanımız Aksa da Zafer İslamın, Müslüman Türkiye, Komünistler Moskova'ya, Milli Devlet Güçlü İktidar.

Saldırı önceden planlanmış, Sivas dışından güç getirilmiş şehre. Ve daha önceden işaretledikleri ev ve işyerlerini tahribe yöneliyorlar. Bir yandan da halkı provoke etmek için "Alevilerin Alibaba Mahallesi'ndeki camiyi yaktığı" yalanını yayıyorlar.

Ne var ki faşistlerin hevesleri kursaklarında kalıyor. Halk bulduğu her malzeme ile barikatı kuruyor. Devrimciler, barikatın başına geçiyor ve halkın direnişine öncülük ediyorlar.

Hep bir ağızdan "Alevi-Sünni Bir Olsun, Faşistler Kahrolsun" sloganı haykırılıyor. Alibaba Mahallesi bir direniş merkezine dönüşüyor. İlk saldırıyı yapan faşistler olsa da, halk faşistleri dize getiriyor. Devrimci direniş sonuç veriyor.

Yine de manzara acı, 9 ölü onlarca yaralı. Faşistlerin benzin döküp yaktığı evler, işyerleri...

Yakmak faşistlerin karakteridir. 1978'de yakıyorlar. 1993'de de...

12 Eylül süreci. Ve Sivas'tan göç başlıyor. İstanbul'a, Ankara'ya, dört bir yana... Sivastan çok Sivaslı İstanbul'da yaşıyor. Sivas'tan çok Sivaslı, Ankara'da yaşıyor.

1989 yerel seçimleri göçten sonra Sivas'ın kaderini belirleyen dönüm noktası oluyor. Gerici güçlerin örgütlülüğü, seçim hileleri, sosyal demokrat partililerin beceriksizliği ile birleşince kazanan "Refah" oluyor. Sivas'ın kaderi adım adım örülmeye başlanıyor. Artık zulme başkaldıran Pir Sultan Abdal'ın kenti, ozanlar-aşıklar şehri, Alevi yuvası Sivas imajı, yerini karanlığa bırakmıştır.

2 Temmuz günü şeriatçı faşistlere "gazanız mübarek olsun Müslüman kardeşlerim" diyen Temel Karamollaoğlu'nun Belediye Başkanı seçilmesiyle şeriatçı gelişim de hızlandı. Yerel iktidar olanaklarını çekinmeksizin kendi anlayışları doğrultusunda kullandılar. Belediye tüm İslami grupların gelişmesinde kilit bir işlev gördü. Vakıflar ve yurtlar aracılığıyla şehrin stratejik noktalarına yerleşen şeriatçı faşistler, buraları birer vurucu güç yetiştirme merkezi haline getirdiler. Ortaokul çağlarındaki çocuklardan üniversite öğrencisi gençlere kadar yüzlerce öğrenci, bu yurtlarda teorik ve pratik eğitime alındı. Yurtlar gibi sözde kitabevleri de her biri ayrı bir grubun merkezi gibi şehrin çeşitli yerlerinde faaliyete başladı.

2 Temmuz katliamında gerek belediye çalışanları, gerek yurtlarda barınan öğrenciler, gerekse kitabevi işleticileri vurucu güç olarak görev alıp, katliamı gerçekleştirenler arasındaydı.

Dinci gericilerin örgütlenme aracı olarak vakıf statüsünü kullandıkları, bu hukuksal kurumdan yararlandıkları bilinen bir gerçek. Aynı şekilde Vakıflar Genel Müdürlüğü de şeriatçı unsurlardan oluşuyor. Bu vakıfları finanse eden, parasal kaynak yaratan ise İran ve Arap sermayesi.

Diğer şehirlerde olduğu gibi Sivas'ta da, dinci gericilik esnaflar arasında ideolojisini yayıyor. Esnaflar arasında tutunup gelişiyor. Tekkellerin baskısı altında bulunan esnaf, dinsel ideoloji ile kendisini var kılıp, söz sahibi olmak istiyor. Paranın da gücü ile şehir yaşamını etkilemeye çalışıyor. 2 Temmuz katliamında bu unsurların da cellat rolünde yer almaları rastlantı değil.

Dinci gericilik Sivas'ı yoğun bir ideolojik bombardımana tutuyor. İddialarına göre Sivas pilot bölge ve burada İslami iktidarın örneği hayata geçirilecek.

Pırırak gibi biten kitabevlerinin örgütlenme aracı olmanın yanısıra, ideolojik işlevini de görmek gerekiyor. Aynı şekilde resmi rakamlara göre sayısı 93 olan öğrenci yurtlarını da unutmamalı.

15 Gün Önceden Hazırlık

Dördüncü Pir Sultan Kültür Etkinlikleri'nin Banaz'la birlikte Sivas'ta gerçekleştirilmesi kararını, dinci gericiler Alevilerin bir zaferi olarak görüyorlar. Bu karara şiddetle tepki gösteriyorlar. Çünkü karar "varlıklarını hiçe sayma" anlamına gelmektedir (!) Etkinlik programının belli olması üzerine harekete geçiyorlar. Hedefleri, kendileri için bir rahatsızlık kaynağı oluşturan vali ve mekânlarına destursuz giren Aleviler!

Haziran ayı ortalarında, yani katliamdan 15 gün önce "İslama yapılan saldırılara izin vermeyelim" başlıklı ve Türkiyeli müslümanlar imzalı bir bildiri Sivasta yaygın olarak dağıtılıyor. Dükkanların camlarına, işyerlerine asılıyor. Bildiri "Gün müslümüalığımızın gereğini yerine getirme günüdür! Gün çirkin küfürlerin hesabını sorma günüdür" sözleriyle son buluyor. 15 gün önceden dağıtılan bu bildiri ile dinci gericiler katliama hazırlanıyorlar. Henüz ortada ne Aziz Nesin var, ne de "tahrik edici" konuşma (!)

Yerel Basının Kışkırtması

Sivas'ta yayınlanan yerel gazeteler, katliam öncesi ve sonrası tutumlarıyla, olayda etkinlikle yer aldıklarını belgeliyorlar. Bunların başında Refah'ın gayri resmi yayın organı Bizim Sivas, Hakikat ve ilk ikisi kadar olmasa da Hürdoğan gazeteleri geliyor. Bu gazetelerin bir haftalık yayınları incelendiğinde bunların gazete değil eylem bildirileri olduğu görülür. Gazete değil katliam çağırıcıları oldukları...

1 Temmuz günlü Hürdoğan gazetesinde, "4. Pir Sultan Abdal Etkinlikleri Bugün" başlığı ile "Sivas'ın yetiştirdiği ünlü ozanlardan Pir Sultan Abdal'ın anısına düzenlenen kültür etkinlikleri bugün başlıyor" şeklinde haber var. Ne var ki bu haberin yanı başında kışkırtıcı, provoke edici bir başka haber daha dikkat çekiyor. Haber şöyle:

"Gizlenen heykeli, gizlice diktiler

Kültür Merkezi Önüne Pir Sultan

Dün gece Kültür Merkezi önüne dikilen ve'Aşıklar şehri Sivas ile Kangal köpeğini' sembolize eden heykele halkın tepkisinin ne olacağı merak ediliyor.

Kamuoyundan ve basından gizli tutulan heykel önceki gün Kültür Merkezi önüne getirildi, dün gece de kaidesinin betonu döküldü.

Dün gece Kültür Merkezi önünde işçiler canhıraş bir çalışma ile heykelin dikimini gerçekleştiriyorlardı.

Bu heykel bugüne kadar kamuoyundan ve basından gizleniyordu. Heykeltraş Tankut Öktem tarafından demir aksamlar üzerinc cam elyafından yapılan bir aşık elinde sazı ve yanında kangal köpeği bulunan heykel Cumartesi gününe yetişmesi için gece dikildiği ilcri sürülüyor.

Niçin ve neden, kim ve kimler tarafından yaptırıldığı pek açıklığa kavuşmayan sadece Kültür Bakanlığı tarafından gönderildiği öne sürülen heykel için Sivaslıların ne diyeceği merak konusu olurken, açılışını Kültür Bakanı Fikri Sağlar'ın yapacağını iddia eden bazı yöneticiler, Cumartesine yetişmesi için gece bile çalıyoruz dediler."

Hürdoğan, "Aşık Veysel'den, Pir Sultana Ozanları" simgeleyen, elinde sazı ve önünde Kangal köpeği olan ozan anıtını "Pir Sultan Anıtı" olarak yazıyor. Anıtın gizlice dikildiği iddiasında. Ve ardından insanları kışkırtır bir tarzda "halkın tepkisi ne olacak?" diye soruyor.

Hürdoğan gazetesinin 2 Temmuz günlü sayısının manşeti ise, tüm olup bitenleri açıklayacak ipuçları taşıyordu. Gazete "Sivas'ta ne yapılmak isteniyor?" sözünü manşet yapmıştı. Manşetin altındaki sözlerden 2 Temmuz katliamının planlanıp programlandığını çıkarmak zor değildi. Gazete soruyordu: "Sivas'ta ne yapılmak isteniyor?"

Son günlerde Sivas'ta başıboşluk, vurdumduymazlıkların yanı sıra, sanki eylem kenti gibi iki gündür bildiriler dağıtılıyor; birileri tarafından bir şeyler yapmak isteniyor havası esiyor.

Bugünlerde Sivas'ta meydana gelen olaylar, davranışlar ve tutumlar, ister istemez halkın kafasında soru işaretleri oluşturuyor. Bu soruların ve işaretlerin cevabı aranıyor.

Son günlerde meydana gelen ufak tefekmiş gibi görünen olaylar, son iki gündeki bildiri dağıtımı, insanların kafasında "Sivas'ta ne yapılmak isteniyor" sorusunu oluşturdu.

"Sivas gibi hassas bir bölgede tezgâhlanmak istenen karanlık oyunlara çanak mı tutuluyor? Yoksa görmezlikten mi geliniyor?"

Gazetenin haber yorumu ilgi çekici. Günlerdir bir eylem planlanıldığı anlaşılıyor. Bu planların yerel yöneticilerin bilgisi dahilinde olması tartışmasız. Ve gazete 2 gündür bir bildirinin dağıtıldığını yazıyor. Bu nokta çok önemli. Çünkü bu bildiri, bir eylem klavuzu gibi, bir şifre gibi. 2 Temmuz katliamında hep orta yerde olacaktır. Gazete 2 gün dediğine göre daha Pir Sultan Etkinlikcileri, Sivas'a gelmeden, yani 29-30 Haziran günlerinden başlamak üzere, dinci gericiler işe koyuluyorlar. Yalnız bu olgu bile "Nesin tahrik etti" sözlerinin ne kadar yalan olduğunu görmeye yetiyor da artıyor.

2 Temmuz günü insanları kışkırtma işini bu kez Hakikat ve Bizim Sivas gazeteleri üstleniyorlar.

Önce Hakikat'a bakalım. Cuma günlü gazete, 1 Temmuz günü, Pir Sultan Etkenliklerinin açılışında konuşan Aziz Nesin'in sözlerini tahrif ediyor. Kışkırtıcı bir üslupla "Pir Sultan Etkinlikleri'nin açılışında konuşan Aziz Nesin dinsizlik propagandası yaptı" dedikten sonra büyük başlıkla "Müslüman Mahallesinde Salyangoz Sattılar" yazıyor.

Haberin devamında şu satırlar okunuyor:

"Nesin bin yıl önce yazılan Kuran'ın nesine inanayım dedi. Nesin'in konuşmasında Kuran'a inanmadığını ve dinsiz olduğunu söylemesi tepki ile karşılandı. Nesin, 'Pir Sultan Abdal bizim yüzde 60'lık aptallar gibi değildir. Bana göre Pir Sultan Abdal'ın iki büyük özelliği vardır. En önemli özelliği propagandacı olması, ikinci özelliği de kavgacı olmasıdır. Aslında insancıllığın propagandasını yapmıştır. Alevilikle hoşgörülük de bu nedenle birleşmiş. Aleviliğin ön plana çıkarılmasının sebebi de hep muhalefette olmalarıdır. Türkiye'de hiçbir zaman Aleviler iktidar olmamıştır.

Türkiye İslamı değiştirmiştir. Araplardaki İslamiyet ile Türklerin İslamiyeti arasında fark vardır. Alevilik de şiiliğin Türkleştirilmiş şek-

lidir. Ama Aleviler en öz Türklerdir. Ben 40 yıl önce söylenen sözlerin bugün yürürlükte kalmasından yana değilim. 700 yıl önce Mevlana'nın söylediklerinin de bugün yürürlükte kalmasına karşıyım. Bu yüzden bin yıl önce yazılan Kuran'ın nesine inanayım. Onun için ben Müslüman değilim dinsizim' diye konuştu."

Nesin'in konuşmasını tahrif eden "Hakikat", Nesin'in dinsizlik propagandası yaptığını ileri sürerek "bugün" köşesinde tümüyle tahrik ve tehdit içerikli bir yorum yapıyor. "Meydan Boş Değil" başlıklı yazı şöyle sürüyor:

"Olay kültür etkinliği değil tamamen dinsizlik propagandası olarak ortaya çıktı.

Pir Sultan Etkinlikleri dinsizlik propagandası yapmak için mi organize edildi?

Eğer böyle bir plan varsa şimdiden buna hazırlıklı olduğumuzu söyleyelim.

Biz müslüman memleketinde salyangoz satmayız.

Din aleyhinde yapılacak propagandalara ise asla müsamaha göstermeyiz.

Anayasamız ile teminat altına alınan dini inançlara hangi hakla saldırılıyor ve cüret ediliyor?

Ya idarecilere ne demeli? Onlar dinsizlik propagandası yapılması için mi yazar Aziz Nesin'i davet ettiler?

Camideki hutbelere bile karışan idareciler dinsizlere nasıl propaganda hakkı tanıyorlar? Bir türlü anlayamadık.

Halkın yüzde 99'unun müslüman olduğu bir ülkede yaşadığınızı unutmayın..."

Hakikat, "Meydan Boş Değil" tehdidinin hemen yanında "Aziz Nesin aleyhine" dağıtılan bildiriden söz ediyor. Katliamda eylem şifresi olarak kullanılan bu bildiriyle ilgili olarak: "Pir Sultan Abdal Etkinliklerinin başlaması ile birlikte dün şehrin bazı yerlerinde 'müslümanlar' imzası ile bir bildiri dağıtıldı. Aziz Nesin ve valiyi hedef alan bildirinin bir bölümünde:

"Salman Rüştü müslümanların çok az olduğu kafir bir ülkede

korkudan sokağa çıkmaya cesaret edemezken yerli uşağı Aziz Nesin, yanında kendisiyle beraber bir ekiple birlikte, şehrimiz valisi tarafından davet edilip şehirde adeta müslümanlarla alay edercesine gezebilmektedir" denildi.

Bildirinin son bölümünde ise "'Gün müslümanlığımızın gereğini yerine getirme günüdür' şeklinde sözler yeraldı" deniliyordu.

Hakikat da ozanlar anıtını hedef yaptı. İddiası "Bazı çevreler anıtın Kültür Merkezi önüne sessiz sedasız konulmasına büyük tepki gösterdiler" şeklindeydi.

Refahlı "Bizim Sivas" da Hakikat'le aynı manşeti kullanmıştı. "Müslüman Mahallesinde Salyangoz Satılıyor..!" Manşet şu sözlerle beslenmişti:

"Türk milletine sataşmayı adet haline getiren Aziz Nesin'i kim ne amaçla getirdi?

Kendisini gündemde tutabilmek amacıyla Türk Milletine aptal diyen ve İslama saldıran Aziz Nesin, Pir Sultan Abdal Kültürel Etkinlikleri adı altında Sivas'a getirildi. Pir Sultan Abdal'ı tanımadığını söyleyen Aziz Nesin Sivas'a başka bir amaçla mı getirildi? Dün düzenlelen bir panelde Vali Karabilgin'den sonra kendisine konuşma hakkı verilen Aziz Nesin, Pir Sultan Abdal Kültürel Etkinliklerine katılmaktan ziyade kendisinin başka bir amaç taşıdığını konuştuğu saçma sapan cümlelerle açığa vurdu. Şeytan Ayetleri kitabının gazetesinde yayınının durdurulmasıyla, Nesin çareyi insanlara ve maneviyata küfretmekte arıyor.

Konuşmasında, tüm Türklere aptal diyen, mukaddes kitabımız Kuran'a da hakaret eden Nesin, bu densiz konuşmalarıyla cehaletini bir kez daha ortaya koydu."

Nesin'in konuşmasından cımbızla bazı sözler alan gazete sözlerin arasına küfürler, hakaretler koyuyordu.

"Aziz Nesin konuşmasında Türk milletine ve İslama yine saldırdı", "şanlı Türk milletine karşı terbiyesizce konuştu", "şu densiz cümleleri sarfetti", "büyük bir küstahlıkla mukaddes kitabımıza saldıran Nesin..."

Pir Sultan'ı Karalamalar

Tahrikçiler arasında yer alan yerel basın sütünlarından Pir Sultan'a olan kinini de kusuyordu. Kültür Merkezi önüne dikilen ozanlar anıtını "Pir Sultan Anıtı" olarak gösteriyor ve Pir Sultan Abdal anıtının Sivas'a dikilmiş olmasına şiddetle tepki gösteriyordu.

"Pir Sultan anıtına çeşitli çevreler tepki gösterdi, kim dikti, neden dikti, halka sormadan nasıl anıt dikersiniz" vb.

Saldırılar karşısında Kültür Müdürü basın açıklaması yapmak zorunda kalıyordu. "Anıt, Sivas ozanlarını temsilen yapılmıştır. Pir Sultan Abdal'la ilgisi yoktur" diyordu. Kültür Müdürü'nün bu açıklamayı yapmak zorunda kalması bile gericilerin ne denli baskı uyguladıklarını ortaya koyuyordu.

Yerel Anadolu gazetesi:

"Pir Sultan'ı nasıl tanırsınız? Bizim bildiğimiz ve öğrendiğimiz kadarıyla Pir Sultan Abdal herhangi bir dine ve mezhebe mensup değildir. Zamanında topluma nifak sokan bir kişi olarak yargılanmıştır. Şimdi kalkmışız Pir Sultan Abdalı anıyoruz."

Gazetenin karalaması ne kadar bayağı. Ne kadar düzeysiz! Pir Sultan'ın Müslüman olduğunu, büyük bir Alevi ozanı olduğunu gazete bilmiyor olamaz. Sözler, cahilliğinden değil provakatörlüğünden... Yine Anadolu gazetesinin bir yazarı, "Olayların sebebi ne yazık ki İran casusu olduğu için vatana ihanetten idam edilen Şah yanlı Pir Sultandır... Bu adam adına 'Pir Sultan Kültür ve Sanat Etkinlikleri' adı altında kutlama düzenlemek hangi aklısivrinin fikriydi?" diyor.

Evet nihayet dinci gericiler ağızlarındaki baklayı çıkartıyorlardı. Pir Sultan'a, bu Alevi önderi ozana, zulme başkaldıran insana tahammüllerinin olmadığını gösteriyorlardı.

Pir Sultan'a çalmaya çalıştıkları kara, kendi yüzlerinin karası...

Katliam Şifresi Bildiri

2 Temmuz günü fotokopi ile çoğaltılmış bir bildiri elden ele ulaşıyordu. Bildiri daktilo ile yazılmıştı. Ancak başlığı ve altındaki imza

el yazısı idi. Bildirinin başlığı büyük harflerle "Müslümün Kamuoyuna", imza ise "m" de küçük olmak kaydıyla "müslümanlar" olarak sağ alta yazılmıştı.

2 Temmuzda tüm eylemcilerin elinde bulunan bu katliam şifresi Sivas'ta günlerdir dağtılıyordu. Hürdoğan gazetesi, "birkaç gündür dağıtıldığını" yazmıştı. Hakikat ise "eline ulaşan" bu bildiriden bölümler yayınlamıştı. Bildiriyi polis de dağıtmıştı.

"Sivaslı müslümanları" eyleme çağıran bu bildirilerin yerel gazetelere Sivas Emniyet Müdürlüğü'nün 23 85 37 nolu faksından geçildiği meclis araştırma komisyonu raporunda da yer aldı.

Müslüman Kamuoyuna başlıklı bildiri, dinci gericiliğin eyleminin bir galeyan, tahrik eseri olmadığını açıkça ortaya çıkarıyor. Planlı, programlı bir katliamın tezgâhlandığını kanıtlıyor.

Eylem şifresi bildiri şöyle:

"MÜSLÜMAN KAMUOYUNA

Bismillâhirrahmânirrahim

'Peygamber, müminlere kendi canlarından ileridir. Onun hanımları da müminlerin analarıdır.' (AHZAB: 6)

Mü'minlere öz canlarından daha ileri olan Allah Resûlü (SAV)'ne ve O'nun temiz zevcelerine, Allah'ın beytine (Kâbe'ye) ve Kitabı Kur'an'a alçakça küfredilmekte ve Mü'minlerin izzet ve namusuna saldırılmaktadır.

Dünyanın bazı bölgelerinde şeytan ve onun yandaşları olan emperyalist kafirler dinimize ve mukaddes değerlerimize dil uzatmaktadırlar. Bunun başını ise satılmış, mürted SALMAN RÜŞDİ köpeği çekmektedir.

Bu şeytani oyunlara karşı, izzetli ve duyarlı müslümanlar yiğitçe mücadele ortaya koyarak bu uğurda canlarını feda etmekten çekinmemişlerdir.

Bu iğrenç oyunların bir uzantısı olarak ülkemizde de; AYDINLIK GAZETESİ denilen bir paçavrada, mel'un Rüşdi'nin figüranlığına soyunan, dünya emperyalizminin gönüllü uşağı AZİZ NESİN, aynı şe-

kilde, Kur'ân'ın korunmuşluğuna dil uzatmış, Hazret-i Peygamber (SAV)'ın aile hayatını (hâşâ) bir genelev ortamına benzetmiş ve ümmetin anaları olan hanımlarına (hâşâ) fahişe deme cür'etinde bulunmuştur. Bu olay dünyanın değişik yerlerinde kafir devletler tarafından dahi kabul görmezken, basımına müsaade edilmezken, ne yazık ki lâik ve iki yüzlü TC Devleti tarafından yayımlanmasına izin verilmiş, ayrıca, bunu kabullenmeyip protesto eden izzetli müslümanlar, devletin polis ve jandarması tarafından joplanmış, kurşunlanmış, bir kısmı da hapishanelere atılmıştır.

Salman Rüşdi köpeği müslümanların çok az olduğu kâfir bir ülkede korkudan sokağa çıkmaya bile cesaret etmezken onun yerli uşağı Aziz Nesin köpeği, yanında kendisiyle beraber bir ekiple birlikte şehrimiz valisi tarafından davet edilip, şehirde âdetâ müslümanlarla alay edercesine gezebilmektedir.

Kâfirler şunu iyi bilmeli ki:

İslam'ın peygamberini ve kitabın izzetini korumak için bu uğurda verilecek canlarımız vardır.

Gün; müslümanlığımızın gereğini yerine getirme günüdür.

Gün; Allah (CC)'ın vahyi Kur'ân-ı Kerim'e, Allah'ın meleklerine, Allah'ın Resûlü Hz. Mhammed (SAV)'e, onun âilesine ve ashabına yöneltilen çirkin küfürlerin hesabının sorulma günüdür.

'İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Kâfirler de tağut yolunda savaşırlar. O halde şeytanın dostlarıyla savaşın, çünkü şeytanın hilesi zayıftır.' (NİSA: 76)

Galip gelecek olanlar şüphesiz ki Allah taraftarı olanlardır.

-müslümanlar- "

Birincisi, eldeki somut kanıtlar bu bildirinin günlerdir dağıtıldığı yönündedir. İkincisi, bu bildirinin Sivas'ta inceden inceye düşünülerek eylem parolası yapılmış olmasıdır. Şöyle ki bu bildirinin içeriği de, hedefi de, gerek polisce, gerekse 2 Temmuz katliamcılarınca yakından bilinmektedir. Deniz Öğüt'ün Aydınlık'ta yayınlanan "Halkın Sivas İddianamesi" adlı yazı dizinden öğrendiğimize göre eylem parolası bildiri, 30 Mayıs 1993 günlü "Bizim Sivas" gazetesinde "ilan" olarak ya-

yınlanmıştır. Refah'ın gayri resmi yayın organı olan Bizim Sivas adlı yerel gazetede yer alan "ilan"ın altında, Hukukçular Derneği, Mazlum Der, Sivas Kültür Derneği, Yeryüzü dergisi, Belediye Vakfı, İslami Düşünce, İmza, Risale, Mektup dergilerinin yanısıra, onlarca "İslami" yayınevi ve kitabevinin adı bulunmaktadır. İlan "ahzab" suresi ile başlamakta ve "İslama yönelik alçakça saldırıya boyun eğmeyeceğiz" tehditiyle sona ermektedir.

Gazetede yayınlanan bu ilandan sonra, Haziran ayı ortalarında eylem şifresi bildiri ile satır satır aynı, bilgisayar ile dizilmiş bir bildiri Sivas'ta dağıtılmıştı. Bu bildiriye "İslama yapılan saldırılara izin vermeyelim" başlığı konulmuş ve "Türkiyeli Müslümanlar" imzası atılmıştı.

Üçüncüsü, "Müslüman Kamuoyna" adlı bildiri, Pir Sultan Etkinliklerinden önce dağıtılmaya başlanmış ve 2 Temmuz katliamında bir eylem prolası olarak kullanılmıştır. Bu, çok açık.

Bu bildirinin yazılma, çoğaltılma, dağıtılma sürelerinin ortaya çıkarılması, 2 Temmuz katliamı konusunda aydınlatıcı olacaktır. Yeniden belirtelim ki, yukarıda belirtildiği gibi bildiriyi dağıtanların arasında polis başta gelmektedir. Ve emniyet müdürlüğünün faksını kullanacak kadar pervasızdır...

Tüm bunlar, 2 Temmuz katliamının siyasi iktidarın gözetim ve denetiminde yürürlüğe konduğunu ve gencecik insanlar Sivas'a ayak basmadan haklarında ölüm fetvası verildiğinin açıklamalarıdır.

Nitekim 2 Temmuz katliamıyla ilgli bir yorum yazısında radikal İslamcı "Taraf" dergisi bu görüşümüzü teyid etmektedir. Dergi Sivas'ta katliama katılanları "Sivas'ın yiğit müslüman halkı" olarak niteledikten sonra, otel yakma eylemini kastederek "hangi müslüman o gün Sivas'ta olsaydı aynı şeyi yapardı. Sivas'ta halk kökten batıcı basının dediği gibi 'galeyana gelmiş, tahrik olmuş' değildi. Şuurlu ve kararlı idi. Bu olayı bilerek ve planlayarak yapmışlardır" dendikten sonra katliamı "Şanlı Sivas Kıyamı" diye nitelemektedir. (Taraf, Eylül 1993)

Siyasal iktidarın, ikinci cumhuriyetçi liberallerin yalanları çabuk

ortaya çıkmıştır. Halkın dini duygularına saldıran, rencide eden konuşma dolayısıyla katliam gerçekleşti iddiası, yerini, devletin de içinde olduğu planlı katliam gerçeğine bırakmak zorunda kalmışur. Katiller yerine, ölen, katledilen insanların suçlanmaya kalkışılması, katillerin korunarak, mazur gösterilmeye çalışılması arasındaki doğrudan ilişkinin sonucudur. Hastalıklı ruh hallerinin yansımasıdır. Bu, katillerin sözcülüğüdür. Sözcü, sözcüsü olduğu grubun üyesidir, unutmamalı.

Müslüman Kamuoyuna bildirisi, "cihat" çağrısı yapıyordu, "Gün hesap sorma günüdür" diyerek. Cuma namazında da dağıtıldığı görülmüştü. O saatlerde Paşa Camii'nin yakınından geçen Hidayet Karakuş cemaatun elinde beyaz kağıtları gördüğünü hatırlıyordu.

Malatya Valisi Saffet Arıkan Bedük, "Malatya'dan Aczmendiler ve Humeyniciler Sivas'a gitmiştir. Polis bunları biliyor" diye basına açıklama yaparken şecaat arzediyordu. Görgü tanıkları eylemde yer alan çoğu kundakçıyı Sivas'ta ilk kez gördüklerini, bunların Sivas'a dışarıdan gelmiş olduklarını ifade ediyordu. Ulaş'tan, İmranlı'dan, Kangal'dan da 2 Temmuz günü dinci gericilerin Sivas'a geldiği biliniyor.

Bildiri katliam parolası oldu. Kanıtlar eylemin planlı ve programlı, başka şehirlerden adam çağıracak kadar haberli olduğunu gösterdi. Devletse katliamın tam ortasında...

dalgalanırız yücede
yıldızlarımız gecede
yanar bizim
her dem aşka açık bağrı
çiçeğimiz güne doğru
döner bizim
büklüm büklüm çile çeken
gönlümüz dostluğa akan
pınar bizim
ışık tutuar yolumuza
ishak kuşu dalımıza
konar bizim

Ozan Telli

KÜLTÜR MERKEZİ'NDE DİRENİŞ

Taşrada sabah sessizce başlıyordu. Henüz ortada gözle görülür bir kıpırtı yok. Farkedilir bir değişiklik yoktu. Hâlâ pankartlar yerli yerinde nazlı nazlı sallanıyordu. Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan... Şenlik afişleri de öylece duruyordu. Ortalık biraz serinlemiş, hava bulutlanır gibi olmuştu. Sabahtı. 2 Temmuzdu. Cuma idi. Mekan Sivas'tı... Şehirde bir şeyler olması gerekiyormuş da olamıyormuş sıkıntısı hakimdi. Bir şey olması gerekiyor sıkıntısı...

Yerel gazeteler elden ele dolaşıyordu, bir bildiri gibi. Dünkü açılış etkinlikleri, gazetelerde tahrif edilerek yer alıyordu. Bu tahrif açık bir tahrike yönelikti. Bizim Sivas'ın, Hürdoğan'ın, Hakikat'ın kullandığı başlıklar, haber veriş tarzları tümüyle taşralı bir söylemdeydi. Ve taşralı bir dille küfür ve çarpıtma savruluyordu.

Meydan boş değil deniliyordu. Ve gizli gizli de olsa "etkinlikle-

rin iptali, etkinlikçilerin şehri terk etmesi, ne olduğu belirsiz Pir Sultan heykelinin sökülmesi" düşüncesi işleniyordu yazılarda, haberlerde.

Ancak yerel gazeteyi gördüklerinde "bugün bir şeyler olabilir, dikkatli olalım, temkinli olalım" diyeceklerdi.

Yeniden Buruciye'de

Bugün de Buruciye'de yazarların, şairlerin söyleşileri, imzaları olacaktı, günün ilk etkinliğiydi bu. Cuma idi, ne olur ne olmazdı. Bundan dolayı yalnızca Pir Sultan Abdal Derneği'nin kitap standının açılması öngörülmüştü. Diğer insanların sergilerini, Kültür Merkezinde açmaları daha güvenceli olacaktı. Öyle de yapıldı. Dün yüzlerce kitap, dergi, poster, kaset sunulmuştu insanlara. Renk renk, cıvıl cıvıldı Buruciye. Hareketli, coşkulu bir ortam oluşmuştu. Müzik yayını ile, arada bir okunan şiirlerle. Coşkuluydu medrese. Etkinlikte 2. gün, Ali Balkız anlatıyor:

"Buruciye Medresesi'ne gittik. Yazarların masalarını düzenledik. Kitapları koyduk. Saat 10. İmza töreni başladı, 13'e kadar sürecek. Sivaslılar da yavaş yavaş gelmeye başladılar. Ama ilk günkü kadar kalabalık yok. Bunu, saate bağlıyoruz. Giderek kalabalık artmaya, insanlar gelmeye başladı."

Asım Bezirci medresenin girişinin tam karşısında yerini almıştı. Girişte solda ise Aziz Nesin'in standı vardı. Daha güvenli olsun diye onu biraz köşeye almışlardı. Sonra diğer yazarların, ozanların masaları geliyordu. Gençler özellikle Bezirci'ye gidiyor, onunla fotoğraf çektiriyorlardı. Bu ilginçti. Genç insanlar Bezirci'yi hep yaşatacaklardı.

Haydar anlatıyor:

"Biz sabah saat 10'da imza gününe başladık. Yine herkes birbirine kitap imzalıyor. Halktan, öğrencilerden, gençlerden gelip de, bir tane kitap imzalatan olmadı. Ben imzalamadım kendi adıma. Yalnız Aziz Nesin imzalıyordu. Biz bol bol fotoğraf çektiriyorduk."

Yazarlar, ozanlar öbek öbek toplanıyor, konuşuyor, şakalaşıyor. Cuma bir tedirginlik yaratmıyor üstlerinde, kaygılanacak, kuşkulanacak bir durum görünmüyor. Koçyiğit "medreseye gittikten sonra yerel

gazeteler gözüme çarptı. Fakat o gün son gün olacağı için aklıma birşey gelmedi. Etkinlikler Sivas için bitiyordu, Banaz'a geçecektik" diyor. Kaygılanacak bir durum görmüyorlar...

Mehmet Özer ise daha akşamdan kaygılanmaya başladığını ifade ediyor:

"Ertesi gün Cuma'ydı. O günü önemli gördük. Çünkü gerici katliamlar hep Cuma'ya rastlıyordu. Etkinliklerin olduğu yerler de camiye çok yakındı. Çorum, Maraş, Sivas hep Cuma'ya rastlamıştı. Dikkatli olalım diye insanları uyarıyorduk. Başından beri şöyle bir yanlışlık yapılıyordu, etkinliğin Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle, Sivas Valiliği'nin ve Sivas Kültür Müdürlüğü'nün organizasyonu ile yapılması yanlış bir güvene neden oldu. Sanki onların etkinlik içersinde olması bizi korur hatası mevcuttu. Sanki vali bizim yanımızda imajı vardı. Bu imajın yarattığı, devletin etkinliğin içinde olduğu ve önlemleri alacağı, alması gerektiği düşüncesi, eğilimi vardı. Bu nedenle de burada bir eylem olursa biz ne yaparız düşüncesiyle önceden bir savunma düzeneği geliştirmedik..."

Fakat Mehmet de kaygılarının ancak öğleye doğru artığını söylüyor.

Şehirde ise eylem parolası bildirinin dağıtımına hız verilmişti. Bildiriyi uzatıyor ardından da şifreyi söylüyorlardı. "Cuma'dan sonra!" Hareket Cuma namazından sonra başlatılacaktı. Önce camilerde Cuma namazı, ardından katliam... "Cumasızlar" da namaza çağırıyordu adamlarını. Halife'nin devlet başkanı olmadığı yerde Cuma namazı kılınmaz diyen Cumasızlar! Dertleri Cuma değildi anlaşılan...

Medresede ise kalabalık giderek artıyor, gelip dolaşan, konuşan insanlar artıyordu. Öner Yağcı da o sabah medresede bulunanlar arasındaydı.

"Buruciye Medresesi'nin bahçesinde yazarlar ve okurlar birlikte olacaktık. Öyle kalabalık öyle sevinçliydik ki, gerici bir ayaklanmanın çevremizi sinsi sinsi kuşattığının hiç ayırdına varamadık. Hemen yanıbaşımızdaki camiye doluşmuşlardı. İbadet eden insanların karanlık katliamlar planlayacaklarını düşünmedik. Bayram sevinciyle söyleştik birbirimizle. Gökyüzüne Akan Irmak'ı oyunlaştırma izni isteyen yö-

netmen kardeşim Muammer Çiçek'in birkaç saat sonra ölebileceğini, Behçet Aysan'la, Uğur Kaynar'la son kez konuştuğumu bilemezdim. Caminin ölümü çağrıştıracağını o güne kadar bilemezdim. Ama biliyorum. Nasıl da gülümsüyordu Asım ağabey. Metin Altok nasıl da şairdi, hep olduğu gibi. Erdal Ayrancı ile yeni tanışmıştık. Ya o gençler, tiyatroyla aydınlanarak aydınlatmaya çalışan, semah dönen genç kızlar, delikanlılar."

Öner de farkına varamıyor sinsi sinsi planlanan katliamın. Ne varki saat 12'ye doğru kuşkular somutlanmaya, katliam "geliyorum" diye ses vermeye başlıyor...

"Saat 12 civarıydı. İki yerel gazete ve bir bildiri sinirlerimizi bozdu biraz. 'Gün müslümanlığın gereğini yerine getirme günüdür' diyorlardı, 'Müslümanlara' başlıklı bir bildiride. Bizim Sivas gazetesinin manşeti 'Müslüman mahallesinde salyangoz sattılar'dı. Hakikat adlı gazete sanki yanıt veriyordu ona (Tarikatlar savaşı mı ne? İman tarikatı değil katliam tarikatı. İman yolu değil, yani kan yolu ölüm yolu): 'Meydan boş değil... Biz Müslüman mahallesinde salyangoz sattırmayız. Ürpererek baktık gazetelere ve bildiriye. Sonra çevremize baktık. Polisler doluydu. Caminin çevresinde önlem alınmış. Öyle ya koskoca devlet vardı Sivas'ta. Sivas Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ili değil miydi? Bildirilerle, gazetelerle kışkırtılmaya çalışılan cami insanlarının bize saldırmasına göz yumar mıydı hiç? Biz bu ülkenin yurttaşları değil miydik? Aydınlarıydık, gençleriydik, oğulları, kızlarıydık."

Sevgili Öner ne kadar da safça bakıyor etrafa. Bu ülkenin polisini, işkencelerini, cezaevlerini; hepsinin toplamı olarak devleti çok yakından bilen tanıyan Öner Yağcı... Evet ne kadar safça.

Medrese ile Kale Camii'nin arası elli metre ya var ya yoktu. İki tarihi yapı tek sıra halindeki polis kordonuyla ayrılmıştı. Polis kordonu iki tarihi yapı ile birlikte, canilerle canları da ayırıyordu. İki tarafta iki ayrı dünya...

İki Tertip Röportajı

Düşük bıyıklı, siyah krovazö ceket, gri pantolonlu, renkli gözlük-

leri ile bir eylemci muhabir, TGRT muhabiri. Gün boyu sürdürecceği organizatörlüğünü Kale Camii'nden aldığı bir "müminle" yaptığı röportajla başlıyor. Cuma'ya gelmiş bir yurttaşı yanına çağırıyor ve Buruciye Medresesi'ni arkasına alarak konuşmaya başlıyor. Eliyle hedef kitleyi göstcrip duygularını soruyor. "Camiye Cuma kılmaya geldim. Fakat burada dinimizle alay ediliyor, ateizm propagandası yapılıyor. Sonu ne olur bilemiyorum. Hayırlı olsun!" Bu yanıt "Biz yapacağımızı biliriz, görürsünüz" tehdidinden başka bir şey değil. Camide yoğun bir tezgâhın oluşturulduğu anlamına geliyor.

Sarkık bıyıklı "muhabir" medresenin içine yöneliyor, bir kemerin altında kitaplarını imzalayan Aziz Nesin'in masasına... Elinde "eylem parolası" bildiri, Hakikat, Bizim Sivas gazeteleri... Aziz Nesin'e kitap imzalatanların, gazete imzalatanların, merakla onu izleyenlerin bakışları arasında ayaküstü ikinci tertip röportajı başlıyor.

Ali Balkız anlatıyor:

"Saat yarım civarında TGRT'nin kameramanı ve muhabiri geldi. Aziz Nesin'in yandayım ben. Bir gün önce bir sataşma olduğu için önlem olarak biz yanından ayrılmıyoruz. Devletin verdiği resmi korumaların dışında biz de kendimizce bir koruma oluşturduk. Yanından ben ayrılmıyorum. Adam söyleşiye başlıyor:

TGRT 4. Pir Sultan Abdal Etkinlikleri'ne geldiniz. Burada konuşmacı olarak konuştuğunuz Kültür Merkezi'nde konuştunuz, tabii ilginç sözler, kendinize özgü ilginç sözleriniz var, bunların içinde 'ben dinsizim' şeklinde ifadelere yer verdiniz, tabi bazı insanlarımız, Müslüman camia bilhassa bundan rahatsızlık duyuyor.

A.N. Niye ben mecbur muyum? Müslüman....

TGRT Yok efendim ondan değil tabii.

A.N. Böyle bir şey var mı niye rahatsız oluyorlar? Ben Müslümanlardan rahatsız olmuyorum, onlar niye benden rahatsız oluyorlar?

TGRT Şuna bağlıyorlar, Salman Rüşdi'nin kitaplarından siz tercüme ediyorsunuz, yazıyorsunuz, Aydınlık gazetesinde çıkıyor, Peygamber Efendimizin...

A.N. Aydınlık gazetesinde çıkan Salman Ruşdi bana ait değildir. Onu da yazdım. Burda bu gazeteyi okursanız görürsünüz, 1, 2, 3 gün önce cevap verdim ajansına, Salman Rüşdi'nin ajansına, cevap verdim. Bu gazetede çıkan bölümleri ben çevirmedim, zaten kitabı da ben çevirmiyorum, başkasına çevirtiyorum, o yazıda var, o yazıyı okumanızı tavsiye ederim. 3 gün veya 4 gün oldu, ben Müslümanlardan hiçbir zaman rahatsız değilim, Müslümanlarda alışsınlar, benden rahatsız olmasınlar. Ben Müslüman olmaya mecbur değilim. Ama müslümanlara ve dinlere saygım var. Yani bir insan taşa tapıyorsa, namusluca ve içtenlikle saygım var. Bana ne kendi sorunudur o. Müslümanlara saygım var. Özellikle daha çok saygım var, çünkü ben çok Müslüman bir aileden geliyorum. Onun için ben İslam, İslami hareketten ya da ondan yana değilim. Bu benim kendi sorunum, birisi hakaret ediyorsa etmesin demem, ya da hıristiyanlığa ediyorsa etmesin demem. Cevap veririz, ona cevap medeni insanlar kendisine yapılan haksızlığa karşı yanıt verir, yani böyledir. Öyle saldırarak, öldürürek, hırlayarak falan değil. Uygar insan, uygarlığın gereklerini yerine getirir.

TGRT Yalnız Müslüman camia Peygamber Efendimizin hanımlarına, mübarek zevcelerine dil uzatılmasından elbetteki imtina ediyorlar, rahatsız oluyorlar, bu konuda da tabii tahrik oluyorlar.

A.N. Olsunlar cevap verirler, tahrik olunca insan saldırmaz ki.

TGRT Bakın bu Sivas'ta dağıtılan bir belge bilmem gördünüz mü, sizinle ilgili bir sürü yazılar var burda.

A.N. Olsun alayım, ver, altında imzaları var mı?

TGRT Yok sadece dağıtmışlar.

A.N. Öyle Müslüman olur mu, altına imzasını atar.

TGRT Yalnız şurda efendim Sûreli. Siz Müslüman bir aileden geldiğinizi ifade ettiniz.

A.N. Evet.

TGRT Orda müslümanlarla ilgili ve ayetlerle iltibas edilmiş.

A.N. Evet

TGRT Allah yolunda vesare ifade ediyor.

A.N. Evet.

TGRT Tahrik olduklarını ifade ettiklerini söylüyorlar.

A.N. Olsunlar ne yapalım, tahrik olunca insan saldırmaz, tahrikin derecesine göre tepki gösterir, medeni insanlar, aydın insanlar da bu tepki yazı ile konuşarak, bildirerek anlatırlar, yoksa böyle hart diye saldırmazlar. Adamı öldürmeye kalkmazlar, vurmaya, dövmeye kalkmazlar.

TGRT Yani tartışma zemini istiyorsunuz bu konuda.

A.N. Elbette istiyoruz, zaten Aydınlık gazetesinde bunun tartışma zemini açıldı ve gerçekten Müslüman olanlar, Müslüman aydınlar yanıtlar verdiler. İlle kabul etmesi gerekmez, Salman Rüşdi'nin kitabından dolayı, bu böyle bir kitap yazıldığından dolayı ben memnun değilim, ama bu kitabın yasaklanmasına karşıyım, hiçbir kitabın yasaklanması doğru değildir. Laik Türkiye'de bu hiç olamaz hiçbir zaman olamaz. Müslümanlar bundan rencide olurlar ve yanıt verirler.

TGRT Ama Aydınlık gazetesini bütün camia okumuyor, herkes okumuyor, herhalde 13-14 bin gibi bir tirajı var. Kamuoyuna da deklare edilmiyor her şeyi bunu başka bir tartışma zemininde ayarlayamaz mısınız, başka bir gazeteye veya ben tartışmak istiyorum, veya kamuoyuna bu konuda mesajınızı söyleyelim.

A.N. 13 bin 15 bin satıyorsa bu az bir rakam değildir, oraya yanıt verirler orda konuşurlar veya kitap çıkarırlar veya kendi dergilerinde yayınlarlar. Bakın şimdi yalan söy-

lüyorlar burda bunlar herhalde Müslüman gazeteler, kesin yalan söylüyorlar, burda yalan dolu, bunlar nasıl Müslüman, yani Salman Ruşdi'nin yapuğından daha alçaklık yapıyorlar. Müslüman benim söylemediğim lafları söylüyorlar, lafa bak yani 'MÜSLÜMAN MAHALLESİNDE SALYANGOZ SATILIYOR', böyle tahrik ederek, asıl tahrik bunlar. Neyi tahrik ediyorlar, vursunlar, kırsınlar, ondan sonra başları göklere erecekler. Müslümanlık adına yapılan bu, burda da öyle, burda öyle.

TGRT Tabi Sivas şu anda kozmopolit bir yer olduğu çin, duyarlılık şöyle, şimdi 1984'de bir hatırası var Sivas'ın, coşkun bir hatırası var, tereddüt ve endişe içerisinde haliyle böyle yazılar dökebiliyor.

A.N. Kozmopolit değil, kozmopolit buna denmez, İstanbul'a kozmopolit denebilir belki bir ölçüde, ha mozaik, mozaik var olsun her mozaik karşısındakinin inançlarına saygı duymalıdır. Öyle saldırmak yok, öyle şey gibi uyuz, kuduz, sırtlan gibi höt diye.

TGRT Ama efendim Salman Ruşdi'nin yazdığı kitapta Peygamber Efendimizin zevcelerine dil uzatma var, bunun nasıl tartışma zemini olabilir ki?

A.N. Olabilir, olabilir ben onu onaylamıyorum, tasvip etmiyorum, ben yasağa karşıyım, varsa delilleri ile karşı gelirsiniz ya gelirler, delilleri ile karşı gelir, kanıtları ile ortaya koyarlar. Bu adam yalan söylüyor derler, eğer akıllı bir toplumsa Türk toplumu bakar, yalan hangisi, doğru hangisi anlarlar.

TGRT Ayet var bu konuda efendim.

A.N. Tabi ayetler var, iki taraf da ayetlerini, kanıtlarını koyarlar, ben hiçbir peygamberin ailesine hatta bugün yaşayan insanların ailesine saldırmaktan yana değilim. Böyle bir şey olmaz, saldırıldı diye yasaklamaktan ya-

na değilim, veya saldırıldı diye o adamı öldürmekten de yana değilim.

TGRT Ama efendim iktibas etmekle bunu yapmış oluyorsunuz. Yani bakın Peygamber mü'minlerin kendi canlarından ileridir. Bunun hanımları da mü'minlerin analarıdır diye ifade ediliyor burda.

A.N. Ben mü'min de değilim anam da değil benim.

TGRT Ashaf suresinde öyle ifade ediliyor, mü'min olmayabilirsiniz ama tabi buna Müslümanlar duyarlılık gösteriyorlar haliyle.

A.N. Duyarlılık öldürmek değildir arkadaş.

TGRT Muhakkak öldürme taraftarı olamaz, öyle bir şey.

A.N. Bitti, yumruk da değildir, vurmakta değildir, tepki göstermeye hakları var, göstersinler.

TGRT Öyleyse tartışmak gerek, konuyu mütalaa edelim diyorsunuz.

A.N. Elbette ben, ben aslında yasağa karşıyım, yoksa Salman Rüşdi'yi seviyorum bayılıyorum, çok güzel kitap, bunları da yazdım burda, daha geniş olarak yazdım, lütfen okuyun bu gazeteyi.

TGRT Bir de Kültür Bakanı da yasakçı bakan oluyor, yasakçı bakan oluyor, zira bazı kitapların dağıtılmasında iktibas edilmesine karşı geliyor, yasakçı nasıl yasakları kaldıracağım diye geldi.

A.N. Ben Fikri Sağlar'ın avukatı değilim bana niye soruyorsun bunu kendine sor.

TGRT Evet ama siz onun düzenlediği kültür etkinliğine katıldınız. Burada bir çelişki yok mu?

A.N. Ben Zeybek zamanında Kültür Bakanlığı'nın şûrasına da katıldım, Bir kültür bakanı beni çağırıyorsa bir toplantıya katılırım. Bunları yazdım.

TGRT Herkes okumuyor ki bunu.

A.N. Burada sizin televizyonunuzu herkes dinliyor mu, benim alanım o kadar, o kadar yazıyorum, yazabildiğim alan bu. Bunu sizin televizyonunuzda bir parça söyledim, bu konuyu aslında gerçek Müslümanlar, gerçek Hıristiyanlar tartışmadan yana olmalıdır. Kavgadan, kavgayla bir şey çıkmaz, sonuç elde edilmez. Aziz Nesin'i öldürürler başka bir Aziz Nesin çıkar. Başka Ahmet çıkar Mehmet çıkar. Çünkü insanın beyni var düşünüyor. Düşünce, düşünceye karşı gelinmez, karşı düşünceyle gelinir. Karşı düşünceyle iflas ettirirsin. Mahkûm ettirirsin, ama düşünceyle gelinir. Karşı düşünceyle iflas ettirirsin, Mahkûm ettirirsin, ama düşünceyle mahkûm ettirirsin. Öldürerek değilki. Burda şu gazetelerde yazıyor, hepsi bunların Müslüman, hepsi yalan yazıyor.

TGRT Söylediklerinizi yazıyor efendim.

A.N. Aaaa benim söylediklerim bunlar.

TGRT Yok onları ben okumadım, incelemedim de, bakın mesala Hürdoğan gazetesinde söylediklerinizi aynen iktibas etmiş.

A.N. Aynen etmemiş, ben okudum siz de okursunuz. Ben aynen söylemedim, bunlar hoşgörü içinde yaşamak zorundadırlar. Yoksa birbirini boğazlarlarsa Türkiye'de bir şey çıkmaz. Ne düşünce çıkar, ne ilerleme olur, bunların önlenmesinin tek yolu hoşgörüdür. Ve bu hoşgörüye şiirleriyle Pir Sultan Abdal kendi zamanına göre bugün aynı şeyler geçerli değildir. Bugün aynı doğrultuda aynı felsefi doğrultuda başka insanlar çıkabilir. Aynı şeyler olmaz ama bu hoşgörüdür. Hatta bütün tarikatlar bir anlamda hoşgörüdür de. Ama en çok tarikat olmamakla birlikte hatta bir mezhep olmamakla birlikte Alevilik bunun en güzel göstermiş sirkülerden biridir. Bir tanesidir.

TGRT Aleviliğin Türkiyeleştirildiğini söylüyorsunuz, Pir Sultan Abdal Türkiyeleştirildi diyorsunuz,

A.N. Bana öyle geliyor, yani Aleviliğin kökünü aramak gerekiyorsa, Şamanizmde var, ama daha çok şiiliğin Türkiyeleştirilmişi var, yani uygarlaştırılmış şiilikle bir bağı kalmamış, oradan kaynaklanmış olmakla birlikte şiilikle hiçbir bağı kalmamış. Çünkü şiilikte hiç hoşgörü yok, halbuki Alevilikte hoşgörü var. Aynı şeyler değil, bana öyle geliyor.

TGRT Bu kadar niçin önem veriyorsunuz efendim?

A.N. Neyc?

TGRT Alevilik veya Türkiyeleştirilmiş olması haline...

A.N. Çok önemli bir şey tabii.

TGRT Mesela Kuran'ı Kerimin tefsirini okudunuz mu sizler.

A.N. Tefsirleri okudum. Kuran'ı çok, kaç kez okudum, bundan sonra kendime göre bir yol seçtim.

TGRT Eskidiğini söylediniz, Kültür Merkezi'nde eskidiğini.

A.N. Hiçbir söz yoktur ki, kimin sözü olursa olsun bin yıl geçerliliğini korusun.

TGRT Ama bu Allahu Taalanın sözü.

A.N. Allahu Taala sizin Allahu Taalanız, benim Allahu Taalam yok. Onun için ben diyorum ki, hiçbir söz nerden gelirse gelsin değerini sonsuza dek sürdüremez.

TGRT: Baki olan, yani biz onu sonsuz ebediyete kadar koruyacağız.

A.N. Ben de diyorum ki felsefe olarak dünya yüzünde hiçbir söz yoktur ki değerini kaybetmesin. En güzel söz, en büyük söz. Mustafa Kemal'in sözü bile.

TGRT Beşeri, sözler muhakkak öyle ama, bu Allahu Taalanın kelamı değişebilir değil mi.

A.N. Allahu Taalanın bu sözlerine ben inanmıyorum. Çünkü bunlara inanmam için aklımı kaybetmem lazım. Bura-

da cehennem için söylenen şeyler, bunu Allah söylemiş, ben buna inanmıyorum.

Bir Başka Şahıs:

Neden... neden. İnsanların fikrine saygı duymuyorsun...

A.N. Duyuyorum işte. Gelsin tartışalım. İnsanların fikrine saygı bende bu, onlar da bana saygı duysun. Şimdi bu arkadaş saygısızlık yapıyor. Ben yapmıyorum. Ben düşüncemi söylüyorum, bu konuda, bu düşüncem doğrudur, yanlıştır. Sen kabul etmezsin, karşı düşünceyi söylersin."

"Bir başka şahıs" sakallı, uzun cübbeli, üst üste el kol hareketleri yaparak bağırıyor. "Neden insanlara saygı duymuyorsun, neden hakaret ediyorsun?" Sesi tiz ve kinli. Vurmak, parçalamak isteyen bir hali var. Muhabirin organizatörlüğü sonuç veriyor. Saldırgan adeta tüm faşistlerin ruh halini yansıtıyor, ifade ediyor. Hava gerginleşiyor. Gülağ "Bu kadar yeter diyerek kamerayı elimle kapatıp konuşmayı kestim." diyor. Çevredekiler laf atan sakallıyı ve muhabiri medresinin dışına çıkarıyorlar. Hava gerginleşiyor.

Ali Balkız "Hemen Aziz Nesin'i kaptığımız gibi Rıza'nın arabasıyla otele kaçırdık" diyor ve ekliyor, "Bildiriyi görmüştük, elimize geçmişti. Bildiriyi polise uzattık. Polis 'hiç merak etmeyin, ondan bizde çok var' dedi. Biz de iyi dedik, çok olduğuna göre bunlar biliyorlar, haberliler, tedbirlerni de almışlardır sandık."

Öner Yağcı anlatıyor:

"Aziz Nesin'in masasından bağrışmalar, itişip kakışmalar, biri bağırıyor 'Cezanızı bulacaksınız. Dinsizlere ölüm!' Birisini çekerek götürüyorlar medresinin dışına. Biraz sonra Aziz Nesin de yanında polisler ve birkaç arkadaşla çıkıyor. hepimiz toplanıyoruz yavaş yavaş. Zaten saat 13.00'e geliyor. Yemek için ayrılıyoruz, saat 14.00'de Kültür Merkezi'nde olacağız, Arif Sağ'ı dinlemek için. Sonra da Medya ve Emperyalizm konulu panel gerçekleştirilecek. Hem bu arada Cuma namazı da biter. Cuma'dır ne de olsa. İstanbul'da vilayet konağının ya-

kınındaki camide bazen bir şeyler oluyor mu? Başka yerlerde oluyor. Nedametlidir Cuma."

Medresede Öner'in hemen yanındaki masada Burhan Günel var, O anlatıyor:

"Öğleye doğru bir gürültü, boğuşma, itişme oluyor. Telaşlanıyoruz. Aziz Nesin'in çevresindeki kalabalık dağılıyor. Nesin'in koruma polisleriyle birlikte kalkıp gittiğini, imzayı bıraktığını görüyoruz. Tadımız kaçıyor. Sakallının biri laf atmış, bağırıp çağırmış, Aziz Nesin'e. Öyle diyorlar. Cuma namazı öncesinde yavaş yavaş kendini göstermeye başlıyor olaylar. Ama devlet var diyoruz, tanımıyoruz, korurlar bizi nasıl olsa. Buraya kavga etmeye gelmedik. Şenlik için, kültür için, yazın için geldik. Yine de canımız sıkılıyor. Kalkalım artık diyoruz. Kendi kendimize gidelim. Zaten kitap imzalatan da yok, Sivaslılar işin farkında değiller, pek bunca yazarı bir arada görmekten şaşırmış olmalılar, dolaşıp bakıyorlar... Medreseden çıkıyoruz. Dışarıda bir kaynaşma var. Polisler, sakallı, kem bakışlı bir takım adamlar. Yolumuzu değiştiriyoruz."

Mehmet, medresenin dışında, etrafı kontrol ediyor. Olup bitenlerden sonra kendince de olsa bazı önlemler geliştirmeyi düşünüyor: "Dışardaydım ve etrafı kontrol etmeye çalışıyordum. Acaba birşey var mı diye. Bütün insanlar caminin dışında, avluda namaz kıldılar. Hiçkimse camiye girmedi. Üstelik de secdeye vardıklarında alınları yere değil arkalarına dönüktü. Yani bizi kontrol ediyorlardı secdeye vardıklarında."

Namaz başlıyor. Birazdan da Can Şenliği'nin oyunu başlayacak. Can Şenliği'nden Cüneyt ve Haldun anlatıyor:

"Gidip Asaf'la sohbet ettik. Can Şenliği broşürünü Asım Bezirci'ye verdik. İlla tutturdu para vereceğim diye. Biz de birazdan oynayacağımız oyunu, izlerseniz seviniriz dedik... Sahneyi hazırlamaya başladık. 13.00'de oynayacağız. Hadi davulla duyuru yapalım, insanları oyuna davet edelim dedik. Müjdat'la Cüneyt medresede davul çalarak dolaştı. Davulu çaldık, medresenin dışına çıkalım dedik. O kadar safız ki. Adamlar orda katliam tezgâhı kuruyor. Biz onları çağırıyoruz. Oyun saati yaklaştığı için kapıya kadar gidip döndük. Oyuna başlaya-

cakken bir komiser geldi. 'Kesinlikle oynamayın. Gürültü yapmayın. Namaz kılınıyor' dedi. Biz yine de başladık. Asım Bezirci de bizi izliyor. Arada bir polisler gelip bir şeyler söylüyor. Biz söyleniyoruz ne oluyor diye. Üçüncü bölüme gelmiştik ki Ali Balkız bitirin diye işaret etti... Biz de kestik. Ne de olsa öğle sonrası Kültür Merkezi'nde, akşam yine burada oynarız diye. Bu arada medrese boşaldı. Görevli kimse kalmadı. Mehmet, 'çocuklar burada durmayalım, çıkalım, namaz bitiyor' dedi. Üstümüzü değişirmeden çıktık. Ortalık karışıyor, ara sokaklardan gideceğiz. Daha köşeyi dönmüştük ki gürültüler, bağırmalar gelmeye başladı. Bizim çıkmamızdan bir iki dakika sonra medreseyi basmışlardı."

Olup bitenleri dikkatlice izleyen Mehmet Özer anlatıyor:

"Medrese sanki bir sezinlemeyle boşaldı. Biz iki fotoğrafçı arkadaş 'gitmeyelim, Can Şenliğiyle birlikte çıkalım, saldırı olursa birlikte göğüsleyelim' dedik. Can Şenliği oyunucularına 'çıkalım' dedim. Oradaki komisere 'çıkmak istiyoruz güvenliğimizi sağlayın' dedik. Bu arada da önce eşyalarımızı almak istedik. Komiser 'eşya almaya zamanınız yok hemen çıkın' dedi. Biz medreseden çıktık, 100 metre gitmemiştik ki camiden çıkan güruh tekbir getirerek medreseye saldırdı. Biz Kültür Merkezi'ne yöneldik."

Can Şenliği, Mehmet... Saldırıdan kurtulmuşlardı. Anlık bir zamanlama ile... Kale Camii'nden çıkıp medreseye saldıran gericiler elleri boş döndüler, umduklarını bulamamışlardı... Ama önceden verilen karar vardı. Vilayete yürünecekti. İstasyon Caddesi'ne çıkıp valiliğe doğru yürüyüşe geçtiler.

Kale Camii'nden çıkıp Buruciye'ye saldıran faşistler İstasyon Caddesi boyunca "Şeytan Aziz,", "Allahekber", "Müslüman Türkiye", "Zafer İslamın", "Ya Allah, Bismillah, Allahuekber" sloganları ile yürüyorlar, valiliğe doğru.

Aynı saatlerde Paşa Cami ve Meydan Camii'nde de Cuma bitiyor. Bu camilerden çıkan gericiler ise Atatürk Caddesi'nden valiliğe yürüyorlar. Sloganlarına yenileri eklenmiş artık: "Kahrolsun Laiklik", "Laik Düzen Yıkılacak", "Şeriat Gelecek, Zulüm Bitecek"...

Önceden planlandığı gibi, camilerden çıkılıyor ve vilayete yürünüyor. Asıl saldırıya oradan geçilecek, vilayetin önünden.

Hidayet Karakuş anlatıyor:

"Halden alacaklarımı alıp da çıktığımda, Paşa Camisi'nin avlusunda bağırıp, çağıran, bayrak yakan kalabalığı gördüm. Oradakiler Amerikan bayrağı dediler. Bu tepkinin bizim varlığımızla ilgli olduğunu anlayıp ivedi adımlarla otele döndüm. Yol üzerindeki Cumhuriyet Lokantası bizim yemek yediğimiz lokantaydı. Arkadaşların çoğu yemekteydiler o sıra. Lokantanın kapısında Murtaza Demir'i gördüm. Caddede 'Sivas Aziz'e Mezar Olacak', 'Dinsiz Vali Şeytan Aziz', 'Muhammedin Ordusu Laiklerin Korkusu', 'Şeriat Gelecek, Laiklik Bitecek' diye bağırıyorlardı. 70-80 kişiydiler başlangıçta. Birazdan nasıl olsa polis bizim gösterilere yaptığı gibi bunlara da engel olur, dağıtırdı! Kimilerinin ellerinde beyaz kartonlara yazılı bildiriler vardı. Caminin yanından geçerken namazdan çıkanların elinde görmüştüm bu bildirilerden. Müslümana başlığını taşıyordu. Murtaza'yı uyarmak, içeri girmesini istemek geçti içimden. Ancak göstericiler için bir uyarı niteliği kazanmasından kokarak seslenmedim. Bir de göstericiler lokantayla igilenmeden yürüdüler. Ben onların sekiz-on metre önündeydim."

Evet saldırganlar lokanta ile ilgilenmiyor! Lokantada kim var, ne oluyor farkında değiller! Henüz saldırı anı değil çünkü. Vilayette toplanılacak. Oradan Kültür Merkezi'ne gidilecek. Onlar da programı biliyorlar. Onların da bir programı var.

Saldırganlar lokantanın önünden geçip gidiyorlar. Kimse dönüp geleceklerini düşünmüyor daha.

Zerrin Taşpınar anlatıyor:

"Öyle yemeğine Cumhuriyet Lokantası'na gittik. Bir gün önce de Asım Bezirci, beni görüp masama gelmişti. Yine görünce hemen geldi; önce karşı karşıya oturmuştuk, bu kez yanyana oturduk; kitaplardan konuştuk, şakalaştık. Bize fişler veriliyordu, yediğinizde veriyorsunuz. Yani demek herhalde o fişlere göre ödeme yapacak. Bir gün önce, Asım Bezirci'nin fişlerini bendekilerden vermiştim. Yine böyle bir şaka oldu:

— Hayır, Zerrin ödeyecek! dedi. Müthiş bir dostluk, çok sıcak, çok çabuk gelişen bir dostluk oldu aramızda.

Biz daha otururken lokantada, camiden çıkanlar bağırarak, koşarak, sloganlar atarak 'Şeytan Aziz', 'Vali İstifa' diyerek lokantanın önünden geçtiler. Duyduklarım arasında daha 'Şeriat', sözler arasında yoktu. 150 kişi kadar vardı. Lokantanın garsonları bize şöyle dediler:

— Bunlar böyle Cuma'dan sonra dolaşırlar, bağrışırlar, aldırmayın, pek de gözükmeyin!

Ama, camekânlardan baktık, kimimiz kapı önlerine çıktık, bunlar gittiler. Biz 'Biraz ötede polis tarafından dağıtıldı' diye düşündük."

Sloganlar atarak geçip gidiyorlar lokantanın önünden. Sloganlar kendilerine yönelik. Sloganların hedef şahısları. Ama hâlâ farkına varamıyorlar olacakların. Farkına varılmıyor. Paşa Camii'nden çıkıp vilayete yürüyen saldırganların o anını Cafer Aydın anlatıyor:

"Yemeklerimizi yedik, hanımla birlikte çıktık. Cuma namazı da bitmiş demek ki; hükümet konağına çıkan yolda, biraz şöyle 400-500 metre uzaklıkta bir cami var, eski bir cami. Büyük camilerden biri o olsa gerek. O camiden çıkan bir grup tahminen 100-150 kişi 'tekbir' getiriyorlardı, 'Müslüman Türkiye' diye bağrıyorlardı. 'Sivas Aziz'e Mezar Olacak!' diye bağırışıyorlardı. Biz lokantadan çıkar çıkmaz onlarla karşılaşınca Lütfiye Aydın'a dedim ki, 'Lütfiye hanım, biz bu otele gitmeyelim. Onlar şimdi *'Aziz Nesin'* falan diye oraya giderler. *'Sivas Aziz'e Mezar Olacak'* diye bağırıyorlar, biz biraz dolaşalım. Bunlar yukarı doğru çıkarlar. Biraz ortalık sakinleşsin, çok kalabalık da değiller çünkü. Sonra gideriz...'"

Ali Balkız anlatıyor:

"Yemeklerimizi yedik. Bir kısmımız yemeğini bitirmişti ki caminin dağılma saati geldi. Saat 13'ü 20 geçiyordu. Bir grup slogan atarak lokantamızın önünden geçti gitti. Biz onları seyire çıktık. Hükümet binasına doğru ana caddeden yürüyüp gittiler. Kaldırımdan gidiyorlardı. Üç-beş polis de çevrelerinde onlara nezaret ediyordu. Nizamı sağlıyor, doğru dürüst gidilsin diye. Göstericilerin kolluklu görevlisi gibi. Yürüyüşçülerden biri gibi."

Ertan akşam gösteriye çıkmış, semah dönmüştü. Bu akşam da Pir Sultan Abdal oyununda sahneye çıkacak. Öğle üzeri semahçıların, tiyatrocuların cephesinde olup bitenleri anlatıyor:

"Kamber Çakır, 'hadi yemeğe gidiyoruz' dedi. Kültür Merkezi'nden grup grup Sivas Lokantası'na doğru ara sokaklardan yürüyoruz. Lokantaya vardık. Muammer tam köşede yerini almış, girişi görebilecek şekilde. Gelenler şakalaşıyor. Yemeklerimizi yerken lokanta sahibi Cemal, Cuma olduğunu ve dikkatli olmamızı söyledi. Ayrılmadan, hep beraber gitmeyi kararlaştırdık. Kültür Merkezi'ne gideceğiz. Pir Sultan şapkalarını, tişörtlerini çıkarttık. Biz hükümet meydanına doğru gidiyoruz. Kızlar ortada. Bizler yanda. 15-20 kişiyiz. Rıza Aydoğmuş'u gördük, bize, 'dönün her yer tutulmuş' dedi. Bir ara sokağa girdik. Ben Kültür Merkezi'ne gittiğimizi sanıyorum. Kamber abi bizi taksilere bindirip Alibaba'ya gönderecekmiş, haberim yok... Rıza yine arabasıyla gidip geldi. Sonra otele Madımak'a gidildi..."

Kamber Çakır aynı anı anlatıyor, neden gençlerin Alibaba'ya götürülmediğini, neden otele gidildiğini:

"Çocuklar semahı izleyen dost evlerinde kalmışlardı. Tabii gösterinin coşkusuyla gece geç yatmışlar. Sabah geç geldiler, utanarak. Kitapları topladık. Götürüp Kültür Merkezi'nin önüne standı açtık. Sonra Sivas Lokantası'na. Yemekleri yedik, kalkmak üzereyken haber geldi. 'Dikkatli olun camiden çıkanlar eylem yapıyorlar.' Hemen İsmail Kaya'yı, Yusuf'u, Cevat'ı taksiyle Kültür Merkezi'ne gönderdim. Tanınmayacak çocukları kaldıkları misafirhanelere yolladım. Çoğunluğu kızlardan oluşan grupla Kültür Merkezi'ne yola çıktık. Bir taksi durağı görüyorum. Oradan çocukları bindirip Alibaba'ya gönderecektim. O arada Rıza'yı gördük. Rıza 'valinin emri var, otelde toplanacağız, bizi otelde koruyacak' dedi. Bunun üzerine döndük, otele."

Semahcılar, tiyatrocuların bazıları da otele geliyor, Madımak'a, Cumhuriyet Lokantası'nda yemek yiyen yazarlar da. Kültür Merkezi'nde panel var, Arif Sağ'ın konseri var. Ama gitmek mümkün değil. Otele dönenlerin arasında Zerrin Taşpınar da var:

"İki arabaya bindik, Kültür Merkezi'ne gidiyoruz. Panel, Arif Sağ'ın dinletisi var; oraya gideceğiz, tam valiliğin önündeki alanı dön-

dük, uzaktan kalabalığın daha büyüdüğünü uğultularından, seslerden anladık. Polis bizi çevirdi, 'Otele gidin' dedi. Kültür Merkezi'ne gidemeden otele geri döndük.

İki arabaydık, bir arabada Ali Balkız, Asım Bezirci. Bir kişi daha vardı, onları pek iyi bilemiyorum; Külebi, ben, Sami Karaören, hepimiz otele döndük. Otele girdik, otelin önünde bir polis minibüsü var, kapının önünde telsizli, sivil polisler var; karşıda da bir iki kişi bakıyor otele doğru; belki daha fazla, bilemeyeceğim.Telsizi dinledik; işte, 'Yardıma gelin, olaylar çıktı, Kültür Merkezi'nde ne oluyor?' gibi. Bizim kaygımız, Kültür Merkezi'nde ne olup bittiği. Girdiler mi, saldırdılar mı? Bunun haberini almaya çalışıyoruz. Kendimizden kaygımız yok. Otelde."

Olgun da, polisin Kültür Merkezi'ne gitmesini engellendiği insanlar arasında:

"Cumhuriyet'te yemek yedik, bir arkadaşın arabasıyla Kültür Merkezi'ne gidiyoruz. İkide Arif Sağ'ın konseri vardı. Sonra bizim de 4 kişilik bir oyunumuz vardı. Vilayetin önünde yolumuzu kesen polis geriye gidin dedi. Ben öğretmenevinde kalıyordum. Ama Aziz Nesin'in kaldığı oteli daha güvenceli gördüğümüzden Madımak'a geldik."

Otel'e toplanıyorlardı. Oteli daha güvenli görmüşlerdi. Az önce slogan atarak lokantanın önünden geçip giden saldırganlar, hükümet meydanında toplanmışlar, oradan Kültür Merkezi'ne yürümüşlerdi. Şimdi tehlikede olan, korunması gereken haber alınması gereken Kültür Merkezi'ydi. İnsanlar otelde toplanıyordu. Bir arada kendilerini daha güvende duyuyorlardı. Kültür Merkezi'nde ne oluyordu?

Telefonlara sarıldılar. Onların yardımına gidememek kaygısı her şeyden daha önce geliyordu.

Kültür Merkezi'nde Direniş!

Öğle sonrası etkinlikler Kültür Merkezi'nde devam edecekti. Programa göre önce Arif Sağ dinletisi, ardından Medya ve Emperyalizm konulu açık oturum yapılacaktı... Kitap standları ta sabahtan açıl-

mıştı merkezin önüne... Kitaplar, kasetler, posterler, şapkalar... Renk renk, renk cümbüşü. Standların az ilersinde 'ozanlar anıtı' yükseliyordu. Gri, bakıra çalan bir renkte, parlak. Sol elinde saz, sağ yanında bir Kangal köpeği... Kültür Merkezi'nin kapısında Pir Sultan afişleri. Ozanlar anıtı naylon ile sarılmış, henüz açılmamış. Bakan gelip açacak...

Yine hınca hınç dolmuştu salon. Ve hâlâ insanlar geliyordu. Yine kadın erkek, genç yaşlı canlar... Yine kundakta bebeler, çocuklar Kültür Merkezini doldurmuşlardı. Sevinçliydiler, coşkuluydular. Kitaplara bakıyorlar, merakla, ilgiyle sohbet ediyorlar, adeta birlikte olunan her anın tadını çıkarıyor, kana kana içiyorlardı...

Faşistlerse kan istiyordu. İntikam diyorlardı. Önceden planlandığı gibi "vilayet" önünde toplanıyorlardı. Namaz, Cuma bir bahane, bir hareket sebebi olmuştu. Paşa Camii'nden, Meydan Camii'nden çıkanlar Atatürk Caddesi boyunca yürümüş ve vilayete gelmişti. Daha camiden çıkmadan, daha yürüyüşe geçmeden polis yanlarındaydı. Hiçbir müdahalede bulunmadıkları gibi usulen de olsa "dağılın" demeyi bile çok gördüler. Tersine "muhterem arkadaşlar lütfen düzgün yürüyün" gibi sözlerle onlara daha da güç verdiler. Saldırganlar lokanta önünden, otel önünden geçmelerine rağmen lokantaya, otele yönelik en küçük bir hareket dahi göstermediler. Her şey planlıydı çünkü. Önce vilayette toplanılacak, oradan saldırıya geçilecekti. Kale Camii'nden çıkanlar'da geldiler vilayete. "Vali İstifa", "Şeytan Aziz", "Ya Allah, Bismillah Allahuekber", "Kahrolsun Laiklik", "Laiklik Gidecek, Zulüm Bitecek" sloganları valinin yüzüne karşı bağrılıyordu. Resmi ve sivil polisler izlemekle yetiniyordu.

Toplanılmıştı artık. İlk hedef Kültür Merkezi'ydi. Saat 14.00'e geliyordu. Faşistler yürüdüler İstasyon Caddesi'nden, Buruciye Medresesi'nin arkasından dolaşıp tekrar İstasyon Caddesi'ne çıkarak... Kültür Merkezi'nin önüne geldiler.

Mehmet Özer, Can Şenliği oyuncuları ile birlikte doğrudan merkeze gelmişlerdi. Adeta faşistler de onları izliyordu. Buruciye'de olmamıştı, işte burada yüzyüze gelmişlerdi.

Cem Celasun öğle üzeri gitmişti Kültür Merkezi'ne. İlk havayı, şöyle dile getiriyor:

"Yarıma doğruydu. Kültür Evi'ne gittiğimde. Bektaşi babası Dertli Divani oradaydı. Onlarla kapının önünde oturup konuştuk. Dün kitap standları içerde açılmıştı. Bugün ise standlar dışarıdaydı. Biraz zaman geçti. Birisi geldi o arada. 'Cuma namazından çıkanlar vilayette toplanmış buraya doğru geliyorlar' dedi. Kültür Merkezi'nin içi olduğu gibi dolu. Kadın, çoluk çocuk herkes var. 'Erkekler dışarı' dendi. Büyük bir kalabalık dışarı çıktı. İlk gelen saldırganlar öndeki standlara saldırdı. Kervan'dan Bekir vardı, yaralandı. Polis yanlarındaydı. Polis araya girdi. Karşılıklı sloganlaşmalar oluyordu..."

Geldikleri gibi saldırmışlardı. Yanlarındaki polisler sanki saldırganlara nezaret ediyordu. Kitap standlarının başındaki görevliler ummadıkları bir anda, taşlı sopalı bir saldırıya uğramışlardı. Kendilerini hemen toparlayıp karşılık vermeye başladılar ki, polis araya girerek göstermelik bir kordon oluşturdu. Tek sıra halinde bir kordon. Saat tam 14.00.. Faşitler "Vali İstifa" sloganı atıyordu. Anında kararlılıkla direnilmesi onlara geri adım attırmıştı.

Polislere neden saldırganları dağıtmadıkları soruluyor, onlarsa "İçeri girin burada durdukça onları tahrik ediyorsunuz" türünden abuk sabuk cevaplar vermeye kalkışıyorlardı.

İlk tereddütü aşan devrimciler karşı saldırı için hazırlanıyordu. "Kahrolsun Faşizm" sloganı bomba gibi patladı, saat 14.20 idi. Kararlılıkla haykırıyorlardı, "Kahrolsun Faşizm", "Türkiye Laiktir, Laik Kalacak!" Kitaplar, dağıtılan standlar toplanmaya, içeri taşınmaya başlamıştı. Kitap standları şimdi barikat olarak kullanılacaktı... Kültür Merkezi'nin solundaki ozanlar anıtı naylon sarılı, hâlâ öylece yükseliyordu. "Müslüman Türkiye" sloganına, devrimci gençler, can dostlar "Kahrolsun Faşizm"le yanıt veriyorlardı.

"Hadi barikat kurmaya" dedi bir ses. Ve saldırganlarla canlar arasında masadan da olsa, tahta merdivenden de olsa bir barikat inşa edildi.

Mehmet anlatıyor:

"On dakika geçmeden, bizim merkeze gelmemiz üzerine, faşistler tekbir getirerek, Allahuekber sesleriyle saldırdılar. Birden saldırdılar. Standlar merkezin dışına doğru taştığı için, ilk standdaki arkadaşa saldırdılar, kafasından yaralandı. Hemen karşılık verdik. Yaklaşık 300-400 kişiydiler. Böyle yeşil cübbeli, sakallı adamlar. Omuzlara alınarak tekbir getiriyorlar. Polis 'bize içeri girin, tahrik ediyorsunuz, siz içeri girerseniz onlar da gider' diyordu. İçerde bir dolu insan var. İçeri girmeyip 20-30 kişi direniş örgütledik, sloganlarla karşılık verdik. barikatlar oluşturduk. Etrafta taş bile yok. Ancak onların attıkları taşları kulanabiliyoruz..."

Direniş, intikam şevkini kırıyor faşistlerin.

"Tekbir" diye bağırıyor birisi. Ardından Arapça tekbir getiriliyor. İki de polis otosu var, faşistlerle canların arasında. Bir faşist, polis minübüsünün hoperlöründen konuşma yapıyor, Kuran'dan fatiha suresini okuyor, yine Arapça. Polislerse yine yalnızca izliyor... Ellerinden bir şey gelemeyeceğini, yani canlara diş geçiremeyeceğini anlayan faşistler, yeniden, vilayete dönelim kararı alıyorlar. Dönüp vilayete yürüyorlar. "Sivas Aziz'e Mezar Olacak, Ya Allah Bismillah Allahuekber" sloganlarıyla. Geri çekiliyorlar. Polisin olay tutanağında "Gruptakiler İstasyon Caddesi'ni takip ederek tekrar vilayet önüne gelerek toplanmışlar. Topluluk sağdan soldan katılmalarla 4 bin-5 bin kişiye ulaşmıştır. Topluluk yine burada 'Şerefsiz Vali İstifa', 'Allahuekber', 'Şeytan Aziz', 'Hükümet İstifa', 'Zafer İslamın', 'Müslüman Türkiye' gibi sloganlar attıktan sonra saat 14.50'de topluluk tekrar İstasyon Caddesi'ne yönelmiş ve buradan da Kültür Merkezi'ne gelmişlerdir" yazıyor.

Valilik raporunda da "Hükümet meydanının önüne gelip 'Ya Allah, İntikam, Allahuekber', 'Vali Dışarı, Şerefsiz Vali' ve diğer sloganlarla kanunsuz eylemi sürdüren grubun hükümet meydanından yeniden Kültür Merkezi'ne yöneldikleri" belirtiliyor...

İki resmi belgede de ne askerin, ne polisin faşistlere bir müdahalesinden söz edilmiyor. Adamlar ellerini kollarını sallaya sallaya şehre egemen oluyor, tabii polisin yardım ve gözetiminde. Raporlara bakılırsa saldırganlar dilediklerini yapıyorlar. Nereye isterse oraya yürüyorlar, canları ne isterse onu yapıyorlar...

Raporlarda hükümet meydanında 15.00'de toplanan gericilerin bir bölümünün otel Madımak'ı kuşattığı, bu arada solculara ait Etibank bitişiğindeki "Halikarnas Cafe"yi tahrip ettikleri yazılmıyor.

Gericiler yine geliyorlar. Bu kez daha kalabalıklar. Ama devrimciler, canlar da hazırlıklı. Barikatlarının başında, çatışmaya, direnmeye hazırlar. Mehmet anlatıyor:

"30-40 kişi eli sopa tutabilecek adam var. Kültür Merkezi'nin kantininden 15 kasa kadar boş kola şişesi indirildi. Herkese dağıtıldı. Herkesin önüne bir kasa kondu, barikatların yanına. Herkese, hiç kimse barikatı terk etmesin uyarısında bulunuluyor. Barikatlar tahkim ediliyor. Ellerde sopalar. Faşistler ara mahalleden saldırdı. Tüm güçleri o yana yöneltince öndeki barikatlar boşaldı. Faşistler asıl oradan saldırdı bu kez. Bir anda taş yağmuru altında kaldık. Oradaki barikatlar boşalınca, karşı konulamadı. Bir panik yaşandı. Kültür Merkezi'ne girildi. Orada bir at arabası vardı, ters çevirip çatışmaya devam ettik. Sonuçta içeri, Kültür Merkezi'ne girilip, çatışmayı sürdürdük, kapı ve pencereleri bulabildiğimiz eşyalarla kapatarak. Cam kesikleri olanlar var, fenalık geçirenler var. Direnmekten başka çaremiz yok, direndik."

Faşistler saldırıyor, saat 15.25. Devrimciler, canlar, asker, polis gözetimindeki saldırıya geri çekilerek karşı koyabiliyorlar. Faşistler ne bulursa kırıp, tahrip ediyorlar. İşte ozanlar anıtı da tahrip ediliyor. Hırslarını kazma ile alıyorlar. Ozan anıtını tahrip eden faşist enine kırmızı beyaz çizgili tişört giyen, siyah saçlı, iri gövdeli medrese çaycısı Turan, polisteki ifadesinde nasıl gözü dönmüş, kana susamış olduğunu kendisi itiraf ediyor.

"Anıta balta ile vuran şahsın elinden ben de aldım ve anıta çıkarak ben de vurmaya başladım. Ancak heyecandan olacak ki kazmanın bir ucu gözüme değdi."

Gözlerini oymaya uğraşıyorlar anıtın tomavida ile, kazma ile başını koparmaya çalışıyorlar gövdesinden. İşte ozanın sazını kırıyorlar... Kırdıkça, tahrip ettikçe daha da vahşileşiyorlar.

Kültür Merkezi'nin önü. Valinin isteği üzerine, belediye başkanı Temel Karamollaoğlu faşistlere yönelik konuşma yapmaya gelmiş, dağılmalarını isteyecek. İlk söz "ben emniyetten değilim, sizlerin bir kar-

değiyim" oluyor, yani polisi kimsenin taktığı yok, polis olmadığını açıklıyor. Ama ardından söylediği sözler belediye başkanının olaydaki rolünü ortaya koyucu nitelikte. Grubu dağıtmak için değil de onları daha da saldırganlaştırmak için konuşuyor! "Gazanız mübarek olsun Müslüman kardeşlerim. Zafere adım adım, hep birlikte yaklaşacağız. Allah hepinizden razı olsun. Sizin istekleriniz doğrultusunda her şey gerçekleşiyor. Sizin isteklerinizi yapıyoruz."

Evet tam bir tahrik konuşması, isteyin yapılıyor (!!) Bak başarıyorsunuz(!)

Belediye başkanı bu. Sözleri bir polis minübüsünün üstünden söylüyor. Beyaz yakasız gömlekli. Aşağıda Emniyet Müdürü Doğukan Öner öylece onu izliyor. Bir eylemci gibi dikkatlice.

Belediye başkanı konuşuyor ve faşistler alkışlıyor... Bir ses "burada işimiz bitti" diyor, "otele." Evet işleri bitiyor. Tahrip ediyorlar, kırıp döküyorlar. Ve otele dönüyorlar. Doğru otele...

Canlar direniyor var güçleriyle. Barikatın önüne geçmek isteyen kadınlar oluyor, yaşlılar. Kendilerini gençlere siper etmek isteyen canlar... Yaşlıca bir kadın "çok güzel bir dayanışma gösterdik. Gururlandım. Böyle sahipsiz olmaz, örgütlenelim" diyor. Arif Sağ'ı dinlemeye geliyorlar, direniyorlar, çatışıyorlar. Sağ'ın türküleri kadar cesaret, güven, coşku veriyor direnişleri. Güçsüz olmadıklarını görüyorlar, düşmanın her şeye müstehak olmadığını görüyorlar...

Salonda bulunanlar hep beraber otobüslerle Alibaba'ya gidiyor. Dost evine, can evine...

bir gecedir gecelerden
yıldızlar uyanmıştır
kara kanatlı yarasa
karanlığı kuşanmış
kapınıza dayanmıştır

Ozan Telli

DEVLET KATLİAMIN İÇİNDE

Madımak'ta şeriatçı faşistler canları katlediyor. İtfaiye erinden generale, bu katliamda rol alıyor. Katliamın gerçekleşmesine "icrayi ve ihmali" hareketleriyle katkıda bulunuyorlar. Devlet katliama, daha ilk adımda yapması gerekenleri yapmayarak ortak oluyor. Sivas Valisi "kendi sonunun geldiğini" düşünerek tir tir titriyor koltuğunda. Fakat valinin değil Madımak'ta canların sonu geliyor.

2 Temmuz katliamının günlerce önceden planlanıp programlandığını ortaya koyan yüzlerce kanıt var. Bu planlama ve programlama kuşkusuz vilayetin bilgisi dahilinde, Sivas Emniyeti'nin bilgisi dahilinde. Nasıl olmasın ki? Sivas'ın nüfusu kaç? Birbirini tanımayan kaç insan var Sivas'ta? Polis, MİT, asker olup bitecekleri haberdar olmasın? Bu, mümkün değil.

Ama Sivas'ta kaldırım taşlarını birbirine vurarak, otele savuran kalabalığın kolu ta devletin orta yerine uzanıyor.

Kuşatma Ve Telefon Trafiği

Cuma namazından çıkan dinci gericilerin önce Kültür Merkezi'ne saldırması, ardından da Madımak'ı kuşatması sıralarında, Madımak'ta bulunan canların "Ankara ile" temasları başlıyor. Madımak'ta politikacılar, yazarlar, dernekçiler, gazeteciler var. Çevreleri olan, çevreleri büyük (!) olan insanlar var. Vali Karabilgin'e güveniyorlar. İnönü'nün danışmanıymış. Dün de kendilerine yoğun ilgi göstermişti, Aziz Nesin'e "ben böyle vali görmedim" dedirtecek kadar. Cevat Geray'a "hocam" demesi de dikkatlerden kaçmamıştı. Vali "tamam"dı. Ama yine de onun elinden de bir şey gelmeyebilirdi. Ankara aranmaya, tanıdık tüm insanlar harekete geçirilmeye başlanıldı.

Saat 14 civarında başlayan telefon trafiği, saat 19.00'a kadar durmak bilmedi. Ta ki umut kesilene kadar. Arif Sağ'ın ne de olsa politikacı yanı da var. SHP Genel Merkezi'ni arıyor. Genel Sekreter Cevdet Selvi ile görüşüyor. "Tamam" diyor, "merak etmeyin, gerekeni yapacağım." Ethem Cankurtaran ile görüşüyor, o da aynı şekilde yanıtlıyor. Milletvekili Mustafa Kul'la konuşuluyor. SHP'nin para sorumlusu, Sivas milletvekili Ziya Halis "tamam" diyor, "ben gerekli yerlerle temasa geçtim." Ne de olsa sosyal demokratlar, ne de olsa partileri, iktidar ortağı hiç Sivas'ta dinci gericilere pabuç bırakılır mı!

Cumhuriyet aranıyor, Aydınlık aranıyor, Gerçek aranıyor. Dostlar, aileler, yardıma koşabilecek kim varsa aranıyor.

Dernek başkanı Murtaza Demir, görüşmelerde bulunuyor. "Saat ikiden sonra Ankara ile olan telefon trafiği başladı, görüşmeler başladı. Birçok milletvekili ile görüştük. Sözgelimi Mustafa Kul'la görüştüm, Şahin Ulusoy ile, Doğan Taşdelen ile görüştüm. Ethem Cankurtaran ile Cevdet Selvi ile görüştüğümü hatırlıyorum. Her arkadaş kendi tanıdıklarıyla görüşüyordu.

Ankara, Sivas yakın iller, bizim 'imdat' dediğimiz anda bir milletvekili, bir bakan yardımımıza gelseydi, katliam yaşanmaz, otel yakılamazdı."

Aziz Nesin de telefon trafiğine katılanlardan. O da Erdal İnönü ile yani Başbakan yardımcısıyla konuşuyor. Nesin İnönü'ye "Sayın

İnönü, bizim burada olayı abartlığımızı, büyüttüğümüzü sanabilirsiniz, bakın ahizeyi dışarı tutup telefonda size kırılan camların, atılan sloganların sesini dinleteyim. Zor durumdayız" diyor.

İnönü'nün yanıtı da genel sekreteri gibi "merak etmeyin gerekli önlemleri aldık."

Evet insanların katledilmesi için gerekli her türlü önlem alınmıştı. İnönü durumu İçişleri Bakanı'na, Başbakan'a iletti. Doğan Taşdelen İnönü'ye iletti. Ziya Halis Başbakana iletti. İstanbul'da buldular onu. Mustafa Ekmekçi yazıyor:

"İstanbul'da, nükleer kuruluşları gezerken haber vermişlerdi;

— Efendim, Sivas'ta olay olmuş!

— Nedir? Ne olmuş?

— Bir şey yokmuş efendim. (Saat 17.30 sıraları)

Bir süre daha geziyor nükleer santralı. Meraklı olduğundan yeniden soruyor:

— Sivas'la ilgili bir şey öğrendiniz mi?

— Efendim, biraz büyükmüş galiba!

Bunun üzerine Sivas Valisi'ne telefon eder; Vali:

— Bir şey yok efendim, hakimiz duruma!

— Peki der Erdal Bey kapatır telefonu. Sonra, SHP'den milletvekilleri ararlar, 'Olaylar büyüyor' derler. Bunun üzerine yeniden arar Vali Karabilgin'i. Vali:

— Evet, bize biraz takviye gönderilirse iyi olur! der.

Erdal Bey, hemen İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu'nu aramıştır:

— Bak, vali böyle böyle diyor, der...

— Siz merak etmeyin efendim, biz gerekeni yapıyoruz!

Gazioğlu 'tamam' diyor İnönü'ye. O da Aziz Nesin'e 'tamam merak etmeyin.'"

Kuşkusuz Ankara'yı arayan yalnızca Madımak'ta kuşatılan canlar değil. Valisi de, emniyet müdürü de, tugay komutanı da arıyor başkenti.

Vali olaydan saat 14.30'da İçişleri Bakanı'nı, telefonla ve faxla

haberdar ediyor. Bundan sonra vali ile Ankara arasında da bir telefon trafiği başlıyor. Tüm bu telefon görüşmeleri sırasında devletin dinci gericilere karşı alacağı tutum da netleşiyor. Ve Ankara'nın tutumu valiliğin de tutumu halinde somutlaşıyor. Yerel yetkililerin takındığı tutum, Ankara'nın tutumu oluyor. Vali olayın her anında Ankara'yı arıyor, her kararı Ankara'dan alıyor. Bu nedenledir ki, Sivas'ta dinci gericilere karşı izlenen tutum iktidarın tutumu oluyor. Tüm bu olaylar sırasında vali İçişleri Bakanı ile görüşüyor. Genelkurmay Başkanı ile görüşüyor, Başbakan yardımcısı ile görüşüyor, Başbakan ile görüşüyor ve Cumhurbaşkanı ile görüşüyor. Vali olaylar sırasındaki bu görüşmelerini anlatıyor:

"Olayların başlangıcından itibaren devletin üst düzey yöneticileri ile devamlı telefon irtibatımız vardı. Sayın Bakan ve Sayın Müsteşar ile devamlı telefonlaştık. Sayın Cumhurbaşkanı 'Aman vali bey, yardımcı kuvvet isteyin, olayları önleyin. Güvenlik kuvvetleri, halkın üzerine sakın ateş açmasın' dedi. Ben de zaten hiçbir zaman halkın üzerine ateş açılmasını düşünmedim."

Demirel arıyor ve valiye talimatını veriyor "Halkın üzerine ateş açmayın!" Evet Demirel'in tutumu, derdi, mağdur durumdakileri değil, saldırganları korumak. "Bana sağcılar cinayet işliyor dedirtemezsiniz" mantığının sahibi Demirel. Talimatı kesin "katilleri koruyun." Artık vali ne yapabilir ki? Cumhurbaşkanı'nın tavrı katillerin korunması olunca, Başbakan'ın, İçişleri Bakanı'nın tutumu da farklı olmuyor. Onlar da "katillerin burnu kanamamalı" görüşündeler.

Valiyle görüşen Demirel, Tansu Çiller'le görüşüyor ve sonra İçişleri Bakanı ile. Valiye yaptığı gibi onlara da gerekli talimatları veriyor. "Katillere dokunulmaması" konusunda fikir birliğine varıyorlar. Daha olaylar devam ederken gazetelere yapılan açıklamalardan tüm çıplaklığıyla anlaşılıyor bu.

Devlet Güçleriyle Halk Karşı Karşıya Getirilmemeli

3 Temmuz günlü Hürriyet ve Sabah'ta Demirel'in olaylar sürerken yapmış olduğu açıklamalar var. Hürriyet'in haberi şöyle:

"Dünya Ekonomik Forumu'nun Conrad Otelin'de düzenlenen toplantıdan çıkışta gazetecilerin Sivas'ta meydana gelen olaylarla ilgili sorusu üzerine gerekli önlemlerin alındığını belirterek 'devlet güçleri ile halk karşı karşıya getirilmemelidir' dedi. Gazetecilerin önlem alındı mı sorusuna şu karşılığı verdi:

'Aldılar... Şimdi bakın, ben Sivas Valisi ile konuştum. Başbakan ile de, İçişleri Bakanı ile de konuştum. Buraya gelmeden önce. Her türlü önlemi aldılar. Fevkalade hassas bir konudur. Ve devlet güçleriyle halk karşı karşıya getirilmemelidir. Buna gayret ediyorlar."

Sabah'ta yer alan haber ise şöyle:

"Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, İstanbul'daki evinde Sabah muhabirine 'olayların, ağır tahrik sonucu başladığını' belirterek şöyle konuştu 'Başbakan Tansu Çiller ile iki defa konuştum. Olaylar Alevi, Sünni çatışmasına dönüşmedi. İlçelere yayılmadı. Otelin yakılmasıyla kaldı. Güvenlik kuvvetleriyle halk arasında herhangi bir çatışma yok."

Cumhurbaşkanı'nın 4 Temmuz günlü Milliyet'te yer alan açıklaması, tutumunu hiç bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya koyuyor. Katillerin halk olduğunu, Nesin'in halkı tahrik ettiğini, Madımak'ta gerçekleşen katliamın büyütülecek bir yanı olmadığını ifade ederek konuşuyor: 'Olay münferittir. Ağır tahrik var. Bu tahrik sonucu halk galeyana gelmiş. Olayları çok yakından izledim. Güvenlik kuvvetleri ellerinden geleni yapmışlardır.

Ortada halkla, halkın çatışması yoktur. Halkla güvenlik kuvvetlerinin çatışması yoktur. Bir otelin yakılmasından dolayı can kaybı vardır.'"

Demirel katilleri halk olarak niteliyor ve katillere dokunulmamasını istiyor. Ve olay otelin yakılması derken, olayı, katliamı önemsemeyen, küçümseyen bir söylemi var. Sanki can kaybı, elektrik kontağından çıkan bir yangınla olmuş!

Devletin tutumu net! Katillere dokunulmasın!

Bu nedenle de Ziya Halis'in, Tansu Çiller'e ısrarları boş bir çaba olarak kalıyor. Çiller nerede ise azarlar gibi konuşuyor Halis'le.

Halis, otele yönelik gerici saldırı sürerken, Başbakana "talimat verin saldırganlar gaz ve sis bombasıyla dağıtılsın" diyor.

Çiller azarlıyor, ortağı SHP'nin saymanını, "Sizinki gibi bir yöntem düşünmüyoruz. Topluluğu zorla dağıtırsak yaralananlar olur."

Başbakan'ın yanıtı ibret verici. Demirel kopyası bir yanıt! Saldırgan faşistler otelde bulunan canları diri diri yakmaya, göz göre göre katletmeye çabalıyorlar. Başbakan katiller yaralanabilir endişesine kapılıyor. Ne müşviklik! Ne Şevkat! Doğrusu Türk Devleti'nin tepesinin, tutumunu anlamak zor değil. Çünkü onlar açıkça gericilerin yanında saf tutuyor oluyor...

Şeriatçı faşistlerin saldırısı sürüyor. Vali "göstericilere karşı silah kullanmayı hiç düşünmedim" diyor. Sanki düşünebilirmiş gibi! Başbakanın, Cumhurbaşkanı'nın aksi yönde davranması mümkünmüş gibi. Kendisinin bir özel tavrı olabilirmiş gibi.

Raporuna şunları yazıyor:

"Olaylar sırasında emniyet mensupları sayıca yetersiz olmalarına rağmen, görevlerini gayretle yapmaya çalışmışlardı. Olaylara müdahalede gecikme ya da ihmal söz konusu değildir. Vatandaşlara karşı silah kulanılmasını hiç düşünmedim. Silah kullanılsaydı çok sayıda vatandaşımız ölebilirdi."

Ne varki bu görüşün valinin değil "merkezin" görüşü olduğu, merkezin "talimatı" olduğu raporun devamı satırlarında ifade edilmekten sakınılmıyor.

"Güvenik güçlerinin halk üzerine ateş edip, olayları daha da alevlendirmesi yanlışlığına düşülmemesi yönünde her türlü duyarlılık gösterilmiştir.

Keza aynı yaklaşım, Sayın Başbakanımız ve İçişleri Bakanımızla yaptığım telefon görüşmelerinde; göstericiler içindeki halkın güvenlik güçlerinin ve saldırıya hedef olan misafirlerin hepsinin birden korunması, zorunluluk olmadıkça kuvvete başvurulmaması şeklinde tekrar edilmiş ve bu yönde talimatları alınmıştır."

Bırakın silah kullanmayı, kuvvet kullanmayı, katilleri "zor"la dağıtmayı dahi yasaklıyor Başbakan. Valiye tekrar tekrar bu emri veriyor... Vali de katile de mağdur'a da aynı biçimde yaklaşıyor. Ve canlar katlediliyor.

Zor dahi kullanılmasının yasaklanmasından sonra valinin Başbakan'dan, İçişleri Bakanın'dan helikopterle, uçakla yardım talep etmesinin ne anlamı olabilir ki?

Valiyi yanıbaşındaki Tugay Komutanı dahi dikkate almıyor. Sivasta'ki tugayda altıbin er var. Altıbin asker. Komutan göstermelik 15-20 askerden başka bir yardım vermiyor valiye. Vali "Tugay Komutanlığı'nın emrinde 6 bin er var. Kendisini aradım, yardım istedim. Ancak olaylara müdahalede geç kaldı" diyor. Emniyet müdürü yani gericileri sakallarından öpen polis şefi de aynı kanıda: "Askeriye suçludur. Alay zamanında müdahale etmedi. Önlem alınsaydı ölüm olmazdı" diyor. Fakat generali suçlayan vali, emniyet müdürü kendi komutasındaki polislerin zor kullanmasını engeleyen şahıslar değil mi? Sivas'tan bir polis müdürünün ifadesi:

"Otel önünde önlem aldık. Ancak saatlerce beklcdik. Bize zor kullanma talimatı verilmedi."

Tugaydan gelen 15-20 asker de saldırganların arkasına geçip katliamı izliyor. Çünkü general katilama, insanların öldürülmesine "zayiat" mantığıyla yaklaşıyor. "Nc kadar az zayiat verilirse o kadar iyidir" diyor. Canları kurtarmayı, saldırganları püskürtmeyi düşündüğü yok. O nedenle de benzin döküp Madımak'ı yakmaya çalışan dinci gericilere söz veriyor: "Askerden size zarar verilmeyecek!" Askerden de katillere herhangi bir "zarar" gelmiyor...

"Oteli Saran Vatandaşlarımıza Bir Şey Olmamıştır..."

Katliam akşamı Başbakan katliamı değerlediriyor. Büyük bir vurdumduymazlık içinde. Ve ısrarla "katillere bir şey olmadığını" dile getiriyor. Bundan sakınmıyor. Başbakan'ın ne söylediğinin farkında olmadığı, aklını kaybettiği ileri sürülmediğine göre, O, ne söylcdiğini biliyor, bilinçli konuşuyor. Peki öyle ise neden bu denli pervasız? Çünkü iktidar ortağı SHP'ye de, Alevi kitlesine, solculara da herhangi bir değer atfetmiyor. Tüm bu unsurları hiçe sayıyor. Tabii ortağı SHP'ye dayanarak. Aklı başında hiçbir insanın söylemeyeceği şu sözlere bakın:

"Ortada bir Alevi-Sünni kavgası yoktur.

Ölen bir kimse, ama hiç kimse böyle bir çekişmeden dolayı ölmüş değildir. Hatta bu otelin etrafını saran vatandaşlarımıza da hiçbir biçimde zarar gelmemiştir. Onlardan ölen ve yaralanan da yoktur. Dolayısıyla olay bir otelin yakılması ve içinde olan vatandaşlarımızın ölmesi ile ortaya çıkmıştır. Tahrike kapılacak bir durum yoktur. Ancak dediğim gibi, bir otelin yanması meselesi olmuştur. Otelin yakılması, yakıldığı sırada birtakım vatandaşlarımızın orada ölmesi önlenememiştir. Sivas olayının neden ve nasıl olduğu tahkik edilmektedir. Sayın Aziz Nesin'in ordaki konuşmasından sonra gazetelere yansıyan haberlerden, halkın tahrik içerisinde olduğu anlaşılmaktadır."

Bu sözlerde mantıklı tek bir yan yoktur. Devletin katliamdaki rolünü anlatmaktan başka. Otelin dışındaki "vatandaşlara" yani faşist canilere zarar gelmedi diyor, bir şey olmadı diyor. Kim zarar verecekti ki bu saldırganlara. Oteldeki canların, tankı, topu, makinalısı olmadığına göre. Olayda tek bir taraf var, saldırgan gericiler. Oteldekiler ise savunmasız ve mağdur durumda. Otelin etrafındakilere bir şey olmamıştır demek açıkca biz katilleri koruduk, teşvik ettik demek değil midir? Olay bir otelin yanması meselesidir diyebiliyor Başbakan. Sanki kaza sonucu yangın çıkmış, sanki bir elektrik kontağı, yangına neden olmuş gibi konuşuyor.

Neredeyse otelin içindekiler oteli kendi kendilerine yaktılar diyecek. Bu kadar sakınmasız, bu kadar sınırsız sözleri.

Devletin olayı, katliamı, değerlendirişi ele alışı tam bir bütünlük arzediyor. Bütünlük ve tutarlılık. Devlet, siyasal iktidar hedef tahtasına olayın mağdurlarını, katliamın kurbanlarını yerleştiriyor. Sorumlu Pir Sultan Etkinlikleri olarak ilan edilmekte sakınca görülmüyor.

İlk açıklamasında "dinci gericilerin olay çıkarttığını" ifade eden hükümet sözcüsü, katliam gecesinin ilerleyen saatlerinde belli merkezlerce uyarılmış olacak ki, hemen ağız değiştiriyor. Ve mağdurları sorumlu gösterme yolunu seçiyor: "Dün başlayan Pir Sultan Abdal Etkinlikleri'nde konuşan yazar Aziz Nesin'in yapmış olduğu bir konuşmadan ve o konuşma ile ilgili haberlerin yerel basında yer almasından sonra, bu hareket bugün protesto hareketleri şeklinde başladı...

Bir yandan Aziz Nesin'in yaptığı konuşma ve konuşma ile ilgili yerel basında yeralan haberler incelenmeye alınmıştır. Diğer yandan da olayda tahrik olup olmadığı araştırılmaktadır." Hükümet sözcüsü katliamı protesto gösterisi olarak sunuyor. Aziz Nesin'in tahrik'ini de unutmuyor. Yani Aziz Nesin konuştu, insanlar katledildi demeye getiriyor.

Hükümet sözcüsü demeye getiriyor. İçişleri Bakanı Gazioğlu ise "diyor", söylüyor:

"Aziz Nesin'in halkın inançlarına karşı, bilinen tahkir ve tahrik edici konuşması ve Türk halkını aşağılayacı deyimlerinin yanında, ne sebeptense, Kültür Sarayı önünde dikilen ozan heykeline tepki duyan topluluk, vilayet önüne gelmiş, burada hükümet, vali ve Aziz Nesin hakkında sloganlar atmış, güvenlik kuvvetlerinin müdahalesi ile dağıtılan grup , çok kalabalık gruplar halinde yeniden biraraya gelerek, yazar Aziz Nesin ve diğer davetlilerin kaldığı Madımak Oteli önünde toplanmış, burada güvenlik güçleri büyük bir gayret sarfederek, bir arbedeyi önlemiştir. Yangın olayı önceden planlanmış bir olay değil, toplum psikolojisi ile ortaya çıkmıştır. İdari ceza soruşturması sonunda olaylara karışan kişilerin ve kamu görevlilerinin verdiği ifadeler doğrultusunda Aziz Nesin hakkında da soruşturma açılabilir."

Gazioğlu'na göre katiller yok, "tepki duyan" topluluk var.

Sözlerine şöyle devam ediyor:

"Vatanın birlik ve beraberliğine yöneltilen hakaret, İslamiyete yönelik ağır sözler ve tahrik edici unsurların da katılımıyla olay gerçekleşmiştir."

Gazioğlu'nun Sivas'a varır varmaz yaptığı ilk açıklama da şöyle:

"Bugün 13.30'da Cuma namazını mütekip kent merkezinde Pir Sultan Abdal törenleri ve açılışı yarın yapılacak Pir Sultan'a ait heykel sebebiyle halk galeyana gelmiş, müessif olaylar meydana gelmiştir."

Bakan'ın bu ilk açıklamasındaki hedef, görüldüğü gibi "Pir Sultan Etkinliği"dir. Biraz sonra Aziz Nesin de katılacaktır işin içine. Oysa işin aslı açıktır. Dinci gericilerin Sivas'ta demokratların, devrimcilerin, Alevilerin ses çıkarmalarına tahammülü yoktur.

3 Temmuz günü Sivas'a giden İnönü'nün açıklamaları da Bakandan farklı değil. Çünkü o da Bakan'dan, Başbakan'dan aldığı bilgilerle konuşuyor. Yanında Milli Savunma Bakanı var, Genelkurmay Başkanı var, Hava Kuvvetleri, Kara Kuvvetleri Komutanları var. Katliam olup bittikten sonra Sivas'talar. Şöyle konuşuyor Başbakan Yardımcısı: "Şeytan Ayetleri konusundaki tepki burada halk galeyanına dönüştü. Dini konularda tahrik etmek yanlıştır. Dini duygular en yüce duygulardır."

İnönü şöyle konuştu:

"Güvenlik güçlerimiz büyük mücadeleler vermişler, vatandaşlarımızın zarar görmemesine dikkat ederek olayları kontrol etmeye çalışmışlardır. Bütün bu hareketler sekiz saat sürmüş, otele atılan benzin yangına neden olmuş, ancak güvenlik güçlerimiz valinin talimatıyla olayları kontrol edebilmek için bütün gayretlerini göstermişlerdir. Olaylar sırasında güvenlik güçlerinin özverisi sayesinde itfaiyeye yol açılmış ve vatandaşlarımızın daha fazla zarar görmemesi sağlanmıştır."

Canlar katledilmiş, dinci gericiler bir katliam gerçekleştirmişler. İnönü hâlâ "tahrik"ten söz edebiliyor. Büyük bir vurdumduymazlıkla "vatandaş zarar görmeden olay önlenmeye çalışıldı" diyebiliyor. O da katillere vatandaş diyor. Katiller elbette ki Türk vatandaşı, ama öncelikle katil. Asıl olan ise katilin etkisiz hale getirilmesi, bir başka insanı ortadan kaldırmasına izin verilmemesi değil mi? Büyük Birlik Partisi'ne geçerek kurtulan 31 insan adına ortak bir açıklama yapan Hidayet Karakuş, bunları Sivas Emniyet Müdürlüğü'nde İnönü'ye soruyor. İnönü sessizce dinlerken bunları duymak Genelkurmay Başkanı'nın hiç hoşuna gitmiyor. Hidayet Karakuş, İnönü'ye, devlete soruyor; devlete umut bağlayan, devletten beklentileri olan bir ruh hali ile:

"1. Olay. 2 Temmuz 1993 günü Cuma namazından çıkanlar, 'Yaşasın Şeriat', 'Dinsiz Vali, Şeytan Aziz', gibi sloganlar atarak önce Kültür Merkezi'ne yürümüş, sonra etkinlikler için kente gelen Aziz Nesin, Asım Bezirci, Sami Karaören, Behçet Aysan gibi şair ve yazarların kaldığı Madımak Oteli'nin önüne gelmişlerdi.

2. Oteldekiler, saat 13.30'dan 23.30'a kadar Sivas'ta devleti görmek için beklemişlerdir. Her yerde devlet olduğunu söyleyen Başbakan, kaldırım taşları, kiremitle, beton kırıklarıyla tam yedi saat otel taşlanırken nerdeydi? Devlet bu yedi saat neredeydi? Başbakan'ın 3 Temmuz 1993 sabahı söylediği tek gerçek vardır: 'Otelin dışında biriken vatandaşlarımız hiçbir zarar görmemiştir.'

3. Biz, Pir Sultan Abdal Kültür Şenliği'ne katılan şair, yazar, karikatürist, tiyatrocu, demokratik kitle örgütü üyesi, bilim adamı, sanat insanları eşleri ve çocukları olarak Sivas'ta hiçbir ortamda, hiçbir yer ve konuşmada kimseyi kışkırtmadık. Amacımız halk şenliği yapmak, halkımızın kültür zenginliğini yaşatmak idi. Özgür düşünmenin karşısında her fırsatta 'Şeriat İsteriz. Kahrolsun Laiklik' diye bağıran, yakan yıkan şeriatçılar 'müslümanlar' başlıklı bildiriyle birleştiler.

Yedi saat taşlandık, sonunda diri diri yakıldık, yaralandık, bir kısmımız da kaçarak kurtulduk.

4. En yakın arkadaşlarımız, dost insanlar, otelin kundaklanması sonucu dumandan boğularak öldüler. Bizler kendi kendini kurtaran 31 kişiyiz. Devletten yardım görmedik.

Devlet yokken var demek, gerçeği değiştirmiyor. Bunun adı devlet adamlığı da değildir, politika da değildir. Yurttaşların can güvenliğinin sağlandığı yerde devlet vardır.

İçişleri Bakanı, Belediye Başkanı bütün gece varlığımızla ilgilenmediler, otelin içine telsizle polis istememize rağmen. Bunun yanı sıra, güvenlik görevlisi polis arkadaşlar bize insanlığın en güzel örneğini verdiler. Kendi ceplerinden bize ekmek aldılar. Onlara karşı minnet duyuyoruz. Olayı, başından beri Belediye Başkanı üstlenmiş, kalabalığı yönlendirmiştir. Heykeli yıktırarak meydana getirip yaktırmıştır. Heykelin otelin önüne getirilmesini sağlayarak, güvenlik barikatının parçalanmasını sağlamıştır. Yangın da bu sırada çıkarılmıştır. Sayın halkımıza duyururuz."

Hidayet, sağır kulaklara seslenmektedir. Oysa dinci lider Erbakan ile devletin tamamının olaya bakışı, olayı değerlendirişi aynıdır. Devlet de Erbakan'ın ekseninden katliama yaklaşmıştır. Erbakan'ın şu söz-

leri devletin sözlerinin biraz daha açık söylenmiş halinden başka birşey değildir. Hatta Erbakan'ın sahiplenmediği, vatandaş, Müslüman demediği katillere Çiller sahip çıkabilmektedir. Erbakan şöyle diyor:

"Bu şiddet olayını tasvip etmiyoruz. Ancak olaylar aslında belli bir maksatla Sivas'a gitmiş olan bir kişinin, orada halkın inancına karşı nezaketsiz sözler sarfetmesi, tahrik etmesi yüzünden meydana gelmiştir. Asıl sanık ortadadır. Büyük bir tahrik yapılmıştır. Üzülecek bir diğer yön de Valinin toplantıya katılarak bunları onure edici tavır takınmasıdır."

Evet asıl sorumlu Pir Sultan'dır. Pir Sultan için Sivas'ta etkinlik düzenlenmesidir. Çünkü Sivas dinci gericiliğin hakimiyet alanıdır ve demokratların, Alevilerin her hareketi, her sözleri saldırıdır, tahrik edicidir.

Erbakan'ın yaklaşımı Aleviler için, devrimciler için uyarıcı olmalıdır. Çünkü ilkeleri "bulundukları yerde kendilerinden başkasına yaşam hakkı tanımamak" şeklindedir. O nedenle de var olmak için örgütlenip, direnmekten başka çare yoktur. Sivas devlet ile dinci gericiliğin içiçe olduğunun açık göstergesi olmuştur.

Devlete, devletin valisine güvenin sonu ölüm olmuştur, canların yitirilmesi olmuştur. Planlı programlı ve göz göre göre gelen katliam anlık, münferit bir olay gibi sunulmuştur devletçe. Devlet sorumluluktan kurtulmak için katliamdaki rolünün üzerini örtmek için "ne yapalım olay aniden gelişti" demiştir. Vali şöyle demektedir:

"Yaşanıldığı şekilde bir toplumsal olay hiç kimse tarafından güvenlik ve istihbarat birimleri dahil kestirilememiştir."

MİT görevlisinin sözleri ise şöyledir:

"Vali ve Aziz Nesin aleyhinde bir protesto gösterisinin yapılacağının bilgisini, olay günü saat 11.00'de öğrendik." İki açıklama da vahimdir. Ya bu iki makam da acz içerisindedir, ya da gizledikleri, koruduları bir şey bulunmaktadır. Çünkü olaydan bir hafta sonra mülkiye müfettişleri ve üç merkez valisinin hazırladıkları Sivas raporunda "olaydan birkaç gün önce çeşitli bildirilerin dağıtıldığı, yetkililerin bu gelişmeleri dikkate almadıkları... kalabalığın Madımak Oteli'ne gitme-

sinin rahatlıkla önlenebileceği halde bunun yerine getirilmediği..." yazılmaktadır.

Tüm bunlar devletin katliamın tam da orta yerinde durduğunun kanıtlarından başka bir şey değildir.

bu korkmamazlığım ile
vallahi bala billahi bala
harda bir yobaz görirem
harda bir softa görirem
harda bir molla görirem
gorhirem, gorhirem bala gorhirem

TÜRK DEVLETİ LAİK Mİ?

2 Temmuz katliamından sonra en çok konuşulup, tartışılan konu "laiklik" oldu. Dinci gerici katliam, devletin "laik" niteliğinin sorgulanmasını gündeme getirdi. "Laik devlet" nasıl oldu da 37 insanın göz göre göre katledilmesine izin verdi? Yoksa Türk Devleti laik falan değil miydi? Devletin laikliği sözde mi idi? Devletin laik niteliği kuşkulu mu idi? Devletin laik niteliği şaibeli mi idi? Devletin laik niteliği bir iddia, bir slogan mı idi? Dahası Türk Devleti'nin laik olduğu tartışma götürür mü idi?

Diğer yandaki soru ise 2 Temmuz katliamının dinci gericilerce uygulanan, laik devlete karşı bir kalkışma olup olmadığı idi? Acaba 2 Temmuz'da dinci gericiler şeriat istemi ile laik Türk Devleti'ne karşı ayaklanmışlar mıydı? Hedefleri laik Türk Devleti'nin laikliğine son

vermek, şeriat ilkeleri üzerine kurulu, şeriat ilkeleri üzerinde yükselen bir İslam Devleti meydana getirmek miydi?

Özetle;

Birincisi, laik Türk Devleti "laik insanlara" sahip çıkmadı ve laikliğini sıradan insanın nazarında dahi tartışma masasına getirdi.

İkincisi, dinci gericilik devletin laik olduğu iddiası ile "laiklik gidecek, zulüm bitecek" sloganı ile 2 Temmuz katliamını gerçekleştirdi.

Şimdi 2 Temmuz katliamına gelindiği andaki iddiaları, laikliğe, Türk Devleti'nin laik olduğuna ilişkin görüşleri ortaya koyarak konuyu açabiliriz.

Şeriatçılar da Resmi Anlayış da "Türk Devleti Laik" Diyor...

İddia sahiplerinin tutarlılığı ve samimiyeti açısından tartışılan olguyu somut olarak ortaya koymak, betimlemek bir zorunluluktur. Ancak önce iddialar...

Laiklik konusunda görünüşte birbirlerine düşman olan iki anlayış, iki eğilim son derece ilginç bir şekilde aynı nokta, aynı görüş üzerinde birleşmektedirler.

Birbirlerini düşman ilan eden iki anlayışa göre de "Türk Devleti laik bir devlettir."

Evet şeriatçılar, dinci gericiler, Türk Devleti'nin kafir, zalim, zulüm uygulayan laik bir devlet olduğunu ileri sürmekte ve laik devlete karşı "Laik Devlet Yıkılacak Elbet" sloganını kullanmaktadırlar.

Resmi anlayış ise "Türk Devleti'nin öteden beri laik olduğunu, laikliğinin tartışma konusu dahi yapılamayacağını. Laikliğin, Cumhuriyetin niteliklerindenbiri olduğunu" ileri sürmektedir.

Gerek dinci gericiler, gerekse resmi anlayış "Türk Devleti'nin laik bir devlet olduğunu" nasıl gerekçelendirmekte, karşımıza hangi somut kanıtlarla, verilerle gelmektedirler? Gerekçeleri ne kadar ciddi, ne kadar tutarlı, ne kadar yerinde ve ne kadar gerçeklikle çakışmaktadır?

Resmi anlayışa göre "Türk Devleti laiktir" çünkü:

Laiklik ilkesi anayasal bir ilkedir. Devletin anayasasında devletin laik olduğu, bu ilkenin değişmezliği belirtilmiş, hüküm altına alınmıştır. Cumhuriyetin nitelikleri arasında laiklik de bulunmaktadır. Devletin laik niteliği köklüdür, tarihseldir. Cumhuriyet laik bir devlet olarak kurulmuş, bu niteliğe uymayan yönlerini tasfiye etmiştir.

"Kökleri Tanzimata kadar uzanan Türkiye'nin laikleşmesi çabaları üzerinden bir buçuk yüzyıl geçmiş bulunmaktadır. Anadolu halkı 'Hakimiyet-i Milliye'yi zafere kavuşturmak için Kuvay-ı Milliye'nin etrafından kenetlendi. Bu kenetleniş sadece Türk halkının bağımsızlığına ulaşabilmesi için girişmiş olduğu yüce bir savaş değildi, bu direniş aynı zamanda Ankara'da yeşeren yeni devletin oturtulmak istendiği düşünsel (fikri) temeli de temsil ediyordu. Bu temel dinsel bir otorite yerine ulusal istençten (iradeden) gücünü alın laik bir güçtü. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kurulmasıyla birlikte hukuksal söylemini bulan bu güç, Türk ulusunu tam bağımsızlığa eriştirdiği gibi onu 'çağdaş medeniyetin' doruğuna çıkartmayı da amaçlamıştır. Bu laik ana düşüncenin doğrultusunda yeni kurulan devletimizde 3 Mart 1924'te bir yandan Şeriye ve Evkaf Vekâleti ile Erkân-ı Harbiye-yi Umumiye (Genelkurmay) vekaletleri ile Hilafeti ilga edilmek suretiyle din ve ordunun siyasetle ilişkileri kesilerek sivil bir rejime yönelmenin ilk adımları atılmış öte yandan 'dinsel olmayan' bir eğitim-öğretim sistemi gerçekleştirebilmek üzere Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri yürütülmekte olan ikili eğitim sistemi 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun (eğitim-öğretim birliğinin) kabulü ile laik devletin çatısını tamamlamıştır."*

Türk Devleti'nin laiklik anlayışı Batı'dakinden de farklıdır ve daha geniştir. Şöyle ki, "Cumhuriyet başlangıçtan itibaren din işleri ile toplum düzenini birbirinden kesinlikle ayırmaya uğraşırken, dinsel inançlara karşı açıkca bir baskı tutumuna da girmiş değil. Bütün politika, dinin toplum işlerinden, toplumsal görevlerden sıyrılıp vicdanlara itilmesi, kişilerin iç dünyalarından dışarıya taşmayan bir inançlar bütünü durumuna getirilmesi amacını güdüyor. Ama bu yapılırken dinsel

(*) **Prof. Nermin Abadan Unat, *"Neden Laiklik?"***, Cumhuriyet, 31.7.1993

hizmetlerin devlet hizmetlerinden büsbütün ayrılıp bir cemaat teşkilatına, bir topluluk örgütüne bırakılması yoluna da gidilmemiş ve din hizmetleri yine devlete bağlı kalmış"tır.* TC'nin laiklik anlayışı dini devlet işine karıştırmama ve aynı zamanda da din hizmetlerini de devlet eli ile yürütme şeklindedir.

Resmi anlayış savunucuları geniş laiklik tanımları gereğince devletin dinsel işleri düzenlemesini bir zorunluluk olarak açıklamaktadırlar.

"Laiklik ilkemiz kapsam, formülasyon itibarıyla Batı'dan farklıdır. Batı'nın formülasyonundaki 'din devlet işlerine karışmayacak' kısmını kabul edip benimsiyoruz. Fakat 'devlet de din işlerine karışmayacak' kısmını kabul etmiyoruz, bünyemize, ülkenin gereksinimlerine uygun olan da budur."**

Resmi anlayışa göre, özetle Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir. Laiklik kuruluşundan beri devletin karakteri olmuştur. Laiklik tanımlaması kapsamlıdır ve devletin din işlerinin düzenlenmesi özelliğini de içermektedir. Devletin dine müdahalesi laikliğin gerekliliği olarak görülmektedir. Dini olan, dine para, kaynak ve personel ayıran "laik" bir devlet....

Gelelim şeriatçıların gerekçelerine. Neden Türk Devleti'nin laik olduğu yolundaki kanıtlarına:

Şeriatçıların iddiaları ifrada varan bir gerekçeye dayanmaktadır. Onlara göre Müslümanlık, İslamiyet yalnız "öbür" dünyanın işlerini değil bu dünyanın işlerini de düzenleyen bir ideolojidir. O nedenle de madem ki, devlet İslami esaslarla yönetilmiyor, o halde laiktir, kafirdir.

Şeiratçılar Türk Devleti'nin İslamiyet için ayırdığı parayı, kaynağı, enerjiyi nedense görmek istemez, tersine bunu doğal hakları olarak kabul ederler. Devletin açtığı camiler, din adamlarına ödediği paralar, din okulları, din kursları bir kenara bırakılır ve devlet laik ilan edilir.

Şeriatçılara göre 1923'de Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte

(*) **Prof. Muammer Aksoy**, ***"Laikliğie Çağrı"***, Gündoğan Yay., 1989, s. 28

(**) **Prof. Bülent Daver**, ***Türkiye Cumhuriyetinde Laiklik***, Ankara 1955, s. 233

Müslümanların hakkı gasp edilmiş, Müslümanlar mağdur duruma düşmüştür. Laik Türk Devleti Müslümanlara baskı ve zulüm uygulamış, Müslümanlar kendi yurtlarında esir muamalesi görmüşlerdir.

"Tanzimat'tan beri iktidarı işgal etmiş olan bir batıcı dinsiz güruh var. Abdulhamid Han devri hariç bunlar her zaman başta olmuşlar ve Abdülhamid Han'ın devrilmesinin sebebi de bunlardır. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanını yapan bu dinsiz güruhtur.

Türkiye bir Yahudi cezaevidir. Kanunlarıyla, rejimiyle, düzeniyle bir emperyalist hapishanedir. Bu hapishane içinde tüm Müslümanlar tutsaktır..."*

1923'te Cumhuriyet ilanını kendilerine bir saldırı, bir hak gaspı olarak göstermek isteyen şeriatçılar, artık bunu tüm düzeylerde ifade etmektedirler. Bu nokta tüm şeriatçıları buluşturmuştur. Refahı da, Tarafı da, entelektüel (!) İsmet Özel'i de aynı kanıdadır. "Türkiye'de laiklik savunması doğrudan doğruya Müslüman Türk halkının baskı altına alınmasının bir aracıdır. Laiklik, Türk halkının baskı altına alınmasını öngörür. Yani ortada hakkı gasp edilmiş Müslümanlar var. Bu gasp olayı ortadan kaldırılmalı, hak sahibini bulmalıdır."

İki düşman akım, resmi anlayış ve şeriat, devletin laik olduğunu kabul etmekte, resmi anlayış laikliğin tartışılmasının bile imkânsızlığını ifade ederken, şeriatçılar laik devletin hemen kökünden yıkılmasını istemektedir.

Yani 2 Temmuz katliamında bağırdıkları gibi "Laiklik Gidecek Şeriat Gelecek, Zulüm Bitecek."

Evet dinci gericilere göre de Türk Devleti laiktir. Laik devlet zulümkârdır, Müslümanları inim inim inletmektedir. Yıkılmalıdır, yerine şeriat devleti kurulmalıdır(!)

Solcular, Aleviler Ne Diyor?

Solcuların, sosyalistlerin din konusunda ne yazık ki ayrıntılı, açık bir görüşleri söz konusu olmamıştır.

(*) ***Taraf***, Eylül 1993, s. 31

Sosyalistler bir yandan "din halkın afyonudur" diyerek materyalizme vurgu yaparken, diğer yandan kitle çalışması yaparken de dini "kişinin iç sorunu" olarak nitelemişler ve din olgusunun üstünü kapamışlardır.

Din olgusunu anlamak, kavramak yerine, yok sayıp görmezlikten gelen sosyalistler, dinsel hareketleri de hep kandırılmış, cahil kişilerin işleri olarak algılamak yoluna gitmişlerdir. Onlara göre dinsel hareketlerin iradesi, kendi dinamiği yoktur, olamaz. Bu kaba yaklaşım dini yok saymanın doğal sonucu olsa gerek. "Aman halkın değerlerine dokunmayalım" diyerek bu noktada popülizme saplanan politik görüş, din konusunun üzerini kapatarak, laiklik üzerine bir açılım yapmamıştır. Bu nedenle de varolan anlayışı sahiplenmiş, sessizce Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin laik bir devlet olduğu görüşüne onay vermişlerdir.

Solculara, sosyalistlere göre Cumhuriyet, laiktir.

Alevilerin laiklik konusuna bakışı, olmasını istediklerini varsaymak, var kabul etmek şeklindedir.

Osmanlı despotizmi altında Aleviler hep baskı altında tutulmuşlar, zulümlere, sürgünlere tabi tutulmuşlar, o nedenle de hep dağ başları yurtları olmuştur. Müslüman bir devlet olan Osmanlı padişahı aynı zamanda halifeliği yani dinsel önderlik vasfını da şahsında toplamıştır. Müslüman halifesi padişahın bir mezhebi vardır: Sünnilik. Osmanlı Devleti'nin resmi mezhebi Sünniliktir. Bu noktada Cumhuriyet, Osmanlı'nın tutumunu terk etmemiş, bazı revizyonlarla devam ettirmiştir.

Milli mücadelede ise ötedenberi Osmanlı'ya muhalefet etmiş olan Alevilik, Kemalizmin doğal müttefiki olmuştur. Sivas Kongresi sonrası Ankara'ya dönen Mustafa Kemal, Hacı Bektaş tekkesine uğrayarak müttefikliği pekiştirmiştir. Bütün bu süreç boyunca Alevilik, Ankara hükümetinin yanında olmuş, BMM'ne milletvekili vermiş, savaşa katılmıştır. Aleviliğin Osmanlı zulmü karşısında Ankara hükümetini bir kurtuluş seçeneği olarak gördüğü söylenebilir.

Hatta bazı şeyleri feda ederek, Ankara hükümetine tavizler vererek bu seçenek tercih edilmiştir. Bu, yüzyılların baskı ve zulmünün derinliğine ve şiddetine de işaret eder.

Aleviler müttefikliği bozmamak uğruna Koçgiri isyanında binlerce Kürt Alevi'nin katledilmesi karşısında sessiz kalmışlardır. Bu durum oldukça acıdır, hüzün vericidir Aleviler adına. Osmanlı zulmü, Ankara hükümeti bir parçalarını koparırken dahi kendisini göstermiştir.

İddiaların tersine Osmanlı Devleti'nde bir inanç özgürlüğünden söz etmek, engin bir hoşgörü ortamının bulunduğunu ileri sürmek, gerçekleri tersyüz etmekten başka bir şey değildir. Zulümden kaçan "Yahudilere kucak açtık. Ermeniler-Rumlarla kardeşçe yaşadık. İnançlarına ibadetlerine karışmadık", sözlerinin reklamdan öte bir değeri yoktur. Çünkü merkezi feodal Osmanlı Devleti ve onun başındaki padişah İslam dininin Sünni mezhebinin bir temsilcisidir ve Sünni mezhebinin dışındaki insanlara şevkatle kucağını açan Osmanlı Devleti kendi yurttaşı olan ve nerede ise nüfusunun yarısını oluşturan Alevilere karşı ise şevkat yerine zulüm uygulamıştır.

Anadolu'da yaşayan Alevilerin yolların, merkezi yerleşim yerlerinin çok çok uzaklarına kaçarak yurt tutmaları bir rastlantı değildir. Aleviler için, şevkat yerine, zulüm vardır.

Alevi dergahının 1920'de "kurtuluş savaşına" destek vermesi, kitlesel olarak bu savaşa katılması ve savaşın önderliğini olumlaması ancak, Osmanlı zulmüne olan tepki ile açıklanabilir.

Kemalist iktidar, iktidarı süresince Osmanlı'dan farklı olarak Alevilere karşı baskı uygulamaktan geri durmuştur. Bir farkla ki, iktidara başkaldıran Kürt Aleviler, yine zulümden payını almıştır.

İlginç bir çelişkidir yaşanan. Kemalist iktidar Osmanlıya muhalif yönü ile Alevileri yedeğine alırken, ona dokunmayarak, "gölge etmeyerek" bu desteğe karşı borcunu ödemiştir. Fakat Sünni anlayışının yine devletin temel dinsel anlayışı olarak örgütlenmesi hem de resmi olarak örgütlenmesi anlamında Osmanlıdan hiçbir farklılık taşınmamaktadır.

Sünni ideolojisinin resmi anlayış olarak örgütlenmesi konusunda da bir kopuştan söz etmek, bir kopuşu aramak boşunadır. Ne var ki Aleviler kendilerine inançlarından dolayı zulüm edilmemesini bir özgürlük olarak değerlendirmişler, Mustafa Kemal'i ikinci Hazreti Ali

olarak görmeye varacak kadar bir yanılsamayı yaşamışlardır. Koçgiri ve Dersim de Kürt Alevilerin katledilmesindeki Türk Alevilerin sessiz onayı zulüm görmeyenin bir karşılığı, yanılsamanın bir başka boyutudur.

Tüm bu nedenlerle Alevilere göre Türk Devleti laiktir. Onlar da resmi anlayış gibi, şeriatçılar gibi devletin laik olduğu görüşündedirler. Bu olanlardan öte olması istenilen, özlenen bir durumdur da.

Cumhuriyet'te Laikliğin Serüveni

"Milli Mücadele"de Ankara hükümetinin millet ve mezheplere karşı tutumu etnik, mezhepsel kimliği ne olursa olsun, tüm birleştirilebilecek güçleri bir cephede birleştirmek şeklinde özetlenebilir. Bu nedenledir ki, ilk meclisin birleşiminde Türkler, Kürtler, Aleviler, Sünniler yan yana tutulmaya çalışılmıştır. Sözgelimi ilk meclis bir Türk vurgusu yapmaktan özenle kaçınmıştır. Türklük, Sünnilik Cumhuriyet'in icatları olacaktır.

Laiklik Nedir?

Laiklik iktidarın kaynağının, gökyüzünden yeryüzüne indiriliş sürecinin adıdır. İktidarın tanrıdan alınıp insanın eline geçişinin adıdır. Ortaçağı, feodalizmi ortadan kaldıran burjuva devrimleri çağının ürünüdür. Tanrı iradesinden, kul iradesine geçişte, yeni iradenin sahipleri, mülklerin de sahipleri olanlardır. Geçiş, mülkiyetin egemenliğinedir. Fakat buradaki gelişme sıradan insan açısından, emekçi insan açısından son derece önemlidir. Çünkü bir başka insanın yani mülk sahiplerinin elinden iktidarı almak, tanrının elinden iktidarı almaktan elbette çok daha kolaydır.

Laiklik Latince'deki "laicus" sözünden gelmektedir. Laiklik sözünün ilk ortaya çıktığı dönemdeki anlamı "dine ya da kiliseye ait olmayan"dır. Yani din dışı, dinsel alanın kapsamı dışında, dinle ilişkili olmayan şeklinde bir anlamı vardır. Dinsel egemenlik, dinsel etkinlik alanının dışında kalan şey olarak da anlaşılabilir.

Laikliğin günümüzdeki anlamını kazanması ise, ancak bazı aşa-

maların geçilmesiyle söz konusu olabilmiştir. Buna göre birinci olarak "devlet gücünü kullananların/siyasal iktidar sahiplerinin bir dini mezhebi tutmayıp, tüm dinsel inançlara karşı eşit mesafede durmaları" gündeme gelmiştir. Bunu "devlet kuruluşlarıyla din kuruluşlarının birbirinden ayrılması ve resmi devlet dini diye bir şeyin kalmaması" izlemiştir. Sonuncu aşama ise "hukuk ve kamu hizmetlerini düzenleyen kuralların dinsel nitelikten arındırılmasıdır."

Devletin tüm din ve mezheplere eşit uzaklıkta durması, din-devlet işlerinin ayrılması, devletin resmi dinden, hukukun dinsel içerikten arınması laikliğin özetidir.

Osmanlı Devletin'de hükümdar, ülkeyi Allahın halifesi sıfatı ile yönetmiştir. Yani hükmetme, yetki ve hakkının tanrı tarafından verildiği iddiasındadır. Din adına ve dinsel kurallara dayalı bir yönetim.

Cumhuriyet'in "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" sloganı, tanrı iradesi yerine, kul iradesini geçirmeyi hedefleyen burjuva bir adımdır.

1921 tarihli Teşkilatı Esasi'ye Kanunu'nun ilk maddesinde "hakimiyet bila kaydü şart milletindir" hükmü yer almış olmasına rağmen, laikliğe ilişkin herhangi bir düzenleme söz konusu olmamıştır.

Cumhuriyeti ilan eden 29 Ekim 1923 tarih ve 364 sayılı "Teşkilatı Esasi'ye Kanunu'nun Bazı Mevaddinin Tavzihan Tadiline Dair Kanun"un 1. maddesinde.

"Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" hükmü yinelendiği halde 2. maddesinde "Türkiye Devleti'nin dini, dini İslamdır" şeklinde bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir.

Böylece genç Cumhuriyet bir dini olduğunu, bunun da "İslam Dini" olduğunu açıklamıştır. Bu nokta, devletin İslam dinini seçişi ve İslam dininden anladığı çok önemlidir. Çünkü, Osmanlı da, dininin İslam olduğunu, padişahın tüm "İslam aleminin" başı olduğunu söylüyordu. İslamdan kasıt ise açık ve net olarak Sünniliktir. Ve Alevilerin başına gelenler ortadadır. 1923 Ekimi'nde din olarak seçilen İslam da aslında Sünnilikten başka bir şey değildir. Bu durum "Diyanet İşleri Başkanlığı"nın kurulmasıyla açık olarak somut hale gelecektir.

İslamiyet eşittir, Sünnilik yaklaşımı anlayışı, Osmanlı'dan miras-tır ve 1990'lı yıllarda dahi aynı içeriğinden bir şey kaybetmiş değildir.

Sünni İdeolojinin Egemenliği

Anayasaya, İslamı, resmi din olarak yazan Türkiye Cumhuriyeti'nde bu hükmün bir devamı olarak, 1924 yılında İslami görevlerle donatılan "Diyanet İşleri Başkanlığı" kurulmuştur.

Başkanlığın kuruluşu ve devletin dinsel alana el atması resmi anlayışı dile getiren yazarlarca "inkilabın zorunlu unsuru" olarak yorumlanmıştır.

Dinci gericilerse başkanlığın kuruluşunu "Müslümanlar üzerinde zulmü derinleştiren bir girişim" olarak nitelemektedirler.

Kemalist iktidar dinsel hareketi, bir muhalefet odağı, bir çıban başı olarak denetim altında tutmak yoluna giderken devlet olanaklarını Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hizmetine sunmuştur. Süreç içerisinde devlet olanaklarını kullanan şeriat, bir politik akım olarak gelişip, güçlenmiş ve laikliği tehdit eden bir düzeye varmıştır.

3 Mart 1924 tarih ve 429 sayılı "Diyanet İşleri Reisliği"ni kuran yasanın adı "Şer'iye ve Evkaf ve Erkanı Harbiyei Umumiye Vekaletlerinin İlgasına Dair Kanun"dur. "Şer'iye Vekaleti", şeriat işleriyle uğraşan bakanlık anlamına gelmektedir ve bu yasa ile kaldırıldığı söylenmektedir. Önce yasa metnini buraya alalım:

"Türkiye Cumhuriyet'inde muamelatı nasa dair olan ahkamın teşri ve infazı TBMM ile onun teşkil ettiği hükümete ait olup dini mübini İslamın bundan maada itikadat ve ibadata dair bütün ahkam ve mesalihinin tedviri ve müessesatı diniyenin idaresi için Cumhuriyetin makarında bir DİYANET İŞLERİ REİSLİĞİ makamı tesis edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanı Başvekilin inhası üzerine Reisicumhur tarafından naspolunur.

Reislik Başvakalete merbuttur. Bütçesi başvekalet bütçesine mülhakur. Müftülerin mercii Diyanet İşleri Reisliği'dir. Şeri'iye Vekaleti mülğadır."

Yasanın birinci maddesi İslam dinine ilişkin hususlar içindeki

inanç ve ibadetlerle ilgili faaliyetlerin yürütülmesi Diyanet İşleri Başkanlığı'na bırakılmıştır anlamına gelmektedir. Yani din işleri Diyanet'e bırakılmıştır

Yasaya göre "şeri'ye vekaleti kaldırılmıştır."

Yerine "başkanlık" kurulmuştur. Burada şekilden öte öze ilişkin bir değişiklikten söz etmek mümkün değildir. Kuşkusuz burada dinin devlet işlerine karışmasının yolu kesilmiş, dinin devlet işlerinden el çekmesi sağlanmıştır. Fakat anayasada devletin dininin İslam olduğu yazıldıktan sonra bu yasa ile de İslami işlere bakacak bir başkanlık kurulmuştur.

Bu iki hüküm, bu iki düzenleme de laikliği yaralayan, sakatlayan içeriktedir. Laikliği yaralayan düzenlemeler Alevileri de yaralayıcı niteliktedirler. Çünkü egemenlerce İslamiyetten anlaşılan, İslamiyetle eşitlenen, aynı görülen Sünnilik olmuştur.

Devletin, siyasal iktidarın dinsel muhalefete karşı onu kontrol altında tutmak için Diyanet İşleri Başkanlığı'nı örgütlemesi devletin kendisine dinden de öte bir mezhep seçmesi, Aleviliğe karşı açık bir tavır alışıtır. Alevilere uzak durmak anlamına gelmektedir.

Devlet, Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla Alevileri yok saymakta, bunun sonucu olarak da nüfusun üçte birine karşı çifte standartlı bir yaklaşım içine girmektedir.

Çünkü Diyanet İşleri Başkanlığı, devletin bu resmi kurumu, tarihinin hiçbir döneminde Alevi inancını bir varlık olarak kabul etmemiştir. Tam tersine Alevi inancını hakir gören, onu sapık bir eğilim olarak niteleyen ve sövmekten geri durmayan reislik oldu. Diyanet Reisliği'nin sloganı "Alevi-Sünni birdir, herkes Sünnidir" biçiminde şekillendi. Diyanet 1990'da dahi bu görüştedir: "Ülkemizde Sünniler ile Aleviler arasında dini manada herhangi bir farklılık söz konusu değildir. Bazı mahalli örf ve inanışlarla teferruata dair meseleler dışında bu iki grup arasında temel dini konularla ilgili ciddi herhangi bir görüş ayrılığı yoktur." Görüldüğü gibi Diyanet, Sünnilik ve Alevilik gibi taban tabana birbirinden farklı iki inancın farkını teferruat olarak ele almaktadır. Evet bu tutum devletin Diyanet aracılığıyla Aleviliği yok saymasıdır.

Yasanın hükümlerini analizinden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin laikliği kendisine eksen alan bir oluşuma yöneldiği sonucuna varmak olanak dahilinde değildir.

Devlet kendisine bir din seçmiştir: İslam.

Dini işleri yürütmek için bir başkanlık kurmuştur: Diyanet.

Diyanet devletin kensine bir mezhep seçmesidir: Sünnilik.

Ortada yok sayılan bir inanç vardır: Alevilik.

Laik niteliği kuşkulu bir devlet ortaya çıkıyor: TC.

Kuşkusuz burada yapılmaya çalışılan burjuva iktidarın çifte standardını, ikiyüzlülüğünü sergilemektir. Yoksa "yarı aydın" Alevilcr gibi devlet Alevileri tanısın, sahiplensin değildir. Çünkü Aleviler devletten zulüm dışında hiçbir şey görmemişlerdir.

TC'nin inançlara karşı eşit mesafedc durmaması nedeniyle dahi, laik olmadığını saptamanın iki somut sonucu vardır. Gerek, devletin resmi anlayışını savunan ideologlar, gerekse resmi anlayışa karşı görünen dinci çevreler, sonuçta kapitalist sömürü sisteminin devamında birleşiyorlar. Düşman gibi görünen iki çizgi de emekçi kitleleri yanıltmak için yalan üretiyor, "devet laik" diyor, egemen idcolojinin iki yüzünü oluşturuyorlar. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 3 Mart 1924 tarihinde Başbakanlığa bağlı olarak kurulması, resmi sözcülerin ve dinci gericilerin söylediklerinin aksine TC Devleti'nin laik olmadığının açık kanıtıdır. 1924'de kurulan başkanlık, merkez ve taşra teşkilatı ile tüm ülke sathında bir örgüt oluşturmuştur. Yasada belirtilen "İslam dinine ilişkin işler" Sünnilikle eşitlenmiş ve başkanlık, Sünni İslam'ın hizmetinde olmuştur. Diyanet, Sünniliğin devlet eliyle örgütlenmesine yönelik, Sünni ideolojisinin diğer inanç sistemleri hakimiyetini sağlamaya yönelik bir teşkilatur.

Devlet, fanatik Sünnilere şirin gözükmek, dinci gerici muhalefeti denetim altında tutmak gayesiyle, ta kuruluşundan başlayarak idari yapılanmada Diyanet'e hep bir ayrıcalık tanımıştır. Sözgelimi:

"Cumhuriyet'in ilk döneminde 3 Mart 1924 tarih ve 429 sayılı Kanun ile Şer'iye ve Evkaf Vekaleti kaldırılarak, Diyanet İşleri Reisliği kurulmuş ve Başvekalet'e bağlanmıştır. İlk defa Diyanet İşleri Reis-

liği'ne tayin olunan Rıfat Börekçi'ye tahsis edilen makam arabasına bakanlara verilen plaka verilmiş; Başkanlık müsteşarı 150 lira maaş almakta iken, kendisine en yüksek devlet memuru maaşı olan 155 lira maaş verilmiştir."

Aleviler "yok sayılmalarına" karşın, Kemalist iktidara destek vermekten geri durmamışlardır. Cumhuriyet'te Aleviler için değişen, Osmanlı'da olduğu gibi zulüm görmemeleridir. Yalnız başına zulüm görmeyi bile kendileri için bir olumlu adım olarak algılamışlardır. Yani devletin "gölge etmemesi" bir "ihsan" olmuştur onlar için. Bu, büyük bir trajedidir kuşkusuz.

Denetim altına tutulmak için devletçe örgütlenen dinsel işler Cumhuriyet tarihinde giderek yükselen bir çizgi izlemiştir.

Denetim altında alınması hedeflenen din, varılan noktada devleti denetim altına alacak bir seyir izleyerek gelişim göstermektedir. Denetim 1945'lere değin sürmüş olsa da bu tarihten sonra tersine dönmüştür.

10 Nisan 1928 tarih ve 1222 sayılı "Teşkilatı Esasiye Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil" başlıklı kanunla, anayasadan "devletin dininin İslam olduğu" hükmü çıkartılmıştır. 5 Şubat 1937'de 3115 sayılı yasayla ise, devletin niteliğinin "laik" olduğu anayasa hükmü haline getirilmiştir. 1932'de "Ezan" Türkçe okunmaya başlanmış, Arapça ezan okuyanlara hapis cezası yaptırımı öngörülmüştür.

Denetimin geriye dönüş seyri 1949'da başlamıştır. Bazıları bunu dine tavizin başlangıcı saymaktadır. Oysa içiçe geçmiş olguda taviz olmaz. Bu tarih olsa olsa devlet-din ilişkisi terazisinde, din kefesinin ağır basmaya başlayışının zamanıdır.

Bu tarihte din kefesinin ağır basmasını sağlayan üç önemli olay gerçekleşmiştir.

1. Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak bir İlahiyat Fakültesi açılmıştır.

2. İlkokulların 4 ve 5. sınıflarına "isteğe bağlı" din dersleri konulmuştur.

3. Ankara ve İstanbul'da on'ar aylık hızlandırılmış imam hatip kursları açılmış ve bunu diğer illerde açılan kurslar izlemiştir.

Bu üç konunun ayrıntısına geçmeden bazı saptamalarımızı yinelemekte yarar vardır.

Türk Devlet'i Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurmakla birlikte laik kimliğini kaybetmiştir.

Türk Devleti, Diyanet aracılığıyla Sünni İslamı kendisine resmi din seçerek ülke çapında Sünni İslamı hakim kılmaya yönelmiştir, bunun devlet denetiminde gerçekleşmesi içeriğini etkilememiştir.

Yine dinci gericilerin iddialarının aksine, devletin Sünni İslam üzerinde kayda değer herhangi bir baskısı, zulmü söz konusu olmamıştır.

Türk Devleti açısından, Sünnilik eşittir İslamiyettir, din eşittir Sünniliktir. Din hizmetine ayrılan her kadro, din işlerine ayrılan her kuruş, din işlerine sunulan her olanak, Sünni İslamın emrine sunulmuştur. Bu Alevi insanının horlanması, hor görülmesi demektir.

Aynı şekilde, İlahiyat Fakülteleri'nin, Kuran kurslarının açılması, ilkokul programlarına din dersinin konulması, Sünni İslamın hakimiyetini geliştirmenin araçlarıdır. Bu nedenle de devletçe açılan her Kuran kursu Aleviliğe yapılmış, kendi alınterinden yapılmış bir saldırıdır.

"Dine" verilen her "taviz"i Aleviliğe yapılan bir saldırı saymamızın gerekçesini açıkladık. İşte Aleviliğe yapılan saldırılar Menderes döneminde de artarak devam etmiştir. Devletin din alanına müdahalesi arttıkça, devletin din işlerine açtığı olanak genişledikçe, laiklik de rengini yitirmeye devam etmiştir.

Menderes döneminin başında, 1950'de Arapça ezan okuma yasağı kaldırılmıştır.

Ayrıca, okullardaki din dersi uygulamasında nerede ise zorunluluğu getirecek bir uygulama seçilerek, "çocuğunun din dersi almasını istemeyen velinin" bunu okul yönetimine dilekçe ile bildirmesi "şartı" getirilmiştir.

Menderes, tek parti iktidarının dinci gericilikle olan ilikisindeki olumsuzlukları kullanarak, kendi lehine sonuçlar çıkarma yolunda ısrarlı olmuştur. Bu nedenle İmam-hatip kursları az bulunarak 1951 yı-

lında Ankara, İstanbul, Adana, İsparta, Maraş, Konya ve Kayseri'de birer İmam-hatip okulu açılmıştır. 1956'da ortaokullara da din dersleri konulmuş, 1959'da ise Yüksek İslam Enstitüleri kurulmuştur.

Diyanet Anayasaya Giriyor

27 Mayıs sonrasında, 1961 Anayasası hazırlanırken üzerinde çok tartışılan hükümlerden birini "din ve vicdan özgürlüğü"nü düzenleyen madde oluşturmuştur. İşin ilginci, mahafazakar-sağcı temsilciler "devlet ve din işlerinin kesin olarak birbirinden ayrılmasını" savunurken, Kemalist üyeler buna karşı çıkarak "devlet müdahale değil yardım ediyor" görüşünün savunucusu olmuşlardır. Kemalistler olumsuz bir durumu, olmaması gereken bir durumu olduğu gibi ifade etmişlerdir.

Aynı şekilde, anayasa tartışmalarında çok haklı ve yerinde olarak din işlerini düzenleyici ve denetleyici bir organ olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın varlığının devletin dinler karşısında tarafsız olması gerektiği ilkesiyle bağdaşmadığı dile getirilmiş, Diyanete idari yapı içerisinde yer verilmemesi istenmiştir. Ancak Diyanat İşleri Başkanlığı 1961 Anayasası'na, anayasal bir kuruluş olarak girmiştir.

Laiklik olgusu ile Sünni İslamın temsilcisi bir yapıyı, yani Diyaneti aynı anayasa içerisinde tanımlamak büyük bir çelişkidir. Diyanet'in anayasaya girmesi, Sünni İslamın gürleşmesine, boy atmasına olanak veren bir girişimdir. Ve Diyanet'le herhangi bir ilgisi olmayan Aleviliğe anayasal bir saldırıdır.

Aleviliğe karşı topyekün bir saldırı da 12 Eylül askeri diktatörlüğü zamanında uygulanmıştır. Cunta, devrimci muhalefet hareketine karşı dini bir propaganda malzemesi olarak kullanmaktan kaçınmamıştır. Cunta, darbe gerekçesi olarak dinci hareketleri de göstermiş olmasına karşın, bu çevrelere ilişkin ciddi herhangi bir soruşturma yapılmamıştır.

Tersine Kürt hareketine karşı devlet "ayetli, hadisli" cihat bildirileri dağıtmıştır. Cunta lideri Evren büyük bir gururla babasının imam olduğunu ileri sürmüş, şeriatçı valiler aracılığıyla Alevi köylerine baskı ve asimilasyon camileri dikilmiştir.

Alevi köylerine cami yaparak, Sünni imamların atanması, devletin saldırıda herhangi bir gizliliğe gerek duymadığını ve son derece pervasızlaştığını göstermektedir. Devletin Sünni İslam dışındaki inançları hiçe saydığının ifadesidir.

Askeri diktatörlüğün hazırlattığı 1982 Anayasası'nda din dersi ilk ve ortaokullar için "zorunlu ders" olarak yer alınıştır. Zorunlu din dersleri Sünni İslamın ideolojisini hakim kılmak için işlev görmektedir. Yine bu anayasada da, "Diyanet" anayasal bir kurum olarak varlığını sürdürmüştür.

Dini "kullanan" devlet, dinin önünde boyun eğen devlet olmuştur. Kuşkusuz tüm bu olup bitenleri laiklik ile açıklamaya olanak yoktur.

Zorunlu din dersi uygulaması ile Alevi köyüne cami yaparak, onun inancını hiçe saymak ile laikliğin "L"sinden eser kalmamıştır.

Dinsel muhalefeti denetlemeyi hedefleyen devlet, giderek din tarafından denetlenen devlete dönüşmüştür. Devlet olanaklarının dinin hizmetine verilmesi, dinsel muhalefetin denetlenmesi bir yana, onun serpilip, boy atmasının koşullarını yaratmıştır. Bu, çok açıktır.

Türk Devleti'ni bugün için laik olarak nitelemek çok zordur. Devletin laiklik gibi bir "derdi"nin bulunduğunu iddia etmek dahi güçtür.

Peki Aleviler, sosyalistler laikliği savunmak zorunda mıdırlar? Laiklik kimin sorunudur?

Burada öncelikle bir yanlış anlaşılmayı ortadan kaldırmak gereklidir. O da şudur: Kitap boyunca, yazı boyunca karşı çıkarak eleştirdiğimiz ne İslam dinidir, ne de Sünni mezhebidir. Bizim karşı çıktığımız, politik İslamdır. Yani bu dünyanın İslami kurallara göre yönetilmesini savunan ideolojidir, siyasal anlayışdır. "Hakimiyetin kayıtsız şartsız Allaha ait" olduğunu ileri süren bir düşünce Allahın görüşlerinin tartışma konusu yapılamayacağına göre, her türlü özgürlüğün düşmanıdır, karşısındadır. Politik İslama göre bu dünya tek doğru, mutlak doğru olan Allahın kelamları doğrultusunda yönetilmelidir. Bu siyasal görüşün kabul edilmesine imkân yoktur. Görüldüğü gibi politik İslam, dini, insanların tanrı ile arasındaki bir ilişki olmaktan çıka-

rıp bir ideolojiye dönüştürmektedir. Politik İslamın baş düşmanları ise, ne düzen, ne de devlettir. Sosyalistlerdir, Alevilerdir. 2 Temmuz katliamı bu açıdan çok öğreticidir. İşte laikliği savunmamızın temelinde, tek doğru, mutlak doğru anlayışına karşı olmamız yatmaktadır. Dünya işleri ile inanç işlerinin birbirinden farklı olduğu yolundaki görüşümüz yatmaktadır. Gerçek özgürlük, gerçek demokrasi için mücadele ediyor olmamız yatmaktadır. Çünkü burjuva demokrasisi -ne kadar baskıcı ve iki yüzlü olursa olsun-, yüzlerce yıldır emekçilerin verdiği mücadele ile şekillenmiş, içerik kazanmıştır. Burjuva demokrasisi bu nedenle şeriata göre, politik İslama göre mücadele edebilme olanakları sunan bir düzlemdir. Şeriat ise hem düzeni, sistemi yeniden üretmekte, sağlamlaştırmakta, kitleleri uyuşturucu etkiler ile kapitalizme karşı mücadeleyi son derece güç kılmaktadır. Üretim ilişkilerine, mülkiyet ilişkilerine dokunmayan şeriat, aslında, çarşafa girmiş kapitalizmdir. Her halde kapitalizme karşı mücadele, kapitalist niteliği tüm çıplaklığıyla ortada olan bir sistemden çok daha olanaklıdır. Bunun altını önemle çizmek gerekir.

Sayılar Neyi Gösteriyor?

Laikliğe yönelik en büyük tahribat devlet eliyle yapılmıştır ve yapılmaktadır. Diyanet'in kuruluşu ile başlatılan süreçte "din" adına devlet olanakları Sünni İslamın hizmetine verilmiş, devet laik yönlerini hızla tasfiye etmiştir.

Türk Devleti laik değildir. Bir resmi dini vardır: Sünni İslam. Artık bu, hiç gizlenmemektedir. Devlet bütçesinden dinsel hizmetlere ayrılan pay, Alevi inancına saldırının ekonomik boyutunun da göstergesidir.

"Diyanet İşleri Başkanlığı" adı ile bir kurum vardır. Bu kuruma devlet bütçesinden her yıl önemli bir pay ayrılmaktadır.

Diyanet bünyesinde 90.000 personel bulunmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı ile, doksanbin personel ile Alevilerin en küçük bir ilişkisi dahi bulunmamaktadır. Bu, son derece çelişkili bir durumdur. Aleviler kendilerine karşı olan bir kuruma vergileriyle öde-

mede bulunmaktadır. Kendisine karşı propaganda yapacak, hakaretler yağdıracak personelin maaşını ödemektedirler. Her yıl genel bütçenin yüzde biri diyanete ayrılmaktadır. Şeriatçılar bu oranı az bulmaktadır. Çünkü onlara göre nüfusun % 99'u Müslümandır. O halde bu oran artmalıdır demektedirler. Onların Müslümandan kastı Sünnilerdir, çünkü Aleviler ne Diyanet'le, ne din hizmetleriyle ilgilidir. Aleviler nüfusun üçte birini oluşturduğuna göre, nüfusun % 99'u Müslüman sözü demogojidir, yalandır. Şeriatçılara olanak açılması için kullanılan bir slogandır.

Devlet bütçesinden dine ayrılan her kuruş, devletin laik olmadığının, bir resmi dininin bulunduğunun kanıtıdır.

1993 yılı bütçesinden Diyanet'e ayrılan pay, 4 tirilyona yakındır. Bu rakam içişleri, dışişleri, ulaştırma, orman, çalışma, sanayi, ticaret, enerji, kültür, turizm ve çevre bakanlıkları bütçesinden fazladır.

Yine Diyanet bütçesi, Ankara Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin bütçelerinin toplamından da daha fazladır.

Bu üniversiteler belli başlı üniversiteler olduğuna göre, TC'nin tercihinin üniversite eğitimi değil, Sünni İslamın propagandası olduğu görülür.

Diyanet'in 1994 bütçesi ise diğer tüm devlet kurumlarının bütçelerinde kesinti yapılmasına karşın % 100 artarak 8 tirilyona ulaşmıştır.

Kuran, ezan sözlerini demogojik bir biçimde kulanmaktan kaçınmayan Başbakan Çiller'e 8 tirilyon rakamı yakışır. Peki oylarının çoğunu Alevilerden alan SHP'ye ne demeli?

1994 yılı için öngörülen Diyanet bütçesi, Milli Eğitim, Savunma ve Sağlıktan sonra dördüncü büyük bütçe olmuştur. Devletin dine ayırdığı para yalnızca Diyanet bütçesiyle sınırlı da değildir.

Sözgelimi dinsel eğitim yapan kurumlara ayrılan ödenekler vardır. Yurt dışında görev yapan din elemanlarına ayrılan ödenek vardır.

İlahiyat Fakülteleri ile İmam Hatip Okulları'na ayrılan kaynak oldukça önemli bir yekün tutmaktadır. Burada bir noktaya daha değinmekte yarar var. Yıllardır "Rabıta" örgütünün Diyanet'e verdiği para-

lar üzerinde duruldu, tartışıldı. Halbuki devletin Diyanete ayırdığı kaynağın yanında Rabıta'nın yardımı "devede kulak" kalmaktaydı. Ön plana çıkartılan Rabıta oldu, devlet değil. Bilincin, gündemin nasıl çarpıtıldığına iyi bir örnek bu olay. Üzerinde düşünmeye değer.

Devlet bizzat kendi eliyle laiklik karşıtı süreci derinleştirmektedir. Devlet olanaklarının bu denli dinin hizmetine sunulduğu devlet, laik olamaz. Buradan dinci gericilerin devlete yönelttiği suçlamaların ne kadar yalan olduğunu, dayanaksız olduğunu kolaylıkla çıkarabiliriz. Laik diyerek suçladıkları, zulüm uyguluyor dedikleri devlet; olanaklarını büyük ölçüde Sünni İslamın hizmetine sunmaktadır. Dinci gericilerin sözleri yalandır, demogojidir, "iftiradır." Devlet, gericiliğin hizmetindedir. Tablolar ve rakamlar bu durumu daha açık seçik ortaya koyacaktır.

Tablo 1

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın son beş yıllık bütçesi ve bir önceki yıla göre artış oranları aşağıya çıkarılmıştır. Görüldüğü gibi Diyanet bütçesi her yıl bir önceki yıla oranla yüzde yüz artmaktadır.

Diyanet'e ayrılan her kuruşun Alevi inancına bir saldırı olduğu düşünülürse, devlet bu saldırısını ısrarla sürdürmektedir.

Yıllar	DİB Bütçesi	Önceki Yıla Göre Artış Oranı %
1989	232.616.000.000	
1990	788.390.000.000	% 238
1991	1. 223.000.000.000	% 64
1992	2.521.000.000.000	% 108
1993	3.711.000.000.000	% 47
1994	8.368.000.000.000	% 125

Kaynak: İştar Tarhanlı, Müslüman Toplum Laik Devlet, s.138
Resmi Gazete 29.12.1992 ve 1994 Bütçe Tasarısı

Tablo 2

İlkokul/cami, doktor/din adamı sayılarını vererek TC'nin laiklik (!) tablosunu çizmeye devam edelim.

		Yerleşim Birimine (80.000 göre) Düşen % 'si
Cami Sayısı	66.674	% 83
İlkokul Sayısı	51.000	% 63
Din Adamı (!)	76.536	% 95
Doktor	50.000	% 62

Kaynak: TBMM Tutanak dergisi, 14.12.1992

Tablo 3

1990 verilerine göre Türk Devleti'nde yapılan dinsel amaçlı eğitim oldukça kayda değer boyutlardadır. Bu eğitimin laik niteliğinden söz edilemez. Eğitimin genç insanları şeriata yönlendirdiği kuşku götürmez.

Bu eğitimle nüfusun üçte birini oluşturan Alevilerin, bir tek Alevi gencinin dahi ilgisi yoktur.

İmam Hatip Liseleri	417
Şube Adı Altında Faaliyet Gösteren İman Hatip Lisesi	55
İhahiyat Fakültesi	22
Resmi Kuran Kursu	5446
İmam Hatipi Öğrencisi	400.000
Kuran Kursu Öğrencisi	395.000

Kaynak: 14.12.1992 Tarihli TBMM Tutanak Dergisi, Cumhuriyet 11 Temmuz 1993

Görüldüğü gibi her yıl bir milyona yakın genç dinsel eğitimden geçmektedir. İmam Hatip çıkışlıların hukuk, öğretmenlik, ve kamu yönetimini tercih ederek yargıç, kaymakam, polis oldukları ve devlet

içerisinde şeriatçı bir kurumlaşmanın geliştiği bizzat "Refah"lılar tarafından ifade edilmektedir. Zaten rakamların gösterdiği de budur.

Tablo 4

2 Temmuz katliamında görüldüğü gibi camiler, Kuran kursları dinci gericiler için, politik İslam için kolaylıkla kullanılabilecek mekânlardır. Her semtte minareleri birbirine çarpan camiler yükselmektedir. Kuşkusuz bunu "ihtiyaç" ile açıklamak mümkün değildir.

Yılda açılan yeni cami sayısı	1500
Bir günde açılan yeni cami sayısı	5
Yılda açılan yeni Kuran kursu sayısı	300
Bir günde açılan Kuran kursu sayısı	1

Kaynak 14.12.1992 tarihli TBMM Tutanak Dergisi

Rakamlar kaygı vericidir. Her gün 5 yeni caminin, 1 yeni Kuran kursunun açılmasını laik devlet ile birlikte anmak olanaklı değildir.

Tüm Bunlar Neyi Gösteriyor

Bölümün başından beri sergilediğimiz tablo, 2 Temmuz katliamını, devletin bu katliamdaki yeri ve rolünü ortaya koymuş olmalıdır.

Tarihsel süreç ve gelinen noktadaki durum şunu çok açık ve tartışma götürmez bir biçimde kanıtlamıştır: Türk Devleti laik bir devlet değildir.

Devlet, kendisine Sünni İslamı resmi din olarak seçmiştir. Laikliğin temel ilkesi devletin tüm din ve mezheplere karşı eşit uzaklıkta durması olduğuna göre resmi dini olan devletin laik olduğu söylenemez.

Devlet, dinsel alana müdahale etmekte dinsel alana olanakları sunmaktadır. Bu laiklik ile bağdaşmaz.

Devlet, ülke nüfusunun üçte birini oluşturan 20 milyon Aleviyi yok saymakta, Alevi inancı üzerinde baskıcı politikalar üretmekte, uy-

gulamaktadır. Diyanet'in varlığının doğal sonucu budur, İmam Hatiplerinin varlığının doğal sonucu budur. Devletin açtığı Kuran kurslarının zorunlu sonucu budur.

Ne Yapmalı?

Devletin laiklik gibi bir derdinin olmadığı, hele hele bu konuda mağdurlar Alevilerse, devrimcilerse kılını dahi kıpırdatmadığı ortadadır.

Aleviler için "devlete güven"in bedeli ağır olmuştur. Bunu sıradan insanlar dahi farketmiş olacak ki, artık herhangi bir etkinlik yaparken, kendi güvenliklerini kendilerinin sağlaması gerektiği inancını ifade etmektedirler.

Sivas'ta 2 Temmuz'da canların katledilmesi, Alevilerce "devlet gerçeğinin" görülmesini sağlamıştır. Devlet egemen sınıfların hizmetinde bir baskı aracıdır ve emekçi karakterli Alevilere "dostluk" göstermesi, baba olması, niteliğine aykırıdır.

Emekçi karakterli Alevilerin demokratik sorunlarının çözümü, ancak ve ancak devletin ve kapitalist sistemin aşılmasıyla mümkün olabilecektir. Bu, salt bir slogan değildir. Çünkü insanların yalnızca Alevi olmaları dolayısıyla bir siyasi hareket örgütlemeleri söz konusu olamayacağına göre (çünkü Aleviler içerisinde çıkarları düzenle uzlaşan ve Sünni hakimiyetini kabule hazır; asimile olmuş ve artık inançlarından sıyrılmış ama inanç etiketini de bir çıkar sağlama aracı olarak kullanan parababaları bulunmaktadır) Alevilerin sorunlarının gerçekten çözümü için bir politik tercih yapmaları bugün için ertelenemez bir görevdir.

Emekçi karakterli Aleviler "sağ" bir tercih yapamazlar. Bu, geleneklerine, inançlarına, tarihsel miraslarına terstir.

Ya sosyal demokrasi? Sosyal demokrasi, Madımak'ta insanların diri diri yakılması demektir. Sosyal demokrasi Diyanet bütçesinin % 100 artırılması demektir. Sosyal demokrasi, Diyanet bütçesi tartışılırken "bütçe dahi azdır" sözlerine sessizce onay demektir. Sosyal demkorasi, "acı reçete", "işsizlik" "yoksulluk", "baskı", "infaz", "işkence" demektir... Sosyal demokrasi, devlet demektir.

"İşbirlikçi" yarı aydın Aleviler, emekçi Alevi kitlesini sosyal demokrasi batağına çekmek için var gücüyle çalışmaktadır. İhale alma, devletten bir parsel kapma derdindeki bu şahıslar, Alevi kimliğini kişisel çıkarları için çok rahat kullanmaktadır. Bir ayağı sermayede olan bu yarı aydınların teşhiri zorunludur.

Alevi emekçilerin "çağdaşlık", "uygarlık", "laiklik" gibi boş, ne anlama geldiği belirsiz, her yöne çekilebilen bu oportünist söyleme daha fazla kanmaması gerekir. Taşralı önder tiplerinden, bu yavan söylemden yakayı sıyırarak dünyayı ve ülkeyi kavrayan, bilinci yüksek önderlikleri oluşturmak herkesin sorunudur.

Taşralı önder tipinin, "Diyanet dağıtılsın, zorunlu din dersleri kaldırılsın" sloganının dışında, emekçilerin sorunlarına açılım sağlayacak bir bakış açısı söz konusu değildir. Oysa, bugünden yarına bu istemleri de içinde barındıran bütünsel çözüm önerileri gereklidir. Çözüm ne sosyal demokrasinin devletçi anlayışında, ne de taşralı önder tiplerinin yavan yaklaşımındadır.

Ya Sosyalizm Ya Barbarlık

Bugün için hâlâ insanlığın önünde iki seçenek durmaktadır. Ya sermayenin egemenliği, ya da emeğin, alınterinin. Yani iki seçenek arasında tercih yapmak zorundayız, ya Kapitalizm, ya da Sosyalizm. Emekçi kitleler için üçüncü bir seçenek ne yazık ki yoktur.

Alevi kitlesinin bütününü göz önüne aldığımızda emekçi karakterinin ağır bastığını görürüz.

Aleviler emekçidirler ve emekçi olmaları nedeniyle sermaye sınıfının baskısına maruz kalmaktadırlar.

Bu baskı ancak üretim ilişkilerini de yeni baştan düzenleyen bir toplumsal devrimle ortadan kaldırılabilir. Bunun altını çizelim.

İkincisi, Aleviler şu yaşadığımız zaman diliminde, salt Alevi olduklarından dolayı, devletin çifte standartlı bir uygulamasına muhatap olmaktadırlar. Alevi inancına sahip olduğunu açıkça ifade eden, Alevi olduğunu gizlemeyen insanların devlette, orduda, yargıda yer almaları mümkün değildir. Hatta "odacı" bile olmaları mümkün değildir. Söz-

gelimi şimdiye değin Alevi olduğunu açıkça söyleyen, Alevilerin demokratik hakları ve istemleri olduğunu çekinmeksizin dile getiren tek bir milletvekili seçilmemiş, tek bir kişi bakanlık yapmamıştır.

Tüm bunlar TC'de Alevilerin baskı altında tutulduğunun kanıtıdır. Bir baskıdan söz etmek için illada insanların işkenceye tabi tutulması, katliamlara muhatap olması gerekmez. (Kaldı ki Aleviler 1938'de Dersim'de, 1978'de Maraş'ta katledilmiş, Çorum'da, Sivas'ta katliamlar devrimci direnişlerle önlenebilmiştir.) İnsanlar kimliğini ifade edemiyorsa, dile getiremiyorsa, ortada gizli bir tehdit, yoğun psikolojik bir baskı var demektir.

Aleviler yakın zamana kadar, hatta günümüzde bile bir toplulukta, bir devlet dairesinde çekinmeksizin Alevi olduklarını söylemekten sakınmışlardır. Alevilere ilişkin iftiralarda bulunan Diyanet ve uzantısı kurumlardır. Hakaret etmek amacıyla Alevi erkeğinin "ana, bacı tanımakdıkları"nı ahlak dersi kitaplarına, felsefe kitaplarına yazdırtan devlettir. Bu olgular Sünni İslamı kendisine resmi din seçen devletin politikalarının sonucu ve ürünüdür.

Alevilerin kendilerine özel, işçi, emekçi olmalarının da dışında demokratik hak ve istemlerinin olduğunu, sosyalistlerin görmesi gereklidir, zorunludur. "Nasıl olsa sosyalizmde tüm sorunlar çözülür" türünden toptancı, kaba bir yaklaşım hiçbir sorunu çözmeyeceği gibi, mücadele içerisinde yer alabilecek binlerce insanın görmezlikten gelinmesi demektir.

Alevilerin önünde sınıfsal sömürüyü ortadan kaldırmanın yanısıra, onların özel durumlarından kaynaklanan demokratik sorunlarını da çözecek tek seçenek ise sosyalizmdir.

Gerek Alevileri gerek sosyalistleri aynı noktada buluşturan çözümün tek ve vazgeçilmez olması, sosyalizm olmasıdır.

Sivas'ta 2 Temmuz'da, Madımak'ta canların katledilmesi, Alevilerin gözlerini açmıştır, bilinçlerini yükseltmiştir. Açıkca görmüşlerdir ki, devletten, hükümetten, sosyal demokratlardan Alevilere, sınıfsal, ekonomik, demokratik sorunlarının çözümünde bir "medet" yoktur. Aleviler artık devleti çok iyi tanımıştır. 2 Temmuz'da Madımak'ta ta-

nımıştır; 21 Ekim'de Ankara'da DGM'nin önünde polis coplarıyla tanımıştır.

Aleviler kendi başlarının çaresine bakmaları gerektiğini görmüşlerdir. Örgütlenmeleri gerektiğini, bir araya gelmeleri gerektiğini "tutkun" olmaları gerektiğini görmüş, anlamışlardır.

Alevi emekçilerin önünde örgütlü ve kitlesel bir biçimde sosyalizm mücadelesine katılıp yürütmekten, düzeni ve kapitalist sistemi aşmaktan başka yol yoktur. Gerçek anlamda inanç özgürlüğü sosyalizmdedir. Emeğin iktidarı sosyalizmdedir.

Alevi emekçiler, emekçi kardeşleriyle omuz omuza tercihini yapmalı, mücadeleye koyulmalıdır.

Bir daha ağıt yakmamak için

Bir daha 2 Temmuzlar olmaması için

Halkın söz karar ve yetkinin sahibi olması için

YA SOSYALİZM YA BARBARLIK!

yandırmışız özümüzü
döndürmüşüz yüzümüzü
tanda esen yele doğru

aşkımız ekmeğe katık
yeşerdi kurumuş kütük
özsu yürür dala doğru

arıyız oğul vermişiz
türlü çiçekten dermişiz
gider olduk bala doğru
bir dönülmez yola doğru

Ozan Telli

OY MADIMAK MADIMAK

Etkinlik Kültür Merkezin'de Arif Sağ konseriyle sürecek, öğleden sonra. Cumhuriyet'te yemekler yeniliyor. Fakat Kültür Merkezi'ne gidecekken, faşistlerin sokakları işgal ettikleri görülüyor.

İnsanlar "daha güvenli olur" gerekçesiyle Madımak Oteli'nde toplanmaya başlıyorlar, Yazarlar, ozanlar Madımak'ta. Semahçılar da geliyor, tiyatrocular da. Yüze yakın insan.

Ali Rıza Koçyiğit anlatıyor:

"Yemeğimizi yedikten sonra otele gittik. Lobide Arif Sağ sazını akort ediyordu. Akortu da çalıyor gibi. Saat ikide dinletisi olacaktı. İki buçukta panel. Arif Sağ ben panelden önce değil, sonra çalayım demiş. O nedenle ikibuçuğa kadar otelde duralım dedik. Bir fısıldaşma oldu. Kültür Merkezi'ne saldırıldığı haberi gelmişti. Durum neydi bilmiyorduk. Konser olacak mı, panel olacak mı henüz karar verilmemişti. Biraz bekleyelim denildi kendiliğinden bir şekilde. 14.30-15.00 arası kalabalık otelin önüne gelip, tekrar gitti. O arada bir durum değerlendirmesi yapmak gereği hissedildi. Otelin asma katına çıktık.

Asım Bezirci, Cevat hoca, dernek yöneticileri, Arif Sağ altı-yedi kişi, bir durum değerlendirmesi yaptık. Burada şenliğin sürüp sürmeyeceği tartışması yapıldı. Şenliğin iptali görüşünde olan yoktu. Yalnızca bu ihtimalin bunlara papuç bırakmak, bunlardan korktuğumuz anlamına geleceği belirtildi. Fakat, konser ve panel fiilen iptal edilmiş oluyordu. Sürmemesine yönelik karar alınmadı. Öğle sonrası atlatılırsa bu işler sürebilir diyorduk... O arada asma kata, Sivas Turizm Müdürü olduğunu söyleyen biri geldi. 'Burayı terkedin, güvenlikte değilsiniz' diyordu. Adam içerde olup biteni biliyordu. Valinin, kendisini gönderdiğini ileri sürüyordu. Biz adama güvenmediğimizden onu tersledik. Bu arada Uğur Kaynar, Aziz Nesin'i Zara'ya davet etmişti. Saat 2'de gideceklerdi. Sanırım araba gelmediği için gösterilerden dolayı Zara'ya gidemediler. Aziz Nesin yukarıdaydı, odasında. Ali Balkız ona yemek gönderiyordu, dikkatli biçimde, otel personeli değil, bizden biriyle.

Turizm Müdürü'nün, tahliye teklifine sıcak bakmadık. Çünkü, birincisi, adamı tanımıyoruz. İkincisi, gericiler yoğun olarak kapıda değildi ve taşlama başlamamıştı, tehlike somut değildi. Yine ayrıca nereye gidilecekti belli değildi.

Sonuçta adamlar geldi. Sloganlar ve taşlama başladı.

Saat 15- 15.30 arasıydı."

Vali Karabilgin, Ali Rıza'nın "bize güven telkin etmedi" dediği şahsı kendisinin gönderdiğini ileri sürüyor.

Vali kendini şöyle savunuyor:

"Bu gösteriler olurken, ben Aziz Nesin ve diğer sanatçıların kent dışında olduğunu sanıyordum. Çünkü Zara'ya bir gezi düzenleyeceklerdi. Bu sırada yanıma vali yardımcısı geldi ve konukların Madımak Otelin'de olduğunu anlattı. Bunları kent dışına çıkartmak için hemen bir şirketten iki otobüs sağladık ve otelin önüne gönderdik. Oteldeki konuklar Turizm Müdürü'nün ısrarına rağmen, oteli terk etmemişler." Vali'nin iddiası böyle. Otelin önüne gelen otobüs ne yazık ki yok.

Otele dönenlerden Cafer Can Aydın şunları anlatıyor:

"Saldırının ana üssü Merkez Camii'nden (isimde yanılmış olabilirim) kapkara sakalları ve en az onlar kadar siyah vicdanlarıyla bu in-

sanlık ve hayvanlık dışı yaratıklar yürüyüşe geçtiklerinde ben ve karım (Lütfiye Aydın) Cumhuriyet Lokantasın'dan henüz çıkmıştık...

— Vali İstifa!

— Sivas Aziz'e Mezar Olacak,

— Yaşasın Şeriat, Kahrolsun Laiklik.

Böyle bağırıyorlardı. Gırtlakları yırtılıyordu... Alacakaranlıktaki ülkemizi aydınlatacak ne varsa, işte onlara saldırıyorlardı... Çok kalabalık sayılmazlardı ama yok edici bir güç oldukları kesindi... Önümüzden geçip giderlerken karıma 'bunlar şimdi otele yönelebilirler, biz biraz dolaşalım, ortalık yatışınca döneriz' dedim. Öyle yaptık. Karşı kaldırıma geçip, dikkatleri üzerimize çekmekten sakınarak birkaç dükkân dolaştık. Karım, 'Sivas işi büyük bir yazma bulabilirsem, masa örtüsü yaparız' diyordu. Bakındık. İstediği gibi bir şey bulamadık. Herhalde 15-20 dakika böyle geçti, ana caddeye çıktık yeniden. Güruh uzaklaşmış, valilik önünde slogan atıyordu. Eh, vali buna da göz yumacak değil ya, dün ne de güzel konuşmuştu... Demokrat adama benziyordu. İşte bunlara böyle bir vali ders verebilirdi. Neredeyse toplum polisi gelir, yasalarda yazılı olduğu gibi önce dağılmalarını ihtar eder, sonra da zor kullanarak bunları dağıtırdı. Köpeksiz köyde sopasız gezmek ha... Görürlerdi günlerini... Böyle düşünüyorduk.

Otele döndük. Lobide tanıdık yüzler. Arif Sağ da gelmişti. Dün sabah yetişemediği konser yerine bugün saat 14.00'te konser verecekti. Kendisinden emindi, kendisinden ve sesinden...

Saatin 14.00 olmasına daha epey vakit var. Zamanı nasıl geçiştireceğiz? Yanıma satranç takımını almıştım. İyi bir rakip bulursam oynarım diye. Bir gün önce o iyi rakibi bulmak için epey uğraşmıştım. Yazar-çizerler kitap imzalarken ben de medresenin serin bir yerinde satranç oynayabilirdim. Ama Gündoğdu ve O'nun insancıl ekibi dahil, yaptığım araştırma sonuçsuz kalmış, bulabildiğim iki rakip ise hemen hiç zorlamamıştı beni. Asım Bezirci'nin bir satranç tutkunu olduğunu söylemişti karım, tanıştırdı bizi. İlk fırsatta da oynamaya söz kestik. Lobide karşılaşınca 'Haydi vakit varırken bir el oynayalım' deyince, sevinerek odamıza çıktım ve satranç takımını getirdim. Eş, dost yer açtı, bir sehpayı boşalttık. Beyaz taşları Asım beye verdim. Saygıdan,

ilk hamleyi o yapsın diye. Öylece başladık. Ama, yobaz sürüsü daha da kalabalıklaşıp, otelin bulunduğu tarafa gelince ve dışarıdaki kelle avcılarının istekleri yakından işitilmeye başlayınca, sanırım Lütfi Kaleli'nin önerisiyle Asım bey izin isteyip kalktı. Saldırıyı bildiren bir yazı hazırlayıp, ilgili yerlere fax geçeceklerdi. Öylece yarım kaldı oyunumuz. Sonsuza kadar da yarım kalacak, hiç bitmeyecek bir oyun... Seslerin daha da artması üzerine odalarımıza çıkmamız istendi. Öyle yaptık."

Bir bildiri hazırlanacak. Olay, anlaşılan henüz vahim görülmüyor. Bildiriyle, yazarak, çizerek "olayın" atlatılabileceği düşünülüyor... Zerrin Taşpınar da var lobide:

"Lütfiye Aydın, ben, Asaf Koçak heyecanlı değiliz. Asaf Kocak, karikatürist; lobide oturmuş, insanların portrelerini yapıyordu yanımda. Lütfiye Aydın'ın eşi Cafer Can Aydın, Asım Bezirci'yle oturup satranç oynamaya başladılar. Telefonlar, polisle konuşmalar süreci içinde ben asma kata çıktım. Metin Altıok olduğunu şimdi çok iyi anımsıyorum, birkaç kişi daha vardı, onlara fıkra anlattım.

Bir gece önce Muhlis Akarsu'dan duyduğum bir fıkrayı anlattım. İlk gittiğimiz gece bize anlatmıştı. Muhlis Akarsu; Külebi, ben Sabri bey yine içiyorduk. O da masamıza oturdu. 'Ben Kangal'lıyım' dedi. 'Bir Kangal fıkrası anlatayım mı?'

— Anlatın.

Aynı fıkrayı anlattım.

Metin Altıok hemen içindeki ince espiriyi yakaladı:

— Yav, size anlatmış bu fıkrayı, haberiniz olsun, üç okumuş, falan gibi yakıştırdı. Gülüştük.

Herkes çok sakin. Daha sonra lobiden bize, odalarımıza çekilmemiz söylendi. Tabii, benim odam olmadığı için Lütfiye ile Cafer'in odasına gittim."

Önce sakin sakin oturuluyor lobide. Sokağın başında gericiler. Ama henüz fazla değiller. 20-30 kişi. Kaygılanacak bir durum yok ortada, deniliyor.

O saatleri Şükrü Günbulut anlatıyor:

"Saat 14.40. Madımak Oteli salonu:

Bir teklif geliyor. 'Aramızdan birilerini seçelim. Bu durumu protesto ettiğimizi belirten bir metin yazalım. Hep birlikte imzalayalım. Vali'ye, Emniyet Müdürü'ne, Belediye Başkanı'na, Emniyet'e, İçişleri'ne, Başbakan'a gönderelim.'

Kolonun dibinde oturan iki genç kızın daha yeni Kültür Merkezi'nden geldiğini söylediler. Yanlarına gittim. Küçük teybimi çıkardım. Anlatturdım. (Kasetimde otelin içinde bir tek onların sesini çıkarmışım) Şeriatçıların birbiri ardından yaptıkları iki baskınla Kültür Merkezi'ni tahrip ettiklerini, heykele saldırdıklarını anlatıyorlar. Reis Karamolla konuşmuş, Kültür Merkezi önünde, 'Gazanız mübarek olsun. İşi bitirdik. Rahat olun aslanlarım' demiş. Sloganlar atılmış, 'Vali Gidecek Şeriat Gelecek, Aziz'e Ölüm...' Zabıta aracına girmişler hoparlörden ezan okumuş, tekbir getirmişler.

Bunları anlatan ince, yeşil gözlü bir kız, 'Sen dışarda mı kalıyorsun' dedim. 'Evet' dedi. 'Avrupa'daydım.' Dünkü semah ekibindeymiş. Adı Yeşim'miş. Yeşim Özkan. Yanındaki de Huriye Özkan. Kültür Merkezi kargaşasında çıkmış, Madımak Oteli'ne gelmişler. Otelin geleceğinden habersiz, gülerek anlatıyorlar. İkisi de öldü. Morgda gördüm resimlerini. Tanıdım. Aynı güzellik...

Yüksel, bir karara varmış gibi söze başlıyor: 'Bu panelin bugün mutlaka yapılması gerek. Eğer yapılmazsa gericiler azgınlaşır, önlerinde durulamaz, daha çoğunu isterler.'

Aydınlık'ı beklerken karşıma Yüksel çıkıyor. 'Şükrü aşağı gel' diyor.

— Telefon bekliyorum.

— O telefon çıkmaz. Öğretmenler Derneği'ne gidelim oradan edersin. Israr ediyor. İniyorum. Bu kez asansörün çalışmadığını fark ediyorum. Katlarda insanlar görüyorum. Bir de ilk kez salonun üstünde bir asma kat (yahut birinci kat) olduğunu fark ediyorum. Orda da bir salon ve masalar var. Oturanlar... Zemin ise bıraktığım gibi, olağan dışılık yok. Grup grup oturuyorlar.

Yüksel ayakta 'hadi gidelim' diyor. 'Öğretmenler Derneği'ne gi-

delim. Oradan edersin. Hemen şurda.' Karşıdaki Bankalar Caddesi'ni gösteriyor.

Ben odamdayken, Yüksel, aşağıdan Aziz Nesin'e de telefon etmiş. Evine çağırmış. Aziz Nesin 'Burası daha emniyetli' demiş.

Saat olasılıkla 15.30'du. Bir kağıda Öğretmenler Derneği'nin ve Yüksel'in evinin telefonlarını yazıyorum. Biz gidince panel başlarsa hemen çağırsınlar diye, bu numaraları Ali Balkız'a veriyoruz. Şeriatçılar vilayet meydanındalar. Bağırtıları duyuluyor. Caddenin ucundan görülüyorlar. Otel tarafı sakin. Her günkü kalabalık.

Otelin önünde her günkü birkaç polis, sokak boyunca 20 m. kadar yürüyüp Cumhuriyet Caddesi'ne çıkıyoruz."

Oteli, lobiyi bir de Lütfü Kalcli'den dinleyelim:

"Lokantadan çıkıyoruz, vakur adımlarla, saat 14.00'te başlayacak olan etkinliğin yapılacağı Kültür Merkezi'ne yöneliyoruz. Arif Sağ'ı dinleyeceğiz. Sonra da Hasan Uysal'ın yöneteceği ve Sami Karaören, Raif Türk, Şükrü Gökbulut, Mustafa Yalçıner ile Soner Doğan'ın konuşacağı paneli izleyeceğiz....

Etkinliği düzenleyen, Pir Sultan Abdal Derneği'nin sorumlusu yazar dost Ali Balkız, önümüzü kesiyor, bizi Madımak Oteli'ne davet ediyor.

Madımak Oteli'nin lobisi kalabalık. Arif Sağ, vereceği konser için sazını ayarlıyor. Ünlü ozan Cahit Külebi ve gazeteci Sami Karaören pencere kenarında yarenlik ediyorlar; sonra Cahit Külebi'nin önerisiyle kalkıp Sivas'ı dolaşmak istiyorlar. Külebi, Sivas'lı. Kimbilir ne kaynatacaklar...

Aziz Nesin, kaldığı odadan lobiye iniyor. Daha koltuğuna oturmadan koruma polisi, güvenliği bakımından Nesin'i geldiği odasına gönderiyor...

Kalabalığın bir bölümü, otelin önünde dolaşıyor, slogan atıyor. Dışarıdan aldığımız haberlere göre Kültür Merkezi'ne taşla saldırı başlamış... İçeride binbeşyüz dolayında insan varmış. Saldırganlarla çatışıyorlarmış. Dışarıdakiler cam, çerçeve kırıyorlarmış... Aziz Nesin'in canını istiyorlarmış.

Aziz Nesin'in, Kültür Merkezi'nde olmadığı anlaşılmış. Kalabalık, Madımak Oteli'ne geliyormuş."

Dinci gericiler henüz gelmediler. Ama turlarını tamamlamak üzereler. Önce vilayette toplanıldı. Oradan Kültür Merkezi'ne gidilip saldırıldı. Sonra yine vilayet, yeniden Kültür Merkezi'ne saldırı... Ve şimdi hükümet meydanından Madımak'a doğru geliyorlar. Geliyorlar kan akıtıncaya kadar, can alıncaya kadar gitmemek üzere.

Henüz "ilk taş" atılmadı otele. Olup bitenleri orada bulunan insanlardan öğrenmeye devam edelim. Kamber Çakır anlatıyor:

"Otele geldik çocuklarla. Kültür Merkezi'ndeki çatışmayı öğrendik. Ben sürekli telefonlaşıyorum Kültür Merkezi'yle. Cevat oradan 'Kamer abi bunaldık, burda' dedi telefonda. Ben hemen Arif Sağ'a hadi şu Ankara'yı ara dedim. O, milletvekilleriyle görüştü, yetkililerle görüştü... Ben bu arada Kültür Merkezi'ne gidip geldim. Geldiğimde bizim ağır adamların bir masada deklerasyon hazırladıklarını gördüm. Ne yapıyorsunuz dedim. Kültür Merkezi kuşatılmış, siz yazı hazırlıyorsunuz..."

Otelde Olgun da bulunuyordu, bir ara dinci gericilerin içine dahi girdi Olgun, olup bitenleri anlamak için! "Biz arkadaşlara otelin güvenli olduğunu söylüyoruz. Dışarıda 50-100 adam var. Ben bir ara Huriye'nin bir giysisini aldım. Uzunca bir tüniği vardı onu giydim. Gözlüğümü çıkarttım. Sakallarım bayağı uzundu, onu çekiştirdim, bıyıklarımı incelttim... 15.30 falandı. Arkadaşlara dışarı çıkıyorum dedim. Bir bakacağım ne var, ne yok diye, kimdirler diye, dedim. İçerden çok fazla göremiyoruz. Polis kordonunu geçip onların içinde gezmeye başladım. Tek tük kararlı adam vardı, yaşlı başlı adamlar, 'dinsizlerin bile bir dini var, onlar Aziz Nesin'den daha iyi' diyorlardı. Yakılmalı diyorlardı. Taşlama falan yoktu. Otelin 50 metre önündeler. Polis, sokağın başında tutuyor onları. Bir on dakika onların arasında gezdim. Otele girdim, arkadaşlara, bir şey yok dedim. Tedirgin olan kimse yok. Tüm çocuklar, arkadaşlar işte türkü söylüyorlar. Semahçıların çoğu Sivas'lı. Onlara takıldım. Bizim Karadeniz'e gelseniz böyle şeyler olmaz, işte bak burada dışarıya bile çıkamıyoruz falan diyorum. Asaf mızıka çalıyor. Orda bir meşhur üçlü vardı.

Behçet Aysan, Uğur Kaynar ve Metin Altıok onlar da birbirlerine birşeyler anlatıp gülüyorlar. Alabildiğine şen bir hava. Bir de Carina Juanna var, onunla insanlar konuşmaya çalışıyor. Gülüşüyorlar..."

Olgun en önemli rollerinden birini oynuyor ve on dakika dolaşıyor, insanların kanına susamış gericilerin arasında. Oteldeki havayı da oldukça umutlu, yüksek moralli görüyor.

Gericilerin Kültür Merkezi'ne ilk saldırısı 14.00 civarında gerçekleşiyor. Cem Celasun bu sırada Kültür Merkezi'nde. Cem de Madımak'a geliyor. Cem'den dinleyelim:

"Kültür Merkezi'ndeki çatışmada olayın büyüyeceğini hissettim. O sırada uzaktan gelen bir taksiye el ettim, durdu. Taksiyle ara sokaklardan geçerek otelin sokağının diğer başında indim. Geldiğimde sokağın başında bir kordon vardı. Jandarma kordonu. Otelde kaldığımı söyleyip geçtim. Oteldekiler beni görünce ne olup bittiğini sordular. Ben de, 'Kültür Merkezi'nde çatışma oldu, büyük bir çatışma. Kalabalık gittikçe artıyor. Birşeyler yapılması lazım' dedim. Odama çıkıp çantamı topladım. Otel terkedilecek diye düşünüyorum. Herkesin de benim gibi düşündüğünü sanıyorum. O arada bazı telefon konuşmaları yapıldı. Otelin önü boş. O sırada bazı insanlar kahvaltı salonunda, yani asma katta toplantıya geçtiler. Biraz sonra Turizm Müdürü olduğunu söyleyen bir adam geldi. Sarışın, kısa boyu, kırmızı suratlı birisi. İşte 'burayı boşaltın, biz size yardımcı olalım, bu kalabalık, saatler geçtikçe büyüyecek. Bunun önünü polis, asker alamaz' şeklinde açıklamada bulundu. Bizim yanımızda bu açıklamalar yapılırken, Aziz Nesin'e koruma olarak verilmiş sakallı Ramazan isimli bir polis de var... Meraklılar grubunu otelin karşısında harekete geçirmeye çalışan, oteli işaret eden, el kol işareti yapan 20-30 kişilik bir grup var, Turizm Müdürü konuşurken. Madımak Oteli caddeden sokağa girince ikinci bina. Polis şimdilik sokağın başını kesmiş. Ben el kol işaretiyle meraklıları tahrik eden grubu görünce asma katta toplantı yapan insanların yanına çıktım. 'Aşağıda Turizm Müdürü olduğunu söyleyen bir adam var. Ama ben Turizm Müdürü olduğuna inanmıyorum, kapsamlı bir güvenlik bilgisi var. Ve bu adam otelin boşaltılmasını söylüyor. Karşıda da oteli hedef gösteren insanlar var, bir karar alınacaksa ça-

buk alınsın' dedim. İşte orada Asım Bezirci, Ali Balkız, Murtaza Demir, Battal Pehlivan, Lütfi Kaleli, Rıza Aydoğmuş, Ali Rıza Koçyiğit falan vardı. Onlara açıklama gereğini duymuştum. Asım Bezirci terk yönünde görüş belirtti. O sırada masadan biri 'biz burayı terkedersek demokrat güçler bir mevzi kaybetmiş olur. Devlet gelsin dağıtsın bu adamları, olayları bastırsın. Bu etkinlikleri devletin katkısıyla, valiliğin oluruyla yapıyoruz' dedi. Bunun üzerine biz etkinliklerimize devam edeceğiz, devam kararındayız. Vali'ye gidilsin durum anlatılsın, İptal ederse o etsin, kararı alındı. Bunun üzerine Murtaza Demir vilayete gitti, vali ile görüşmeye. Ben Kültür Merkezi'nden 14.35'de çıkmıştım. Beş dakikada otele geldim. Bu tartışmalar, aşağı yukarı 40-50 dakika sürdü. Murtaza Demir vilayetten döndüğünde henüz büyük kalabalık otele gelmemişti. Murtaza Demir içeri girdi, 'ne oldu' dedik, 'Vali etkinlikleri iptal etti', dedi. İçeri girdikten 5-10 dakika sonra büyük kalabalıkla birlikte ilk taş da atıldı otele."

Oteldeki kararı, görüşmeleri bir de Ali Balkız'dan dinleyelim:

"Karar vermek üzere toplandık. Oradaki yazarlar, demekçiler, ne yapalım. Tümüyle bağlayıcı bir karar vereceğiz. Şenliklere devam kararı mı verelim? Yoksa şenlikleri iptal ediyoruz, yapmayacağız mı diyelim. Bu ise kaçış değil midir? Ricatur. Bu kolu görmektir. Bu geri adımdır... Tartışıyoruz. Asım Bezirci ya da Cevat hoca 'Valiye gidip bunları anlatın, biz vazgeçmiş olmayalım da vali iptal ederse etsin' dedi. Bu sırada ferahtayız, taşlama yok. Otelin önünde 15-20 polis, asker var. Murtaza, valiye gidip geldi. Valinin sözlerini anlatıyor. 'Üzgünüm şenlikleri iptal ettim' dediğini söyledi... Bu tartışmalarımızın arasında uzun boylu bir adam geldi. Valilik adına geldiğini ve tahliye edilmesi gerektiğini söylemiş arkadaşlara. Fakat bizi götürecek ne araç vardı, ne de güvenliğimizi sağlayacak herhangi bir önlem. Kime güvenip, nasıl çıkacağız dışarıya. Oteli daha güvenli gördük ve teklife itibar etmedik."

Kırmızı saçlı Turizm Müdürü kimseye güven telkin etmiyor. Zaten güven verecek somut bir çabası da olmuyor. Ali Balkız ile Cem'in anlattıkları birbirini tutuyor, zaman itibarıyla da.

Cem oldukça emin bir şekilde dakikasına kadar vererek anlatıyor,

yaşanan zaman dilimini. Cem ilk taş, Demir, Vali'nin yanından döndükten sonra atıldı diyor. Murtaza Demir ise aynı görüşte değil:

"Otel 14.00'e doğru kuşatılmaya başlandı. Bu saatten itibaren bizim Ankara ile olan görüşmelerimiz de başladı. Olaydan, Ankara'yı haberdar edip, durumun önemini anlatıyorduk. Herkes tanıdıklarına ulaşmaya çalışıyordu. Birçok milletvekiliyle, bakanla görüşüldü. Ben Mustafa Kul'la, Şahin Ulusoy'la, Doğan Taşdelen'le, Ethem Cankurtaran'la, Cevdet Selvi'yle görüştüm. Arif Sağ görüştü, Cevdet Selvi'yle, bakanlarla... Bir bakan yardımımıza, yanımıza gelseydi bu ölümler yaşanmazdı. Biz linç edilmekten korkuyorduk. Yangını hiç düşünmemiştik. Kovalara su doldurmuştuk, yangın tüpleri vardı, itfaiye gelebilirdi. Yakma olasılığı bize az geldi. Saat 16.00 sıralarıydı. Bir yurttaş geldi. 'Sizi çıkarayım falan' dedi. Biz ona güldük. Onun bu teklifte bulunduğu zaman otelin etrafı sarılmıştı. Adamlar kan istiyordu, dişlerinde kan vardı. O nedenle de adamın teklifi inandırıcı değildi. Kaldı ki adamın kim olduğu belli değildi. Bir güvenlik önleminden bahsetmemişti. Dışarıya çıktığımızda linç edilecektik. Adama inansaydık neden çıkmayaydık. O ara adamdan valiyle beni görüştürmesini istedim. Çünkü Vali ile görüşülmüyordu, valinin telefonları kilitliydi. Kendimi riske atarak dışarı çıktım. Taşlama bütün yoğunluğuyla sürüyor. Adamla valiliğe gittim. Vali ile görüştüm. Valiye durumu anlattım. 'Bizi orda linç edecekler, öldürecekler, lütfen can güvenliğimizi sağlayın' dedim. Orada Tugay Komutanı General, Belediye Başkanı, Emniyet Müdürü vardı. Emniyet Müdürü, Belediye Başkanı'na yalvarıyordu. 'Sayın Başkanım, halka bir konuşma yapar mısınız, halkı teskin eder misiniz?' diyordu. Vali bana konuşmanın bittiğini hissettirdi. Vali 'tamamen güvenliğinizi aldık, Tokat'tan güçler geliyor, Kayseri'den güçler geliyor, gelmek üzere' dedi. Otele döndüm, karşı pasajdan hızla geldiğimde giriş kat terkedilmişti, birinci kata çıkılmıştı..."

Koçyiğit'in, Balkız'ın, Cem'in anlattıklarından ortaya çıkan şey yoğun taşlamanın saat 15.30'dan sonra başlamış olmasıdır. Yine bu zaman içerisinde kırmızı suratlı, hiç de güven telkin etmeyen "Turizm Müdürü" tahliye istemiyle gelmiştir. Bu ana kadar otelde kalanların büyük kısmı lobide oturmaktadır. Ve özellikle de Kültür Merkezi'ne

yönelik saldırı dolayısıyla, Ankara ile yoğun bir telefon trafiği başlamıştır.

Vali daha sonraki açıklamalarında Turizm Müdürü'nü otele gönderdiğini belirtmesine rağmen "Aziz Nesin Zara'da. Kaymakamı aradım ve orada kalmasının sağlanamasını istedim" sözlerini kendisinin söylediğini unutuyor!

Saat 15.30'a kadar olan sürede Kültür Merkezi'ndeki saldırı ve çatışmadan bilgi alınmaya, olayın boyutları öğrenilmeye çalışılıyor. Etrafta olup biten gözlenip olaylar "Ankara"ya nakledilerek, yardım edilmesi talep ediliyor. Yine yazarlardan, dernek yöneticilerinden oluşan bir grup, asma kattaki kahvaltı salonunda bir toplantı yapıyor. Bu toplantıda yaşananları anlatan bir metnin hazırlanarak ilgili yerlere gönderilmesi, faxlanması kararı alınıyor ve metin hazırlanıyor. Ayrıca zaman ilerliyor, bazı etkinlikler -ki saat 14.00 Medya ve Emperyalizm açıkoturumu olacaktı- fiilen iptal edilmiş olduğundan, etkinliklerin akıbeti konusunda, devamı, ya da iptali konusu üzerinde duruluyor. Ve tertip komitesinin şenliklerin iptaline karar vermesinin bir geri adım olacağı düşüncesiyle, görüşüyle "kararı vali versin" kararında birleşiliyor. Ve bu istek valiye iletilmek üzere, Murtaza Demir görevlendiriliyor. Kırmızı suratlı Turizm Müdürü'nün gelmesi de bu zamanlara rastlıyor...

Ve Direniş Barikatı

Otelde yüze yakın can var. "Daha güvenli olur" düşüncesiyle Madımak'a gelenler de var... Kültür Merkezi'nden kurtulup gelenler var. Bir çatışmadan diğerinin ortasına, bir saldırıdan sonra, bir başka saldırıya hedef olmaya...

Saat 16.00'ya doğru ilerliyor. Kültür Merkezi'ne saldıran dinci gericilerin, vilayet üzerinden otelin bulunduğu sokağa gelmesiyle ölümcül kuşatma başlıyor. Polis dinci gericileri şimdilik otelin sokağının başında tutuyor. Yani, Atatürk Caddesi'nden, otelin bulunduğu sokağa sokmuyor. Faşistler polis kordonunu zorluyorlar. Otelin sokağından caddeye çıkışta, sağa, vilayete dönüldüğünde ilk bina PTT binası.

PTT binasının önünde "kaldırım çalışması" var. Önce kimsenin dikkatini çekmeyen bu "çalışma" gerekçesi, kuşatma altında hemen anlaşılıyor! Sivas'ın hiçbir noktasında "kaldırım çalışması", kaldırım onarımı yapılmadığının farkına anında varılıyor. Belediye, PTT'nin önündeki kaldırımı onarıyor! PTT'nin önüne kaldırım taşları yığılmış. Taş, faşistlere cephane! Hemen anlaşılıyor kaldırım çalışması. Sivas'ta yalnızca Madımak'ın sokağının başında kaldırım çalışması var. Kaldırım çalışması; cephane... Kaldırım çalışmasının anlaşılabilmesi için bu taşların Madımak'ın camlarına savrulması gerekiyor. Birbirine vurularak parçalanan kaldırım taşları gözü dönmüş faşistlerin elinde silah oluyor. Ve kaldırım taşları fırlatılmaya başlanıyor Madımak'ın camlarına...

Büyük bir gürültüyle kırılıyor lobinin camları. Korkunç bir şangırtıyla iniyor yere. Bu beklenen bir saldırı olsa da irkiliyor lobide bulunanlar. Yoğun bir taş saldırısı böylece başlıyor. Kuşatma, taş saldırısına dönüşerek. Sokağın başındaki kaldırım taşları şimdi yağıyor otelin lobisine.

Ali Balkız anlatıyor:

"İlk taş ilk camı kırdı. İlk camın kırılmasıyla birlikte lobiden biz çekildik yukarıya, kahvaltı salonuna ve merdivenlere. Giriş lobi, resepsiyon var, asma kat kahvaltı salonu ve sonra birinci kat. İlk taşla birlikte kahvaltı salonuna çıktık, merdivenlere çıktık. Kahvaltı solunumunda camlar kırılmaya başlandı, orayı da boşalttık. Merdiven aralığındayız. Yaşlılar, çocuklar, genç kızlar üst katlara çıkıılar. Biz direnişçiler birinci katta barikat kurduk, orada kaldık... Taşlama sürüyor. Taş atıyor, slogan atıyorlar. Taş, slogan; taş, slogan bu saatlerce sürüp gitti..."

Artık kendi güvenliklerini kendilerinin sağlaması gerektiğini düşünmelerinin zamanı.

Ve birinci kata çıkan merdivenin başındalar. Güvenlik için, korunmak, direnmek için bir barikat oluşturulacak. Barikatın başında Erdal Ayrancı... Barikat kuruyorlar, kullanılabilecek ne bulurlarsa onunla...

Hidayet Karakuş anlatıyor:

"Caddede solganlar atarak birkaç kez gidip geldiler. Her gidiş gelişlerinde kalabalığın sayısı artıyordu. Biz perdelerin arkasından izledik başlangıçta. Ancak dikkat çekmekten korkarak geri çekildik.

Melahat Yavaşlı, bizim valizlerimizi hazırladı. Karım kaçmaya hazır biçimde giyindi.

Eşyaları bırakıp koridora çıktık. Sonra eşyaları da getirip beklemeye başladık. İlk taş atıldı. Camlar büyük gürültülerle indi aşağı. Odalara düşen taşların, insanın beynine saplanan sesi, korkudan çok merak uyandırıyordu, çıkıp baksak mı dışarıya diye.

Kimsede korku belirtisi yoktu başlangıçta. Ya da hepimiz korkuyorduk da sözcüklere dökemiyorduk. Genç arkadaşlar gülüp eğleniyorlardı. Bir ara Asaf Koçak, o devekuşu karikatürlerinin yaratıcısı genç arkadaş, ağız mızıkasıyla bir şeyler çalmayı denedi. Hava öylesine ağırdı ki sürdürmedi, sürdüremedi. Gülüp eğlenen gençlerin de neşesi kısa sürdü.

Hepimiz saldırı olursa ne yaparız sorusunu sorduk da, yangın çıkarsa ne yaparız sorusuna yanıt aramadık.

Saldırıyı iki yönlü düşündüğümüz halde yangın çıkarılabileceğine, bizi yakmak isteyeceklerine olasılık vermedik.

Otelin girişinden gelecek saldırı için oteldeki işe yarar demir çubuk, küllük ayağı, odalarda unutulan çıtalar, sehpa, sandalye ayakları birer savunma aracı olarak hazırlandı. Otelin girişindeki merdivenlerin önüne masalardan, sandalyelerden barikatlar yapıldı. Merdivenlerde gençler, şairler, yazarlar ellerinde sopalarla beklemeye başladılar. Bitmez tükünmez bir taş saldırısı sürüyordu. Cehennem gibiydi ortalık. Sık sık gelen telefonlara Kamber adında bir arkadaş bakıyor, dışarıyla bağlantımızı kuruyordu."

Göstericiler hâlâ sokağın başındalar. Yoğun taşlama tüm hızı ile sürüyor. Asma kattan birinci kata çıkılan merdivenlerin başında barikat. İçerdeki canların aklına "linç" edilme tehlikesi geliyor. Linç'ten korkuyorlar. Şeriatçı faşistler gelecek, içeri girecek ve karşılıklı çatışma sonunda bir katliam yaşanacak. Direnmek ve saldırganlara dersini vermekten başka bir düşünceleri yok...

Taşlama sürüyor. Yoğun bir taş bombardımanı. Her saniye kırk elli kiloluk taşlar otele yöneliyor, oteli dövüyor... Lobiden sonra asma kat taşlanıyor. Ondan sonra otelin tüm pencereleri, otelin tüm camları. Sağlam tek bir cam kalmıyor, Madımak'ın pencerelerinde. "Ya Allah Bismillah Allahuekber" eşliğinde taş yağmuru. "Yaşasın Şeriat, Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek" sloganı eşliğinde kilolarca taş. "Kafirlere Ölüm" naraları arasında süren saldırı. Taşlar yalnızca sokağın başından atılmıyor. Otelin karşısındaki binaların balkonlarından da geliyor taş yağmuru. Karşı binaların çatılarından da geliyor kiremit yağmuru. Karşı çatılardaki faşistler kiremitleri söküp sokağa bakan her kattaki odaya, pencereye fırlatıyorlar. Odalarda kalmanın imkânı yok. Koridora çekilip odaların kapıları sıkı sıkı kapatılıyor...

Taşlar yağıyor... Camlar, çerçeveler iniyor... Fakat umutları yerinde. Telefon trafiği bütün hızı ile devam ediyor. Ankara aranıyor, Sivas'tan dostlar arıyor. Olgun anlatıyor:

"Hep kurtulacağımız düşüncesi var. Dışarıdan İsmail Kaya arıyor, Menekşe ve Koray'ın babası. 'Yav İsmail abi sen kendine iyi bak', diyoruz. 'Bak türküler söylüyoruz', diyoruz. Can Şenliği Alibaba'dan arıyor, 'gelelim mi?' diye. Gerçği yok iyiyiz, arkadaşlar diyoruz. Mehmet arıyor, 'Yav Olgun zor durumdaysanız gelelim' diyor. Yok diyoruz. Kurtuluş umudumuz var. Çünkü sürekli telefon konuşmaları yapılıyor. Telefon ağı işliyor. Valinin ilkgünkü tavrı da bizi etkiliyor. İçerde sohbet güzel. Hatta içerde olmayı bir şans sayıyoruz. Şakalaşıp gülüşüyoruz. İkinci kattayız. Tüm dostlar bir arada, sevinçli birgün paylaşılıyor...

Yukarıda masa vardı, aşağıya indirdik. Asma katta, 1. kata çıkışa yerleştirdik. Çıkışa uzunlamasına yerleştirdik. Masa, sandalye parçaları. Yangın tüplerini toplayıp barikatın başına koyduk. Yangın tüplerini yangına karşı değil saldırganlara vurmada bir silah olarak kullanmayı düşünüyoruz. Yukarıdan başlarına vuracağız.

Yanımızda, barikatın başında Erdal Ayrancı var. Ki Erdal abi eğitimli, vursa, bir vursa elli adamı devirecek güçte, nitelikte. Ben de onun yanındayım ve ondan güç alarak güçlü oluyorum. Biz diyoruz kesinlikle barikatı, bizi geçemezler. Hatta insanlara kızıyoruz, bizim

insanlara, ayakbağı oluyorsunuz diye. Diğer arkadaşları aralıklarla merdivenlere dizdik... Rıza asma katta bir sütunun arkasında durup, olup bitenleri naklen bizlere anlatıyor. İşte bir taş daha geliyor, işte polis adamları itiyor, falan... Herkesin elinde şişeler, sandalye bacakları, savunma silahları bekliyoruz. Biz 'Allah Allah' diye saldıracaklarını düşünüyoruz, yangını değil. Yanımızda sakallı, Artvin'li Ramazan diye bir polis var. Aziz Nesin'in koruması, elinde kaleşinkof. Yanımızda Komiser Mehmet var. Çok zorda kalırsak kaleşinkofu almayı planlıyoruz. Yangın aklımızın ucundan geçmiyor. Bir ara görev bölümü yapıyoruz, herkes görev alıyor. En üst kata Hasret çıkıyor, etrafı gözlemeye. Orta katlarda arkadaşlar hazırda. Biz barikatın başındayız ve biz yıkılınca hemen arkamızdaki arkadaşın yerimizi alarak, mücadeleyi sürdüreceğini tasarlıyoruz."

Erdal Ayrancı planlıyor. Çatışılacak, biri düşürse, barikatın başında yerini arkasındaki dolduracak. Romanlarda, savaşlarda olduğu gibi.

Koçyiğit anlatıyor:

"Sonuçta bunlar geldiler, sloganlarla taşlama başladı. Orada bir kaldırım inşaatı vardı, taş boldu. Biz giriş katını ve asma katı terkettik. Birinci kata çıkan merdivenin ilk basamağına ve aşağısına masa sandalye yığarak barikat oluşturduk. Yangın tüplerini hazırladık, şişe kasalarını hazırladık. Eski sandalye bacaklarından sopalar hazırlandı. İnsanlar üst katlardalar. Daha ilk taşlama anında, Arif Sağ, Cevdet Selvi ile görüştü. Burda Ali Balkız, Erdal, Asaf, Kamber Çakır, Rıza, Olgun ve üç-dört kişi daha, yaşı otuzlarında olan insanlar kaba da olsa önlemler almaya çalışıyorduk. Diğer insanlar da ellerine birer sopa alarak yardıma geliyorlardı. Dışarı ancak giriş kattan izlenebiliyordu... Bu arada Aziz Nesin'i, benim dün gece kaldığım 109 nolu odaya getirdik. Ve aşağıdaki telefonları, resepsiyondaki telefonları bu odaya bağladık. Aziz Nesin görüşmeleri oradan yaptı, vali ile İnönü ile... Kamber Çakır lobideki telefona bakıyor. Rıza asma katta. Erdal'la ben barikatın başındayız... Barikatı aşamazlar diyoruz. Bize uzaktan zarar verebilirler, makinalıyla tarayabilirler, yangın çıkarabilirler. O nedenle

biz birinci katın merdivenlerindeki halıları söktük, aşağıdan yangın başlarsa yayılmasın diye.

Yanımızdaki komiserin telsizinden şehirde olup biten her şeyi duyup, öğreniyoruz.

Çatıkata çıkıp inceledim. Delinip çatıya çıkılır mı diye. arkadaki terası biliyordum, 1. katta 109 nolu odadan atlanıp geçiliyor. Burda bir sac perde var. Odalarla diğer binaların ilgisini kesiyor. Burayı incelemiştim, çıkılabilir diye..."

Olup bitenlerin farkında olmayan (!) biri var, Sıvas Valisi. Madımak'ın tek bir sağlam camının kalmadığı saatlerde şu açıklamayı yapıyor basına, Saat 16.30 civarı.

"Pir Sultan Abdal Kültür Etkinlikleri'ne davetli olarak Aziz Nesin de katıldı. Dün bir konuşma yaptı, bu sabah da kitaplarını imzaladı. Bunu bahane eden 500-600 kadar aşırı dinci, şeriatçı Cuma namazından sonra hükümet meydanında hükümet ve Aziz Nesin aleyhine, şeriat ve İslamiyet lehine sloganlar atarak gösteri yapmaya başladı. Olaylar sırasında yer yer aşırı dincilerin, şeriatçıların sayısı 2-3 bini buldu. Bu grup, uyarılara rağmen bir kaç kez Hükümet Konağı'na doğru da yürüyerek, sloganlar attılar.

Kayseri ve Tokat'tan polis talep edildi.

Otelde mahsur kalan yazarlar, polis önlemiyle Ankara'ya gönderilecek."

Cumhuriyet gazetesi Madımak'ı arıyor. Gazete ile konuşan Asaf. Saat 17.00'ye geliyor.

Asaf, "Öğleden sonra Arif Sağ'ın konseri ile bir panel vardı. Ona katılacaktık.

Yemek için otele geldiğimizde, bir anda aşırı dinciler otelin etrafını sardılar. Dışarda 2-3 bin kişilik bir kalabalık var. 'Vali İstifa', 'Vali Gidecek Şeriat Gelecek', 'Şeytan Aziz', 'Sivas Aziz Nesin'e Mezar Olacak' diye sloganlar atıyorlar. Otelde bulunan herkes panik içinde, iki saattir burada mahsuruz. Polisler otelin etrafında, eylemcileri dağıtmıyor" diyor. Evet dağıtmıyor.

Kan, can almadan dağılmaya da hiç niyetleri yok.

Koridordalar, sohbet ediyorlar, gülüyorlar. Kızlar, semahçılar dördüncü katta. Özlem, Elif'in saçlarına boncuk örmekte ısrarlı, örüyor. Cafer Aydın anlatıyor:

"Koridorlara çıktık ve böylece kendimizi kırılan cam parçalarından ve taşlardan korumaya çalıştık. Koridorlara açılan kapıları da kapadık ve ölümcül bir bekleme öylece başlamış oldu...

İnsanlar koridorlarda oturmuş, konuşuyorlardı. Konular yalnızca dışardaki saldırıyla ilgili değildi, aşırı korku ve panik yaşayana da rastlamadım. Nesimi Çimen 'Biz böyle şeylere 1965'lerden beri alışığız' diyordu. 'Ta İşçi Partisi döneminden beri...' Bir arkadaşın miğde ağrısı tutmuştu. Çantamızda 'kepekli ekmek' vardı, onu getirdim. Bir parça kopardı, teşekkür ederek. Al, dedim, daha al... 'Yok' dedi 'Bakarsın burada kalışımız uzun sürer, acıkan arkadaşlar olur, siz de acıkabilirsiniz' dedi. Özveriliydi. Üstelemedim. Kimsenin ölümle bitecek bir sonucu beklemediği belliydi. Safça, hatta aptalca bir yargıyla 'nasılsa dağıtılacaklar' diye bekliyorduk. Hatta öylesine inanıyorduk ki, Arif Sağ lobide konserin gecikmesinden yakınıyor, bir an önce olayların yatıştırılması için hattın öbür ucunda bilmediğim bir kişiye serzenişte bulunuyordu. Bu safça yargımızı da, Tokat'tan, Kayseri'den yardım geliyormuş şeklinde çıkarılan asılsız söylentiler ve yanımızdaki polisin merkezle yaptığı telsiz görüşmeleri pekiştiriyor, sabrımızı tazeliyordu. Oysa gerçekte yardıma, mardıma gelen yoktu. İtfaiyeden alınacak iki arazöz bu çapulcu alayını dağıtabilirdi.

Kimsenin de burnu kanamazdı. Haydi Refah Partili Belediye Başkanı arazözleri vermeyi reddetti diyelim -ki valinin emrini çiğneyemez- oradaki polis ne güne duruyordu. Ya jandarma, ya asker... Onlar henüz kullanılmamıştıki, takviyeye gerek duyulsun. Bir manga asker ve üç beş polis, hepsi bu. Dur, yapma, etme türünden göstermelik birkaç söz ve aradan sıyrılıp camları kıran, lobiye saldıran azgınlar...

Otel dört kat... Aynı yerde durmuyor insanlar, dolaşıyorlar. Birinci katta merdiven başında, hazırlıklar yapılmış, bir masa kırılarak merdivenin önüne konulmuş. İsmi büyük, barikat... Oysa zavallı bir masa. Gençler uzun ayaklı pirinç küllüklerin ayaklarını söküp silahlanmışlar. Beklenen şey, içeriye saldırılacak ve göğüs göğüse çarpışılacak... Asıl

tehlike, bu. Yangın belki ikinci üçüncü olasılık... Saldırganlar o kadar kalabalık ki, bir yüklenseler parçalarlar. Ama göğüs göğüse döğüşe ya razı değiller, ya da planlarını önceden yapmışlar, niye tatlı canlarını üzsünler... Benzin ve kibrit... İşte hepsi bu...

Bir delikanlı oraya sokulanlara 'Siz gidin, yukarılara çıkın, biz koruruz sizleri' diyor. Elinde pirinç küllük ayağı... Kimbilir kaç kitapta okuduğum direniş sahnelerini hatırlıyorum, gözlerim yaşarıyor. Gelip, Lütfiye'ye anlatıyorum, gençleri görmelisin diyorum, nasıl da dirençliler... Seviniyor o da, göneniyor. Gençlerin bir bölümü de 4. katta, çoğu kız... En kabadayısı 20 yaşında var yok... Yerlere oturmuşlar, söyleşiyorlar. Saatler uzamış."

Saatler uzuyor. Dinmek bilmiyor taşlama. Hep yardım gelecek söylentisi var. Kayseri'den gelecekler, Tokat'tan gelecekler. Takviye gelecek... Gelecek, geldi, geliyor... Ne oldu, ne haber var diye sorulduğunda, telsizden duyulan az önceki haber söyleniyor. Kayseri hava indirmeden çıkmışlar, gelmek üzereler... Tokat'tan çıkmışlar gelmek üzereler... Sivas-Tokat arası kaç saat acaba? Sivas-Kayseri arası kaç saat?.. Gelmek üzereler mi acaba? Telefon trafiği sürüyor. Ankara'da tanıdık herkese ulaşılmaya çalışılıyor. Her düzeyden SHP yöneticisine... İşte şimdi de Aziz Nesin, Erdal İnönü ile konuşuyor. Yaşananları anlatıyor İnönü'ye. Saat 17.30 civarı. İnönü, Başbakan yardımcısı, hükümetin ikinci adamı. Aziz Nesin "bakın size telefonda kırılan camları, atılan sloganların seslerini dinletcyim" diyor ve telefonu saldırının geldiği yana tutuyor bir süre. Sonra "zor durumdayız" diyor, "ama ben yine de korkmuyorum" diyor. Telefonun diğer ucundaki ses İnönü, diyor ki, "hiç merak etmeyin, gerekli önlemleri aldık..." Konuşma üzerine yeniden umutlar tazeleniyor... Yeniden devlete "güven" duygusu ortalığı kaplıyor...

Hidayet Karakuş anlatıyor:

"Biz, güvenlik güçlerinin eninde sonunda olayın korkunçluğunu anlayıp, etkin biçimde saldırganlara dur diyeceklerini umuyorduk.

Öyle ya, devlet varken bunlar daha ileri gidebilirler miydi?

Gittikçe artan gürültüler, çığlıklar, ıslıklar arasında bizler merdivenlerde, koridorlarda dolaşıyor, birbirimize kimi zaman anlamsız şa-

kalar yapıyor, kimi zaman geleceği söylenen takviye birliklerinin gelip gelmediğini soruyorduk.

Ayakta durmaktan belim ağrıdı.

Kimseye engel olmayacak biçimde bir duvar dibine uzandım.

Aklıma 12 Mart'ta, iki günlük gözaltı saatlerim geldi.

Böyle durumlarda insanın gerçekten kaçtığı, kendi içine döndüğü olur. Bu, bir savunmadır. Gerçeğe karşı kendi kabuğunu kalınlaştırmasıdır. Bir yandan belimin ağrısını geçirmeye çalışırken, çocukluk günlerimden bu günlere uzanan yaşamımı düşündüm. Buraya kadar mıydı her şey?

Yine de aklıma getirmek istemiyordum böyle bir sonu. Kalktım. Karım yanımdaydı. Sigara içiyordu. Merdivenlerde onun yanına oturdum. Ali Yüce, Battal Pehlivan, Behçet Aysan, Asım Bezirci katlar arasında dolaşıp duruyorlardı. Metin Altıok daha çok merdivenin başındaki gençlerin yanındaydı. Lütfiye Aydın'la eşi Cafer Can da her an gelecek bir saldırıya karşı koymak için hazırdılar. Cafer'in sarışın yüzünden ince şakalar okunurdu her zaman. Şimdi yoktu.

Öteki saldırı yönü, arka pencereler olabilirdi. Saldırganlar otelin arkasındaki geçişi öğrenirlerse oradan da saldırabilirdi. Ne yapardık o zaman?

Aziz Nesin'in koruması polis, sakallı, kumral bir adamdı. Hiç konuşmuyor, elinde kalaşinkofuyla merdivenlerde gençlerin arasında oturuyordu. Yangın başlayıncaya kadar oradaydı. Sonra yok oldu. Arkadaşların dediğine göre ön kapıdan koşarak çıkıp gitmiş. Ne yapsındı başka? Dışardaki güvenlik güçleri hiçbir şey yapmazken, otelde elektrikler kesilip, uğursuz karanlık başlamışken ne yapsındı?

Her an kesilmesini beklediğimiz taşlama durmak bilmiyordu.

Biz, heran polisin, güvenlik güçlerinin sis bombası atacağını düşünüyorduk. Gözyaşı bombası atacağını düşünüyorduk. Su sıkarak göstericileri dağıtacağını düşünüyorduk. Dahası askeri takviyeler gelir gelmez, bu iş biter diyorduk.

Ne ki bir türlü düşündüklerimiz olmuyordu.

Askerler gelmiyor, güvenlik güçleri göstericileri yeterince etkin

biçimde engellemiyor, otelin karşısındaki binaya çıkıp, oteli oradan taşlayanlara hiçbir şey yapılmıyordu."

Askerler gelmiyor. Halbuki, Kayseri'den çıkan birliğin dakika dakika nerede olabilceği üzerine tahmin yürütüyorlar... İşte 50. kilometrede, İşte Şarkışla'da, işte Sivas'a girmek üzere, böyle diyor Ali Balkız, "Komiser Mehmet'in telsizinden, kentte ne olup bittiğini, vali ile emniyet arasındaki tüm haberleşmeyi dinliyorduk. An be an olanları izliyorduk. Takviye gelecek, yardım gelecek... Gele gele dışarıdan yardım adına Şarkışla'dan 10 tane polis, Hafik'ten, Zara'dan 10'ar polis. Halbuki, telsizden, 5 bin, 10 bin adam oteli kuşatmış deniliyor. Tüm umutlar Kayseri'den gelecek kuvvete bağlanıyor. Telsizde soruyor polisler birbirlerine 'nerede kaldı?' Cevap, 'onuncu kilometrede.' Biz başlıyoruz, kilometre saymaya, gelecekler, bunları dağıtacaklar, bizi kurtaracaklar. Biz kilometre sayıyoruz."

Gelen kimse yok... Koridordalar. Söyleşiyorlar, gülümsemeye çalışıyorlar, yine de gülümsemeye. Lütfü Kaleli anlatıyor:

"Aziz Nesin, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü ile telefon görüşmesi yapıyor. Durumun vahametini anlatıyor. İnönü, güvence veriyor: Bizlerin kılına bile zarar gelmeden kurtulacağız...

Arif Sağ, tanıdığı parlamenterlere telefonla ulaşıyor, acil önlem alınmasını istiyor... Bizler, odaların kapılarını örterek merdiven koridorlarına yayıldık. Böylece dış dünyayla ilişkimiz kesilmiş oldu.

Yarı loş aydınlıkta, üzüm salkımı gibi merdivenlere sıralanan seksen insan, biribirine moral vermek için gayret gösteriyordu. Ben ise aykırı şeyler söylüyordum. 'Arkadaşlar, bu kudurmuşlar, can almadan gitmezler' diyordum. Henüz yaşamının baharında olan bir kızımız, 'Amca, sen de ağzını hayra aç' diyordu. Aslında herkes benim gibi düşünüyordu, ama kimse benim gibi duygularını seslendirmiyordu. Yine de ben; bugün tarihi bir gündür, diyerek boş kağıt istedim. Ünlü halk ozanlarımızdan Davut Sulari'nin kızı Edibe Sulari, üç yaprak kağıt veriyor. Ben, orada bulunanların adlarını yazıyorum. Ola ki bunları birgün yazarım diye, kendime ölümü hiç kondurmuyorum. Herhalde diğerleri de buna inanmış olacaklar ki, Aziz ağabeyin Aydınlık için

yazdığı başmakalesini de bana veriyorlar. Dört sayfalık o elyazmasını da pantolon cebime koyuyorum.

Ünlü halk ozanımız Davut Sulari'nin kızı Edibe Sulari, taa İsviçre'nin Basel kentinden gelmiş. O'nunla tanışıyoruz. Geçen ay, konuşmacı olarak beni Basel'e çağırmışlardı. Vize alamadığım için gidememiştim. Ona çok üzüldüğünü söylüyor. Arif Sağ ile arasındaki kırgınlığı anlatıyor: Küçükten kusur, büyükten af diliyor.

Taş sesleri, cam şangırtılarıyla devam ediyor. Bir arkadaşımız, 'Bu ne bitmez bir cammış!' diyerek tepki veriyor. Arada bir kapıları aralayarak içeri gelen taşlara ve kırılan camlara bakıyoruz. Taşlar, iki gündür otelin önünde gördüğümüz parke taşları. Kafamıza gelse ya da bir yerimize değse o saat cansız bırakır bizi. Analarımız, bacılarımız densizlik edip içeri giren gençleri çığlık atarak geri çağırıyorlar. Ve kapıları örtüyorlar.

Hanım arkadaşlar, 'acıktık' diyorlar. Rahmetli Nesimi'yle yanyana ve ayaktayız. İkimizin de göbeği var, ama Nesimi benden fazla göbekli. Hanımı da karşısında oturuyor. O alınmasın diye, ikimizi birden seslendiriyorum. 'Nesimi Sultan ile benim göbeklerimiz, sizi iki gün idare eder; keselim mi?' diyorum, gülüşüyoruz.

Ama gerçek bu. Saatler boyu bağıran, söven, taşlayan bu güruh, hâlâ deşarj olmadı. Tersine daha bileğlenmiş olarak saldırganlığını azdırdı...

Oda kapıları tamamen kapalı. Loş ışıkta merdivenlere serilmiş durumdayız."

Şükrü Günbulut dışarıda, telefon etmek üzere çıkmıştı, bir daha dönmesi mümkün olmadı otele. Şeriatçıların arasına giriyor bir ara. Otele, düşmanların arasından bakıyor içi burkularak, çaresiz:

"Madımak Oteli'ne gidiyoruz. Otele yanaşmak mümkün değil. Sokağın Cumhuriyet Caddesi'yle kesiştiği köşedeki küçük meydan şeriatçılarla dolmuş. Kelle istiyorlar. Camların çoğu kırılmış. Dünden beri yığılı gördüğümüz taşları alıyor, ikiye bölüp otele fırlatıyorlar. Sokağın arkasını dolaşıyoruz. Karşı binaların çatısından kiremitler atılıyor odaların içine. Otel, şeriatçıların ortasında sessiz duruyor. Resmi elbiseliler, taşlayanların önünde sahte pehlivanlar gibi dolanıyorlar.

Otel yalnız, mahzun ve sessiz. Hiçbir yardım gelmeyecek, bu belli. Kuşatanlar 'Kafirlere Ölüm' diye bağırıyorlar. Otelden bakıldığında, aşağıdakilerin kimi neşeyle zıplıyor, kimi kızgın, kimi taşlı, kimi beklemede...

Biri konuşuyor: 'Bunları gece yarısı saat ikide falan öldürürüz'... 'Hele bir karanlık bassın.' Mehmet Ali'ye soruyorum: 'Karanlıkla ne ilgisi var?' 'Öldürenler görünmeyecek abi.' Karanlıkta aradan sıyrılan cellatlar, içerdekileri öldürecekler. Herkes bunu biliyor.

Sokakta sessiz dolaşan çakal, birden ulumaya başlıyor. 'Uuuuuvvv şeytana ölüm.' Taşlılar bu sesle canlanıyor, Allahuekber'e başlıyor. Çakal, ulumadan sonra birden sesini kesiyor. Hiçbir şey olmamış gibi eli arkada kalabalığın hareketlerini izliyor. Arada bir, resmi elbiseliyle konuşuyor.

Çakallarla resmi giysililerin ortasında üç yüz kadar taşlı otele hücum eder gibi yapıyorlar. Bir yandan gözleri çakallarda. Çakallar hafif el işaretleriyle, onlara yalnızca taş atmalarını buyuruyorlar. Resmi elbiseliler de onaylıyorlar işin gidişini... Henüz kesim zamanı değil.

Ortada otel. Önünde 300 kadar taşlı. Taşlıların çevresinde resmi görevliler ve sakallı çakallar, onların da ötesinde seyirciler...

Otelden beyaz gömlekli biri fırladı. Bir arabanın üstüne çıktı. Arabaya tırmanmak isteyenlerin ellerine tekmeyle vuruyor. Eli taşlılar kaçmaya başladı. Suya atılmış taş gibi merkezdeki bu kaçış çevredeki çakal ve resmi görevlilere, oradan da en dış halkadaki seyircilere yansıdı. Biraz sonra geri döndüler. Beyaz gömlekli, otelin sahibiymiş, arabasını devirmeye çalışanları kovmak istemiş.

Ortadaki taş atıcılardan bazen bir ikisi otele giriyor. Resmi elbiseliler kaygusuz, arkalarından varıp çıkarıyorlar. Getirip ortadaki yerlerini koyuyorlar.

Şimdilik bu düzenin bozulmaması gerek. Polislerin yanındaki çakallar da şimdiden otele girilmesini onaylamıyorlar. Her şeyin bir sırası var. Taşlama saatlerdir sürüyor. Otelin sokağa bakan odalarının tüm camları aşağı indi. Hâlâ cam şıngırtıları geliyor. Odalara taş doldu. Arkadaşlarım arka odalara kapanmış olmalılar. Karşı binalara çıkanlar

odaların içini tamamen görüyor, taşlıyorlar. Yüz metre ötesi vilayet. Vali de odasında tutsak, Ankara'dan da hiç hayır yok.

Bir yararı olmayacağını bildiğim halde YSE'den tanıdığım Sivas Milletvekili Azimet Köylüoğlu'na telefon etmek istiyorum.

Eve dönüyoruz. Azimet yok. Yüksel, Ziya Halis'i arıyor: 'Ziya'm içerdekileri gözg öre göre öldürecekler. Bir şey yap Ziya'm. Polis sokağı kessin. 300 kişiyi bir kordona alsa diğerleri dağılır. Ziya'm. Böyle yapsınlar Ziya'm onlar polisi sarmışlar, polis onları sarsın Ziya'm.'

'Ziya'm'dan umut veren laf yok. 'Yapıyoruz ediyoruz'un dışında."

Yardımın geleceği yok. Yine de bekliyorlar. Devlet bu kadarını yapmaz, göz göre göre ölmemize izin vermez diyorlar. Ankara'da tüm ülkede duymayan kalmıyor kuşatmayı, gericilerin saldırısını.

Battal Pehlivan anlatıyor:

"Otelin önünde gösteri başladıktan hemen sonra, Ankara'yla temasa geçtik. Arif Sağ, SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi ile görüşerek yardım istedi. Pir Sultan Derneği yöneticileri, Ankara'da kimi tanıyorlarsa arayıp yardım istediler. Yani saat 14.00-14.30 sularında Ankara'da olayı duymayan kalmadı.

'Telaşa kapılmayın, Çevre illerden yardım istedik. Yola çıktılar. Sizi kurtaracağız.' Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, kendisiyle telefonla görüşen Aziz Nesin'e oteldekilerin kurtarılacağını söylüyordu. Parti Genel Merkezleri söylüyordu. Ancak kesinlikle yardım gelmiyordu. Yardım geleceği yerde, öyle sanıyorum ki, çevre il ve ilçelerinden yobazlar akın akın Sivas'a geliyordu. 500 kişiydiler, 8 saat içinde 10 bin kişiye ulaştılar.

Taş yağmuru altında hep birbirimize moral vermeye çalıştık. Başka çaremiz olmadığı için yardım geleceğini umduk. İçeride can veren, yaşları 16-18-20 olan gencecik çocuklarımız, işin ayırdına varsalar da, yaşama olan bağlılıklarını elden bırakmıyorlardı. Birbirinin saçını örüyor, gülüyor, Madımak Oteli'nden kurtulduktan sonra, bunu nasıl kutlayacaklarını konuşuyorlardı...

Olayda yitirdiğimiz karikatürist Asaf Koçak, hiç durmadan otelin

içinde dolaşıyor, mızıkasını çalıyordu. Adeta gençleri eğlendiriyordu. Aşık Nesimi Çimen, halk ozanlığını orada da sürdürdü. İnsanları etkileyici sözleriyle yatıştırmaya çalıştı. Edibe Suları hiç durmadan elinde, not defterine bir şeyler yazıyordu. 'Edibe ne yazıyorsun?' diye sorduğumda, 'Not tutuyorum abi, bir kitap yazıyorum da, bu olayı da kullanacağım' diyordu.

Lütfi Kaleli, her zamanki titizliğini orada da sürdürdü. Bir kağıda tek tek isimlerimizi yazdı. 'Bu tarihi bir andır, ilerdeki kuşaklara yansımalıdır. Mümkün olsa da herkes duygularını yazabilse' diye konuşuyordu. Asım Bezirci, her zamanki babacanlığıyla tek tek yanımıza gelip destek verdi.

Ali Balkız'dan öğrendim, 'Yahu ikindi namazı zamanı geldi, bu adamlar namaza gitmeyecekler mi?' diye sorduğunda, Asaf Koçak, 'Anlaşılıyor ki onlar, bu namazı kaza ile eda edecekler' diye espiri yapıyordu.

Son ana kadar, umudumuzu koruduk. Belki üzerimize 5 ton taş yağdı. Bir gün önceden belediye yol yapılacağı bahanesiyle oraya taş yığmış, o taşların hepsi üzerimize yağdı. O yetmedi, otelin karşısındaki binalara çıkıp, onların kiremitlerini, tuğlalarını üzerimize yağdırdılar. 400 yıl önce Pir Sultan Abdal'ı nasıl taşlamışlarsa, o gün de bizi taşladılar."

Erdal barikatın başında duruyor... Elinde bir demir çubuk. Saldırıyı merdivenden bekliyorlar. Kendilerince önlemler geliştiriyorlar. Hiç kimse henüz bir yangın çıkacağını hesaba katmıyor. Lobideki asansörü birinci kata çekip kapısını açık tutuyorlar. Yangın merdiveninin anahtarını arıyorlar, demir kapılı tahliye merdiveninin anahtarını bulamıyorlar. Otelin odalarına turmanırlar diye bulunan anahtarlarla odaların kapıları kilitleniyor...

Ozanlar Anıtı Yakılıyor

Oteli kuşatan dinci gericilerin sayıları giderek artıyor. Devlet dairelerinin, işyerlerinin kapanmasıyla, buralardan çıkan gericiler de gelip kuşatmada yerlerini alıyorlar... Kalabalıktan tiz bir sesle bağırıyor-

lar. "Tekbir" diye. Sonra "Ya Allah, Bismillah, Allahuekber", sonra "Sivas Aziz'e Mezar Olacak", sonra "Kafirlere Ölüm" solganları... Hâlâ polis gericileri sokağın başında tutuyor. Otele 40-45 metre uzakta. Fakat, sokağın diğer başına da gericiler yığınak yapıyorlar bu kez. "Dinsizlere Ölüm" diye bağrıyorlar, "Kafirlere Ölüm"... Şimdilik üç istekleri var, Pir Sultan anıtı kaldırılacak, şenlikler iptal edilecek, Aziz Nesin ve arkadaşları Sivas'ı terk edecek... Yani kendilerinden başkalarına tahammülleri yok. Bu istekler de belediye hoperlörlerinden duyuruluyor. Gerici kalabalığın formüle ettiği şeyler değil bunlar. Olayı planlayıp programlayanlarca formüle edildiği, istem haline, hedef haline getirildiği anlaşılıyor.

Belediye Başkanı Temel Karamollaoğlu, İçişleri Bakanı Gazioğlu ile konuşuyor ve ona "put'a karşı olduklarını, göstericilerin Pir Sultan anıtını istemediğini, olayların, anıt nedeniyle ortaya çıktığını, olayların yatışması için anıtın kaldırılması gerektiğini" söylüyor. İçişleri Bakanı Refahlı başkanın her isteğini valiye "talimat" olarak iletiyor. İçişleri Bakanı da Refahlı başkanın "Put'u" kaldırma isteğine katılıyor. Bunun üzerine Sivas Valisi Karabilgin bir gün önce dikilen anıtın kaldırılması yönünde emir veriyor. "Ozanlar anıtı yerinden sökülsün ve belediye garajına konulsun..!"

Dinci gericiler ilk tavizi koparıyorlar.

Bu taviz iştahlarını kabartıyor.

Kan istiyorlar, can istiyorlar....

Vali Karabilgin "Belediye Başkanı beni aradı. Topluluğun tepkisinin, Kültür Merkezi önündeki ozanlar anıtına olduğunu, anıt kaldırılırsa topluluğun dağılabileceğini söyledi. Aynı düşünceyi emniyet müdürü de paylaşıyordu. Ben, önce sakıncalı buldum. Ancak benim için önemli olan, artık anıt değil, oteldeki insanların can güvenliği içinde kenti terk etmelerini sağlamaktı. Anıtın oradan çıkartılması talimatını verdik. Vilayetin önünden depoya kaldırılacaktı. Fakat çılgın kalabalık anıtı indirdi araçtan, parçaladı ve yaktı" diyor... Vali ne kadar da "saf" görünüyor. Sanki orası Sivas değil, sanki gösterici diye nitelediği katillerin karakterini, amaçlarını bilmiyor. Bir taviz verildiğinde, onu yeni istemlerin izleyeceğini...

Vali'nin saflığı değil söz konusu olan. Devletin gerici dincilerle içiçe geçmişliği. Olayı vahim kılan da bu. Cumhurbaşkanı Demirel, Vali'yi arıyor ve "aman Vali bey halka zarar gelmesin" diyor, halka yani katillere. Cumhurbaşkanı katillerin incitilmemesini istiyor Vali'den. Vali'nin saflığı "mazur" hale geliyor.

Ozanlar anıtı yıkılıyor. Polisin "olay" tutanağına şöyle yansıyor bu taviz:

"Saat 19.00'da, yine topluluğu yatıştırmak maksadıyla, topluluğun talepleri doğrultusunda, Pir Sultan Abdal şenliği programının iptal edildiği söylenilmiş, topluluk yine dağıtılamamıştır. Bu defa topluluk ozanlar anıtının yerinden kaldırılmasını talep etmiş, bu talepleri Valilikçe uygun görülerek heykel yerinden kaldırılmış, belediyeye ait bir araçla belediye garajına götürülmek üzere vilayet önündeki parkın ön tarafına getirilmiş, maksat topluluğun heykeli görerek dikkatlerin o noktaya çevrilmesi ve heykele doğru gitmesini sağlamak, bu suretle otel önünden belirli bir grubun uzaklaşma imkânını yaratmak olmuştur, fakat heykeli araba üzerinde, parkın ön tarafında gören kalabalık, bizim arzu etmiş olduğumuz bir şekilde heykele doğru dağılmamış, arka taraflardan onbeş-yirmi kişilik bir grup heykele doğru koşarak, arabanın üzerindeki heykeli aşağıya indirmişler ve plastik alaşımdan yapılan tahminen bir buçuk metrelik heykeli sürükleyerek toplumun içinden geçirmek suretiyle, arkadan da ittirerek otelin önünde bulunan polis zincirini yararak ön tarafa kadar getirmişlerdir. Polis zincirinin kırılmasından yararlanan grup içerisindeki bazı kişiler, yan yatmış heykelin üzerine çıkıp atlamak suretiyle otele karşı taşlı tecavüzlerini otelin önünde bulunan üç adet arabaya yöneltmişler ve arabalarda ağır hasar meydana getirmişlerdir, bu heykelin ön tarafa getirilmesi sonucu, topluluğun otele doğru ilerlemesine mani olan polis zincirinin kırılması neticesi, son derecede zor durumlarda kalınmış ve copla zor kullanılmışsa da, topluluk daha geriye itilememiştir. Slogan atarak azgınlaşan topluluk heykele saldırarak sağını, solunu kırmaya başlamış, hatta bu sırada başlarını heykele vurmak suretiyle kendilerini de yaralamışlardır."

Şenliklerin iptal edildiği bildiriliyor kalabalığa, yetmiyor. Ozan-

lar anıtı sökülüp getiriliyor, yetmiyor... Kan istiyorlar, can istiyorlar. Anıt belediye kepçesiyle sökülüyor, hükümet meydanının önünde parçalanıyor, ipler bağlanarak yerlerde sürükleniyor. Ve en sonunda otelin tam önüne getirilip yakılıyor...

"Halkımıza saygı ile duyurulur" anonsu devam ediyor. Heykelin sökülüşü, parçalanışı, sürüklenişi, yakılışı naklen yayından duyuruluyor. Naklen yayından "heykelin kaldırıldığı, şenliklerin iptal edildiği, etkinlik için şehre gelenlerin, şehri derhal terk edecekleri" belediye kanalı ile an be an iletiliyor... Yeniden yeniden sayısız anonsla, yeniden yeniden, kalabalığı daha da azdırmak için...

Sivas polisinin "olay tutanağında", "topluluk üzerinde etkili olur gerekçesiyle" Refahlı Belediye Başkanı'yla, Büyük Birlik Partisi başkanının konuşma yapmalarının sağlandığı yazıyor. Devlet şeriatçı ve ırkçıları getirip konuşturuyor, Madımak Oteli'nin önünde. Bu şahısların konuşmalarının "topluluğun" dağılmasına değil de, daha da azgınlaşmasına yarayacağını anlamamak için aptal olmak gerekiyor. Anlamıyorlar.

Refahlı Karamollaoğlu konuşuyor. Alkışlarla karşılanan konuşması parça parça kuşatma altındaki otele dek ulaşıyor. Refahlı başkan "polis için yatıştırma konuşması" yapıyor. Her cümlesi alkışlarla kesiliyor. Saldırgan faşist güruhu azdıran, daha tahrik eden bir konuşma bu. Refahlı başkan yaptığı bu tahrik konuşmasını hiç haırlamayacak. Ne söylediğini hiç bilmeyecek. Fakat "konuşmayı, konuşma yapmayı devlet istedi benden" diyor.

"Otel civarında toplanan kalabalığı, yine kendilerini teskin edici sözler söyleyerek dağılmaya çağırdım. Bütün bunları Sayın Vali ve Emniyet Müdürü'nün talepleriyle yaptım. Bunları yaparken İl Emniyet Müdürü de benimle beraberdi. Dolayısıyla hadiseleri önlemek yönündeki çabalarıma bütün şehir halkının yanında askeri ve mülki erkânla, Emniyet Müdürü dahil bölgedeki asayiş güçleri de yakından tanık olmuşlardır."

Pes doğrusu! Katil sürüsü, can almak için dişlerini bileyliyor. Ve "devlet" onları sözlerle sakinleştirmeye çalışıyor..?

Ne güzel devlet! Ne müşvik devlet! Vatandaşa zarar vermekten kaçınıyor. Katillere zarar vermemeye uğraşıyor! Otelin içindekiler? Onlar bunları çoktan hak etmişler...

Belediye başkanı, mülki erkânla birlikte alkışlar arasında ne konuşuyor?

Kuşatma otelinde taş yağmuru altında, bölük bölük canlara, sözleri ulaşıyor Refahlı başkanın.

Cafer Aydın'ın duydukları:

"Taş yağmurunun seyreldiği ender zaman aralıklarında koridorlara açılan kapıları açıp, bir şeyler yakalamaya çalışıyorduk. Bir ara artık herkesçe bilinen belcdiye başkanının konuşmasına tanık olduk. 'Sizlere söz veriyorum', diyordu. 'Etkinlikler yasaklanacak, bir daha da yapılmayacak. İşte heykeli de getirtiyorum. 12 Eylül sonrasını biliyorsunuz, içlerinizde yargılanan, işkence görenler oldu, burada da öyle olabilir, dağılın' filan yollu sözler ediyordu. Sesi sevecendi. Korkusu, yapanın yanında kalmayacağındandı... Bize aldırdığı yoktu. Ya da biz öyle anlamıştık... Bu arada Kültür Sarayı önündeki ozanlar anıtı yerinden sökülmüş, belediyeye ait bir arabayla meydana getiriliyormuş. Bir ara Zerrin Taşpınar 'Yahu sokaktan çocuk sesleri geliyor, bu da nesi?' diyor... Meğer Kuran kursu öğrencileri, takviye kuvvet olarak meydana getirilmiş, ola ki katliamdan kurtulanlara karşı kullanılsın diye..."

Başkanın konuşması, anıtın yıkılmasından önceye rastlıyor. Kalabalığa müjde veriyor sanki, İçişleri Bakanı, valiye talimat verdi, biz de yıkıp getirtiyoruz heykeli buraya, önünüze. Yıkıp getiriyoruz işte. Başkan müjde veriyor. Başkan söz veriyor. Kalabalık sokak başındaki polis kordonunu zorluyor. Kordon henüz kopmamış. Başkan konuşuyor, onu alkışlayan güruh taşlamaya birkaç saniye de olsa ara vermek zorunda kalıyor.

Zerrin Taşpınar anlatıyor Başkan'ın sakinleştirici (!) konuşmasını:

"Ara ara odaları kontrol ediyorduk. Yani, taş, camla birlikte bir şey atılır, yanar falan diye. Ondan sonraki saatler hep lobide, onların o

çığlıkları, haykırmaları, bağırışları, taş sesleri ile geçti. Ben kendimi hep sakin olarak düşünüyorum. Yalnız belediye başkanının (Temel Karamollaoğlu) konuşmasını, Lütfiye'nin 'Çekil, taş gelecek, yaralanacaksın' diye bağırmasına karşı, pencereye odanın ortasına dek geldim, camlar kırıktı zaten; başkanın konuşmalarını dinledim.

'Biz Sivas'lılar olarak, -güya yatıştırmaya gelmiş- bir dereceye kadar görevimizi yaptık. İşte, şimdi dağılın. -Ama, bu 'Dağılın'ın arkasından şunu söyledi, hep bunları ifademde de belli ettim- 1980'i unutmayın! Orada iki arkadaşımız tutuklandı ve 10-15 sene yattı, hiç kimse sahip çıkmadı!' Bu söyleyişte, bana şöyle bir duygu geliyor düşündükçe, 'Ferdi hareketler yapmayın. Bu tip olaylarda birkaç kişi tutuklanıyor, onlar da ceremeyi çekiyor' gibi. Kesinlikle onlara, 'Bu ayıptır, günahtır; bunlar konuklarımızdır' filan değil. 'Biz görevimizi yaptık, bir dereceye kadar', bunun altını ısrarla çiziyorum. 'Tam yaptık' demiyor, 'bir dereceye kadar' diyor. 'Size söz veriyorum' dedi. 'Bunlar bu geceye kadar, buradan, Sivas'tan uzaklaştırılmış olacak, gönderilmiş olacak; ikincisi, heykel yıkılacak; üçüncüsü, bu Pir Sultan Şenlikleri tamamen iptal edilecek!' Daha çok konuştu. Konuşması alkışlarla kesildi. Arada bir 'Dağılın!' diyor. Hani ona, 'Bunu dağıt' demişler ya, o şekilde bir 'Dağılın!'"

Lütfi Kaleli'nin duydukları parça parça. Ama kesinlikle "sakinleştirici" bir söz ulaşmıyor kulağına:

"Kalabalık taşkın, kan istiyor...

Belediye Başkanı'nın sözde yatıştırıcı konuşmasını duyuyoruz. Alkış alıyor. Bu nasıl bir yatıştırıcı konuşma ki!.. Yatıştırıcı sözlerini toparlasak şu sonuç çıkıyor: 'Amaca ulaşılmıştır, dağılın artık!'

Ve başkan gidiyor. Kalabalık değilmiyor, mevzileniyor. Yerden, karşı binaların pencerelerinden taş atmaya başlıyor. Bizler lobiden uzaklaşıyoruz; merdiven boşluğunda toplaşıyoruz; perde gerisiden gözetliyoruz."

Cem anlatıyor:

"Dışarıdan megafondan sesler geliyordu. Biz üçüncü katın en solunda caddeyi gören bir odadan ne olup bittiğine bir bakalım dedik.

O'da en dip tarafta, kapı açık, kilitli değil. İlhan Cem'le, Ali Rıza'yla... O arada belediye başkanı konuştu. İstediklerinizi elde ettik. Ne istiyorsanız yapacağız, türünden sözler. Tabi tamamını duyamıyorsun. Ama bazı şeyler ulaşıyor. Konuşmanın tümünü duymak mümkün değil, alkışlar, sloganlar sesi bastırıyor..."

Ali Balkız ise "Belediye başkanı provokatördü" diyor:

"Otelde bulunduğumuz yerden Belediye Başkanının konuşmalarını ve belediye anonsundan halka yapılan genel anonsları ve telsiz konuşmalarını rahatlıkla dinleyebiliyorduk. Belediye başkanı güya halkı yatıştırarak onların dağılmalarını sağlayacak? Söze şöyle başlıyordu 'Müslüman kardeşlerim... Gazanız mübarek olsun.' Bu açıkca desteğin ifadesi değil midir? Belediye başkanı bir provakatördü."

Refahlı başkan oradan ayrılmadan belediye kepçesiyle sökülen "ozanlar anıtı" ipler bağlanarak sürükleniyor ve getirilip otelin 3-5 metre uzağına, otelin tam önüne konuluyor. İşte ipler de tam bu noktada koptu diyor Koçyiğit. Anıtla birlikte dinci gericiler de kordonu yarıp, otelin tam önüne geliyorlar. Otel ile şeriatçı güruh arasında üç beş tane polis var. Ali Rıza anlatıyor:

"Yediye doğru, anıtı nihayet otelin önüne getirdiler. Anıt ile otel arasında iki araba vardı. Ali Çağan'la, Arif Sağ'ın arabaları... Anıtla birlikte gericiler de geldiler otele. Önce anıtı yaktılar. Sonra bu iki arabayı. Yakma olayından önce anıtla birlikte gelen gericilerden bazıları içeriye hücum ettiler. Bazı faşistler gelip bize saldırmak, barikatı aşmak istediler. Gelenlerin kafalarına ellerimizde ne varsa onunla vuruyoruz. Erdal'ın vurduğu geri çekilmek zorunda kalıyor. Atılan bir taş Erdal'ın ayağını yaralıyor. Barikatın başında Uğur, Asaf, Erdal'ın ayağını sarıyoruz. Erdal 'yok bir şey' diyor. Ben üst katlara çıkıp etrafa bir daha bakmak istiyorum."

Genç samahçı Ertan üst katlarla, alt kat arasında, dolaşıyor, koşuşturuyor:

"Koray konuşmaya başladı. 'Bunlar kim, bizi öldürürler mi?' diye. Serdar, 'saçmalama Koray' diyor. O sıralarda Hasret Gültekin Asaf'ın mızıkasını getirdi, mızıka çaldı bize. Henüz korkutucu olaylar yaşanmıyor. Tüm kızlar, yaşlılar üst katta. Erdal Ayrancı aşağıda ya-

rım merdivenin başına kurulan barikatta. Sakallı o, ben tanımıyorum, otel müdürü sanıyorum. Erdal Ayrancı 'Sakin olun, erkekler merdivenlere dizilsin, ellerinize bir şey alın' diyor, devamlı ne yapılması gerektiğini söylüyor. Rıza Aydoğmuş asma katta naklen ne anlatırsa, 'üç tane polis geldi, ilerliyorlar, polis onları geriletiyor, bir polis geri gitti...' gibi, adım adım ben yukarıdaki arkadaşlara iletiyorum. Biz de hareketlendik. Otelin içinde yüzyüze bir çarpışmaya göre hazırlanıyoruz. Sopalar, demir kültablaları, sandalye bacakları... Bir kız arkadaş, 'ben de dövüşeceğim, kadının diye güçsüz olduğumu sanmayın' diyor. Eline bir sandalye bacağı alıyor... Kızların olduğu üst kattayım. Karşı binanın çatıları olduğu gibi adam dolu. Sürekli oradan kiremit atıyorlar. Taş atanlar, yumrukları sıkılı, işaret parmağı ile serçe parmakları kalkık şekilde işaret yapıyorlar. Boş bulduğumuz tüm kovaları su ile doldurup merdivenlere koyduk. Yangın tüplerini topladık birinci kata... Espiriler yapılıyor, hâlâ Sait arkadaşımız elinde silah olan polisle şakalaşıyor, 'silahını bana ver' diyor. 'Saldırdıklarında kullanacak mısın?' diyor. Sait soruyor ortalığa, 'acaba otel sigortalı mıydı, çok cam kırıldı, çok hasar var.' Erdal Ayrancı da katılıyor şakaya 'üzülme koçum' diyor, 'sigortalı.' O arada kız arkadaşlar su istediler benden. Aşağıya indim, Erdal Ayrancı'ya 'su var mı yukarıdan istiyorlar' dedim, bir pet su aldım. Erdal Ayrancı'yı otel sahibi sanıyorum, o 'bir tane alınır mı, satın mı alıyorsun, ne o, doldur koliye götür', diyor. Suları doldurdum koliye, orada dilim dilim ekmekler var, kızlar da istemişti. Yukarıya götürdüm. Kızlar suları aldı, ekmeği paylaştılar... Aşağıda, Hasret Gültekin insanların adını yazıyor bir kağıda, benimkini de yazdı... Belediye başkanının sözlerini duydum. 'İstekleriniz yerine getirilmiştir. Şenlikler iptal edilmiştir. Gazanız mübarek olsun. Tamam artık. İstediklerinize yerine geldi. Lütfen, rica ediyoruz' falan diyor.

Güneş batmıştı, fakat ortalık henüz karanlık değil. Bizde korku falan yok. Gelirlerse çatışırız diyoruz. Merdiven en fazla üç kişi alabilir. Gelir gelmez yıkarız diyoruz. O ara Erdal Ayrancı'dan kurtulup merdivenin aralığından dışarıya baktım. Polislerin ayrı bir şekilde durduklarını gördüm. Yani polisler göstericilerin önünde değildi. Elleri

arkada bekliyorlar. Saldırganlar tek tek içeri giriyor, geri çıkarıyorlardı. Ali Balkız kaçacak bir yer, çıkış yeri araştırıyor. Yalnız aşağıdakilerin olup bitenden haberi var, yukarıdakiler ne olup bittiğini tam olarak bilemiyor. Bu, çok yanlıştı. Yukarıda Serkan Doğan elinde bir demir çubuk bağırıyordu 'elimdeki demir kırılmadan ölürsem gam yerim.' Hep beraber bağırdık, 'Kırılmadan ölmeyeceğiz.' Çatışacağız, elimizdekileri üzerlerinde parçalayacağız ve böyle öleceğiz!

O arada televizyonu açmış arkadaşlar. 19.00 haberlerinde hiç söz edilmemiş yaşadıklarımızdan. Biz şaşırdık tabii. Benim o arada aklıma bir şey geldi Sait Metin sorduğunda, o çember sakallı polis, 'ben bu insanlara ateş edemem' demişti. O anda aklıma geldi. Bu adam, bu silahı kullanmayacak, elindeki kalaşinkofu. Elinden alıp biz kullanalım diye düşündüm. Yanıma bir arkadaş daha aradım. Muammer Çiçek'i gördüm. Ona söyledim. Serdar'a söyledim. O, 'tamam ciğerim' dedi. Asaf Koçak'ın da aynı şeyi düşündüğünü sonradan öğrendim. Ben etrafa bakıyorum birilerini daha bulmak için, merdivenlerde sürünerek aşağıya indim. Bir ara baktım polis silahı dışarı doğrultmuş duruyor. Polis hakkında yanlış mı düşündüm diyorum, yine de polisten silahı almayı düşünüyorum. Birden polisin yok olduğunu gördüm. 'Polis kaçtı' dediler. O arada bir gericinin bize doğru, barikata doğru hücum ettiğini gördüm. O saldırıyı görünce içime bir korku düştü. Çünkü gözü dönmüş bir biçimde bize saldırıyor, her şeyi göze alıp... Öndeki polis, Komiser Mehmet elindeki demiri kafalarına savurdu. Merdivenin mermerinden ateş çıkıyordu, demirin değdiği yerlerden..."

Saat 19.00 civarı. Otelin tam önünde ozanlar anıtı, çığlıklar, sloganlar, ulumalar arasında yakılıyor. Oteldekiler hâlâ telsizden duydukları takviye kuvvetleri bekliyorlar.

Hidayet Karakuş anlatıyor:

"Bir köşe oda vardı. Oradan kapıyı aralayarak caddeyi görebiliyorduk. Bir bakışımda, bir askeri birliğin koşar adım geldiğini gördüm. Tüfeklerini çapraz tutmuşlardı. Kurtuluş umudum artu. Aşağı indiğimde Aziz Nesin'in yanına uğradım. O sırada metalik çarpma sesleri geliyordu. Aziz ağabey:

— Bu gürültüler ne, diye sordu.

Ben düşgücümü çalıştırdım:

— Sanıyorum saldırganlara karşı polis direniyor. Yeni takviye birliği geldi, dedim.

— Gerçekten geldi mi, dedi.

— Biraz önce gördüm ağabey, dedim.

— Ama bu sesler ne?

— Galiba polis kalkanlarına çarpan sopaların, taşların sesi...

Nereden çıkarıyordum bütün bunları?

Öyle olması gerekiyor diye düşünüyordum. Madem bir saldırı vardı, madem birileri kan dökmeye, can almaya karar vermişti, öyleyse polis, yurttaşın can güvenliğini sağlamak için müdahale ediyordu.

Biz şairler akıllanmayız.

Hep düşlerimiz gerçeğin önünde gider.

Meğer, benim polis kalkanı sandığım metal sesinin kaynağı otelin alüminyum kasalarının sesleriymiş. Ertesi gün otele eşyalarımızı almaya gittiğimizde, kırılan, yamulan, parçalanan kasaları, çerçeveleri görünce güldüm. Acıyla, iğrenerek, utanarak...

Aziz ağabey, İnönü'yle konuştuğunu, valiyle görüştüğünü söyledi. Hepsi, 'Bekleyin, takviye istendi, yerinizden ayrılmayın' diyorlardı.

Oysa saat 13.30'dan taşlı sopalı saldırının başladığı saat 14.00'e kadar otel boşalulabilirdi. Dahası onların yürüyüşe geçtikleri an oteli boşaltmak mümkündü.

Bizler böyle bir saldırıyı düşümüzde görsek inanmazdık. Bu yüzden bir öngürümüz yoktu.

Ya güvenlik güçleri?

Ya vali?

Ya hükümet yetkilileri? İçişleri Bakanı? Ya Başbakan Yardımcısı İnönü? Ya Başbakan neredeydiler?

Bir ayaklanma değil miydi bu?

Bu ülkede yaşayan herhangi bir yurttaşın düşüncelerini açıklama özgürlüğünü kullanması için savaşlar mı vermek gerekiyordu?

Aziz ağabeyi odasında bırakıp çıktığımda Aydoğan'ın fenalaştığını gördüm.

— Ne oldu Aydoğan? Neyin var?

— Bilmiyorum ağabey, galiba tansiyonum düştü. Kalbimde de bir çarpıntı var.

Ellerini tuttum.

— Korkma Aydoğan, burdayız, merak etme.

— Elimi tut ağabey.

Ellerini tuttum. Melahat, alnını ovuşturuyordu eşinin. İclal konuşuyor, sakinleştirmeye, güven vermeye çalışıyordu.

Bir arkadaş, 'aramızda doktor yok mu?' diye sordu. Behçet geldi aklımıza. Aşağıya seslendik.

Metin Altıok duydu.

— Metin, Behçet orada mı? Aydoğan fenalaştı, bir baksın.

Behçet geldi. Başına çömeldi Aydoğan'ın. Yumuşak sesiyle konuştu. Ellerini, bileklerini ovdu. Sonra ayrıldı. Behçet'i son görüşüm oldu bu. Sonuna değin güler yüzlü, sonuna değin metin durdu. Zaten, bekleyenlerde müthiş bir sabırlılık vardı. Behçet de şiiri gibi sakin, ince, aydınlıktı. Ne yazık ki karanlık güçlerin canavarlıklarına kurban gitti.

Şimdi düşünüyorum da arka bahçeye bağlanmış kurbanlıklar gibiydik merdivenlerde beklerken hepimiz. Çaresizlik elimizi kolumuzu bağlıyordu.

Herkes daha çok kendi katındaydı. Ali Yüce'yi, Asım Bezirci'yi görüyordum, ama Lütfi Kaleli, kattan hiç inmiyor muydu?

Metin Altıok, Behçet Aysan saldırıyı ilk karşılayan olmaktan çok, gelişmeleri ucundan kıyısından izleyebilmek için merdiven başında gençlerin gerisinde duruyorlardı. Otel görevlilerinden ikisi Kenan'dı biri, ötekinin adını bilmiyorum- bize yardımcı oluyorlardı. Ancak yangın çıkışının anahtarını sordum.

— Bilmiyoruz dediler.

Gerçekten bilmiyorlar mıydı acaba? Neden bilmiyorlardı?

Sonunda bu çocukların da öldüğünü üzülerek öğrenecektik.

Gittikçe artan taş yağmuru dinmezken, saatler hızla ilerliyor, odalardan gelecek cam sesleri büyük bir sessizlikle bekleniyordu."

Cafer Aydın Anlatıyor:

"Vakit geçiyor, yanımızda polisler var, onların yanına gidip geliyoruz. İki tane polis var; bir telsiziyle dışarıyla bağ kuruyor, öbürü de sivil bir polis, 'koruma' olarak duruyor; bir işe yaradıkları yok, sadece dışarıyla konuşuyorlar. Birinde el telsizi var, birinde kaleşinkof tüfek var, o kadar. Bu arada:

— Ne oluyor? diye soruyorum, Ali Balkız'a falan.

— Takviye geliyor, diyor.

— Nereden geliyor?

Kayseri'den, civar illerden geliyormuş. Ben, eski askerim, jandarma subaylığından geldim, kolay dağıtılacak bir kalabalık. Fakat, niçin müdahale edilmiyor diye hayret ediyorum. Sonra bir ara, 'GMC'ler geldi!' falan dediler, 'İyi, o zaman asker geldiyse, acemi birliği de olsa bunu dağıtır' diye düşünüyorum. Fakat, müdahale yine olmuyor."

Kamber Çakır, semahtan sorumlu, gençlerden sorumlu. Barikatın önünde. Madımak'ı arayan Cumhuriyet'i yanıtlıyor:

"Binlerce insan saldırıyor. Polis-asker barikatını aşmaya çalışıyorlar. Taşlar atıyorlar. Otelin camları-çerçeveleri kırıldı. Her an içeri girebilirler. Odaları boşalttık. Herkes koridorlarda ve merdivenlerde toplandı. Büyük bir gerginlik yaşanıyor. Otelde elimize ne geçtiyse, masa, sandalye, yatak onlarla merdivenin başına barikat kurduk. Yazarlardan birini telefona çağırmam mümkün değil, hepsi barikatın arkasında. Bu tarafa geçebilmeleri için barikatı yıkmak lazım. Bir tek ben kaldım. Telefonlara yanıt vereyim diye."

Üst katta gençler, genç kızlar koridorlarda oturuyorlar. Merdivenlerde oturuyorlar. Kendi aralarında konuşmaya çalışıyorlar. Asım Bezirci, Cem'in elindeki yangın söndürme aletini değerlendiriyor, önemini ifade ediyor. Şaka ile karışık, 'Bunu iyi kullan ha, bu iyi bir silah. Elinden bırakma. Hatta içindeki biterse kafalarına atma şansın da var, iyi bir silah, elinden bırakma' diyor. Metin Altıok'un sürekli sigarası

bitiyor. Uğur'dan 'Bafra' istiyor. 'Hangi cebinde sigara yine karıştırdım yerini' diyor, Uğur'un bafrasından alıyor.

Dışarıda azgın güruh, canların ellerinde demir çubuklar...

Bekliyorlar...

çift oluklu kamamız
çifte su içmiştir
biri terdir biri kan
her savaşta nice erler kazandık
öyle yahşi öyle yaman
kervan durur mu artık
yola revan olmuş savran
gün olur harman olur
ağaçlar orman olur
elbet döner bu devran

Ozan Telli

VE YANGIN!

Sivas polisinin olay tutanağında, saat 19.30'dan sonraki gelişmeler şöyle anlatılıyor

"Saat: 19.30 sıralarında gittikçe şuursuzlaşan topluluk otel kapısına beş metre kalıncaya kadar yaklaşmışlar ve içlerinden bireysel dahi olsa, otelin içine girerek, içerde bulunan eşyaları tahrip etmeye ve dışarıya atmaya başlamışlar.

AZİZ NESİN'in 3830 kod nolu yakın koruma ekibi yukarda otelin içinde bulunduğundan, her ihtimale karşı otele girilebilineceği düşünülmüş. Bölge Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü'ne Emniyet Müdürü tarafından talimat verilerek bir miktar çevik kuvvet polisi ile asansör ile iki katın merdivenlerini tutmakla yukarıya çıkışların önlenmesi istenmiştir.

Polis çemberini yararak, otelde tahribat yapan kişiler ayrıca otelin giriş katına yerleştirilen polisler tarafından tekrar dışarı atılmışlar, bu sırada arabalardan bir tanesi ters çevrilmiş, yukarıda bulunan benzin deposu taşla delinmek suretiyle benzinin sızıntı halinde akması sağlanmıştır. Yine topluluk arasında bazı kişiler bidonlarla benzin getirip dökmek istemişlerse de bunlara mani olunmuş, bu defa kauçuk veya bez parçalarına sindirilen paçavralar uzaktan otelin önüne doğru atılmaya başlanılmış, yine bu sıralarda otelin önündeki binanın çatı katından otelin camlarına taşlar atılmak suretiyle tahribat yapılmış.

Polis çemberini geçen muhtelif kişiler tarafından benzin sızan oto ve otonun hemen yanı başına, otelden atılan koltuklar yakılmaya başlanmış ve ilk yangın ateşi buralardan çıkmıştır, bilahare üst kata tırmanan kişi otelin perdesini yakmış, yangın olmadan önce de, daha doğrusu toplumda oteli yakma isteği belirdiği zaman telsizle Haber Merkezi vasıtasıyla saat: 19.20 sıralarında itfaiye istenmiş, bundan önce toplumun üzerine su sıkarak uzaklaştırılması düşünülmüş, yine Haber Merkezi vasıtasıyla itfaiye istenmiştir."

Evet polis böyle diyor. Aynı zaman dilimi içinde olanları bir de Koçyiğit'ten dinleyelim:

"Anıtı nihayet otelin önüne getirdiler. Tam önüne koydular. Anıtı ateşe verdiler. Sonra Arif Sağ ile Ali Çağın'ın arbalarını. İki arabayı yaktıkları an, polisler fiilen devre dışı kalmış oldu. Yani yangın var, saldırganlar buraya hücum etmiş durumda. Bu arada içeri girenler oldu. Barikatın önüne kadar geldiler. Erdal ve diğerlerimiz vurduk adamlara. Oradaki Komiser Mehmet de vurdu. Erdal'ın ayağına bir taş geldi. Ayağı kanadı. O arada Aziz Nesin'in koruma polisi, ticani kılıklı herif kaçtı gitti. Biz ona ateş et falan diyorduk artık, otelin içine girenlerin ayaklarına. Üç tane falan polis de geldi içeriye. Onlardan biri barikatın dibinde oradaki komiserle konuşuyordu. 'Neden koruyorsun bunları. Yansın, gebersinler, ölsünler' diye küfrediyordu, sivil polis."

Polis "olay tutanağında" içerideki polisleri korumak için, içeriye birkaç çevik kuvvetin girdiğini belirtiyor. Amaç içerideki insanları değil polisleri korumak. Gelen polislerse "hadi gidelim" çağrılarına uymayan arkadaşlarına kızıyor, küfrediyorlar. Ali Balkız anlatıyor:

"Otelin içinde Aziz Nesin'in korumasıyla görevli iki polis vardı yanımızda. Bunlardan birinin adı Mehmet'ti. (Sivil, telsizli, komiser) Ötekinin adı ise Ramazan'dı. (Artvin'in bir ilçesinden, sivil, çember sakallı, kalaşnikof silah taşıyor) Komiser Mehmet, başından sonuna kadar bizi terketmedi, elinde telsiz çırpınıp durdu. Ramazan ise, mevzilendiği lobiden asma kata çıkan ilk merdiven dönemecinden aşağıya, lobiye sık sık kaçtı. Onun her gidişinde, Komiser Mehmet gidip geri getirdi onu. Yangın saatlerine doğru, saldırılar iyice yoğunlaşıp, saldırganlar otelin lobisine ve kahvaltı salonuna tek tek girmeye başlayınca da tamamen kaçıp gitti aramızdan. Bu son yarım saat içinde ilginç bir iki olay daha oldu. Bunlardan biri, lobiyi geçip ilk merdiven basamaklarına kadar gelen hafif sakallı, uzun boylu sivil bir polisin, bizi ve Komiser Mehmet'i görmesiyle birlikte bize ana avrat küfür etmesi ve Komiser Mehmet'e çıkışmasıydı. Dedi ki: 'bırak bu anasını adamlarını, polisi arkadan kurşunlayanlar bunlar değil mi, bir de bunları koruyorsun, bırakın yansınlar.' Komiser Mehmet de ona dedi ki: 'Ya bırak şimdi, sırası değil bunun.' Komiser Mehmet'in söylediğine göre bu polis, Kayseri'den gelen ekibin içinden biriymiş. Ki otelin içindekiler, Komiser Mehmet'in elindeki telsiz konuşmalarından izledikleri kadarıyla, bu kurtarma ekibini büyük bir umutla ve sevinçle bekliyorlardı.

Bir başka olay ise şuydu: Yine yangına yaklaştığımız saatlerdi. Komiser Mehmet, 'Saldırganlar, lobiye, merdivenlere kadar koşup geliyorlar, burada otelde panik var, içeriye kuvvet gönderin' diye çağrıda bulununca, yanımıza dışarıdan üç tane, kasklı, çevik kuvvete mensup polis geldi. Kim olduğumuzu, ne yapmakta olduğumuzu sordular. Cevap verdik onlara, geldikleri için sevindik. Hemen arkalarından da bir yüzbaşı rütbeli subay geldi. O da bize, burada ne yapmakta olduğumuzu, kaç kişi olduğumuzu sordu, saldırıların en yoğun olduğu bir anda, o üç polisi de alarak götürdü. Böylece oteli temizlediler. Artık yanabilirdi."

Evet oteli temizlediler. Artık Madımak da yakılabilirdi. Cafer Aydın anlatıyor:

"Dışarıda taş yağmuru var... İçeride umutlar tükeniyor. Bir yanık

kokusu geliyor, odaların kapılarını aralayıp bakıyoruz, hayır yanar çaput falan atmamışlar. Dışarıda arabalar yakılmış, bu arada Arif Sağ'ınki de... Biri 'ağbi' diyor, 'sigortası var mıydı arabanın?'... Sonra karşılıklı gülüşüyorlar, sorunun saçmalığını anlayıp... Bir grup saldırgan, karşıdaki binaların bacalarına tırmanmış, oralardan kopardığı parçaları fırlatıyor otele, kırık camlardan içeri... İçeride hazırlıklar tamamlanıyor; çöp kovaları boşaltılıp içeri suyla dolduruluyor, yangın söndürme aygıtları bir araya toplanıyor... Bunları kim kullanacak, merak ediyorum... Kimse de denemiyor, nasıl kullanılacağını... Demek ki yangın en uzak olasılık.

Saat 19.30. İkinci katta bir oda. Bir kısım insanların BBP'ne geçip canlarını kurtardıkları oda, ya da bir üstündeki olabilir burası. Zerrin hanım ve Lütfiye 19.30 haber bülteninin sonunu yakalıyorlar, İnter Star'da... İki üç sözcükle Sivas'ta bir otelin taşlandığı geçiştiriliyor. Öfke duyuyor insanlar. Belli ki herkesin kulakları tıkalı. TV için haber değeri bile taşımıyoruz.

Bir zaman sonra elektrikler kesiliyor. Zaten loş olan koridorlar kararıyor. Dışarıdan karanlığı yaran alkış ve ıslık sesleri geliyor... Otel ateşe verilmiş..."

Otelin elektriklerinin çoğunu söndürmüşlerdi. Dışarıdan içerisi görülmesin diye. Birkaç ışık kalmıştı köşelerde. İçeridekiler karanlığa alışmışlardı. Elektrikler kesiliyor, 19.45, alışmış olsalar da ürperiyorlar. İyice karanlık çöküyor Madımak'ın içine. Yine de insanlar ölümü değil yaşamı düşünüyor, yaşam üstüne konuşuyorlar. Taşpınar, Asım Bezirci'ye rastlıyor, O anlatıyor:

"Asım Bezirci'nin elinde bir askı vardı, bir ara; elbise askısı almış bir dolaptan.

— Bu nedir? dedim.

— Bununla kendimi savunamam ama, dedi, iki kişinin hiç değilse karnına şöyle dürterim!

Hep yüzü gülüyordu. Akşam sekize beş vardı, son olarak yanına oturduğumda merdivende.

— Gel şöyle otur yanıma dedi. Oturdum. 'Peki, bu taş ve cam kı-

rığı sesleri şiirine nasıl yansıyacak?' dedi. 'Bilemem!' dedim. Saati sordu, artık çok kararmıştı merdivenler. Fakat, son bir saat sigara içme yasağı konmuştu, bir yangın tehlikesine karşı. Çakmağı çakıp bakmadım, ama şöyle, en üst kattaydık o sırada, yukarıya doğru tutup saatimi gördüm ve eminim sekize beş vardı. Yangın demek ki çıkmamış! Ama arabalar yanıyordu dışarıda biliyorum..."

Haydar anlatıyor:

"Elektrikler kesildi. Dinci gericiler içeriye benzine batırılmış paçavralar atıyorlar. O paçavraları bizimkiler tekrar dışarı atıyor. Orada Erdal var, Olgun var. Erdal ayağı yaralı, ona rağmen mücadeleyi sürdürüyor. Erdal'ı, ben, orada barikatın başında tanıdım. Erdal dost, babacan, muhabbet seven bir insan. Yiğit, gözünü budaktan esirgemeyen bir delikanlı! En önde elinde şişeler duruyor ve barikatı yırtıp gelen dincilerin başına indiriyor. Biz görüyoruz.

Bu sırada Behçet Aysan'ı çağırdılar. Doktora gerek varmış. Bu Behçet abiyi son görüşüm oldu. (Bu son görüşme Haydar'ın "belki ayaklanırdı günler" adlı şiirine yansıyor, bazı dizelerine /ikinci barikatta ölümün, rengi bilinmeyen sezsizliğiydi bu/Dizeleri söylendiğinde, İlhan Cem Erseven, semah ve tiyatro ekiplerinden genç arkadaşlar vardı. /O sırada yukarıdan birinin bayıldığını öğrendik/Sen hemen yukarı koştun/ Behçet Ağabey seninle bir daha görüşemedik/ Duman ve yalnızlıktı her şey) Üzerimizde, gözlerimizde hüzün vardı. Ama bir şey dikkatimi çekti, dikkatimden kaçmadı. Metin Atıok'la, Asım Bezirci'nin ellerinde sopa vardı, en öne geliyorlardı. Öndeki arkadaşlar 'Asım abi, Metin abi taş gelebilir, buraya gelmeyin' deseler de, onlar ısrarla gelip bakıyor, orada duruyorlardı.

Otelin içine dumanlar yayılmaya başladı. Önde arabalar yanıyordu..."

Faşistler Yakıyor!
Askerler İzliyor!

Üçüncü katta sol köşedeki odadan caddeye baktığında askerler görüyor Koçyiğit "Tamam kurtulduk artık" düşüncesiyle aşağıya bağı-

rıyor "telaşa kapılmayın askerler geldi." Dizi dizi askeri araçlar ilerde. Ama alana gelen 15-20 asker. Şaşırmadan yapamıyor gördüklerine.

Emniyet müdürünün telsizinden valiye "kalabalık kontrolden çıktı, kuvvet gönderin" mesajı iletildiğinde, valinin yanıtı "dayanın müdür bey, tugaydan kuvvet geliyor, şimdi buradan geçtiler" oluyor.

Tugaydan gelen kuvvet (!) 15-20 asker. Geliyor ve otele doğru ilerliyorlar.

Dinci gericilerin canını sıkıyor askerin gelmesi. Yüzleri otelden, askerlere dönüyor, çok hayıflanıyorlar askere. Bırakın yakalım şu kafirleri diye.

Faşistler sloganla karşılıyorlar gelen 15-20 kişilik askeri. "Asker Bosna'ya", "Allahsıza Asker Siper Olamaz." Hafiften itişip kakışmalar oluyor askerlerle, şeriatçı faşistler arasında. Askerler, ellerinde silah. Askerler, kafalarında miğfer. Askerler, tam teçhizatlı. Asker ilerlemek istiyor, faşistlerin sloganları onları karşılıyor. Sanki işlerine engel olunmuş, öldürmelerine, yakmalarına...

Tam o sırada siyah bir makam arabası yaklaşıyor askerle kalabalığın yüzyüze geldiği yere. Gelen tugay komutanı, tuğgeneral Ahmet Yücekök...

Faşistler merakla bekliyorlar generalin tavrını. Merakla ve "Asker Bosna"ya, "Allahsıza Asker Siper Olamaz" sloganlarıyla. Arabasından çıkan general, etraftaki faşistlerle konuşuyor. Sabah gazetesinin polis muhabiri Ahmet Vardar'ı dahi çileden çıkaran bir muhabbet, bir garip konuşma geçiyor aralarında. Şeriatçı faşistlerin ne dediği bilinmiyor ama generalin sözleri öğreniliyor. General, faşist grüha "Askerden size zarar gelmeyecek" sözünü veriyor... Bu konuşma üzerine "Asker Bosna'ya" sloganı "en Büyük Asker Bizim Asker"e dönüşüyor. Generalin konuşmasından sonra 15-20 kişilik asker grubu da kalabalığın arasından geri çekilip bir duvar dibine dizilerek katliamı seyre başlıyor.

Refahlı belediye başkanı, "tugay komutanı da orada bulunanlarca alkışlandı" diyor... "Siz bildiğinizi, istediğinizi yapın, askerden size bir zarar gelmeyecek" sözleri, tutumu alkışlanmaz mı? Tabi ki alkışlanır.

Askeri aradan çıkaran, tugay komutanından söz alan şeriatçı faşistler tekrar işlerine (!) dönüyorlar. İşlerine, yani katliama, insan yakmaya...

İşte faşistler polislerin üzerlerine basarak asma kata çıkıyor. İki, üç tane çevik kuvvet polis var, güruhla canların arasında. İçeri giren faşistler asma katta, giriş katında yanacak, yakılacak ne bulurlarsa dışarıya fırlatıyorlar. Polis içeri giren "saldırganı" yeni bir saldırı daha gerçekleştirsin dercesine, yeniden kalabalığın içine atıyor? Masa, sandalye, çanta, koltuk ne bulursa atıyorlar. Polisin ve askerin gözü önünde, polis ve askerin arasında. İşte bir çanta fırlatılıyor, içinden kızıl Pir Sultan mendilleri savruluyor sokağa...

Faşist güruh tempo tutuyor "yak yak yak" diye. Ölüme susamış, gözü dönmüş, insanlıktan çıkmış bir sürü. İçlerinden birisi masa, sandalye atan diğerine sinirleniyor, hayıflanıyor. Bir an önce kan istiyor, bağırıyorlar:

"Bak la bak hâlâ öteberi atıyor. Hâlâ öteberi atıyor. Yaksana lan, yaksana."

İnsanların ölümünü hazırlıyorlar. İnsanları katletmeye gelmişler. Sadist bir ruh hali içerisindeler. İnsana özgü hiçbir duygu yok ruhlarında. Keyifle katılıyorlar cinayetlere.

"İyi ki gelmişim. Benim burada olmam büyük şans değil mi?" diyor yanındakine, ölümü izlemeyi şans sayan faşist.

"Yah la yah" diyorlar.

"Hâlâ taş atıyorlar, yahın la yahın" diyorlar.

Ve ters çevrilen arabaların benzin depoları tutuşturuluyor. Sokağa atılan "öteberi" tutuşturuluyor. Benzine bulanan paçavralar artılıyor içeriye. Polisin omuzuna basarak tül perdeyi ateşe veriyor faşistlerden biri.

İçerideki canlar önce paçavraları dışarı atıyorlar, tutuşan perdeyi söndürüyorlar...

Bidonlarla benzin taşıyor faşistler.

İçeridekilerin işlerini bitirecekler.

Ve alevler oteli sarıyor.

Ve alevler barikatı sarıyor.

Şeriatçı faşistler alkışlarla, ulumalarla, ıslıklarla, tekbirle, Allahuekberle katliamlarını kutluyorlar. "Çekilin önümüzden oğlum. Biz müslüman kanalız" diyor yangını, ölümü keyifle çeken kameraman, "hayatımın çekimini yapıyorum abi" diyor.

Kırılan camlardan sarkan tüller tutuşuyor. Yerdeki halılar tutuşuyor. Nasıl tutuşmaz o kadar benzine bulandıktan sonra.

Islıkla, alkışla tekbir getirerek, hayvansı bağırışla yakıyor ve seyrediyorlar. İnsanların, kendilerinden olmayanın canını almayı bir hak görerek.

"Cehennem ateşi bu, yan be yan."

"İşte katillerin sonu."

"Yakın şeytanları"...

Bir molla oturmuş Allahına dua ediyor:

"Allahım bu ateşi otele doğru çevir..."

Bir Komut: Alt Kata!

Artık tehlike somut. Anıtı, arabaları yakan faşistler oteli de ateşe verecekler. Yardım umudu tükeniyor, artık takviye, asker falan gelmeyecek. Gelse de bir kenara çekilip izlemek için, faşistlere güç vermek için gelecekler.

Alevler barikatı, merdiven boşluğunu sarıyor!

Birinci katta bir çıkış var. 109'dan arka boşluğa çıkılabilir. Linçle ateş arasında tercih yapılarak, giriş kapısından çıkılabilir. En tehlikelisi de yukarıda durmak. Çünkü duman yükselir, yukarı çıkar ve boğar insanları.

— Alt kata! diye çınlıyor bir ses. Muhtemelen Erdal'ın sesiydi diyor Koçyiğit.

— Alt kata!

Komutla birlikte ateşin sıcağında, alevlerin aydınlığında bir koşuşturma başlıyor.

Taş yerini ateşe bırakıyor. Artık Madımak'ı saran kuşatan ateş!

Ölüm getiren, canlarını alan düşman ateş. Hainin ateşi. Ateşin ve güneşin çocukları ateşle yüzyüze...

Ateşin ölümcül adımlarını yüreğinde hisseden Serkan Doğan, hemen oracıkta, semahçı arkadaşlarının arasında bir kağıda birkaç sözcük yazıp, sarıp sarmalayıp cebine yerleştiriyor. 19 yaşındaki kara kaşlı, kahverengi gözlü, esmer delikanlı. Saz diyerek, türkü diyerek, semah diyerek birkaç sözcük yazıyor ve cebine koyuyor. Serkan'ın son şiiri!.. Serkan'ın ilk şiiri:

"Yanıyorum!
Anam sakın ardımdan ağlamasın
Aliyim ben...
Pir Sultan yoluna ölüyorum
Başıma kızıl bağla anam
Arkamdan sakın ağlama"

Madımak... Telaş... Karanlık... İzdiham...

Hidayet Karakuş anlatıyor:

"Aşağıdan gaz kokuları gelmeye başladı. Barut kokusuna benzer bir kokuydu ilk burnuma çalan. Sonra yanık kokuları sardı ortalığı.

Zerrin Taşpınar:

— Yakıyorlar bizi, dedi.

Bir ses, 'aşağıya yürüyün, ön kapıdan çıkalım', dedi.

Hepimiz ayaklanmış, merdivenlere saldırmıştık. Biz daha önceden Aydoğan, eşi, ben, İclal birlikte yürümeye, birbirimizden ayrılmamaya karar vermiştik. Karanlık, merdivenler de düzgün yürümeyi engelliyordu.

Aşağı inerken yüzümüze büyük bir sıcaklık çarptı.

— Yukarı çıkın, dedi bir başka ses.

Bu kez kalabalık yukarıya yöneldi. Ancak ben başından beri birçok arkadaşın da gördüğü gibi arka odaların ışıklığa bakan pencerelerini daha güvenli buluyordum.

— Arka odalara yürüyün, kapıları kırın, diye bağırdım.

Kalabalık arka odalara yürüdü. Camlar kırıldı. Özellikle 109 numaralı oda, küçük bir ışıklığa açılıyordu. İki bina arasında üçgenimsi biçimsiz bir ışıklığa. İlk çıkan arkadaşlarımızı, karşı binanın arka pencerelerinde iki Büyük Birlik Partisi militanı karşıladı. Arkadaşlarımıza ellerinde sopalarla saldırmaya hazır bekleyerek:

— Orospular, geldiğiniz yere dönün, yanın, geberin, türünden sözlerle karşı durdular, içeri almak istemediler.

Karım çok öfkelendi. Ali Yüce'nin eşi Nimet hanım:

— Yavrum siz Müslüman değil misiniz, insan değil misiniz, diye söylendi. O sırada pencerelerin birinde bizimle sonuna değin birlikte olan güvenlik görevlisi arkadaşımızı gördük. İçeriden yoğun bir duman geliyordu o anda. Polis arkadaşla birlikte kırkbeş yaşlarında bir bey, militanları çektiler pencereden. Sonradan partiden çıkardıklarını, yan binadan çıkardıklarını öğrendik. Bizi içeri buyur ettiler.

Karım bu kez inmek, oraya girmek istemedi. Yeni bir komployla mı karşı karşıyaydık acaba?

— Buyurun kardeş, güvenin bize, diyordu kırkbeşlik bey.

— Sizin elinizde ölmektense dumanda boğulmayı yeğlerim, diye çıkıştı karım. Ben adamın yüzündeki içtenliği anlamaya çalışıyordum.

— Ben güveniyorum, dedim, karımı ittim. Peşinden de ben indim, üçgenimsi ışıklıktan balkonumsu boşluğa.

Başka çaremiz yoktu. Tarık'ın askerleri gibiydik o sırada.

Önümüz saldırmaya hazır iki militanın bulunduğu bir parti binası, arkamız ateşti.

Aklımız, geride kalan arkadaşlardaydı. Kimileri militanların direnmesi sonucu geri dönüp merdivenlere yürümüş, üst katlara çıkmış olmalılar, sonradan edindiğimiz izlenime göre.

Elimiz yüzümüz is içindeydi. Büyük Birlik Partisi'ndekiler bizi kurtarırken kendileri için de korkuyorlardı. Çünkü orası da saldırganlarca bilinirse kötü olurdu. Dışarı çıkınca yangından kurtulduğumuz anlaşılmasın diye elimizi yüzümüzü yıkamamızı istediler. Biz de can atıyorduk korku saatlerinden sonra suya kavuşmak için. Yine bir ön-

lem olarak, kadınları sokaktan görünmeyecek biçimde arka taraftaki mutfağa aldılar. Çünkü partilerinde hiç kadın yoktu anlaşılan. Varsa da gece bulunmazdı.

Biz on-onbeş dakika kadar olmamışu ki oraya geçeli, dışarıdan peşpeşe silah sesleri geldi. Otomatik silahlarla bir yerlere ateş edildi. Çığlıklar, gürültüler sürüyordu.

Meğer, güvenlik güçlerinden yaralananlar olduğu için silahlar patlamış. Bu atılan silahlar bile bizim kurtulmamız için değildi!..

Bir servis otobüsüyle Sivas Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldüğümüzde kurtarıldığımıza, kurtulduğumuza inanabildik.

Orada kaldığımız yirmi saat boyunca geride kalan arkadaşlarımızı merak etti. Kimse bir şey bilmiyordu. Televizyondan çelişik haberler geliyor, yeterli bilgi ulaşmıyordu bize.

Sabaha değin belirsizlikler içinde koridorlarda gezindik. Bir odada sandalyeler üzerinde uyuduk. Bitişik odadaki biraz daha rahat olan kanepe üzerinde, koltuk minderleri üzerinde kestirdik. Ancak hiç yorgunluk duymadık. Şaşılacak şey, yorgunluğumuz aklımıza bile gelmedi. Yangının içinden çıkınca orası bizim için büyük bir lükstü."

Madımak... Yangın... Duman... Çırpınış...

Cafer Aydın anlatıyor:

"Duman geliyor! Dumanla is kokusu geliyor bize. Çöp kovalarını boşaltıp içine su doldurmuştuk, muhtemel bir yangına karşı. Fakat karanlık olunca göz gözü görmez oldu. Yangın söndürme araçları vardı, onlar bir araya getirildi, bir şey olursa diye. Bayağı bilinçli bir hazırlık yapılmış, göz önüne alınmıştı. Yangın birden başlayıp da ortalığı sarınca, insanlar paniğe kapıldılar 'Nereden kaçacağız?' diye. Bir çıkış yeri de yok. YANGIN... Kesif bir duman sarıyor ortalığı ve alev... Koşuşturmalar, telaşlı hareketler... İkinci katta arka odalardan birinin önündeyiz. Bir çıkış yolu var gibi... Kadınlar önden diyor birileri... Kadınlar geçiyor... Ama sıra gelebilir mi geridekilere... Sıra gelene kadar ateş arkadan yakalayacak ya da duman boğacak... BİRİNCİ KATA! diye bir ses geliyor aşağılardan... Mantıklı geliyor bana. Öyle ya

duman yukarı yükselir, alev de öyle... Belki orada bir delik bulabiliriz. Koşuşuyoruz... Birinci kat biz gelene kadar ateşe kesmiş, merdivenlerden inmek olanaksız... Merdivenin hemen bitiminde cam bölmeli bir yer var, yukarıdan ışık sızıyor... Bir odacık. Daha önce görmüştüm, hiçbir işe yaramazdı. Ama geri dönüş yok, Lütfiye, ben, Aydoğan ve karısı oraya doluşuyoruz. Başkaları var mıydı şimdi anımsamıyorum. Tam bir kapan burası, hiçbir hava deliği yok. Tam tepede camlar var. Işık oradan sızıyor. Duman yoğun... Bağırıyor bizimkiler: 'İmdat, kutarın bizi' diyorlar. Kesin, diyorum, sizi yakanlar sizi kurtarır mı? Kimden yardım istiyorsunuz?.. Lütfiye, 'hakkını helal et', diyor, saçını okşuyorum ovalar gibi. Camlar patlıyor sıcaktan, TV alıcıları patlıyor. Silah sesleri de karışıyor arada... Bilincim ayakta.. 'Başını koru' diyorum Lütfiye'ye; 'camlardan başını koru' Ölüme ramak kalmış... 48 yaşındayım... Çok değil diyorum kendi kendime. Çok değil... Ne bir pişmanlık, ne bir korku... Yalnızca 48 ve oldukca az. Son düşündüğüm bu sanıyorum. Sonrası... Sonrası bir düş. Sivas öncesi gördüğüm uzun düşler vardı. Yine öyle bir rüyaya benziyor yaşadıklarım... Bir uyuşukluk kaplamış her yanımı.. Sarhoş gibiyim. O tatlı rehavat içinde, işte diyorum, uyanacak ve bunların da bir düş olduğunu göreceksin. Haydi Ankara'dan Sivas'a geldik, şunca olayı da yaşadık, hadi bunlar gerçek diyelim, ya insanın insanı yakmasına ne diyelim?.. Oğul Caf, hepsine inanılır, ama şu yakma olayı saçma... Burada zırvalıyorsun... İnsan insanı yakmaz, uyan da bak; gözlerini Ankara'da açacak ve balkonda bir sabah kahvesi içeceksin... Bu, bir kabus, artık uyanmalısın... İstersen uyanabilirsin... Hadi, uyan!.. Uyanıyorum, göz gözü görmüyor. Ayaklarım dolaşarak, sendeleyerek, belki de yerdeki vücutlara basarak kalkıyorum. Alev var mı yok mu, bilmiyorum... İstediğim bir şey var. Temiz havaya çıkmak... Bölmeden çıkıyorum. Gücümün bitim noktasındayım... İşte merdivenler, doğru bizi yakanların içine... Ama ne olursa olsun, bir kez bile solusam o oksijeni bana yetecek gibi... Ama dur, kalleşlik bu... Karın ve arkadaşların buradayken çıkıyorsun ha? Tuh, yazık sana... Kalleşlik bu, kalleşlik... Hatırlasana filmleri... Nasıl vurur sevdiğini sırtına adam, nasıl çıkar birlikte kol kola, sallanarak... Bu duruma rağmen kim yapabilir bunu, kim?.. O filmler yalan... yalan... Sen kimseye sırtını dönmedin, yolda bırakmadın. Şimdi tek yapacağın dışarı çıkmak...

İşte dışardayım. Bakınıyorum. Siyaha kesmişim. Acıyan yerim pek yok gibi. Gömleğimin cebinde kimliğim duruyor, tükenmez kalemim de orada takılı... Anahtarlarım arka cebimde... Hiçbir bok yok sende... Yuh olsun!..

Polislerin dışında kimse kalmamış dışarıda. Üç-dört polis iri iri açılmış gözleriyle bu cehennemden kaçan adama bakıyorlar. Şaşkınlar... 'İçeride kimse var mı?' diyor birisi... 'Var' diyorum, 'karım ve birkaç kişi daha', 'Polis de var mı?' diyorlar, 'Polis de var mı?' 'Var' diyorum, 'var, polis de... İçeride...' Kararsızlar, girmeye cesaretleri yok... Durun size yol göstereyim, diyorum. Öne doğru bir hareket yapıyorum. Dur, diyorlar, sen dur... Biri çekip karşı kaldırıma götürüyor, oraya çöküyorum... Gözlerim otelin kapısında... Önüme kocaman şöyle iki kiloluk bir plastik kabın içinde yoğurt getiriyorlar... Bir ağız alıyorum. Simsiyah kesiliyor yoğurt, devam edemiyorum. Zaten karbonmonoksit zehirlenmelerine bir yararı olmaz...

İşte birisini getiriyorlar, bu bir erkek. Biri daha ve belki de üçüncüsü Lütfiye... Polisin kucağında, hayat izi yok gibi... 'Bu ölmüş' diyor taşıyan adam, 'bu ölmüş' 'Hayır', diyorum, 'ölemez O' Ölmeyecek... Ve bağırıyorum, 'Latif ölme, diren ben yanındayım', Latif, DİREN."

Madımak... Alevler... Panik... Çığlık...

Zerrin Taşpınar anlatıyor:

"Ben o an bayılmayayım, ayakta kalayım diye düşünüyordum, böyle bir uyku hali, uyuyup yok oluvermek, bırakıp bir kenara oturmak...

Duygularım da, görüşüm de, soluk alışım da tabii çok zorlaşmıştı. Bir yavaşlama, bir durgunluk sezdim. Koridorda yürümeye devam ettim. 'Yaşamam lazım, kurtulabilirim! Serinkanlı olmalıyım, yıkılmamalıyım, düşmemeliyim. Yürümeyi sürdürmeliyim.' Belki de çok yürümedim, yani zamanı bilemiyorum. İnsana çok uzun geliyor o ara. Bir oksijen, bir temiz hava hissettim ki, o girdiğim odada, pencereden atlıyorlardı, o yan binaya geçen yere. İki bina arasında bir bölüm var-

dı, oraya atlıyorlardı. Atlamışlardı insanlar. Ben o pencerenin yanına geldiğimde, sanıyorum Ali Yüce'nin eşi atlamak üzereydi. O'nu çekmeye, oradan atlatmaya çalışıyorlardı. Ben de O'na yardım etmeye çalıştığıma eminim. Eşi (Ali Yüce) yardım ediyordu sanıyorum, çok emin değilim. Onlar atladılar. Ben, biraz daha o pencereden dışarıya baktım, çünkü karşı binadakiler, yani 'Büyük Birlik Partisi'ndekiler, atlayanlara:

— Gelmeyin, geri dönün! Gidin, yanın! gibi sözler söylüyorlardı. 'Bize mi sordunuz buraya gelmek için?' diyorlar, hanımlara ağıza alınmayacak sözlerle hakaret ediyorlardı.

Camın içine çıktım, hava boşluğuna bile inecem, -çünkü burası artık durulamaz hale gelmişti- tepesi açıktı, oraya sığınabilir, soluk alabilirdik. Bir arkadaşın yardımıyla atladım onların yanına. O sırada Büyük Birlik Partisi'nin binasında arkadaşlar mücadele ediyorlardı, girmek için. Birisi gelmiş, onu farketmedim, belki kalabalığın gerisindeydim, orada arkadaşlarımızı almak istemeyen, sopayla dürten 'Gidin, geri dönün, yanın! ölün!' diyenlere engel olmuş. O partinin şube başkanıymış. Arkadaşlar girmek için çabalıyordu, geri dönüşümüz yoktu artık. Oraya girecceğiz, dövüşe dövüşe, kavga ede ede; geriye, otele dönmemiz mümkün değildi. Oraya girdik. Ama bu süre içinde üst kattan, Demet Işık seslendi, üst kat penceresinden:

— Ben buradayım, nasıl gelebilirim?

Ali Balkız, bir kalas uzattı yukarıya, ikinci kat penceresine uzattı. Demet hanım kayarak indi, arkadaşlar yardım ettiler. Hep birlikte, pencereden Büyük Birlik Partisi'ne girdik. Onun da hava boşluğuna bakan bir mutfak, bir de oda gibi bir yer penceresi vardı. Oraya girdikten sonra, biz kadınları ön tarafa bakan salonda topladılar; dediler ki:

— Bu partiye kadın girmez, sizi görürlerse buraya sığındığınızı anlarlar! Seslerini duyuyoruz bağıran güruhun, oradan da geçiyorlar. 'Mutfağa gidin, görmesinler.' Biz hanımlar mutfağa gittik. Çünkü o mutfak, otele bakan hava boşluğu tarafındaydı."

Ali Rıza Koçyiğit anlatıyor:

"Bir ses geldi, Erdal'ın sesi. Çatı katındayım, alt kata doğru inmeye başladım. Merdivenlerde insanlar. Aşağı indim. Aziz Nesin'i bulmak umuduyla kaldığım odaya girdim. Odanın boş olduğunu görünce şaşırdım. Çantamı da göremeyince yanlış odaya girdiğimi anladım. Kaldığım odanın tam üstündeki ordaya girmişim. İkinci katta. O arada kesif bir duman yayılmaya başladı. Odadan bir yastık yüzü alıp ağzıma kapadım ve aşağı indim. Birinci kat aşağı yukarı boşalmıştı. Alevlerin gölgesi geliyordu merdiven boşluğuna. Kendi odama gittim. Bir dolu insan vardı orada ve camı kırmaya uğraşıyorlardı. O pencere arkadaki boşluğa bakıyordu. İnsanlar camdan geçtiler. Ben en son dönüp odanın kapısını açıp bağırdım, 'Buraya gelin' diye. Birinci kat olması nedeniyle yoğun duman ve alev vardı. Kimse yanıt vermedi. Ses gelmedi. Boşluktaki sac perde yıkılmıştı. Karşıda Büyük Birlik Partisi, mutfak penceresi. Bizimkiler oraya geçmeye çalışıyorlar. Onlar da küfrediyorlar, sopalarla tehdit ediyorlardı. Ben başka bir çıkış aramak için yandaki lokantanın üstüne çıkmayı denedim. Beni gören çatıların başındaki faşistler korkunç bir kiremit saldırısı başlattı. Tekrar indim. Büyük Birlik Partisi de geçişe izin vermişti. Tekrar odaya girip kapısını açmaya çalıştım. Kolunu tutamıyorum, her şeye rağmen açtım. Açar açmaz korkunç bir duman, kurum içeri girdi. Artık buradan bir umut yoktu. Ben de diğer insanların yanına gittim."

Haydar Ünal Anlatıyor:

"Korkunç bir duman ve alevler. Önce yukarı çıkalım diye bir ses, ardından da aşağıya gelin diye bir ses geldi. Hep beraber oraya, Aziz Nesin'in kaldığı odaya yöneldik. Salon büyüklüğünde bir yer. Ve ön tarafta bir kavga var. 'Yanın komünistler, yanın orospular' diye bağırıyorlar. Ben tüm insanları, otelde kalan herkesi yanımızda sanıyorum. Bu adamlarla uğraşacağıma üst katlara çıkayım dedim. Battaniyeye sarınıp koridora çıkmaya çalıştım. Ama olmadı. Döndüğümde tüm arkadaşlar karşıya geçmişti. Koluma cam battı geçerken, korkunç kanadı. Durum nasıl dediler. Valla yukarıya çıkmaya çalışım, çıkamadım dedim. O sırada Olgun yeniden otele girmek istedi. Belki sesimi duyu-

rurum, bağırırım, sesimi duyanlar aşağıya gelebilir diye... Olmaz dedi oradakiler Olgun'a, sen kurtulduğuna dua et. En son Uğur abiyi görmüştüm, Uğur Kaynar'ı. İkinci kata çıkan merdivenlerin başında. 'Neden soğuk davranıyorsun?' diye sordum. O da, 'Yok Haydar' dedi. Biraz moralim bozuldu. Yanında Metin Altok vardı, Behçet Aysan vardı...

Erdal'la Asaf barikatın başındaydı. Çıktığımız odaya en yakın yerde. Onlar nasıl kurtulamadılar, ne zaman yukarıya çıktılar şaşıyorum. İlk onların kurtulması gerekirdi. Sanırım onlar yukarıya arkadaşlara yardıma çıktılar ve kurtulamadılar."

Madımak... Hüzün....Umut... Çaresizlik...

Olgun Şensoy anlatıyor:

"Yangın çıkmıştı. Bir telefon geldi, bilgi istiyorlar bizden. 'Yahu kardeşim ne bilgisi istiyorsunuz, biz can derdindeyiz, yanıyoruz' diye çıkıştım. Mehmet Özer aradı, 'Nasılsınız, Olgun gelelim mi?' diye. 'Abi bundan sonra ne yapabilirsiniz ki, bilmiyorum ama herhalde bu son görüşmemiz olur, kendinize iyi bakın' dedim. Keşke Alibaba'yı alıp gelin deseydim... Daha önce biz hep gelmeyin demiştik, Alibaba'dan arayanlara. Devlete güven her şeyi mahvetmişti.

Elektrikler kesildi ve yangın başladı. Çok planlı, programlı bir olay. Beklemediğimiz anda bir şok yaşadık. 109'a gittim. Cevat Geray, eşi falan karşıda. Ama bana işaret yapıyorlar. Çember sakallı bir adam üzerime doğru geldi, küfürle. Geri çekildim, odaya girdim. Orada Kamber Çakır, çakmağını alabilir miyim abi dedim, durumu anlatıp nevresimi yırtıp burnuma bağladım, battaniyeyi kafama sardım. İçerideki insanlara yol göstereceğim. İlerleyemedim. Bir grup insanla el ele tutuşup Cevat hocaların oraya geçtik. Ben bayağı fenalaştım. Biraz iyileştikten sonra 'ben geri dönmek istiyorum' dedim. Adamlar beni tersledi. Ali Balkız 'Dönebilir misin?' dedi. 'Dönebilirim abi' dedim. Adamlar yine itiraz etti. Orda bayılmışım. Hastanede gözümü açtım. Yanımda Kamber Çakır, yaralı. 'Kızımı düşünüyorum ama daha çok da Asuman'ı düşünüyorum' oldu ilk sözü.

Kendime geldiğimde oradaki sevimli bir insan 'içerisi de dışarısı gibi' dedi. Gazeteci olduğumu, morga inmek istediğimi söyledim. Morgta Belkıs Çakır'ı gördüm, gözleri çok büyümüş, 'gel' der gibi elleri açıktı. Muammer Çiçek oradaydı. Gelişi güzel atılmışlardı odaya..."

Elif Dumanlı anlatıyor:

"Ölüm yok aklımızda, yangın yok. Özlem'le Nurcan'la konuşuyorduk. Dumanlar gelmeye başladı. Aşağıdan bir ses kızlar aşağı diye bağırdı. Ben inecekken bir kadın yardım isteğinde bulundu. Onu aşağı kadar indirdim. Herkes bir tarafa koşuşturuyordu. Aziz Nesin'i gördüm orada, öylece duruyordu. Yanımdaki yaşlı bayanı bırakıp O'nu kurtarmayı düşünüyordum.

Fakat olmadı. Çünkü arkamdan beni itcleyip duruyorlardı. Nasıl geldiğimi bilmiyorum, kendimi pencerenin önünde buldum. Camı kırıp önce yaşlı bayanı attım, sonra kendim atladım. Atladığımız yer küçüktü. Korkuyordum, ölümü hissetim, sonsuz bir karanlıktı.

Arkama baktığımda hiçbir kız arkadaşı göremedim. Kızlar nerde diye soruyorum. Bir yanıt veren yok. Murat vardı. O içeri gitti birilerini kurtarmak için. Muammer de yanımızdaydı, o da içeri gitmiş. Ertan da döndü ama, O kimseyi bulamadan geri döndü. Arkadaki boşluktayız. Karşıda parti var. Oradan sopalarla çıkanlar biz kadınlara 'orospular gidin, yanın, girdiğiniz kapıdan çıkın' diye bağırdılar. Kadınlar onlara 'biz de insanız' diyorlar. Kadınlar girmek için uğraşıyorlar. Sonra oraya girdik."

Elif de ölümden kurtulanlardan. Yukarıda Özlem'le, Nurcan'la oturuyor. Ve ölümden kurtuluyor. Elif "O boşlukta çok beklediğini, çok zaman geçirildiğini" düşünüyor.

Semahçı Ertan Kartal anlatıyor:

"Elektrik kesildi. Yangın başladı. Merdivenin başındayız ve merdivenin mermerlerinden yansıyan alevleri gördüm. Isı artmaya başladı. Hemen yukarıdakileri indirin dendi. 109 nolu oda labirent gibi. Koridordan doğru gidiliyor, önce sağa, sonra sola dönülüyor. Duman geliyor. Koridorda telaş. Arkadan çıkış varmış deniliyor. Önde büyük-

ler var. Kızlar arkada kaldı. Odanın önünde bir yığılma oldu. Orada saclar var. Üç tane uzun kalas, otelle diğer binaların ilişkisini kesmek için. O boşluğa geçtim. İnsanlar karşı dairedeki insanlarla uğraşıyor. Oradan tekrar odanın camının önüne geldim. Odanın kapısı açık. Aşırı bir çığlık var. Aşırı bir duman. Odaya girdim. Yatağın üzerine oturdum. Arkadaşları kaybettik diye düşünüyorum, bir yandan da ağlıyorum. Nasıl ölürüm, nasıl bir tören yaparlar, annem, babam beni tanırlar mı, diye düşünüyorum. Arkadaşlar öldü, ben de öleyim diye düşünüyorum. Rahat oturdum. O ara çığlık sesleri azaldı. Ama arada sesler geliyor. Bir ara Serdar Doğan'ın odanın kapısını kapattığını farkettim, üzerinde beyaz tişörtü vardı. Beni görmedi. Dona kaldım, ses çıkaramadım. Birden kendime geldim. Kapıyı açıp 'gelin kurtuldular, gelin kurtuldular' diye bağırdım. Çığlıklar kesildi. Karşı binaya geçtim."

Donup kalıyor Ertan. Kendini ölüme ne kadar da yakın hissediyor... Arkadaşları ölüp giderken yaşamak zoruna gidiyor...

Cem Celasun anlatıyor:

"Yanan heykeli sürükleyerek, polis çemberini yarıp otelin önüne gelmişlerdi. Arabaları tutuşturdular. İçeriye yoğun bir duman geldi. Oteli yaktıklarını sandık. Bizler yangın söndürme aletleriyle barikatın olduğu yere indik. Bu arada yangına karşı bir önlem olarak 'sigortaları kapatın' dendi. Sigortaları kapattık, bizden biri 'kapatın' dedi. Kesif duman ve karanlık. Önce üst katlara çıkılması düşünüldü. Erdal Ayrancı, Asaf Koçak, Uğur Kaynar herhalde çıkanlar arasındaydılar. Yerdeki halılar sentetik, tutuşunca çok zehirli bir gaz yayıyor. Merdiven boşluğu da baca görevi yaptığı için duman olduğu gibi yukarı çıkıyor. Birinci kattayım, 'buraya gelin' diye sesler geliyor. Fakat göz gözü görmüyor. Takılıp düşenler var, çığlık atanlar var. Çağrılan yere yürürken, bir kız arkadaş bağırdı 'kurtarın yanıyorum' diye, elimi attım fakat bir boşluk, tutamadım. Bir gürültü duydum, düşmüş olmalı. Birkaç nefes aldım, bir sıcaklık yüzümü yalayıp geçti, saçlarım tutuştu sandım. Alevler birinci katı geçmiş yukarılara doğru, merdivenlerin trabzanlarını yalıyor. Odaya girdim sonunda. İnsanlar camları kırmaya uğraşıyor. Diğer tarafta, boşluğa geçtik. Dönüp baktığımda kimseyi göremedim. Yangın çok ani gelmişti. Birden bire..."

Saatler süren bir zamandan sonra birdenbire gelen yangından kurtulanlardan biri de Ali Balkız, o anlatıyor:

"Yanımızdaki Komiser Mehmet yangınla birlikte 'aşağıya' diye bağırdı. Fakat kendisi de gidemedi. Öyle bir duman geliyor ki, alevler gelip gelip yalıyor. Oradan geçebilen bir Rıza Aydoğmuş olmuş. Eğilmiş alevin altından kendini otelin önündeki güruhun içine atmış. En yakındaydı Rıza. Ön kapıdan çıkıyor. Hücum etmek isteyenleri polis engelliyor, o da bir pasaja girip kurtuluyor.

109 Aziz Nesin'in, İnönü ile konuştuğu oda. Koridorda bir panik yaşandı. Birkaç dönemeç döndük odaya girmek için. Bir sıkışma ve panik yaşandı. Orada Aziz Nesin'in eşi bir koluma yapıştı. Bir koluma da Ali Yüce ve eşi yapıştı. 'Bizi kurtar' diyorlar. 'Tamam' diyorum. 'Sakin olun, kurtulacaksınız. Valizimi, çantamı alayım' diyen var. 'Hayır' diyoruz. Odanın camlarını kırıp boşluğa geçtik. Biz orada yalnızca kendimizin zor durumda olduğunu, diğerlerinin kaçıp kurtulduğunu düşünüyoruz. O küçük aralıkta çok fena olduk. Karşıdan ellerinde sopalarla, uzun boylu adamlar çıkıtlar, Büyük Birlik Partisi'nden. Küfrediyorlar. 'Buradan mı girdiniz ki buradan çıkıyorsunuz' diyorlar. Önde polis, Murtaza, ben. Arkada alev var, duman var. Oradan kaçıyorsunuz, başka bir aleve düşüyorsunuz. Tam kurtuldum derken, tam bir çaresizliğe düşmek... Orada otuz tane insan. Ürkütülmüş kuşlar gibi, bir o duvara bir bu duvara çarpıyor. Bu, beş dakikadan fazla sürdü. Onların camlarını kırdık. Polis, Murtaza onlarla cebelleşiyor. İkna oldular. 'Gelin' dediler. Bu kez de biz girmekte tereddüt ediyoruz. İçeriye girdik, su içtik, beş dakika zaman geçti. 'Arkadaşlarımız içeride kaldılar' dedik. Olgun'a 'sen gidebilir misin?' dedim. 'Olur abi' dedi. Ben otele yürüdüğümde oradaki adamlar 'siz canınızı kurtardığınıza sevinin' dediler, 'onlar kurtulmuştur...' Yanımızda bulunan bayanlar hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladılar. Sanki cenaze evi. O sırada içeride arkadaşlarımız ölüyormuş..!"

Madımak... Yaşam... Can... Kurtuluş...

Mehtap Yücel anlatıyor:

"Yangın başladığında otelin üçüncü katında bulunuyorduk. Dumandan boğulmak üzereydik. İki gruba ayrıldık. Bir grup yukarı katlara çıkmaya başladı. Benim de aralarında bulunduğum grup birinci kata indik. Oradan arkadaki boşluğa geçtik."

Birsen Gündüz anlatıyor:

"Otele yağmur gibi taş yağıyordu. Polisin bizi koruyamayacağını anlayınca kendi olanaklarımızla otelin koridorlarında barikat oluşturduk. Daha sonra gözü dönmüş katillerden bir grup otelin alt katlarına girdiler. Ellerindeki yanıcı maddeyle binayı ateşe verdiler. Oteldeki kargaşa sırasında ben alt katta kalmıştım. Bu arada ağabeyim ve arkadaşlarının çığlıklarını duydum. Birkaç dakika içinde duman nedeniyle olduğum yere yığıldım. Artık her şeyin bittiğini düşünüyordum. Daha sonra kendimi kaybetmişim. Gözlerimi açtığımda hastanedeydim. Yaşadığım bu korkunç olayın izlerini ömrümün sonuna kadar üzerimden atamam. Alev ve duman cehenneminden kurtulmam tam bir mucize."

Pir Sultan semah ekibinden gencecik Belkıs, yaşadığına inanmıyor. Canları, canı kadar sevdiği ağabeyi dumanlarda boğulmuşken...

Kamber Çakır, semahtan sorumlu, canı gibi, canından daha çok seviyor gençleri... O anlatıyor:

"Yakma olayı geldi aklıma. Çünkü bizi başka türlü teslim almaları mümkün değildi. Oteli gezdim. 109 ve 110 bizi korur dedim. 109'dan boşluğa çıkılıyor. 110'da ise bir ara var, üzeri camla kapalı. Duman, ateş aşağıdan yürüdü. İnsanlar 109'a doğru koşuyor. Ben ikinci ya da üçüncü sıradayım. Baktım arkaya çocuklar yok. Geri döndüm. Çocuklara talimat verememiştim. 'Asuman, Belkıs aşağıya' diye bağırdım. Diğer insanlar kaçmaya çalışıyor. 110 nolu odanın penceresini kırdım. Bulabildiğim insanları o arka boşluğa atıyorum. Kollarım parça parça kesildi girip çıkarken. Bir ara Murat Gündüz'ü görüp kaybettim. Arkada hiçbir yana çıkılınası mümkün olmayan, üzeri camla kaplı aydınlık boşluğu var. Oraya atıyorum. O arada Birsen'i yakaldım, Çiğdem'i yakaladım, o boşluğa götürdüm. Yangın çıkınca ilk ses yukarı

çıkın, çatıya çıkın olmuş. Asuman, Belkıs birinci kat ile ikinci kat arasındaki merdivenlerde kalmışlar, tereddüt içinde. O panik içinde herkes kaçıştı. Ölümleri yaratan bu panik oldu. Ben orada herkesin kaçtığı yerden döndüm. Çünkü çocuklar yoktu. Oradan 1 10'un boşluğuna beş altı kişiyi koydum. Ben de bayılmışım, sıcaktan, ısıdan üstteki cam, aydınlığın camı kırılmış. Kendime geldim. Çiğdem'i, Birsen'i, Gülay'ı uyandırdım, yanımdaydılar. Orada hayli bir zaman geçmiş. Dışarıdan gelenler oldu, artık yangın bitmiş. Bağırıyorlar 'nerdesiniz' diye. Geldiler. Çocukları aldılar, çıkardılar. Yardımcı oldular, polis ya da itfayieciler.

Dışarı çıktım. Yoğurt verdiler. Şöyle yap, şuraya gitme diyorlar. Hiç anlayamıyorum. Sonra hastanede açtım gözümü."

Kamber Çakır, Birsen'i kurtarıyor, Çiğdem'i, Gülay'ı. Kendi kızını kurtaramıyor, kızı kadar sevdiği Asuman'ı kurtaramıyor. Bayılmadan, "inşallah üst katlardadırlar, kurtulmuşlardır" diye geçiriyor içinden. Ama dileği gerçekleşmiyor Kamber Çakır'ın... Semahçıları yangından, ateşten kurtaramıyor. Hayır, onlar ateşte semaha duruyorlar.

Yangından kurtulan iki insan daha var. Aziz Nesin ve Lütfü Kaleli. Sabahtan beri şeriatçı faşitlerin en çok attıkları slogan "Şeytan Aziz", "Sivas Aziz'e Mezar Olacak" oluyor. Fakat faşistlerin bu dileği, bu can alma istekleri gerçekleşmiyor. Aziz Nesin kurtuluyor.

Kurtuluşu Lütfi Kaleli anlatıyor:

"Saat 19.30'dan sonra elektrikler kesiliyor. Ve karanlıkta kalıyoruz..

Bir duman kokusu burunlarımızı yakıyor. Neler oluyor dışarıda? Bizi korumaya soyunmuş gençlerimiz otel önündeki arabaların yakıldığını söylüyorlar. Paniğe kapılıyoruz... O ara Aziz Nesin ilişiyor gözüme. Yanında koruma polisleri yok, yalnız başına duruyor. Yanına gidiyorum, koluna girip dördüncü kata çıkıyoruz. Penceresi dışarı bakmayan bir küçük odaya giriyoruz. Aziz Nesin sandalyeye oturuyor; ben kapı önüne geçip onun korumalığına soyunuyorum. Silahım ne? İki ince çıta! çok komik!..

— Aziz beyi bununla mı koruyacaksın, diyor hanım arkadaşlardan biri. Fiyakam bozuluyor, elimdeki çıtaları atıyorum.

Duman kokusu artıyor. Bir arkadaş, aşağıya inmemizi istiyor. Aziz Nesin ile el ele tutuşuyoruz. Önümüzde gençler, merdivene doluşuyor. Onlara öncelik veriyoruz. Ancak, seksen kişi daracık merdivenlerde hızlı hareket edemiyor... Daha biz merdivenin başındayken gençler geri çekiliyor. Biz de geriye çekilip küçük odaya giriyoruz ve kapıyı kapatıyoruz...

Burası biraz daha oksijenli, rahat soluk alabiliyoruz. Ama merdiven koridorunda çığlıklar, koşuşturmalar devam ediyor. Gençlerin çığlıkları yeri göğü inletiyor.

Lobiyi yakmışlar. Merdiven boşluğu bir baca gibi duman ve alev taşıyor. Alevler, bir ejderhanın dili gibi yalıyor sağı-solu. Kara duman kuşatıyor her yanı... Gençlerin çığlıkları bir veya iki dakika sürüyor, sonra kesiliyor.

Bulunduğumuz odanın içi kapı aralıklarından duman alıyor. Beş dakika sonra soluk alışlarımız zorlaşıyor.

Aziz Nesin ile küçük odada kıvranıyoruz.

— Ne yapacağız, diyor Aziz Nesin.

— Öleceğiz, diyorum.

— Korkak ölmek istemiyorum, diyor Aziz Nesin. Yatağa uzanmak istiyor. İçim parçalanıyor, öfkem kalkıyor, ağlamak istiyorum...

İçerideki oksijen iyice azalıyor. Ölümü duyumsuyorum iliklerimde. Soluğum daralıyor. Kapıyı yokluyorum. Isınmış. Cam, sıcaktan şekil değiştiriyor. Alevin kızıllığını seçiyorum koridorda. Birden, yan odaya geçmek düşüncesi parlıyor belleğimde.

— Aziz ağabey, diyorum. Yan odaya geçebilirsek belki kurtulabiliriz.

— Hemen, diyor Aziz Nesin.

El ele tutuşuyoruz, Yanmamak ve boğulmamak için hırkamı başıma doluyorum. Kapıyı açıyorum. Korkunç bir duman ve sıcaklık hücum ediyor üzerimize. Gayri dönüş yok, dalıyoruz içine. Elyordamıyla yan odaya geçip pencereye ulaşıyoruz. Başımı uzatıyorum dışarı, te-

miz hava doluyor ciğerlerime, kendime geliyorum. Ve avazım çıktığı kadar bağırıyorum:

İmdaaaat!..

Durmadan imdat istiyorum. Beni duyan yok. Yangın binayı kuşatmış. Aşağıda bu durumdan zevk alan bir kalabalık 'Allahuekber' çığlıkları atıyor. Bu nasıl insanlık, bu nasıl Müslümanlık?..

Nihayet beni farkediyorlar. Çatıya çıkmamı söylüyorlar. Merdivenlerin yandığını söylüyorum, az ilerde gözüme ilişen itfaiye arabasını yanaştırıp bizi kurtarmalarını istiyorum. İsteğim yerine getiriliyor. Merdiven, bulunduğumuz pencereye yanaşınca, önce Aziz Nesin'i, sonra da kendimi merdivene atıyorum...

— Çok şükür kurtulduk, derken, Aziz Nesin'i tanıyan sakallı birisi, (Sonradan adının Cafer Erçakmak olduğunu öğrendiğim Belediye Meclis üyesi) bağrıyor:

— Kurtarmayın onu! Esas ölecek adam o!

Ben karşılık veriyorum:

— O bir insandır!

Meclis üyesi hiddetleniyor:

— O insan değil hayvandır! Ölmesi gerek onun!

İtfaiyenin kancasını alıyor, Aziz Nesin'in beynini parçalamak için hazırlanıyor. Maiyetindeki görevliler de ondan geri kalmıyor. Birisi, Aziz Nesin'in bileğinden tuttuğu gibi aşağı fırlatıyor. Aşağıda salyaları akan kuduz köpekler, Aziz Nesin'i parçalamak için kapmak istiyorlar. Ancak, Aziz Nesin, merdiven basamaklarından birini yakalıyor, bedeni aşağı sarkarken asılı kalıyor. O haliyle vuruyorlar; kan içinde kalıyor Aziz Nesin. Çılgınlık bu! Cennet hayaline kapılmış bu çılgınları durdurmak gerek...

— Polis! diyerek feryat ediyorum, Şimdiye dek hiçbir müdahalede bulunmayan ve otelle birlikte 36 insanın yanışını onlarla birlikte seyreden polislerden imdat umuyorum yine de... Başka seçeneğim var mı ki?.. Ola ki, içlerinden birkaç tane insan sütü emmiş çıkar diyorum... Nitekim yanılmıyorum, iki yiğit çıkıyor.

Aziz Nesin'i linç edilmekten kurtarıyorlar. Ben de atlıyorum ara-

banın üzerinden yere; Aziz Nesin ile aynı anda polis otosuna biniyorum. O ara bir polis hâlâ Aziz Nesin'e yumruk atıyor. Koruyucu meleğimiz komiser, o polisi tersliyor, arabanın arkasına itiyor. Ben Aziz Nesin'in başının altına hırkamı koyuyorum. Başından aldığı darbeler, derisini parçalamış kan akıyor... Cumhuriyet Üniversitesi'nin Acil Servisi'ne yetişiyoruz ve hayata yeniden dönmüş oluyoruz..."

"Sivas Aziz'e Mezar Olmuyor', kurtuluyor Nesin.

Şimdi de Aziz Nesin anlatıyor, kurtuluşunu!:

"Lütfi Kaleli, beni otelin ikinci katında bir odaya çıkardı. Benzin dumanı herhangi bir dumana benzemiyor. Orada kaldık, çırpınıyoruz. Doğrusunu söyleyeyim ki, şu aklıma geldi. Hani insan ölürken, geçmişi bir film gibi geçer ya, hayır öyle bir şey olmadı. Ölümle pençeleşmekten öte bir ilişkim olmadı. 'Ölürsem' dedim, çok biçimsiz ölmeyeyim ama, bir yandan da kıvranıyorum. Biçimsizliğe giriyorum tabii. Soluğum kesildi, terliyorum, sıcak. Her taraf karanlık zaten, birbirimizi görmüyoruz. Kapıyı bulamıyoruz. Ben zaten kalp hastasıyım, iki ameliyat geçirmişim, inme geçirmişim. Bütün kaygım, 'Korkan bir adam biçiminde ölmeyeyim' dedim. Ama o da mümkün değil, kıvranıyorum, müthiş bir şey zehirli gaz. Lütfi, 'Ölüyoruz ağabey' dedi. 'Ölüyoruz, öleceğiz. Başka çaremiz yok' dedim. Bir dakika daha kalsaydık, ikimiz de kesin öleccktik. Ve ölümün en feci biçimiyle ölecektik. 'Çıkalım, çabuk ölelim' dedim. Biz, ölmek kalmak düşüncesi olmadan, ölüm diye çıktık dışarıya. Ben zor yürüdüm, bir sürü yerlere takılıyorum. Herhangi bir insan kendi canını kurtarmak için beni bırakabilirdi, Lütfi bırakmadı.

Penccreye geldik, pencere camları kırılmış. Avazı çıktığı kadar bağırdı, ne bağırdı bilmiyorum. 'İmdat' diye bir ses, çok bağırdı. Uzak bir yerden itfaiye arabası geldi. Pencereden dumanlar falan ve arada bir de hava geliyor. Dalga dalga sıcak ve hava geliyor. Denizden burnunuzu çıkarır gibi hava alıyorsunuz. Merdiveni çıkardılar pencereye. Ama benim pencereye çıkacak halim yok. Lütfi beni kaldırdı, merdivene koydu.

Merdivenden dura dura inmeye başladım. Aşağıdan yukarıya bir itfaiye eri geliyor. Ben de umdum ki, itfaiye eri beni öyle görür, alır ku-

cağına, yardım eder, götürür. Hayır öyle olmadı. Merdivenin tam orta yerinde, itfaiye eri 'Namussuz, alçak' diye bana vurmaya başladı. İtfaiye eri, kandırılmış bir insandı. O yanlış da olsa bir inanca inanmıştı. O adamın beni öldürmek üzere dövmesi, bana o kadar ağır gelmedi. Sonra oradan giderken bir de tekme vurdu, ben yuvarlandım. Bacaklarımda yaralar var. Bir adam elinde çok büyük bir sırıkla bana saldırmaya çalışıyor, sanıyorum polis olan biri onu durdurdu. Başımdan yara aldım, kan fışkırmaya başladı. Yere düştüm, yerden sürükleye sürükleye polis otomobiline götürdüler. Polis arabasına binerken, yine onlardan birisi beni boyna yumrukluyordu. Araba hareket etti. Arkamda oturan sivil polis ceketini çıkardı, benim kan akan başımın altına koydu. Hastanaye götürüldük. Daha sonra bir askeri havaalanına götürüldük."

Nesin kurtuluyor. Fakat Semahçılar, genç tiyatrocular kurtulamıyor. Ölüyorlar. O ölümleri, o anda tüm acı ve sıcaklığıyla yaşayan biri var. İlhan Cem Erseven. İlhan Cem, o tarifi imkansız anı tarif ediyor:

"Akşamın karanlığına elektrik kesilmesi de eklenmişti. Otelin içi karaydı... Kimse kimsenin yüzünü göremiyordu. Ama, bu karanlık yine de sizleri ürkütmüyordu. Bekleşiyordunuz ya da bekliyordunuz. Neyi beklediğinizi doğrusu bilmiyordunuz... Belki Devlet-i Âli'yi... Belki de Hazreti Ali'yi bekliyordunuz... Hazreti Ali çok uzaklardaydı... Zülfikar'ı çekip Düldül'e binip 'carınıza' yetişemezdi. Ya Devlet-i Âli?.. O yakınınızdaydı, ama görünürde yoktu... Görünmeye de hiç niyeti yoktu...

Gözleyi gözleyi gözüm dört oldu
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

Bilemiyordun ama, bedeninde, yüreğinde bu 'cehennem'den kurtulma gibi bir his dalgası vardı ya da öyle bir sezi seni diri tutuyorudu. Korku kavramı belleğinde yoktu.

İkinci kat merdivenlerin başındaydın. Ön tarafta, birinci kat girişinde nasıl bir hareketlenme ya da eylem oldu, bilemedin, arkalara doğru 'haydin iniyoruz' diye bir haber geldi. Karanlıkta, merdivenlerde bir canlanma oldu. Yüzlerini iyice seçemediğin arkadaşlarının, dostlarının, öğrencilerinin yüzlerinden karanlığın görmene izin verme-

diği bir sevinç dalgası vardı. Bu haber 'kurtuluyoruz!..' gibi bir umut ışığı yansıtıyordu. Bir muştu verir gibiydi. Sende de bir rahatlık vardı. Oysa, böylesi durumlarda beti benzi solacak, korkudan titreyecek birisi olurdu. Ama olmamıştın...

'Haydi iniyoruz!..' sözü üzerine sen, ikinci kata doğru karanlıkta, merdiven arasına sıkışarak inenlerin arasından sıyrılıp yürüdün. Oysa senin de çıkışa doğru yürümen gerekirdi. O kadar rahattın ki, 'dur valizimi alayım' düşüncesiyle 2. kattaki odana doğru çıkıyordun. Öyle ya, öndekiler otelin içine haber iletmişlerdi. 'Polis, jandarma sonunda olaya el koydu, dışarıdaki güruhu dağıttı ki, bizi kurtarmaya başladılar' diye düşündün.

Dipte bulunan odana varmıştın. Valizini almaya fırsat bulamadın, birden çığlık seslerini duydun: 'Yanıyoruz, imdat!..'

Olduğun yerde çivilenip kaldın. İçinden sıcak bir dalga yüreğini yalayıp geçti . Ölüm denen şey bedenine mi girmişti? Bir an ne yapacağını bilemedin. Ta ki, içeriye boğucu, genzi yakıcı duman girip seni etkileyene dek. İrkildin. Baktın, içeriye yoğun bir duman giriyor. Bu arada çığlık sesleri azalmış, duyulmaz olmuştu. Koridora çıkmayı düşündün, odadan çıkmak olanaksız. Hemen odanın kapısını kapattın. Bu kez duman, kapı aralarından içeri girmeye çalışıyordu. Hemen pencereye doğru koştun, camı açtın. Pencere arkaya, iki bina arasında kalan bir boşluğa açılıyordu. Yangın bölgesinden uzaktı. Aşağıda 4-5 insan vardı ve aralarında, 'burası ikinci kat... çıkalım... çıkamayız... bir şeyler bulmalı...' gibi sözler ettiklerini duydun ve sessizce geri pencereyi kapattın. Korkmuştun, 'eyvah içeriye girecekler... katliam yapacaklar!..' diye. Çünkü o kişileri tanımıyordun ve onları dışardaki göstericilerden, kundakçılardan, güruhtan birileri diye düşünmüş ve ciddi olarak ölüm sözcüğü usundan geçmişti. Ne yapacağını bilemez durumda odanın ortasında çakılıp kalmıştın.

İlk ve ciddi olarak 'korku'ya kapılmış, ölümle randevu saatinin geldiğini düşünmüştün. Paniğe kapılmıştın. Nefesin kesilir gibi olmuş, soluk alıp vermen zorlaşmıştı. Öyle ya bir yanda kapı kapalı, altından üstünden dumanlar sızarak içeri giriyor, öte yandan pencere de kapalı. İçeride oksjenin yerini büyük oranda karbonmonoksit dolduruyordu.

Oysa yaşam için en acil gıda, oksijendi. Kurtulman için bir şeyler yapman, ölümü yenmen gerekiyordu. Bu arada kapıyı açtın ve açmanla kapatman bir oldu. İçeri büyük bir duman kütlesi girmişti. Öksürmeye başladın. Bilinçsizce banyo-lavaboya koştun ve musluğu açıp mendilini ıslatıp ağzına tuttun. Bilmiyordun, bu ne derece sağlıklı bir önlem ya da kurtuluş aracıydı?.. Gittikçe de terliyordun. Odanın içinde şaşkın bir vaziyette dönüp duruyordun. Zehirlenmeye karşı direniyor, zaman kazanmaya çalışıyordun. Direncinin tükendiğini hissetmeye başlamıştın ki, birden pencereye gittin ve camı açtın. Biraz önce aşağıda gördüğün kişiler yoktu. Uzun uzun soludun ve en acil yaşamsal gıda olan oksijeni ciğerlerine çektin. Artık rahattın ve biraz olsun kendine gelmiştin. Ya diğerleri?.. Tekrar kapıya yöneldin. Koridordan iniltiler geliyordu. Dumanın içeri, odaya girmesine aldırmaksızın, koridora doğru bağırdın.

'Gelin, bu tarafa doğru gelin... Sürünerek gelin!..'

Bunları söylerken bir yandan da zehirli duman yine ciğerlerine giriyordu. Elini duvara tutmuştun ki, duvarın sıcaklığını hissettin. Tekrar kapıyı kapatıp pencereye ulaştın ve temiz havayı ciğerlerine çektin. Hemen geri kapıya geldin ve koridora çıktın. Dumanlar arasında ve karanlıkta yürüdün. Ayağın bir şeye takıldı. Hemen eğildin, elinle dokundun. Bu Asaf'tı. Şu karikatürlerinde fetiş olarak hep devekuşunu kullanan. Sırtüstü yatıyordu. Yüzünü, sakalını yokladın, salladın. Hiç ses vermedi. Yüzü kahverengine çalıyordu, kavrulmuştu. Yüzünü tokatladın, iyice sarsın. Fakat Asaf'ın, 'deli' raporlu güzel kardeşin ses vermiyordu... Hemen yanındakine el attın. Bu da demek tiyatrosunun genç yönetmeni Muammer'di. Muammer'in de gitmişti. O da ses soluk veriniyordu. Oysa 'inadına yaşamak' isteyen birisiydi ve hatta bu adla bir oyun bile yazmıştı. Demek ki inadı, ölüm ateşi karşısında yenilmişti. Bu iki güzel insan için yapabileceğin bir şey yoktu 'kurtarma' adına... Biraz yanıbaşında, merdiven tarafında iniltiler duydun. Bu ara dumanın yoğunluğu azalmış, hızı kesilmişti. Hemen doğrulup inilti gelen yana koştun.

Karanlıkta yüzünü seçemediğin, genç, uzun boylu bir can dostunu kollarından sürükleyerek odaya, hava alması için çektin ve ta pen-

cere önüne kadar getirip bıraktın. Yine koridora çıkıp bu kez genç bir kız arkadaşını çektin. Burada da yaşam belirtisi yoktu, ama yine de belki kurtulur umuduyla odaya alıp, karyolanın üzerine bıraktın. Üçüncü çıkışında yine inilti çıkaran birisine yaklaştın ve duman, alev, sıcaklık ve karanlık içinde düşe kalka onu da içeriye, odaya çektin. Böylece pencereden içeriye dolan temiz havayla kendilerine geleceklerdi. Tekrar kendini oksijenle takviye edip, yine koridora çıktın. Biraz uzakta, L çizen koridorun köşesinde bir inilti daha duydun. Bu bir kadındı. Hemen eğildin. İniltisi fazlaydı. Dişleri iyice kenetlenmiş, inildeyip duruyordu. Dişlerini ayırmak istedin. Bir türlü başaramadın. Ancak sert bir sopa ya da demirle açılabilirdi. Yüzünü seçmeye çalıştın. Tanığın kadarıyla büyük cura ustası Nesimi Çimen babanın eşine benziyordu. Onu da sürüklemek istedin. Fakat yanına düşenlerin ayaklarının, kollarının büklüm oluşları bunu engelledi. Bu arada tekrar öksürmeye, duman yutmaya başlamıştın. Tekrar odaya gelip soluk aldın. İnsanları koridordan içeriye çekmeye çalışırken, bu arada gözün merdivenlerdeki halen yanmakta olan alevleri görmüştü. Bir an önce bu ateşin de söndürülmesi gerektiğine inandın, odaya girip çarşafı çıkarıp lavaboda iyice ıslatın ve merdivenlere yönelerek alevin hava akımını kesmeye, söndürmeye çalıştın. İkinci kez çarşaf ıslatına sonunda merdivenlerdeki ateşi söndürmeyi başardın.

Tekrar odaya dönerken, yan odalardan bir bağırtı duydun. Hemen odaya yöneldin. Bu sırada odada dumandan boğulmuş, üst üste yığılmış arkadaşlarının cesetleriyle karşılaştın. Manzara çok feciydi. Hangi birine nasıl yardım edeceğini bilmiyordun. Ses, pencere dışından geliyordu. Hemen pencereye koştun, aşağıya baktın. Burası, aydınlık denilen boşluktu. Seslerin arasında derneğiniz yönetim kurulu üyesi Kamber Çakır'ın sesini tanıdın. Ses verdin. Fakat bir türlü sesini almakta zorlanıyordu. Sanırım, boşluk kuyu gibi yankı yapmış olacak ki ses net ulaşamıyordu ve bu nedenle yüsek sesle bağırmak zorunda kalıyordun. Aşağıda zemin katta sıkışmışlar, telaş içerisinde çıkış ve kurtuluş deliği arıyorlardı. Yanında iki genç kız daha vardı. Sesleri korku ve yılgı taşıyordu. Genç yürekleri bir güvercin ürkekliği ve tavşan korkaklığıyla yırtarcasına çarpıyor gibiydi. Yalvarır gibiydiler. Sana aşa-

ğıya inmeni söylüyorlardı. Ama inmen neyi değiştirirdi ki?.. Hemen geri dönüp bir çarşaf buldun ve aşağı sarkıttın. Kızlardan biri zor, güç bela çarşafa tutundu, fakat yarı yolda gücü tükenmiş olacak ki geri inmek zorunda kaldı. Onlara yardım edememiştin. Çaresizlik içindeydin. Tekrar kendi kaldığın odana döndün ve yeniden hava almak için kafanı pencereden uzattın. Bu sırada yukarıdan, çatıdan sana seslenildiğini duydun. Kafanı kaldırdığında çatıda 5-6 insan gördün. Sana, aşağı atlamanı öneriyorlardı. Sen de sanki kurtuluş umudu olarak bunu yerine getirmen gerekmiş gibi, koluna çarşafı dolayıp pencerenin en kenardaki camını kırdın. Aşağı baktın, 2 metreden fazla yüksekliktevdi. Atlamayı düşündüğün yer, çok solda ve çapraz kalıyordu. Atlamaktan vazgeçtin. Atlasan belki ters ve istenilen biçimde düşemez, yere çakılabilirdin. Bu eylemi düşünürken cilnc suların damladığını hissetin. İçinden, 'hele ki itfaiye su sıkmaya başladı' dedin ve ayrılıp tekrar koridora çıktın.

Tekrar yerde kalan cesetlerle uğraşırken içeri polisler girmişti. Sen yerde yatanların nabızlarını yokluyor, kalplerini dinliyor, yaşama ya da kurtulma umudu olanların hemen dışarı taşınmaları talimatını veriyordun. Polisler, sanki ölenler insan değil de bir tavuk ölüsüymüş gibi oldukça rahat bir hava içinde gözünün önünde cayır cayır yanan ve dumandan boğulan arkadaşlarına, semah ve tiyatro öğrencilerine, yüzlerinde en küçük bir üzüntü duymaksızın, vicdan azabı çekmeksizin taşıyorlardı. Konuşmalarından ve ses tonlarından bu açıkça belirgindi. Kendi kendine olayın şoku içerisinde, 'isteseniz kurtarırdınız' diyordun. İkinci katta birkaç kişiyi dışarı taşıdıktan sonra sen de çıkmaya karar verdin ve yangından kül olmuş merdiven parmaklıklarına tutunarak, yerle bir olmuş lobinin içinden geçerek otelin dışına çıktın. Kafanı şöyle bir kaldırdığında, itfaiyenin su sıktığını (!) karşında alarm ışıkları yanan polis arabalarını gördün. Hemen önünde bulunan boğulanların taşınması için getirilen polis minibüsüne bindin. Minübüste iki can vardı, ama kimlerin olduğunu bilemiyordun. Ağlamak istiyordun, bir türlü içindeki yanardağ patlamıyordu. Sanki nutkun tutulmuş, basiretin bağlanmış gibiydi.

Ara sokaklardan geçerek SSK Hastanesi'ne ulaştınız. İçeri girdi-

ğinde, acil bölümünde, önünde 8-9 ceset vardı. Doktorlar, hemşireler koşuşturup duruyorlardı. İçeri girdiğinde, bir hemşireyle bir doktor Hollandalı dostunuz, misafiriniz Carina'yı muayene ediyorlardı. Hemşirenin 'eks' dediğini duydun. Ne anlama geldiğini bilmiyordun. Herhalde yaşıyor anlamına diye algıladın. Seni uzaklaştırdılar. Birkaç dakika sonra geldiğinde Carina yerinde yoktu. Doktorlardan birine sordun. Yukarı yoğun bakıma çıkarıldığını söyledi. Acil bölümde dönüp duruyordun. Önünde 8-9 can uzanmış yatıyordu. Bunlara bakıyordun alık alık... Sanki ölmemişler de şakacıktan mı yatıyorlardı? Ya da her şey gerçekti de sen mi kabullenemiyordun onları kaybettiğini? Oysa biraz önce yangının içinden çıkmıştın, ateşle öpüşmüştünüz. Bu sırada bir doktorun teşhis yaptığını farkettin. Hatta senden de yardımcı olmanı istediler. Ne yapacağını bilmez, yüreği durmuş, belleği yitmiş, donuklaşmış bir haldeydin. Beyaz örtüyü açtılar. Kavrulmuş, kahverengiye çalan yüzüyle saçları dikleşmiş Nesimi Baba, kendisini ancak şiirleriyle tanıdığın Behçet Aysan ve yarına en güzel umut taşıyacak olan genç, yetenek dolu Hasret kardeşin yanyana yatıyorlardı.

Ölüm adın kalleş olsun demekten başka ne diyebilirdin ki?

Ve hemen başuçlarında derneğiniz semah ve tiyatro grubundan mâviş gözlü Yeşim, üzüm gözlü Belkıs, tıp öğrencisi Murat yanyana idiler..."

Yangın, katliam 34 canı alarak bitiyor. Alevler ve duman tükeniyor. Yangın kendi kendine sönüyor. Yangın bitiyor, katillerin istekleri gerçekleşiyor ve tüm bunlardan sonra itfaiye araçları gelebiliyor. Polis olay tutanağında kendi kafasına göre bir özet yapıyor. Şöyle:

"(Polisin kurduğu) Barikattan kaçan ve aşan bazı kişiler otelin içine girerek eşyaları dışarı atmaya ve oteli kibrit ve çakmak ile yakmaya çalışmışlar, bu kişiler de yine güvenlik güçleri tarafından uzaklaştırılmıştır. Saat 19.45 sıralarında barikatı aşan topluluk içerisinden bazı kişiler otelin önünde bulunan (3) adet arabaya yönelerek, arabalara hasar verdikten sonra arabalardan bir tanesi ters çevrilmiş yukarıda bulunan benzin deposu taş ile delinmek suretiyle, benzinin sızıntı halinde akması sağlanmış, yine bazı kişler bunu yakmak istemişler ancak başaramayınca bidonlarla benzin getirip dökmek istemişlerse de, en-

gellenmiş, bu sefer de kauçuk ve bez paçavralarına sindirilen benzinler uzaktan otelin önüne doğru atılmış, bunlar benzin sızan otonun hemen yanı başına, otelden atılan koltuklar ve eşyalar yanına düşmesi ve yakılması ile yangın çıkartılmış, bunun üzerine itfaiyeden yardım istenmiş, yangını söndürmeye gelen itfaiyecilerin önüne topluluk içerisindeki bazı kişiler önüne yatarak engellemişler, yangının büyümesi üzerine güvenlik güçleri havaya ateş etmek suretiyle topluluğu otel önünden uzaklaştırmış, itfaiyelerin gelmeleri sağlanmışlır.

Bu arada yanan otelin, bir müddet sonra yanan kısımları söndürülerek içeriye girilmiş ve dördüncü katın penceresine merdiven konularak kurtarma işlemine başlanılmış, içerden 93 şahıs çıkartılmış, sonradan bunlardan 35 kişinin ölü olduğu öğrenilmiş, otelin dördüncü katından saat: 20.30 sıralarında Aziz Nesin ve arkadaşı kurtarılmış, bu kurtarılma esnasında Aziz Nesin merdivenden inmekte iken bir itfaiye eri tarafından süratlice ve haşince çekilmek suretiyle bir harekette bulunulmuş, yere düşmekte iken, polisler tarafından tutulmuştur. Bu sırada isminin sonradan Cafer Erçakmak olduğu öğrenilen belediye meclis üyesinin Aziz Nesin'e hücum ederek vurmaya çalıştığı ve telsizli bir belediye mensubunun da telsizi ile yüzüne vurduğu, bu hareketlerinin tekrarının polisler tarafından engellenerek Aziz Nesin polis minübüsüne konulduktan sonra halkın arasından çıkarılarak Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi'ne götürülmüştür."

Polis'in olay tutanağına eklediği not ilgi çekicidir. Ölümün neden ve nasıl geldiğine işaret etmektedir:

"Bu olaylar sırasında saat: 14.20'den itibaren devamlı takviye kuvvet istenilmiş ve bilhassa saat: 19.00 civarında ısrarla askeri güçlerin bir an önce olay yerine gelmeleri talep edilmiş, fakat Tokat Emniyet Müdürlüğü çevik kuvvet olmayan 20 polis ile Kayseri Emniyet Müdürlüğü'nden 31 polisin haricinde ve Jandarma Alay Komutanlığı'nın (20) kadar kuvvetin dışında hiçbir takviye alınamamıştır. Tugay Komutanlığı'na bağlı kuvvet saat 19.50 civarında Atatürk Caddesi'ndeki PTT'nin önüne kadar gelmiş ve oradan daha fazla ilerleyemeyerek yangına gelen itfaiyenin otel önüne giriş yapmasına kadar burada kalmıştır."

Evet, Tugay Komutanlığı'na bağlı kuvvetler PTT'nin önüne kadar gelmişler ve ölüm saatinde orada öylece beklemişlerdir. Çünkü komutan şeriatçı faşistlere söz vermiştir "askerden size bir zarar gelmeyecek!"

Ölümün, katliamın devletçe nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin bir not da Sivas Asayiş Şube Müdürü Mehmet Yıldız'dan!

"Otel önünde önlem aldık ancak saatlerce bekledik. Bize zor kullanma talimatı verilmedi. Bidonla benzin getirdiler. Kaldırım taşlarıyla içeriyi sürekli taşlıyorlardı. Arabalar yanınca otel tutuştu. Otel yanmaya başlayınca göstericiler sevinç çığlıkları atıyorlardı. Asker gelmişti ancak arka tarafta duruyordu. İtfaiye gelmiş ancak topluluk, araçların geçişine izin vermiyordu. Biz kalabalığa su sıkmalarını istedik. İtfaiyeciler talimat almadan su sıkmayacaklarını söylediler. Biz içerdekileri kurtarmak için cop kullanarak kalabalığı dağıtınca itfaiye otelin önüne yaklaştı. Ancak birisi su sıkarken öteki itfaiye eri vanayı kapatıyordu. Bir süre onlarla uğraştık. Bir itfaiye eri merdivenlerin yarısına kadar çıkarak aşağı inmekte olan Aziz Nesin'i aşağı atmak istedi. Biz Nesin'i kurtarırken belediye meclis üyesi Cafer Erçakmak bize, 'Namussuzlar! Siz *'polisi kurtaracağız'* dediniz, şimdi o köpeği kurtarıyorsunuz' dedi. ve Aziz Nesin'e saldırdı. Biz Aziz Nesin'i arabaya bindirerek kaçırdık."

Vali Konuşuyor:

"Benim askerden beklediğim tek hizmet, itfaiye ile birlikte grubun arasından koridor açıp otele ulaşmaktı, ama bunu yapmadı. İtfaiyeye su sıkması için emir verdim. İtfaiye gitmemiş. İtfaiye suyu sıkmamış. Belediye Başkanı beni aradı. 'Sayın Vali şimdi suyu sıktırırsak grup belki ileride yağma yapar, dükkânları yakar. O zaman susuz kalırız' dedi. Ben kararımda direndim. Fakat emir yerine gelmedi. Ne istediğim kuvvet geliyor, ne de başka bir şey. Katliamdan sonra ancak kuvvet kente ulaşıyor. Ben 18.00'de yardım istiyorum. Bana vurucu bir güç gelmiş olsaydı, ben oteli korurdum. İtfaiye, ancak yangın oteli sardıktan sonra kalabalığı yarabildi. İtfaiye, önce Aziz Nesin'i kurtarmış. Tabii Aziz Nesin olduğunu bilmeden. Otelin içindekiler kendi canlarını bırakmışlar, Aziz Nesin'i itfaiye merdivenine ulaştırmışlar. Aziz Nesin'i kaçırdık."

Şu ortaya çıkıyor ki generalden ifaiye erine dek görevliler oteldeki insanların katlinde pay sahibi oluyorlar.

Polisin telsiz kayıtlarına katliam dakikası dakikasına işleniyor.

Bir utanç belgesi olarak.

"2.7.1993 Günü saat 19.00'da elektriklerin kesilmesinden sonra haber merkezi band kayıdı durmuş ve haber merkezi devir teslim rapor defterinin 163'üncü sahife ve müteakip sahifelerin sureti aynen aşağı çıkarılmıştır:

Saat:19.00	59 26 Merkez, Kayseri'den gelen kuvvetle vilayet önündeyiz.
Saat:19.00	54 61 Merkez, heykeli yakıp sürükleyerek meydana götürüyorlar.
Saat 19.05	33 10 Merkez, 32 10 tugaydan kuvvet gönderin biz zor durumdayız.
Saat 19.05	38 30 Merkez, Madımak Oteli'ne 5-10 kişilik kuvvet gönderdik.
Saat 19.05	54 10 Merkez, malum yere görevli gönderiyorum.
Saat 19.05	54 10 Merkez, meydandan trafikçilerle Madımak Oteli'ne seyir halindeyim.
Saat 19.05	62 18-62 49, 10 kişilik kuvvetle seyir halindeyiz. Saat 19.05 54 10 Merkez, zor kulanabiliriz, 33 10'un emirleri var.
Saat 19.05	33 10'un emirleri cop kullanabilirsiniz.
Saat 19.05	33 10 Merkez, vilayet önündeki kuvvet arkaya gelsin.
Saat 19.05	69 10 Merkez, 33 10'un emirleri anlaşıldı.
Saat 19.05	32 10-33 10, otele 5 m. mesafe kaldı topluluk kontrolden çıktı... Acele kuvvet gönderin.
Saat19.05	41 13 Merkez... çok işhanı çatısından aşağıya taş atıyorlar.

Saat 19.05	Merkez 68 50, acele bahse konu yere kuvvet gönderin.
Saat 19.05	33 10 Merkez, itfaiyeye söyleyin buraya gelsin tazyikli su sıksın.
Saat 19.05	33 10 Merkez, kalabalığa zor kullanarak su sıktırın.
Saat 19.05	37 16 Merkez, 53 60 müdürüm kalpten rahatsızlandı Numune'ye kaldırıldı.
Saat 19.05	Merkez 45 30, yanımdan ayrılmayın 32 10'la görüşüldü itfaiyeye emir verecekler.
Saat 19.40	45 30 Merkez, itfaiye araçları buradan ayrıldı bilginiz olsun.
Saat 19.45	Elektrikler kesildi.
Saat 19.45	38 30 Merkez, otelin içine girdiler.
Saat 19.45	38 30 ve 33 40-10 telsizden cevap alamıyoruz.
Saat 19.45	33 10 Merkez, kalabalık kontrolden çıktı. Otel önünde otolar yanıyor.
Saat 19.45	Merkez 32 10 33 40: Bildirir: Kalabalık kontrolden çıktı, itfaiyeler arka tarafa gitti.
Saat 19.45	32 10 Merkez, Belediye Başkanı'na talimat verdiler.
Saat 19.50	33 10 Merkez, 32 10 asker yetişmezse burası harap olur.
Saat 19.50	32 10 Dayan müdür bey dayan Tugaydan asker gelecek, şimdi buradan geçti, asker geliyor bilginiz olsun.
Saat 19.50	54 12 Merkez, itfaiye çalışamıyor, vatandaşlar müdahale ediyor.
Saat 19.50	45 20 Merkez, itfaiye gidemeyeceğini söylüyor.
Saat 19.50	33 10 Merkez, olaylar çığırından çıktı, müdahale edemiyoruz, yangın otelin içine dışına dağıldı.
Saat 19.50	32 20 Merkez, 32 10'a konuyu bildiriyorum.
Saat 19.50	58 50 Merkez, Madımak Oteli önünde ve içinde yangın var içinde görevliler var, dışarı çıksınlar.

Saat 19.50 45 30 Merkez, eski Belediye sok. Afyon sok. kalabalıktan itfaiyeler giremiyor.

Saat 19.50 Merkez 38 30, bulunduğunuz yerden çıkın dışarı yangın var.

Saat 19.50 38 30 Merkez, çıkamıyoruz dışarı, bilginiz olsun.

Saat 19.50 33 20 Merkez, Madımak Oteli'nde son durum nedir?"

Saat 20.00 Madımak'tan yanıt yok!

(38 30 Komiser Mehmet'in kodu, 32 10 Vali'nin, 33 10 Sivas emniyet müdürü kodu)

Yangın sönüyor. Genç ölüler çıkarılıyor otelden...

Başbakan açıklıyor "Otelin çevresindeki vatandaşlara bir zarar gelmemiştir." Katiller katliamlarını gerçekleştiriyor. Ve katillerin burnunun kanamadığını açıklıyor Başbakan. General söz veriyor "bizden size zarar gelmeyecek."

Ve nihayet Sivas Emniyet Müdürü Doğukan Özer açıklıyor:

"Göstericileri sakinleştirmek için defalarca sakallarından öptüm!"

Katliamın nasıl olduğunu bunlardan daha net açıklayacak söz olabilir mi?

bukağıyı uşatmalı
dağdan düze doğru hınçla
konakları kuşatmalı
bu toprağa kök salan
isyan damarına kan gerek
keskin ola kılıcınız
çatal zülfikar gibi
eşkin ola al atınız
balkıyan düldül gibi
vermekteyim işareti

Ozan Telli

GELİYOR... GELİYOR
PİR SULTANLAR GELİYOR...

Altı gün önce buradan çıkmışlardı yolculuğa, saat 11'de, coşkuyla, sevinçle, umutla...

Şimdi yine buradan çıkıyorlar yolculuğa, son yolculuklarına...

Dikmen Caddesi Kızılırmak gibi gürül gürül.

Dikmen Caddesi hiç böyle kalabalığı görmemişti, yaşamamıştı.

Dikmen Caddesi, Pir Sultan Kültür Merkezinin önü...

Altı Temmuz 1993, Salı...

Buradan başlayacak son yolculukları...

* *
*

Erkenden kalkıyoruz. Geç kalmış duygusuyla çıkıyoruz sokağa Süreyya ile. Ünsal, İsmail abi ile gelecek... Bakıyoruz Zeynel amca da geliyor. Karısı, gelini, torunu ile Dersim'li Zeynel amca. "Sokaklar yürüsün, gürül gürül aksın Dikmen Caddesi'ne, kim olduğumuzu gösterelim dosta düşmana, kim olduğumuzu anlasınlar" diye geçiriyoruz içimizden. Ara sokaklardan yürüyoruz. Herkesin bizim gittiğimiz yere gitmesini istiyoruz. Dikmen Caddesi'ne yaklaştıkça farkediyoruz ki herkes bizim gittiğimiz yere gidiyor. Canların törenine... İnsanlar çoğaldıkça içimizdeki buruk coşku artıyor... Kadınlar, erkekler, yaşlılar, çocuklar... İnsanlar gündelik giysileri ile. Sade ve içten. Yürüyorlar Dikmen Caddesi'ne. İlerideki bir grubu gösterip "bak şunlar da bizden" diyoruz, yanımızdan geçenlere... Bunlar da "yabancı değil." Dikmen Caddesi'ne çıktığımızda gördüğümüz manzara bizi daha da heyecanlandırıyor. İnsanlarımız geliyorlar, oğullarına, kızlarına sahip çıkmaya... Özlediğimiz, beklediğimiz bir şey bu. Hasret olduğumuz, hasret kaldığımız bir şey. Mahallelerden geliyorlar. Seyran'dan, Tuzluçayır'dan, Çukurca'dan... Ankara'nın dört bir yanından. Gecekondulardan geliyorlar. Ev kadınları günlük giysileriyle, çocuklarının, torunlarının ellerinden tutarak. İşçiler, işe gitmiyorlar. Memurlar dairelerine...

İşte köy dernekleri, "gelin canlar bir olalım" pankartının arkasında, acıları yüzlerinden okunan Anadolu insanları.

Saraçlılar, Ortaköylüler, Hüyüklüler, Karaözülüler, Çağdaş Yozgatlılar, Beyyurtlular... Köylüler, acıları yüzlerinden okunan bizim insanlarımız...

Birden Mahmut dayımla karşılaşıyoruz. Dayımın Nurcan'ı da katledilenler arasında, genç ölüler arasında. Mahmut dayım o beyaz palabıyıklarının ardında hep konuşan ve gülen insan, dayanılmaz bir acıyı yaşıyor. Fakat yine de ne kadar dirençli, ne kadar mağrur. Adeta Nurcan'ı, Nurcan'a yakışır bir biçimde yolcu etmek istiyor. Törene katılan kitlenin arasında dolaşıyor, bir görev var mı diye. Nurcan, kurbanlarla bulunan, o yerinde duramaz deli kız! Annesi Fidan'ın gözağrısı.

* *
*

Akşam haberlerinde sıradan bir haber olarak geçiyor, "Sivas'ta Cuma namazından çıkan gruplar olay çıkarttı" sözleri... Geliyor ve geçiyor televizyon ekranlarından. Oysa aynı saatlerde Madımak'da ölümle pençeleşiyor canlar, ateşle, vahşetle... Sivas sıradan bir haber olarak geçiyor televizyon ekranından. Kimselerin dikkatini çekmeden. Saatler geçiyor. Ekranın altından sıra sıra geçen sözleri okuyunca donup kalıyor olduğu yerde. "Sivas'ta olaylar. Kırk ölü, altmış yaralı." Televizyonda eğlence programına devam ediliyor, alt yazı ile geçen sözlerin yürek parçalayıcı anlamına aldırmaksızın. Gözlerini açıp kapatıyor gerçek mi diye, yine aynı yazı. Yanındakilere söylemiyor, sanki o söylese gerçek olmayan bir şey, gerçek olacak. Yine aynı yazı. Şaşkın. Ne yapmalı? Kuş olup uçmalı, Sivas'a konmalı, bulmalı Nurcan'ı. Nerede? Adaklarla, kurbanlarla bulmuş, yetiştirmiş binbir özenle. Dokunmaya kıyamadığı biricik kızı. Onun olmadığı eve girmemek için saatlerce kapıda dönüşünü beklediği... Kafasından şimşek gibi bir "acaba?" geçiyor. Kovmaya çalışıyor bu zalim düşünceyi! Gidişi geliyor gözünün önüne. Önceki günün akşamı. "Anne" demişti sağ kulağındaki gümüş küpelerin üzerine sardığı mavi boncukları gösterek, "kaybolursam bunlardan beni tanırsın, bulursunuz..." Ne kaybolması, ne bulması? Gelip nereden saplanıyor bu düşünceler... Yerinden fırlıyor. Telefona sarılıyor. Bildik tüm numaraları arıyor. "Duydun mu, bir haber var mı, sizi aradılar mı?.." Bir daha bir daha arıyor. Kocaman evde sanki tek başına. Ne söylenenleri duyuyor, ne birine ulaşsın diye konuşuyor... Nurcan ayağında beyaz spor ayakkabılar, beyaz çorap ve kot pantolon, pantolonun üzerine dökülen uzun kollu mavi çizgili beyaz gömlek. Sağ kulağında gümüş küpe, küpenin üzerinde boncuklar. Saçlarında boncuklar...

Fidan'ın düşüncesi Nurcan'dan Özlem'e kayıyor. Canıydı Özlem Nurcan'ın. Bir anları bile ayrı geçmezdi. Eve gelir gelmez önce Özlem'e uğramadan edemezdi. Sivas'a gitmeyeceklerdi. "Biz Aşık Veysel şenliklerine hazırlanıyoruz" diyorlardı. Özlem'in yalnız gitmesini içi almadı Nurcan'ın. Özlem'i yalnız salamazdı Sivas'a. Onunla olmalıydı. Gittikleri gün, birlikte, akşama dek hazırlık yapılar, heyecanla. Önemli işler yapan insanların edası ile. En çok da kırmızı bez üstüne

çizip boyadılar, Che'nin portresini... Pir Sultan, Nazım figürleri hoşlarına gidiyordu. Che'nin resmini yapmaktan ayrı bir haz alıyorlardı. Portrenin sağ alt tarafına fiyakalı bir şekilde Che imzası atıyorlardı. Kırmızı bez üstüne siyahla, Che resmi. Aynı resmi defterine de çizmişti Özlem, altına da 12 Eylül'de idam edilen Mustafa Özenç'in, /O büyük gün geldiğinde/ Uyanıp sesimi kimse duymadan/ O büyük zaferin coşkusuyla/ Kara toprağın altından, ben de haykıracağım, dizelerini yazmıştı. Özlem bu dizeleri yazarken nasıl bilebilirdi, nereden bilebilirdi Mustafa gibi kendisinin de katledileceğini?.. Üniversiteyi düşünüyorlardı, sınavı mutlaka kazanacaklardı. Aralarında Che'yi, Nazım'ı fakülte kantinine nasıl asacaklarını düşünüyor, bundan gizli bir keyif alıyorlardı. Deste deste Che, Nazım, Pir Sultan mendillerini güzelce yerleştirdiler çantalarına. Nurcan küpesini gösteriyordu, bundan tanıyın diyerek... Kapının ağzında bir bardak su istedi Fidan'dan... "Buzdolabında Hacıbektaş'tan getirdiğim su vardı. Doldurdum getirdim bir bardak, içti..."

Telefonları yeniden yeniden arıyor, tüm dikkatini televizyona, haberlere yöneltiyordu Fidan. Saat 24'de ilk sekiz kişinin adını saydı bakan. "Mehmet Atay, Hasret Gültekin, Nesimi Çimen, Serkan Doğan, Behçet Aysan, Carina Juanna, Murat Gündüz, Ahmet Alan."

Yeniden haberler, yeniden sayılan adlar. Özlem de vardı sayılanların arasında... İşte, kimliği tespit edilmişti. Onlar birbirlerinden ayrılmazdı ki, Özlem, Nurcan... Eli kolu tutmaz oldu...

* *
*

Şimdi sendikalar geliyor, sarı-kırmızı pankartlarıyla. İşçi sendikaları, memur sendikaları "Sivas'ın Hesabı Sorulacak" sloganlarıyla geçiyorlar tören sıralarına. İşte sivil örgütler. İnsan Hakları, Halkevleri, Çağdaş Hukukçular, Doktorlar, Öğretmenler... "Haksızlıklar karşısında susma hakkımız yoktur!"

Pir Sultan Derneği'nden Keklik Pınarı'na doğru... Tören sırası uzuyor ve genişliyor. Kitle an an kalabalıklaşıyor. Sloganlarla ve hay-

kırışlarla. Sıradan insanlar, acıları her hallerinden belli olan... Akıyorlar Dikmen Caddesi'ne. Dikmen Caddesi baharda Kızılırmak gibi, coşkun, dizginsiz. Kan köpüklü meşe seli olmuş akıyor.

Ondokuz can. Yan yana, dostça. Pir Sultan'ın önünde Si-va-sın he-sa-bı so-ru- la-cak!

Kollarında kızıl bantlar, başlarında kızıl bantlar. Görevli kolluk-ları. Genç canlar kardeşleri için, kardeşlerini uğurlarken dik başlarla, kararlı adımlarla güvenliği sağlıyorlar... Kitlenin iki yanından iki zincir uzanıyor. Eller ellere kenetli, yürekler yüreklere kenetli.

Kollarda kızıl kolluklar, başlarda kızıl bantlar!

Ondokuz can yan yana...

Behçet Safa Aysan, Yeşim Özkan, Nurcan Şahin, Mühibe Akarsu, Muhlis Akarsu, Murat Gündüz, Handan Metin, Ahmet Özyurt, Huriye Özkan, Özlem Şahin, Yasemin Sivri, Asuman Sivri, Uğur Kaynar, Sehergül Ateş, Gülender Akça, Gülsüm Karababa, Mehmet Atay, Serkan Doğan, Belkıs Çakır, Serpil Canik.

Ve yanlarında fotoğrafları. Her can'a karanfiller iliştirilmiş, kızıl karanfiller. Canları karanfiller örtüyor. Kalabalık, caddeden sokaklara taşıyor. Ve hep bir ağızdan haykırıyorlar:

Tür-ki-ye Fa-şiz-me Me-zar O-la-cak!

Kah-rol-sun Hiz-bul-lah Kontr-ge-ril-la!

"Hükümet heyeti" geliyor alana, bakanlar milletvekilleri. Göz göre göre katliamı izleyenler, katliam ortakları...

"Yuh" sesleri bir tokat gibi patlıyor yüzlerinde. Öfke üzerlerine dönüyor, kitlenin bileylenen, kabaran öfkesi.

İk-ti-dar Or-ta-ğı Kat-li-am Or-ta-ğı!

Hangi yüzle geldiler? 2 Temmuz günü neredeydiler? Koruma barikatını aşıp yapışıyorlar yakasına Başbakan Yardımcısı'nın, "Utanın, onursuzlar"...

Yumruklar kalkıyor, saygı duruşu.

Ölenler dövüşerek öldüler

Güneşe gömüldüler

Vaktimiz yok onların matemini tutmaya

Akın var, güneşe akın

Güneşi zapt edeceğiz

Güneşin zaptı yakın!

Devrim Şe-hit-le-ri Ö-lüm-süz-dür!

Uzun yürüyüş başlıyor. Canların son yolculuğu. Önde canlar. Ardında fotoğrafları. Ardında Pir Sultan Güneşi. Ortada iki eliyle sazını tutan Pir Sultan anıtı. Onu, "gelin canlar bir olalım" çevreliyor. Onu Madımak'ta katledilen canlar, canların adları.

Pir Sultan Güneşi'ni onurla taşıyorlar, katliamda şehit veren semahçılar, tiyatrocular...

Siyah bir pankart. Matem pankartı değil, mücadele andı.

Dün Maraş'ta

Bugün Sivas'ta

Çözüm!

Faşizme Karşı Savaşta!

Akıyor Dikmen Caddesi, Ankara'ya doğru...

Balkonlardan, pencerelerden alkışla destek veriliyor. Göz yaşı ile hüzün paylaşılıyor. Evlerden su taşınıyor yürüyenlere. Her can, her emekçi insan kendince bir katkıda bulunuyor bu son yolculuğa.

Dikmen Caddesi bendinden boşalmış.

Binler onbin oluyor, onbinler yüzbin. Yüzbin, yüzbinlerce insan. Halk, işte halk bu!

Başlarında kızıl bantlar. Haykırıyorlar. Yayılıyor dalga dalga yürüyüş kolunda. İşte sloganları, türkülü, duygulu.

Ge-li-yor ge-li-yor

Pir Sul-tan-lar- ge-li-yor!

Dikmen Caddesi, Polisevi, Meclis! Haykırışlar halkın iddianamesi. Haykırışlar gerçekliğin kendisi.

Ka-til- yu-va-sı

İş-te- bu-ra-sı!

* *
*

Hikmet Özkan, Hikmet abi... Huriye ile Yeşim'i şehit düştü Sivas'ta... İki kızını, iki canını... Perşembe akşamı geliyor gözlerinin önüne. Kızlarının başında, karanfileri okşuyor. "Benim acım nedir ki Kerbala'nın yanında" diyor. Yeşim soruyor "bir şey olur mu baba..." "Hayır" diyor, nasıl da yanılıyor. Yanlarında İnci de var. Muharrem orucunu yeni açmış, gelip elini öpüyorlar... Muammer ile konuşuyor, "Muammer, çocukların emaneti sana, onlara göz kulak ol." "Merak etme Hikmet amca" diyor Muammer. Acı... Ölüm... Merak... Dördü de şehit düşüyor.

Akşam, 2 Temmuz akşamı... Ozanlar şenliğinden eve dönüyor. "Baba" diyor Hüseyin, "Sivas'ta olaylar olmuş, 38 ölü varmış." İçine bir korku düşüyor. Telefonlar gelmeye başlıyor, "çocuklardan haber var mı?" diye. Sinirleri geriliyor. Biri, ikisi değil ki hepsi onun çocukları, evlatları... Gece yarısı. Yine telefon, Muammer'in haberini alıyor, ardından Yeşim'in. İçine bir ateş düşüyor, buzdolabından su içiyor, içeri giriyor. Bir dakika daha oturması mümkün değil. Yanıyor... Kimseye söylemiyor, karısına bile. Dolanıyor evin içinde. Yanıyor... Artık direnci kalmıyor, orada boşalıyor. Yeşim gitti diyor, Yeşim gitti!

Huriye'den haber yok, haber alamıyorlar. "Bari o yaşasa" demeye dili varmıyor.

Neredeyse umudu kesiliyor. Onlar ayrılmazlar ki. Yan yanadırlar. Acaba başka bir yerde kalmış olabilir mi? Acaba?.. Umut tükeniyor. Kara haber geliyor. Çifte acı, onlarca acı. Huriye de şehit düşüyor, Huriye'nin de geliyor ölüm haberi...

* *
*

Sabahın 8'inde başlamıştı son yolculuk töreni. Saatlerdir sürüyor. Tek bir kişi ayrılmıyor yürüyüşten. Binler, onbinler katılıyor. Dairelerden, iş yerlerinden. Şehitlere saygı için kepenkler inmiş yol üzerinde. Yaşlılar, çocuklar, kimse ayrılmıyor saflardan.

Ge-li-yor

Ge-li-yor

Pir-sul-tan-lar ge-li-yor!

Dikmen sırtlarından Ankara'ya doğru. Herkes yürüyor. Köylüler, mahalleliler, dostlar, arkadaşlar, yoldaşlar... Yan yana yürüyoruz. Bir süre İsmail abi, Ünsal, ben. İsmail abi, fikir gerillası! Şimdi canlarla, yüzbinlerle birlikte, onların içinde bir eylemci! Hoca, Ünsal, yüzbinlerle beraber haykırıyoruz.

Si-va-sın He-sa-bı Soru-la-cak!

* *
*

Olgun Şensoy ateşin ortasında sağ kalanlardan. Yürüyor, 2 Temmuz'un şoku gözlerinde, dizlerinde. Kurtulduğuna sevinemiyor, derin acılar içinde. Her bir yoldaşı için: "Yangın Yeri Yüreğim" diyor.

kanıyorsa bir yerleri yüreğimin
alevler sarıyorsa günbegün gecelerimi
rothmans sigaraları raflarda tozlanıyorsa
yoksa kavgalarımın adamı
asaf koçak konur sokakta
maydonozlar çürüyorsa artık
gizemyalı şairin yokluğunda
çekiştirmiyorsa artık birileri sakallarını
eksik tutuyorsa artık merhabalarını
metin altıok
sevdalıya gülücükler
dağıtmıyorsa muammer çiçek
tiyatro pir sultan perdelerini açacaksa
huriyesiz, yeşimsiz, serkansız
semahımız dönülecekse
yaseminsiz, asumansız, menekşesiz

üniversite anfileri kalacaksa gülsümsüz
en sevdalı taze yürekleriyle
dinletiler sunamayacaklarsa
alev alev yanacaksa yüreğimiz
belkıssız, saitsiz
kitap standları boynu büyük kalacaksa
asım babasız
şairsiz kalacaksa hastaları
behçet aysansız
hasretsiz söylenecekse
hasretle güzelleşen türkülerimiz
kahrolacaksa dostları hergün
nesimi çimensiz, muhlis akarsusuz
sevginin sınır tanımadığı dünyada
aramızda olmayacaksa
carina juanna
okul yolları hep hüzün duyacaksa
nurcansız, koraysız
ve gerilla selamisiz bırakacaksa
sokaklarını ankaranın
sizlersiz
yüreğim yangın yeridir dostlar
yangın yeridir sivasta madımak
madımakta sehergül gelin tutuşur
tutuşur dostların ölümü gülüşleri
ve şimdi
o türkü tadındaki gülüşleridir
bizi yarınlarımızın kavgasına çağıran

* *
*

Teşhis, tutanak, otopsi... Remzi, Özlem'i gördü. Can kızının gözleri açıktı. Gülümsüyordu. Bir umut dalgası gelip geçti içinden. "Yaşıyor, yaşıyor" dedi. Söyledi mi bu sözleri kimse farkına varmadı. Yaklaştılar... Morg dedikleri koca bir oda. Anlık umut, derin bir acıya dönüştü yeniden. Sivas Tıp Fakültesi morgu. Gencecik bedenler rastgele atılmış odanın yüzüne. Üst üste. Öylesine kayıtsız, saygısız. Öylesine insanlıktan uzak.

Hızla baktılar. Nurcan yoktu, Özlem'in yanında. Bu kez acaba kuşkusu umut adına geliyor Mahmut'un aklına. Apak kalın bıyıkları düşüyor yine de...

Şimdi Sigorta Hastanesi morgundalar.

İlk çarşafı araladığında kızını tanıyor.

Sağ kulağında mavi küpe. Nurcan!

Keskin duman nefes almalarına izin vermediğinde el eleydiler. Ne var ki ölü bedenleri ayrı morglara konulmuştu. Özlem-Nurcan Şahin, Karşıyaka'da yanyana gömüldüler...

* *
*

Ge-li-yor

Ge-li-yor

Pir-Sul-tan-lar ge-li-yor!

Durmak yok, dinlenmek yok. Canların ardından yürüyor yüzbinler. İşte Asaf, elini yüzüne dayamış gülümsüyor, Karikatürcüler Derneği'nin pankartında. Ta Yerköy'den kalkıp gelmiş, yalnız bırakmamış can dostlarını. İşte Hasret, İmamlı'nın Han köyünden, o da yetişmiş son yolculuğa. İnci hiç yalnız bırakır mı dostlarını, kalkıp gelmez mi Balıkesir'in Balya'sından. Rol değil gerçek bu kez suflörlük yaptığı İnci'nin, hayatın akışında. Anlatıcı ozan Huriye, kim bilir ne güzel anlatırdı şu coşkun kalabalığı. "Aç sınıf" nasıl da bağrına basıyor Ballıhan

Yeşim'i. Canlarköyü halkından Menekşe, Koray, onlar eksik olur mu? Pir Sultan Sait ve dede Muammer. Karşıyaka'ya yürünüyor. Bir cenaze töreni olamaz bu. Yüreklerde acı, gözlerde hüzün olsa da. Karşıyaka'ya yürünse de.

Durmak yok, Başlarda kızıl bantlar. Sol yakada yürek üstüne canlar taşınıyor. Şapkalar Pir Sultan armalı. Ellerde pankartlar. Ellerde sazlar, karanfiller...

Önde Pir Sultan Güneşi...

Ge-li-yor ge-li-yor

Pir-Sul-tan-lar ge-li-yor!

* *
*

Öperek yolcu ediyor kardeşlerini Yalçın, Asuman'ı, Yasemin'i, Carina'yı. Kız kardeşleri abilerini çok seviyor. Madımak, kızıl kor ve ölümcül duman. Asuman, Belkıs'a son sözlerini söylüyor, sanki birazdan şehit düşeceğinin farkında. "Abime doymadım" diyor, "eğer sen otelden sağ kurtulursan benim yerime sarıl öp onu..."

Madımak'tan o gün Kamber arıyor Yalçın'ı. Gülender'in, Gülsüm'ün, Özlem'in ev telefonlarını veriyor, "haber ver yanımdalar, iyiler" diyor. Haberi dinliyor Yalçın. İlk sekiz canın adını duyuyor. Annesine, babasına hissettirmiyor bir şey. İşte televizyon Carina'nın adını da yazıyor. Bir kurt düşüyor içine. "Yasemin bırakmaz Carina'yı... Mutlaka onun yanındadır" diyor kendi kendine. Bir çığlık kopuyor, evet Yasemin gitmiş, acı haber geliyor. Kaskatı kesiliyor. Annesi acı ile dövünüyor, soruyor, "ikisi de mi?" diye. İnanılmaz bir acı. Asuman'ın da haberi geliyor, o yerinde duramaz kızın.

Her adlarını anışta yaşlar boşanıyor gözlerinden Yalçın'ın.

Karşıyaka'da son yolculuklarına uğurlarken, yine öpüyor kardeşlerini...

İşte Onlar!
İşte Ateşte Semaha Duranlar

Nesimi ÇİMEN	Üç telli curanın üstadı. Sarız 1926
Asım BEZİRCİ	Sosyalizm ve Edebiyat. Erzincan 1927
Metin ALTIOK	Kara Kutu. Felsefe, şiir. Bergama 1941
Muhlis AKARSU	Kula kulluk yakışır mı? Kangal 1948
Behçet AYSAN	"Sefa"sını ölümle öğreten şair. Ankara 1949
Muhibe AKARSU	Akarsuyum böyle miydi ahdımız? Kangal 1958
Edibe SULARİ	Davut Sulari'nin yadigârı. Erzincan 1953
Uğur KAYNAR	Militan, şair, elyazarı. Zara 1956
Asaf KOÇAK	Yok devenin kuşu, bir sır "Cop Cumhuriyeti"nin çizeri. Yerköy 1957
Erdal AYRANCI	Hep barikatın başında! Niğde 1958
Sehergül ATEŞ	"Biz onunla baba kız değildik. O hem sırdaşım, hem yoldaşım, hem dayanağım ve gücümdü", babasının sözleri. Ankara 1963
Hasret GÜLTEKİN	Koçgiri'den, Han köyünden, 1965
Muammer ÇİÇEK	Bir oyun yazdı "İnadına Yaşamak." Yalınyazı köyü, Zile 1967
Gülender AKÇA	Divriği'nin Şahin köyünden, Abidin ve Sultan'ın gözbebekleri. Divriği 1968
Mehmet ATAY	"Şahanım, şahdamarım yangın yüreklim", Divriği 1968
Sait METİN	"Uzundu, usuldu dedemin boyu." Divriği 1970
Carina JOHANNA	Alevi kültürü araştırmacısı, "yabancı değil." Hollanda 1970

Gülsün KARABABA	"Kızım benden daha iyi saz çalacak", babasının sözü. Divriği 1971
İnci TÜRK	"Çiçek açar domur domur dal verir." Balıkesir 1971
Huriye ÖZKAN	"Havanın yüzünde semah dönerken." Ankara 1971
Murat GÜNDÜZ	"Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür." En sevdiği dize. Ankara 1971
Ahmet ÖZYURT	"Çok seviyorum düşüncelere dalmayı Enstein gibi düşünerek kendimden geçmeyi." Kendi dizeleri. Ankara 1972
Handan METİN	"Tüm güzellikleri toplayıp uzun bir yola çıktın." Divriği 1973
Yeşim ÖZKAN	Ballıhan, erenlerin bal çiçeği. Ankara 1973
Yasemin SİVRİ	Kamber abinin "profesörü", kitap kurdu. Ankara 1974
Serpil CANİK	"Kuş olup güvercin donunu giyen Uyan dağlar uyan, Serpil geliyor." Ankara 1974
Serkan DOĞAN	"Başıma kızıl bağla, arkamdan ağıt yakma anam", Ankara 1974
Belkıs ÇAKIR	Güne Umut'tan, ceylanlara karışıp semaha duran. Ankara 1975
Nurcan ŞAHİN	Kim yakıştırabilir sana ölümü. Ankara 1975
Özlem ŞAHİN	Okur, meraklı, yerinde duramaz, yaşam delisi. Ankara 1976
Asuman SİVRİ	Semah, semah tutkunu, abisinin delisi. Ankara 1977
Menekşe KAYA	Sazı elinde İsmail'in,

"Ötme bülbül ötme gönlüm şen değil
dost senin derdinden ben yana yana."
Ankara 1977

Koray KAYA Pir Sultan'ın genç şehidi. Ve hep öyle kalacak. Ankara 1981

* *
*

Yanyana ölüyorlar.

Ve yanyana gömülüyorlar Karşıyaka'da.

Karşıyaka'nın onur gülleri, direnç gülleri, Pir Sultan Şehitleri.

Dikmen'den Karşıyaka'ya hazin, coşkulu, acılı, buruk ve öfkeli bir son yolculuk.

Canlar. Arkalarında kan köpüklü meşe seli gibi emekçi insanlar...

Geliyor ve sahip çıkıyorlar yüreklerinin bir parçasına. Canlara.

Taze toprağa yatırılıyor genç bedenler.

Sait'in başında küçük bir pankart: Yeniden doğarız ölümlerde!

Pir Sultan şehitleri, komşuları Deniz, Yusuf, Hüseyin...

Pir Sultan şehitleri milyonlarca can, milyonlarca isyan!

Ge-li-yor
Ge-li-yor
Pir-sul-tan-lar
Ge-li-yor!

ateşte semaha durmak

"Ateş vardı. Can vardı.
Canlar vardı.
Yangın ve ölüm vardı.
Onlar ateşte semaha durdular.
Benim kâbem insandır diyerek.
Dost senin derdinden,
ben yana yana
Ali Ali Ali
ben yana yana,
diyerek.
Canlar katledildiler
2 Temmuz'da
Madımak'ta, Sivas'ta
Öldüler!
Canlar,
ölümü güzel kıldılar."

